

et illecebris ac malis operibus et caritati co-
trarijs occupari et consuetos quos fouere et de-
fendere debuit percutere sed iniurijs lascendo
vel prauo verbo et exemplo corrumendo et pec-
care faciendo sicque cum securitate viperit puer
se veniet dominus? serui illius scilicet in morte ubi
est iudicium particulare vel in extremo exami-
ne ubi erit iudicium generale in die qua non spe-
rat et hora qua ignorat. de die enim et hora illa
nullus hominum scit. Et sic exprimit malorum
prelatorum qui in hoc seruo intelliguntur vi-
tam et demeritum in seque que sunt propria eorum
scilicet presumptio minorum oppressio castitatis
luxuria contemptus et negligencia et di-
uidet eum sepando animam a corpore in mor-
tem. et a consorcio sanctorum in examine ponet
que partem eius duplicem scilicet corpus et ani-
mam vel partem id est retributionem cum proci-
tis id est falsis promissionibus in agro vel in mola et
in lecto derelictis et etiam cum infidelibus qui
nec fidem habuerunt sepando eum a beatis et
coniungendo condemnatis et potius dicit cum
prociis quam cum alijs ut similitudo pene respen-
deat similitudini culpe. prociis enim aliud est
et aliud ostendit hic qui in agro vel in mola
seu in lecto erant et idem facere ac boni esse vi-
debantur sed exitus diuersae voluntatis appa-
ret cum derelinquunt et cum dampnatis sod-
antur. Ecce malorum seruorum remuneratio
scilicet eterna dampnatio. Vbi etiam. Diuidet eum
de consorcio christianorum. ut neque cum sanc-
tis glorificetur neque cum bonis qui medio cruce
deliquerunt medio cruce puniatur. Et iunget
eum prociis infidelibus ut quorum imita-
tus est mores ipsorum puniatur interitu. Quia
sacerdos quemadmodum super omnem popu-
lum glorificatur si bene fecerit non solum pro-
pter suam iusticiam sed et propter omnium
quia causa est ipse iusticie vniuersorum ita et
peccans super omnes puniatur non solum pro-
pter suum peccatum sed propter omnium quia
ipse causa fit omnium ad peccandum. Hec Chrysostomus.

Deinde de pena eorum subdit dicens. Vbi
erit fletus ex uehementia caloris et stridor de-
cum ex uehementia frigoris. Unde iob Ma-
ledicta pars eius in terra ad calorem nimium
transeat ab aquis nimium. De hac pena laci-
us habes supra eadem feria tertia de non has-
bente vestem nuptialem. Attende ergo hec o-
serue male. et te emendare stude quia nunc
est tempus emendationis et laboris postea erit
retributionis et mercedis. Oratio

Domine ihesu criste da michi incessa-
biliter die transitus mei et diem iudi-
cij cogitare ac nouissima prouidere
ut vigilem solite pro spiritualibus et eternis

michi cauendo a peccatis et insistendo op-
eribus bonis meque ipsum non negligam. sed
omni tempore ad mortem me preparare et dis-
ponam. Presta domine ut michi quotidiana
non actu prouideam et procurem consumma-
tionem et ut tota vita mea talis sit in conuer-
satione. ut liber merear esse in fine. teque in
morte vel iudicio venientem gaudentem trape
et tecum sine fine gaudere. Amen

De lumbis precinctis. et lucernis ardentibus
Capitulum Quadiagesimumseptimum

Et quia ad vigilandum mul-
tipliciter dominus monuit con-
sequenter quedam ad vigila-
dum nos paranda seu ad vi-
gilantes pertinencia descri-
bit monens ut sint lumbi nos-
tri tam mentis quam carnis precincti. cingulo
castitatis et lucerne ardentis in manibus et
operibus nostris. lumbi mentis sunt voluntas
seu affectus et intellectus ex quibus procedunt
cogitationes male et desideria praua. lumbi vero
carnis sunt ex quibus procedunt carnales concu-
piscencie et opera impudica. utriusque lumbi sunt
precincti id est coartandi ab illicitis cogi-
tationibus et operibus. Cinctorium priorum
est diuine legis meditatio assidua que fit per
studium sacre scripture. Cinctorium secundorum
est iusticia que fit per rigorem discipline et
ita per primum fluxus cogitationum et deside-
riorum utilium reprimuntur in mente. per secun-
dum eluxus concupiscenciarum carnalium et
operum restringuntur in carne. lucerne ardentis
sunt doctrine clare et lucide et exempla bona
ex caritate que debent esse in manibus nos-
tris ut impleamus opere. lucerne ergo per
bonorum sermonum et operum eundem ad-
dentes per eterne caritatis feruorem et lucen-
tes per sancte conuersationis splendorem sint
in manibus nostris id est in operibus bonis
sicut iohannes erat lucerna ardens et lucens.
Vbi Gregorius. Lumbos precingimus cum car-
nis luxuriam per continentiam coartamus.
lucernas ardentis in manibus tenemus. cum
per bona opera primis nostris lucis exempla
monstramus. Et fulgencius Iubens dominus
ut sint lumbi nostri precincti mandat ut ma-
la desideria atque opera fugiamus iubens ut
sint nostre lucerne ardentis more ut bona vi-
ligamus atque faciamus. Prius ergo precinge
lumbos et tunc accende lucernam. prius declina a
malo et tunc fac bonum prius quiesce age pulse et tunc
disce benefacere. Nam ut ait augustinus. Non nobis infert
deus bonum sua si mala auferat nostra et in tantum illa
creverunt in quantum ista minuerunt. non illa perierunt. non il-
la finiantur. Ite monemus ut tam fideles quam prudentes

ac de nostra custodia solliciti et vigilantes domini-
num a nuptiis in celo per copulationem angelorum
factis reuertente id est aduentu eius ad
iudicium pertulere in morte vel generale in resurre-
ctione cum timore et amore expectemus sicut
antiqui patres expectabant eum venturum in carne
Quem bene expectamus? dum in eius aduentum
in omnibus nosmetipsos preparamus ut cum vene-
rit et pulsauerit confestim ei apiamus et ipsum
suscipe pati simus. **Vbi Gregorius.** Ad nuptias
quidem dominus abiit cum resurgens a mortuis et
ascendens in celum supernam sibi angelorum multitu-
dinem nouus homo copulauit. **Qui tunc reuer-**
tatur cum nobis per iudicium manifestus est. Venit quippe
cum ad iudicium properat pulsatur vero cum iam
per egredis molestias mortem esse vicinam de-
signat. **Cui confestim apimus** si hunc cum timore
suscepimus. **Aspirare** etenim iudici pulsan-
ti non vult quod exire de corpore trepidat et videre eum
quem contempsisse se meminit iudicem formidat.
Qui autem de sua spe et opere securus est pul-
santi confestim apit quia letus iudicem sustinet et
cum tempus pro inque mortis agnouerit de gloria
resurrectionis hylarescit. **Hec Gregorius.** Talis quippe
potest dici cum apostolo cupio dissolui et esse
cum christo. **Qui eiusmodi est omnibus huius mundi**
ubi felicitas est felicitas et regibus regalior. **Vnde**
Anselmus. Hoc vniu dico omnibus huius mundi
prestare deliciis honoribus atque diuitiis si ob
conscientie serenitate fidei firmitate spei certi-
tudine mortem non timeas. **Quod ille poterit**
marie experire quod aliquo tempore sub hac seruitute
suspensas et liberioris conscientie autas euasit.
Hec sunt future beatitudinis tue premissae saluta-
res ut morte superueniente naturale horrore fides
superet. spes tempus conscientia pura repellat.
Hec Anselmus. Sed hoc solis perfectis conuenit.
Nunquid ergo imperfecti qui vitam habent in de-
fiderio et morte in paciencia dampnabunt. **Ab-**
sit. Multi enim saluandi sunt in caritate imperfec-
ta quod scilicet edificat lignum fenem stipulam et de corpore
exire timet propter cremabilia que se circumuect.
Sed quia deus istis temporalibus quibus ad heret pro-
nunt de vita eterna certi sunt. **Sed de hiis li-**
cet sint saluandi non loquimur sed de perfectis
qui vitam habent in paciencia et morte in de-
derio. **Deinde subiungit premissae et retributionis**
magnitudinem. quod vigilantibus promittit beatitu-
dinem. **Beati enim serui illi in premissa beatitudine spei**
et in futuro beatitudinis speciei quos cum venerit
dominus in eorum morte vel in extremo exami-
ne inuenerit vigilantes in statu gratie et non dor-
miennes in statu culpe. **Vbi Gregorius.** Vigilat qui
ad aspectum veri luminis apertis mentis oculis te-
net. **Vigilat qui seruat operando quod credit.** **Vi-**
gilat qui a se corpore et negligencie tenebras

repellit. **Hec Gregorius.** Sed vniuersis dominus quid vi-
gilantibus seruis exhibeat audiamus. **Na pre-**
cinget se id est ad retributionem preparabit et fa-
ciat vigilantes discubere id est in eterna quiete
refoueri et quiescere ut edant super mensam su-
am in regno suo et transiens id est de iudicio
ad regnum rediens ministrabit illis quod sue lucis
illustratione et diuinitatis contemplatione fideles
satiabit quem enim in humanitate in iudicio cerne-
mus etiam in diuinitate post iudicium videbimus.
Ministrabit illis sac humanitatis et vinum deita-
tis et mamma dulcissimum quod in cor hominis non as-
cendit. **Facit itaque illos discubere quasi feli-**
cos refocillans et ministrabit illis spirituales deli-
cias apponens. **Vnde Dionysius.** **Discubitu enim**
opinamur quietem a multis laboribus et copiosam
donacionem omnium bonorum. hoc est enim quod ihesus
facit eos transire dans eis perpetuam quietem
et distribuens eis bonorum multitudinem. **Mora-**
liter pulsatur dominus hominis animam cum eum inducit
ad melius apostolum cui confestim apit per bonum
consensum et sequentem effectum et tali seruo mi-
nistrat dominus gratiam in presentia et gloriam in fu-
turo. **Delectatur quippe dominus esse cum homi-**
nibus ideo querit ubi mansionem apud eos in-
ueniat. **Pulsatur ergo ad ostia cordium multi-**
pliciter ut si per vno non aperiat ei saltem per al-
tero. **Pulsatur per doctorum verba per bonorum exem-**
pla per collata beneficia per illata flagella per pro-
missiones promissorum per minas tormentorum per pas-
siones suas et sanctorum. **Quidam autem sunt qui pul-**
santi domino respondere nolunt. **Quidam humiliter**
respondent sed tamen eum abire faciunt. **Quidam**
aperiunt sed diu apud se quiescere eum non per-
mittunt. **Quidam licet aperiunt et eum recipiunt ta-**
men superuenientibus alijs hospitibus eum quasi
pauperem eiciunt aut quia domus plena est vten-
silibus non inueniunt ubi caput reclinet. **Qui-**
dam autem dominum pulsanter recipiunt et alios
hospites excludunt et insuper ei delectabile prepa-
rant mansionem ut a nullo inquietentur et illi mul-
ta bona per talem hospitem consequuntur. **Primi**
sunt qui ita sunt duri ut ad nullam predicationem
vel beneficium cor eorum valeat aliquantulum mol-
lium. **Secundi sunt qui se peccatores humiliter confite-**
ntur sed adhuc non habent voluntatem desinendi pec-
cata. **Tercii sunt qui in aliquo se emendant et in**
aliquo non ut qui usuras et res alienas am-
plius accipere nolunt sed acceptas refundere
recusant. **Quarti sunt qui per tempus compun-**
gunt vel se emendant sed cito recidunt ut fa-
ciant qui alijs hospitibus superuenientibus paupe-
res hospites eiciunt. **Hospites superuenientes sunt**
delectaciones carnis mundi et huiusmodi va-
ria vtenilia sunt occupationes superflue que cor
dis libertatem angustant et spiritum sanctum extinguunt

Sed ut turpius eicitur q̄ admittitur ho-
spes Quinti et vltimi sunt qui bona incho-
ant et ad finem proficiendo pducunt. Apud
istos mansiones dñs facit et eos valde dili-
git. In nocte ergo hui⁹ seculi semp debemus
vigilare et contra hostes solliciti esse ac expec-
tare iudicem et dominum omnibus in quali-
bet etate paratis lucem perpetuam ministra-
turum. ¶ Et ideo si in prima vigilia et etate
negligentes fuimus nec sic desperare et a bo-
no opere cessare debemus. Nam longanimi-
tatis sue pacienciam insinuans domin⁹ sub-
dit. ¶ Et si venerit in secunda vigilia et eta-
te et si in tertia vigilia et etate venerit i mor-
te vel iudicio et ita inuenerit eos scilicet vigi-
lantes et in bono perseuerantes beati sunt ser-
ui illi nunc in spe et postea in re. ¶ Vbi Gre-
gorius. Prima vigilia primæuū tempus est
vitæ nostræ. id est puericia. ¶ Secunda ado-
lescencia vel iuuentus. ¶ Tercia autem senec-
tus accipitur. Qui ergo vigilare in prima
vigilia noluit custodiat vel secundum. et qui
in secunda noluit tertiæ vigiliæ remedia non ob-
mittat. ¶ Vt qui conuerti in puericia negle-
xit saltem in tempore iuuentutis vel in senec-
tute resipiscat. ¶ Sed ut ait idem Grego-
rius. Nemo hanc longanimitatem dei ne-
gligat quia tanto districtiorem iusticiam in
iudicio erit. quanto longiorem pacien-
ciam ante iudicium prerogauit. Vnde alch-
uinus. ¶ Satis est alienus a fide qui ad
agendam penitentiam tempus senectutis ex-
pectat timentum est enim ne dum expectat
misericordiam incidat in iudicium. Sed heu
hodie homines florem iuuentutis in vanis
consumunt et fecem senectutis in agendo pe-
nitenciam vix expendunt. ¶ Vnde seneca.
de talibus loquens sic ait. Quemadmo-
dum ex amphora primum quod est finis-
simum effluit grauiissimum quoq; turbi-
dum q; subidet sic in etate nostra quod est
optimum in primo est. idq; exhaustum in a-
lijs potius patimur vt nobis fecem serue-
mus. ¶ Vigiliæ hic vocat a similitudine
exorbancium in nocte quia in huius mundi
nocte semper debemus solliciti lucem ventu-
ram. id est aduentum iudicis expectare quia
nescimus quando dominus veniat an mane.
id est in iuuentute an gallicantu. id est in vi-
gili etate an media nocte. id est in senectute
an sero id est in semio. Et quia in quolibet ho-
rum statuum aliqui moriuntur et domini adue-
tus est nobis incertus ideo in quolibet statu
et omnibus etatibus vigilare debemus et pa-
ti esse per iusticiam ad recipiendum mortem
vt in morte dñi venientem recipiamus per bo-

nam voluntatem. Et ne quis confidat de sta-
tus dignitate aut sciencie claritate si male ser-
uerit subiugit q̄ seruus vt non sit discret⁹
in genere qui cognouit voluntatem domini bo-
nam et adimplendum obligantem et non se
preparat ad bonum nec facit eius voluntate
ipsam in opere adimplendo et etiam in opere
potissimo ac magis beneplacito domino pla-
gis vapulabit id est punietur multis q̄a pec-
cauit in multis et quia contempnit non facie-
do quod faciendum sciebat talis em non ex
ignorancia sed ex certa sciencia peccat. et sci-
enter peccans magis dñm contempnit et pl⁹
offendit ac viuus in infernū descendit. Ecce
q̄ sciencia aggrauat culpam. Vnde Gregori⁹
Vbi donum maioris sciencie ibi trasgressor
maiori subiacet culpe. Et Crisostimus. Le-
uior culpa est veritatem non apprehendere q̄
contempnere apprehensam. Non enim simi-
liter in omnibus omnia iudicantur sed ma-
ior cognitio fit maioris pene occasio. Vnde sa-
cerdos eadem peccans cum populo multo gra-
uiora patiet. Seruus autem qui non cogno-
uit scz voluntatem domini sed scire potuit si ne-
gligens non fuisset et fecit peccata digna pla-
gis et punitione vapulabit paucis et minus
punietur ceteris paribus q̄ qui scienter pec-
cat et ex certa malicia quia talis peccat ex ig-
norancia que diminuit de peccato nisi fuerit
affectata sicut cum aliquis vult ignorare il-
lud quod tenetur facere vel vitare vel licen-
tus posset peccare. Ex magna enim libidine
peccandi prouenit cum aliquis vult illud
ignorare an? sciencia posset eum a peccato im-
pedire vel retinere. Multi quidem existima-
tes se minus vapulatuuros si nesciant quid
operari debeant auertunt aurem ne verbū dei
et veritatem audiant vel intelligant sed cum
possent scire si studium vellent adhibere non
vt nescientes sed vt contemptores iudicabū-
tur quia non cognoscere dicenbus est qui ap-
prehendere vult sed non valet. In talium
persona dicitur in iob. Qui dixerunt deo re-
cede a nobis scienciam viarum tuarum nolu-
mus. Vnde Beda. Multi hanc sentenciam
male intelligentes nolunt scire quid faciant
et quasi minus se vapulatuuros existimant si
nesciant quid operari debuerant. Sed aliud
est nescisse aliud est scire noluisse. Nescit
namq; qui apprehendere vult et non valet q̄
autem vt nesciat autem a voce veritatis auer-
tit iste non nesciens sed contemptor dicitur.
Vnde et Crisostimus. Non est eis exuas-
condempnationis ignorancia veritatis quib⁹
fuit inueniendi facilitas si fuisset querendi
facultas. nā veritas salus et vita cognoscendū

vita cognoscendum se magis debet queri q̄
querere. Vñ etiā bernh. Multa sciēda nesciū
tur aut sciendi inauria aut discēdi desidia ā
verēdū inquirēdi q̄ quidē huiusmōi ignoā
cia non habet exaulationē. Et iterū Frustra si
bi de infirmitate vel ignoācia blandiūē qui
vt liberi peccent libenter vel ignoāt vel in
firmant. Nec bernh. Sed pauci p̄ ignoāciā
exaulant q̄ ut ait Ieo papa innotante coti
die auribz nris eloq̄ dei omnis homo quid
diuine iusticie placeat scire cōvincit. Vñ et be
da. Nemo igit̄ ex eo qd̄ dictū est seruū nesciē
tem voluntatē dñi vapulare plagis paucis i
terpretādū de remedio nesciendi p̄sumat qui
vt alia taceam ex eo ip̄o q̄ homo est nec ma
la q̄ caueat nec bō potest ignoatē que appetat.
Vñ autē dicit h̄ glosa inter om̄s penas mitissi
ma est eorū qui preter originale p̄ccm nullū
addiderūt. minorē postea eorū qui ex ignoācia
p̄ccauerūt. postea eorū q̄ ex infirmitate tñ sci
enter. postea eorū qui ex malicia. Et nota q̄
licet grauius sit peccare ex certa sciēcia p̄ccu
losius tamē est peccare ex ignoācia. Deinde
reddat causam iam dictorū q̄ ab omni cui pl̄
datur et cui plus cōmittitur de gracijs. plus
exiget q̄ queretur in hoc tpe vt non sōi sibi
sed etiā alijs proficere conet̄ et in die iudicij
qñ de oibz cōmissis ratio eriget. Quāto em̄
dominus plura dona et bō homini cōfert tan
to magis q̄ maiora cōceptu dominū offendit
um peccat et ideo magis punit̄ q̄a potentes
potentē tormenta patientē et fortioribz forti
or instat cruciatus. Et ego merito cognoscēs
plus et non cognoscens minus vapulabit q̄
isti plus illi minus est cōmissum. Hoc specia
liter potest intelligi de hijs que data sunt p̄
latis ad regimē aliorū vel generaliter d̄ hijs
que data sūt vniūq; ad regimē p̄p̄iū et hoc
huc sint bona nature. huc fortune huc gracie.
Vñ be da. Multū sepe datur etiam quibusdā
p̄uatis quibus etiam cognico dñice volunta
tis q̄ exequendi que cognoscūt facultas impe
ditur. Multū autē cōmendat illi cui cū sua sa
lute dñici quōq; gregis pascendi cura cōmit
tatur. Maiori ergo gracia donatos si delique
runt maior v̄m̄dā sequet̄. Vñ et cris. Quāto
em̄ maius alijs bñficiū accipit tāto magis ē
obnoxius pene ingratius existens et neq; ho
nore melior effectus p̄pter hoc vtiq; et diu
tes paupibz magis puniunt̄ mali existētes
quomiam neq; in copiositate facti sunt māsue
ti. Nec Crisostomus. Et non tantū red demus
racōnem de hijs que accepimus sed etiam d̄
hijs que accipere potuimus si p̄e nōs non ste
tisset quod intelligentes et desides valde ter
rere deberet. Oratio

Domine ihesu criste qui iussisti et lum
bos restringere et lucernas ardetes te
here. Tuipse lūbos nostros p̄unge vt
nulla nobis dñetur iniquitas et ad nullum de
clinem? p̄ccm lucernas nras tuipse fac ardere
ardētes q̄ custodi vt nō refrigeret nra tati
tas sed semp ad tuā iusticiam faciēdam om̄
nis nostra cogitacio locutio q̄ opacio dirigat̄.
Fac me domine vigilāter et sollicitē aduētum
tuum expectare vt letus te suscipiens ad gau
dia eterna valeā te miseratē puenire. Amen.
De virginibz Capitulum XLVIII

Dostq̄ dñs oñdit q̄dam antē
cedēcia iudiciū et monuit ad
vigilandū cōter describit ip
sum iudiciū. Et q̄a vniūstas
iudiciāda distiguitur in t̄ res
status scilicet actiuorū cōtemplati
uorū et p̄latorū. Ideo tres p̄it parabolās ad is
tos tres p̄tinetes. p̄ma ē de decē virginibz et
p̄t̄z spealiē ad cōtemplatōs virginitas em̄ vitā
cōtemplatiuā h̄ḡicat q̄a castitas mentē a carna
libus eleuat et sic ad cōtēplacionem verita
tis disponit numer? autē denari? vniūstas
cōtemplatiuorū h̄ḡicat q̄a numeri solum vsq;
ad decē p̄cedunt vel decem p̄pter op̄erū legis
obseruandiam. Nichilomin? tamē ad omne
gen? hominū potest hec parabola referri. Et
p̄mo circa vitā cōtemplatiuā et cōsequēter etiā
aliorū ponitur meritū et demeritum secūdo ex
aminacionis iudiciū. Optat quippe domin?
vt nos cū venerit inueniat p̄paratos et cū eo ia
nuā celestis regni intrem? et ne excludamur
in p̄uēcia fatuitatis et claudat ianua sp̄si
celestis. Vñ vigilare oportet q̄a nescim? qñ
sponsus veniet. Et cur sit opus vigilare docet
et ad hoc parabolā de decē virginibz inducit.
Simile est regnū celorū id est p̄sens ecclesia
militās specialiter q̄tū ad statum cōtēplā
ciū et nichilomin? q̄tū ad statum aliorū
decē virginibz continētibus quātū quinq; ē
tant fatue quia vanitati quinq; sensuū seruie
runt et op̄era sua bona de genere non ad finem
debitum ordinantes p̄p̄am gloriam et fauo
rem seu laudē hominum vel questum p̄cipa
liter in eis itenderunt. et quinq; prudētes q̄a
veritati pro eternis seruierunt et op̄era sua bo
na ad finem debitum scilicet ad gloriam dei
p̄ncipaliter et ad p̄fectionem sui et ad dei
ficationem p̄imi cōsequēter ordinauerunt.
Hijs recte ecclesia similiter p̄hibet q̄a in ea
boni et mali religiosi et supersticiose cōiūctes
p̄mixti continēt quā p̄r quinq; prudentes
et p̄r quinq; fatuas virgines p̄r quinq; p̄t̄s
sensuum continēciam a carnis illecebris et re
sup̄tatis signanter intelligunt. Quāq; enim

opa sua bona p vana gloria vel questu faciūt
fatui quidē sūt. et si prudētes esse videāt. **In**
de em et vrgines dicunt qā bō opant et boni
ab hoibz vidēt. **Sūt** igit in actiōe vrgines
et intēciōne corrupti qz bō que agūt nō cas-
ta et sincera intēciōe faciūt. **Et** merito dicunt
vrgines fatue qz bonū op? de genere pōūt p-
ter defectū intēciōis eē. **Mag** qpe fatuitas ē
difficilia et ardua aggredi et sustinere sine
fructu et utilitate. **Mag** em fatuitas ē ieiunā
vigilare carnē affligere omne et filia facere et
nullā aliā mercedē n vana glāz expectare. **De**
talibz em dñs ait receperūt mercedē suā. **Pro**
dētes vero totā intēciōē ad deū referūt et pro
opibz suis a deo cui soli placere cupiūt merce-
dē recipiūt. **Prudēcia** qpe mag est ex modis
mag et ex tpalibz acq̃ere sempitna. **Et** i
hijs diuidit totus mūd? et tota fidelīū mlti-
tudo. qā vt dicit **Ihero.** scā ecclia vrgines pru-
dētes habet p deo bñ opantes. et fatuas va-
na glā laborantes. **Videt** g vñsqz ut bonū
op? bñ et bō intēciōe faciat qz nō bonū face-
re s bñ facē laudabile ē. **Nō** em verb merem?
sed adūbijs id ē non in eo q aliqb fac? **Hec**
Ihero. om̃s vero accipiētes lāpades suas id
ē opa bō de genere expierūt obuiā spōsō et spō-
se ad hoc em debet ordinari exiciū vite nre
vt hō possit scire et decēter ppo ad iudiciū va-
mēt obuiare. **Sz** qñqz fatue acceptis lāpadi-
bz id ē opibz suis nō supserūt oleū scū id est
nō habuerūt spūale gaudiū qd orit ex opibz
bonis. ppe deū scis et hoc ppe defectū rē in-
tēciōis. **Ut** em dicit aug? q non apterea gau-
det qz intrinse? deo placet. si habet oleū scū
Prudētes vero accipēt oleū in vasis suis id
ē intā cōsciās cū lāpadibz id ē cū boīs opibz
hoc ē vt dicit aug? leticiā bonoz opm i corde
atqz cōsciā posuerūt qz ppe rātiōis intēciōis
gaudet in dño de suis opibz bonis. **Dicit** aut
gaudiū istud oleū qz nutrit et fouet caritatis
ignē ex hoc em q aliqs delectat i ope forci?
et melius opat et p cōsequēs disponit vt ei
maior caritas infūdat. **Om̃s** qpe vrgines tā fa-
tue q prudētes acceperūt oleū in vasis cū lā-
padibz fatue aut solū i lāpadibz nō in vasis
ita q vasa habuerūt vacua sic i ecclia quidā
accipiūt oleū in lāpadibz qz videant ab hoī-
bz boni interi? aut sūt boitate vacui et mali.
Quā aut faciēte spōsō id ē ppo differēte iudi-
ciū scz do nec impleat numer? elcōz dormitaue-
rūt om̃s qtu ad lāguorē corpis et dormierūt
qtu ad sompnū mortis. **Vel** dormitauerūt p
inercia et negligēciā. **Vñ** crīp. tardāte olūma-
tōe seculi nō solū pccōres s iusti et spūales ad
negligēciā sūt deuoluēdi et ad carnalia delec-
tāta trāsiuri vt impleat illd psal. saluū me

fac domine quoniam defecit sanct? quoniam
diminute sunt veritates a filiis hominum. **Et**
bene comparatur mors somno quia a morte
erit ad vitam excitatio. **Deinde** ponit exaias
cōis iudiciū circa pdicta opera cōtēplāciū et
aliorū cū dicit. media autem nocte id est
subito nullo sciente aut sperante. quia dies
domini sicut fuit ita in nocte veniet. nā quia
temp? iudicij est nobis occultū ideo. figur
per mediā noctem. quia illa que sunt nocte
media sūt hominibz occulta. clamor factus
est tubandum angeloz exiās mortuos. et cō-
uocans ad iudiciū. **O** gñtus clamor quia non
erit aia ita alte in celo nec ita p̃funde in infē-
no nec corpus in sepulcro quin audiat hūc
clamorē et p̃tremiscat. **Ad** lām media nocte
scdm quosdā fiet iudiciū q angel? egiptū de-
uastauit et dñs infernū spoliāuit eadē qz ho-
ia elcōs suos de hoc mōdo liberabit. **Sed** scd;
alios de die celebrādū dicit qz nō illa finit
dies illuminabit. **Tūc** surreperūt om̃s ille
vrgines fatue et prudētes quia scilicet boni et
mali resurgēt vt in iudicio appareant et ex-
nauerūt lāpades suas id est aptauerūt rati-
ones opz suoz reddēdas. cogitādo et nume-
tando apud se opera sua p quibz expectabāt
remuneratōē. iste em cōnatus non est aliud
q̃ trāsius ad mentē cogitādo de iusticia o-
perū suoz et bonitate circūstāciāz ac reddē-
da ratiōe eozū. **Hoc** em cōmune est fatuis
et prudētibz sed in fatuis est vana fiducia.
in prudētibus vera. **Ad** veritatē qpe cōnat?
lampadis tria exigūt. vnde liz claritas vi-
tri in quo significat puritas quo ad se ipsum
plenitudo olei in quo mīscētia ad p̃mū. m-
flāmaciō ignis in quo fides cū dilectione ad
deum. que om̃ia in prudētibus sūt et in fa-
tuis deficiūt. **Sed** fatue sua fiducia decepta
dicūt sapientibz. date nobis de oleo vestro
qñ diceret iusticia vestra sufficiens est vñ glī-
ficare et nos excusare. excusatis ergo nos vel
feratis testimoniū de operibz nris que vidistis
qā cōtinentes et fideles qā lāpades nre. expū-
gunt id ē opera nra que videbant nobis lu-
cere et clam hominibz foris apparere. in ad-
uentu iudicis intus obscurat. quia oleo vere
glorie et intēciōis recte p̃uant. **Nam** scūdū
aug? Quoz facta aliena laude fulciunt e adē
subtacta deficiūt. **R**esponderunt prudētes
dicētes. **Nē** forte nō sufficiat nobis et vobis
Ista p̃ticio vana et r̃spōsio negatiua signat
q nullus tunc ad aliū quāsumcūqz iustū pote-
rit p auxilio habendo accurrere nec aliquis
quāsumcūqz iust? poterit aliū iuuare sed vix
sibi soli sufficit sua iusticia. **Vnde** aug? **Vñ**
quīqz p se ratiōē reddet nec aliēo testio

quisq; adiuvabit apud deū et vix sibi quis
sufficit ut ei testimonium prebeat conscientia sua
Un et ibero. Hoc nō de auaricia s; de timore
dicūt q; unusq; p opib; suis mercede acci-
piet nec pnt in die iudicii alioz vites alioz
vicia sbleuare. **Ite** g' pōd' ad vendētes et emi-
te vob. **Quasi** dicerēt scdm aug' crimē eoz a
memorādo videm? nūc qd vob adiuvēt. q vob
his laudes vendere cōsueverūt et vob i errore
inducere ut si cōfā deo s; ab hoib; glaz q're-
tis. **Ex** pbiāō ē facultatis p'te i hoc q; bō
opa de g'ne de dēūt p fauore laudis būane
q; vēditores sūt adulatores q; dicerēt eis o
fideitate qd valūt vob p tali fauore cōtinēte
vivere. **Dū** aut irēt emere tropice loquūt id
est si adhuc viverēt et iuenirēt irēt emere i
q; iplicat q; remanet affect? et habit? vaica-
tis p'te. **Id** ē scdm aug' dū inclinaret se in
ea q; foris sūt et solita gaudia req'retēt venit
spōsus sc; ille q; iudicat id ē xps vt remunera-
tionē bonoz faciat. **Et** q; p opa caritate forma-
ta pate erat sc; prudētes v'gines quib; scdm
aug' bonū testimonium cōfā deo conscia pbi-
bat. **traueēt** cū eo ad nupcias sc; ad celestis
ēgni glaz et fatuis exclusis et ad penā elictis
clausa ē ianua id ē adit? ad ēgnū celoz q; nō
ē alicui possibīl p? iudiciū. **Ianua** m'g' ēplex ē
sc; mie ad indulgendū q; mō oībz ap'ē grē
ad merēdū q; mō oībz offerē glē ad in tran-
dū q; mō oībz p'mittētib; ēlemē. **Ergo** clausa
ē exclusis ēprobis inclusis electis opib; cōfū-
matis. **Nō** em vt ait aug' p? iudiciū p; p'cū
ā meritoz loc? **Un** et cris. **Ita** ē terribile illd
iudiciū vt nec inoēcia sibi cōfidat. **Tant?** tū
mox erit oīm etiā scōz vt nō speret se iustū i
ueniēdū s; adhuc timeat ne forte rē? existat.
Quo g' p p'ccorib; tūc intēdāt sū cū time-
ant ipi de se. **Nā** hīc tpus mie iudiciū nō reci-
pit sic et tpus iudicii nūz nō recipit. **Ubi** at
locū mia nō h; nec intercessio valet. **Ubi** etiā
gg'. **O** si sapere in cordis palato possit qd am-
mimōs h; qd dicit vīt spōsus. qd dulcedis
intāueēt cū eo ad nupcias. qd amāitūdis et
clausa ē ianua. **Tūc** ēgni ianua lugētib; clau-
dit q; mō cōfābie p'mittētib; ap'ē. **Quia** nēq;
q; tūc veniā inueit q; mō tps venie aptū p'dit.
Ibi a dño nō p't mereri qd p'etit q; hic noluit
audire qd iussit. **Hec** gg'. **Rouissime** p nimis
tardā et infructuosā p'maz veniūt v'gines dice-
tes. **Dñe** dñe api nobis. **Pec** hoc q; wāt eū
dūm significat q; crediderūt i p'm. **Un** cris. **Egre**
gia qdē in dñm appellacōe cōfessio idēq; ēp'tiū
iudiciū fidei ē. **S; qd** pdest v'ce iuocare si opi-
bo neges. **Nō** būanis v'bis hec agunt s; cō-
fite sibi loquūt et q; fides eaz fuit isformis et
scdm aug' mag' ē? seueritas p? iudiciū. c?

ante iudiciū ineffabil' mia p'dgata est ideo
rēdēns ait amen dico vob nescio vob id ē nō
cognosco sc; noticia a p'p'acōis q; soli electi a
deo cognoscūt. q; dicit. **Ideo** vob desero q; vi-
te meritū in vob nō cognosco. **Nescit** eas et
repellit. q; scdm aug' nō intāuit i gaudiū ē?
quā nō cōfā deo s; vt placerēt hoib; vti sunt
aliqd scdm p'cepta ē? opati. **In** fine aut iten-
tam cōclusionē infert ad nūz i'structionem
dicēs. **Vigilate** itaq; ad habendū fidē caritate
formatā et vob ad mortē et iudiciū solitē pā-
do anq; v'iat spōsus vob ad hoc s'bito wādo
q; nescitis diē neq; hōm mortis vel iudicii s;
de vtroq; incertū estis. **Eccē** q; pabola cōdit vt
q; ignoram? diē iudicii et etiā mortis intē du-
bie solitē testimonium bone conscie nō s; p'pare-
mus ne si iudex nos iueiat impatos cū fatuis
v'gimib; fortis ēmaneam? **Siguloz** em discu-
ciētur act? accusante vel exculante conscia v'nū-
quēq; **Un** ihero. **ex** hoc aut q; infert. **vigilate**
itaq; q; nescitis diē neq; hōm itelligūt v'mi-
ūsa q; dēā sūt esse p'missa vt qui ignoram? iu-
dicii diē solitū nō lumē bonoz opm p'em?
Vigilia em opus ē mētis an mortē corpis. **Uc**
aut dicit **Aug'** nō sōlū illius vltimi t'pis q;
ventur? ē spōsus s; et sue q'sq; dormicōis diē
et hōm nescit. **Quisq;** autē gatus ē vsq; ad
mortē q; oībz debet patus inueniet etiā cū il-
la v'p media nocte sonuerit q; oīs euigila-
turi sūt. **Itaq;** vt dicit cris. **euocem?** ad me-
moriā exēplū qd de v'gimib; refert q; excluse
sunt a thalamo spōsi p'p' olei defectū. **Dona-**
mus nosmetipsos in illis q; excludunt et inde
q's doloz q; pena sit si cogitem? posse etiā nos
eadē pati cū negligim? **Est** ne aliq's ita lapi-
deus q; hoc exēplo nō moueat et timeat ne si
milia inueniat. **Hec** cris. **ig'it** vigilem? et opa-
lucis agētes i vigilia h? vite onem? lampa-
des nūz et opa vt habentes oleū ac gloriā et
gaudiū i cōfciētiis nūz p'pati intrant? cū spō-
so ad nupcias regni celestis. **Un** dicit b' cris.
q; iudei exiitū de egipto expediti et p'p'anti ag-
nū iussi sūt māduare et ad eundū pati onden-
tes nob qm quāq; hīc agni eucharistiā mā-
ducāt ita debent esse expediti q; cōfābie exi-
ti de mūdo. **Ad** hoc g' cōdit pabola vt ad futu-
ta oculos cordis apiam? mala euadam? dese-
rendo culpā bō p'meream? sectādo iusticiā et
cū omi diligēcia cotidie expectem? dñm adue-
tūm cuius nescim? diē neq; hōm. **Ubi** gg'. q;
post p'cā de? p'maz suscipit si sciret q'sq; de
p'nti seculō q; t'p'e exierit aliud t'p's voluptati-
bus atq; aliud p'me aptare p'p'ulū. **S; q; p'mi-**
tenti veniā spōdet p'cātū diē cōfatiū si p'mi-
sit. **Vemp** ergo extremū diē de b'm? metuē
quē nūq; p'ssum? p'uidēt. **Illa** hōm ē nostri

eritis sp intuenba ista redemptoris amoniti
cio an mris oculos e sp ponēda q ait vigilate
qz nescitis die neqz hora. **De greg.** Illi q q
expectat vt i vltia hora dūtae falli pnt q vero
in bono pseucat falli nō pnt. **Dis** ei hō i eo iū
dicat i q iueit z g nūq n i bono iudicat q sp
in bono iueiunt. **Igit** vt ait richard. d; aia
pfa et assidue sumoz cōplacōi debita oī ho
ra pegrinacōis sue terminū et ergasculi hui
egressū cū suo desiderio expectat et ad illd di
uine cōplacōis spectaculū qd in futura vita
spam? aim suū suspēdē z i eiusmōi expectaci
one vehemēti desiderio āhelaē vt id qd intēti
videt p speculū et in enigmate. merat facie
ad facie videt.

De istū ppē spōse bone da m cū prudēt
bō vgiō bō opa z itēde eā facē ac i eis
vigilant pseuerare. vt pat? inuēt? ad nup
cias tuas valeā gaudē itaē. **Peto** dñe vt no
tū facias m finē meū aūqz viat. et ne me aū
fini finas q pā mea dimittas z vt i hoā ex
itus mei. vlcio dīna sup me nō viat z pās te
nebratū m nō occurrat nec noceat. h talē me
bies exanīacōis ēdbat qle me fons ēgnaci
nis exhibuit. am. **De talētis et bōis a dño**
seruis traditis.

Ca: XLIX

Deinde subiūgit scōz pabolā d talē
tis q specialē ptin; ad platos qz li
cet oēs marie tñ platos iūducit vt
vigilātes gēis z donis a deo ēcep
tis bñ vīat ad dei glāz z sui pfectionē z pfi
edificacōez z fructū afferat ex seruiōz q de ta
lētis luciatū sūt z a dño veniēte emuncati nec
abscondāt i tēa vel iudicio pōas vīdo ad mū
di glāz vel tpale lucrū seu carnale comodū ne
vt seru? piger et torpēs dāpnē ac foras ex
quētū scōz i tēnebras extiores z ifernales ci
tiant. **Et** pmo ēa statū platoz specialē z nich
ilomī? alioz describit meritū z demeritū. ppe
actionis scōo iudiciū discretōis. **Ideo** inqt dico
vt vigilatis bñfaciēdo z i bōis pseuerādo qz ne
scitis die aduēt? spōh et iudicis hē bōis pe
gēe pñscētis incert? ē reditus seruis suis.
Spōsus ei pōas hē hō pēgēe pñscēs scōz
corp? scz ad celestē pñaz. carnē nāz pñas. pe
grinacō ei fuit celū carni. **Vel** qz a nob nō vi
det i pñti tradidit seruis bō sua scz qñqz talē
ta duo z vñū ad fructificandū vñūqz scōm
pñaz vñū scz susceptiua ne quē guaret nec
aiqz deficeret. **Et** ē argumētū ide qz de? nō p
cipit impossibile. **Et** pñas ē statū libēa eis po
testatē opandi pmittēs. **Abiit** at p affcū vo
lūtatis q quqz talēta accepit id ē donū quīz
sensuū et exteriōre scia; quīqz sensibō acqñta
et opat? ē i eis p pñaciū exteriōis opis z lu
crat? ē alia quīqz qz meita sua multiplicauit

ex creaturis creatorē ex corpaliō spūali a et
ex tpaliō etna cognoscēs ac fructū edificad
onis i pñis faciēs. **Biste** q duo accepit scz in
telcū scripturaz z opacōez lucrāt? e alia duo
scz bonū sapie a se diffūdēdo i pñm p vñū pñi
cacōis z bonū opacōis p ex m edificacōis. **Qui**
aut vñū accepit scz solā itelligēciā scripturaz
abiēs fodit in tēa ciuitatē tēne intēcōis et
carnal actionis z abscondit pñia; dñi sui fñ
edificacōe pñi. **Nā** scōz gēz talētū i tēa absco
dere ē acceptū igemū i tēis actibō iplicat et
nō lucz spūale qzere. In hīs gēbō seruis hēg
fiat oia gñā hoim qbz opat negotiācō acti
ue vite scz i pñe pñti pñti et mali. **Imperfecti** qz
pluibo idigēt de hēgnē i illo q accepit quīqz. p
fecti in illo q accepit duo. mali i eo q accepit
vñū. **Illi** at duplicat talēta q ex eis faciūt opa
bō illi vero abscondūt q ociose viuūt vel ex eis
tpalia tñm lucra qñt. **De** m ēa pñā pñē exa
minacōis iudiciū cū d. post multū vero tñis
scz i scōo aduētū vit dñs scōoz illoz cōqēs
a singul de cōmissio rōez exqēs meita et epi
gens qd tradidit cū vñū. **Quid** qñqz accepit
cōsideret et qd lucz de acceptis tēptet pñet.
Et accēdes q quqz talēta accepit id ē pñas
se et cōfides de rō dēda rōne obtulit alia quī
qz talēta et q duo accepit obtulit alia duo
multiplicata ei talēta sūt multiplicata merita
q offerunt cū a deo acceptat obtulit inqz di
cens dñe quīqz vel duo talēta tradisti m cōfite
tur gratificet et totū ei deputat qz ab ipō acce
pit et ex alia quīqz vel duo sup lucratū sū id
ē multiplicata sūt meita ex gñā tua cū vñū libel
arbitrē. **Et** ait illi vñqz dñs eius. **Euge** qd ē
intēctio gaudētis id ē. scōm crīf. tñū fit
tibi serue p pñaz builiacōez quo ad te ipm.
bone per diuinā assilacōe q ad deū et. h de
lis per vñū dispensacōne quo ad pñm vel
bone et fidelis querens in actibō suis gloriā
dñi sui non suā qz super pauca fuisti fidelis scz
sup bō vite pñtis sup mltā te cōstitua scz bō
vite sequētis de quibō in pñ d. q mag multi
tudo dulcedis tue dñe quā abscondisti timēt
bus te. **Vñ** crīf. **Pauca** sūt q i hoc seculo nob
prestant multa que in illo seruant. **Et** iherō
Oia q in pñti habem? licet magna videāt z
plurima tamen comparacōne futuroz parua
et pauca sunt. **Intra** in gaudium domini tui z
suscipe. q nec oculus vidit nec auris audiuit
nec in cor hois ascenderūt. **Et** bene dicit intra
vt ex omni parte gaudiū suum ex visione
dei. deorū ex cōfideacōe inferni. interius ex
gloria consciencie. exteri? ex deore omnis cre
ature. **Gloriose** cōsumato cursu certaminis in
gaudiū dñi sui in tñbit quī centū milibō pñi
cās vel vñā aia; lucrata dño suo deportauerit

Nec ideo min⁹ gloriose si nullam dummodo
fidelit p posse faciat qd faciendū est p salute
Rex miles strenuus i certamine comendat
si ostant et legitime trauerit etiā si dñs suo tri
umphū nō obtinuit Sic ⁊ doctor gēciū tpo
tā sibi habere coronā iusticie glabāt nō mi
nus qd si oīs qd couerterat i vera fide et vita
te scē mēs ecclie pstitisset Accedēs aut qd vñū
talētū accepit ait **D**ñe scio qd bō butus es q
iuter puniēs delinquētes metis vbi nō sem
nati et cōgregas vbi nō sparsisti **S**emiat de
noticiā in p̄dicatōe vītatis sp̄git vītutes i ex
emplis bōitatis metit g⁹ vbi semē leg⁹ ul⁹ euā
gelij nō mīstrauit et colligit vbi bōitatis exē
pla i p̄bō vītutis vel noui testamti nō sp̄git
In platis etiā ecclie nō solū requit bō i p̄sona
p̄p̄a s̄ etiā i aliena sciz i s̄bditōis eoz officiū ē
alios ⁊ maxie s̄bditos iducere ad bonū **E**t tū
mēs scz aggredi alioris vītē statū nē ip̄e p̄ti
cularit q̄res salutē alioz abscedi talētū i ter
ra hoc ē nō sū vltus noticiā m̄ data p̄t etna
s̄ p̄t terrēna ecce habes qd tuū ē qd diceret
sufficit m̄ qd tenui qd habui nec alijs mīstra
ui **I**ste tūc serui pigri nō ē si pusillamitas bñ
agēdi vt at dicit cris⁹ et si talētū nō p̄didit
reus tñ ē dāpnū sic qd seminādi semē accipi
ens tpe seiaōis nō seiauerit dñs suo dāpnū
fecit ⁊ si semē nō p̄didit qdū poterat lucrū fa
cere si op̄tū tpe seiaōis s̄ndēs aut dñs dixit
ei serue male p̄t talūmā resp̄m dñm et pigri
in mltiplicatōe resp̄m p̄t sciebas qd mēto s̄
nō scio mltomag⁹ vbi scio et cōgrego vbi non
sp̄ali mltomag⁹ vbi sp̄ali qd dicit p̄t obmī
fione vītutis et vītutū iudicio illos qd nō p̄
dicauit nec exēplū bōitatis p̄posui g⁹ mltoma
gis te cui talētū noticiā mee ad negociādū cō
misi et ex hoc te accuso qd te exāstas **O**p̄uit
ergo ad tuū meritū ⁊ ad aliorū cōmodū te p̄
cūmā meā id ē sermone vel legē dare gēis ad
mēsam id ē ad alioz refectionē iternā et com
mittē nūmularijs id ē auditorib⁹ qd qd audi
unt o panē vel poc⁹ docere alios postea alijs
mīstraret ⁊ ego veniēs ad discutiendū mētra
tēpisse qd mēu est cū vltima id ē te ⁊ ip̄s qd
m̄ acq̄siuisses h⁹ em ē vltima sp̄ualis sciz lucrū
aiāz qd maxie placet deo **C**ollite itaqz ab eo
talētū id ē donū sibi traditū scz natural⁹ genij
vel noticiā et loquē p̄missiue qd dñs auferat
p̄mittit itelligēciā vel p̄ viciā vel p̄ demoēs
qn bō infatuat i eligēdo malū vel ifatuat p̄
ter scē abusu vel nō ēcipit mercedē s̄ penā qd
bō dñiū collata nō cedet male opantib⁹ vel
ociosis ad glāz s̄ mag⁹ ad cōfusionē ⁊ dare ei
q̄bz de cē talēta qd dāpnatō re p̄bōz cedet ab
glāz elcōz s̄ scdm illd letabit iust⁹ cū viderit
vmdcāz ex qd p̄z qd nō p̄mittit deus sic malū

nisi inde elidat aliqd bonū. **I**ustit aut p̄cius
dari illi qd habebat de cē qd illi qd habebat q̄u
or qd min⁹ habuit qd q̄qz accepit qd qd duo
p̄ q̄qz em h̄gicaf extērioz scā scdm quiqz
sens⁹ s̄ p̄ duo opatō et intellect⁹ optuit g⁹ il
li qd habuit extērioz scāz amīstratōz dari i
tellectū intērioz qd p̄ vñū itelligit talentū **O**m
nib⁹ ei habentib⁹ ⁊ bñ vītū dabit incrementū e⁹
qd habet ⁊ habūdabit **H**abenti em soliciūbi
nē mīstradi v̄bū dñi dabit grā et habūdabit
in effica cī doctia **I**te habenti caritatē dabitur
augmentū caritatis et habūdabit vsqz ad per
fectionē **I**te habenti meritū dabit p̄mū ⁊ ha
būdabit qd ēmunerabat sup cōdignū **A**ugē
em grā ei qd laborat i ea nā laborādo meret au
geri et ei qd ēp̄t in grā dabit glā et habūda
bit nō solū de sua et alioz glorificatōe s̄ etiā
de iplēcōe iusticie in maloz re p̄bācōe **A**b eo
autē qd h̄z studiū vel caritatē et bonū domi colla
ti vltū ⁊ qd videt habē naturali ingēio vel stu
dio lāz ac donū sibi collatū auferet **I**te ei qd
non h̄z fide vt indeo nō credet etiā qd videt
habere scz legis sciēcia auferet ab eo **I**te ei qd
in morte nō iudicatus fuit i grā bō nature ⁊ grē
cedet ei ad penā **V**t at dicit aug⁹ oīs res qd
clāda nō deficit si habet et nō dat nō habet
quō habenda est **E**t vt idē dicit dāc habenti
fuit mie auferet nō habenti iusticie **P**rudētē
g⁹ et fidelit laborat ac bonū vltū i dei munere
habentē apliori grā dñs donat et oīa sectan
tē ac munere dei nō bñ vtunt eo qd de dāc
puat **V**t dicit g⁹ qd q̄qz caritatē h̄z etiā alia
bona p̄cipit q̄qz caritatē non h̄z etiā dona
q̄ p̄cepisse videbat amittit **D**einde inutilem
seruū talento puatū iubet mitti i tenebas ex
tēriores id ē corporeales q̄v̄t ait ih̄ro dñs lu
men est qd ab eo foras mittit caret luce **E**xtē
riores tenebre sūt corpis itēriores sūt mala
aīe **V**t g⁹ interiorēs tenebre sūt cecitas men
tes extēriores etna nox dāpnatōis qd h̄z
sp̄tē cedit i cecitatē mētis illic p̄cipit i noctē
dāpnatōis **V**t ⁊ taban⁹ per penā i extēriores
tenebras cadit qd p̄ culpā suā sp̄tē in itēriores
ceddit **I**bi coact⁹ patit tenebras vltionis qd
libent sustinuit tenebras voluptatis **D**ec ta
ban⁹ ibi erit fletus pueniēs ex fumo calo
ris et stridor dēciū ex passione frigoris vel
flet⁹ et stridor dēciū id ē dolor mētis ⁊ corpis
et ad ista ēducit oīs penā i f̄t i al⁹ ecce qd nō
solū qd mala opat s̄ qd bō nō facit vltia penā
punit **P**ossūt etiā p̄ quiqz talēta itelligi bō
nature bō grē bō scē bō potēcie ⁊ bō opulen
cie et dñit talenta qd p̄ bonū vltū talū p̄t hō
sibi acq̄rere celeste p̄mū **E**t aliq̄ habent oīa
ista a deo sibi collata plura istorū alij vñū tā
tū **A**lij etiā sunt qui talenta multiplicāt et

geminant bene utendo predictis ad sui pfectionem ppi edificacoez alij abscondunt i terra qd vntur ad mudi glaz q lucra tpalia De eode qz lucas pnt pabolā de hoie nobili sciz ppo q nō solū scdm diuinitatē vntetia scdm hūaitatē dauid egis fili q abijt i regionē lōgimq ascēdes in celum empyreū accipe hbi regnū sup ordines āgeloz ac reit scz ad iudiciū generale i mudi fine et etiā ab iudiciū ptiulare in cuiuslibet hois morte **E**t pūsq illuc ascēderet vntis p elcōis grāz de cō ppe decalogi obseruanciā seruīs suis ppe obedienciā oimobā vel de cō seruīs suis id est xpianis et fidel bo vniūsis qz vniūstas numero denario defigē ppe pfectionē denarij dedit illis gtis decem mnas id ē talēta seu libās scz spūalē decalogi intellēm ad negociandū donec viat ad iudiciū qz vniūsis expiget cū vltima et excresecia **S**e cū dū beda **M**na de cō diuinitas appēdit **D**ecē ergo mne cū diuinitas id ē cū libās faciunt qui nū pfectionē defigēt et sacre scripture sermo qā vnt celestis pfectionē suggerit quasi nū cētenarij pōdere fulgescit. **V**el p decem mnas itelligit vniūstas doctō dei ppe pfectionē ipius denarij **M**utuaūte gno b de? aliq dona ad negociandū vt multiplicent p fructus bonoz opm qz tps meiti currit vsqz ad iudiciū de qbo qrit lucrū meritorū reddi turus cumulū pmiōz **H**oc pfecto negociū vt ait greg **T**ūc vnt nō agim? h vntēdo et loquēdo pxiōz aīas lucrām? h iūstos qsqz celestis egm gaudia pōdicādo i supno amōe roboram? h pxiōs ac timidos gehenne sup plicia tribiliē msonādo flectim? h nulli cōtra vntatē pām? h supma amicitijs dedit hūanas inimiciās nō timeam? **H**ec greg **V**ltima qppe est qd ex mutuo vltia sortē accipit. **E**t cetera dñs dādo nō ob pxiāz sue grē et doctrine erigit eā cū vltis et excresecia **P**rimo vt cū tribuit doctnā fidei ad credēdū epigit vt qd credis ore cōfitearis scdo vt qd cōfitearis ope cōpleas tercō vt ex auditis i lege dñi medicādo et legēdo et orādo etiā alia itelligas. **Q**uarto vt qd cōpleueris docere nō cesses hñs em p tibo denarij vnt fūbat etne **V**n greg. **I**n qm vnt pfectis pēlatis etiā alios trahē vbi cū satagite **I**n via dei hñs socios desiderate et h ad deū tēditis curate ne ad eū soli viatis **H**ic em scriptū ē **Q**ui audit dicat vī vt qm corde vnt supm amoris suscepit foās etiā p pmiis vnt ex pxiōis reddat **D**ec greg. **A**ccepto aut ē tno dñs seruoz illoz edies iussit eos vnt ad se vt sciēt qm quīqz negotiat? est. **E**t cū pmi? vntes cū mna sua alias decē et alē cū mna sua aīas qnqz acqstas obtulish? et tūc ei dñs dixit pmo eris pxiō hñs sup

decem ciuitates alteri vero et tu esto sup qui qz ciuitates id ē gaudeb scz tu vtqz d felicitate oim q per tuā doctrinā vel vnt tue ex pxiōe hnt ad bonū **S**eruīs aut vnt suas mnas cū lucro reportātibz piger seruius. **M**nam suā hñ lucro obtulit quā in iudaio ligatā hñt quia molliē et delicate vntēdo doctrinā omissā enet uauit ac grāz sibi datā i hac carne laboribz et fatigacōibz traditā torpescē et pcepta dona sub ocio corporis et iūie abscondit. et sic ipaz mnam hñ opibz tāq mortuā et sepultā i sudario hñt **S**udariū em ē pām? in q mudu uuntur corpora mortuoz et ideo mna i iudaio tposita hñt donū dei a vnt opibz ociosū tōp mortuū. **I**llis gō q de domis suis bñ opibz doctum fecerūt cōmendatis a dño et remunētis piger qm in vnt opibz torpēdo mnam suā in iudaio ligat ē pbat dñs et dāpnat vnt tñ modo scd? qritatē meriti vel delicti. qz gōus sūt et i gaudijs et i tormentis **I**ste bō pxiōe pxiōis scz pxiōis ad pxiōis ascēdes. scdm marci reliqz corporaliē donū suā id ē ecclia quā tñ nūqz sine pxiōis pxiōis destituit et dedit seruīs pxiōis cuiusqz opibz qā dñs fidelibz octo talēta. scdm matheū. et decē mnas scdm lucā. et hñt eis facultatē iūst. di opibz vnt dimittens eos agē scdm libertatē sue volūtatis **E**t lamitoi q dūat i domū celi pxiōis vigileti scz q pxiōis et pxiōis dñs **S**i hñt aīas vnt iūst suā sangnē ei? d manu tua vnt vnt beda lamitoi aut pxiōis vt vigileti qz ordmī pastoz omissē sibi ecclie iubet cūa i pxiōis nō solū aut cōtes ecclie hñt oēs vigilare pxiōis ianuas cordū custodiētes ne aīq hostis mala suggestio itret ne nos dñs dormiētes iuciat hñt beda ianua etiā ē rō q dñs cē vigil ad claudēdū ostiū cōsens? dyabolo et ad apiēdy pxiōis q ad ostiū pullat qm ad bonū iūst **N**egotie mui gō hñt de vnt nature grē et fortūe nob datis qz de oibz vnt et dñs? **P**ugnam? piger cūa qz piger locū dyabolo pparat et ocios? qz puluinar ē dyaboli i q rēscat. **O**ibz qz modis qbo possū? nōsm et ipōs emēdādo vel alios ad iūst talēti dñm erogare et erogādo multiplicatē studeā? vnt de q i districto iudicio vnt redditi sū? **N**ec se aliqz ab hac negociacōe eiūsaē pxiōis qz null? ē q talēti accipit **V**nde greg. **S**ciēdū vnt est q nul lus piger ab hac talēti accēpcione securus ē **N**ullus nāqz ē q vnt dñs talēti mīme accēpi non est vnt racionē pxiōis cogat **T**alentū em nōie cuiuslibet paupi etiā hoc ipm vnt putabit qd vel mīmū accēpit **A**lius nāqz accēpit intelligēcie donum pxiōis mīnisteriū debet ex talento. **A**lius terrenā substāciā accēpit erogacōne talenti debet ex vnt

Alius didicit arte qua pascit ipsa ars ei in
talenti acceptioe et putat Ali? familiaritatis lo
cum apud diuites meruit talentum pfecto famili
aritatis accepit. **H**abens igitur intellectum auct
oimo sic taceat. **H**abens rex affluencia vigilat
ne a mie largitate torpescat. **H**abens arte q
gis magnope studeat ut vlu at; utilitate il
luis cu prio pcat loquendi locu apud diuites
habens p paupibus intercedat. **T**u qppe ab
vnoq; nem ventur? iude? exigit qtu debet?
Considerem? g? q accepim? atq; i eoz eroga
tione vigilem? **N**ulla nos ab spuali ope eterna
cura impedit ne si in tra talentu abscondit talentu
dñs ad imcubia puocet. **V**n et aug? vnusq; h
q b; pstat alteri qdqd pl? h; largiat inopi
Ali? h; pcamia pascat paupes; vestiati nudu
edificet ecclia; ope de pcamia qdqd boni pt
Ali? h; pcamia egat p r^m pellat tenebras dubi
tatis luce pccoris. **A**li? h; doctrina erogat d
cellaio dñi mistret ceteris cibaria confortet
fideles teuoet erantes qiat pbitos qtu pt fa
ciat. **E**t qd sibi eroget paupes; aliis claudo
pdes accomodet. **A**li? ceto suos oculos duces
pbeat. **A**li? visitet infirmu; aliis sepeliat mor
tuum. **S**unt ista i oimbo vt pxiis? difficile iuueni
at aliqs q no h; vn aliqd alteri pstat. **E**t ill d
extremu? magnu? qd ait aplos inuice onera
vsa portate et sic ad implebitis lege xpi. **V**n etia
crist? oia inferat? ab prio? utilitate. **T**alenta
em h? sūt vnusquisq; vt? siue i peminencia
siue i pcamia siue i doctrina siue in qliuq; tñ
negocio. **N**ull? dicat qm vnū talentu habeo et
no possu facere pt et p vnū a pbat? eē. **N**o
em es vidua illa paupior no es petro et ioba
ne rusticoz q et ydote et illati fuerunt h tñ
qm desideriu mostaueret et ad cōm utilitate
oia fecerunt celos apphenderet. **N**ichil ei ē ita
deo amicu sic ad cōm utilitate viuere ppter
hoc sermonē nob dedit de? et manus et pdes
et corpus sūt et intellectū et sensū vt oib; hijs
et ad nām ipoz salutē et ad prio? utilitate
vtam? **N**o opus ē multis h nob sermonib;
neq; lōga circūcoe. **I**nstat em beatus paul?
rōmāi fratres et dices. dissolu et cū pō eē me
lius ē. manere aut in carne magis nām ē. p
ter vos. et ei q ad xpm erat discissioni iposuit
p p edificatioe. **H**oc em maxie est esse cū pō
volūtate ē facē. **V**olūtate at ē nichil ē ita sic
qd expedit prio. **S**i em in scilicet null? sibi
ipi viuit h et arifex et miles et agcola et ne
gociator ad id qd cōmuni expedit sūt et ad
qd p r^m pdest officiū vniū. **M**ostomag? in spū
alib; hoc optet facere hoc ei maxie ē viuē. q
sibi ipi viuit solū et oīs despiciat supflus? est
et neq; homo neq; generis nostri. **H**ec crī?
Ex pōictis videtur q aliquis fidelis in carita

te manēs q absq; suo scandalo vtil ē vel esse
possi primis q ad vitā etnā pccat mortalitē;
si se trāstret ad heremū vel monasteriū vbi a
lios n instruit vbo vel exēplo nec auct q pō h
et de heret circa primos gerit. q ita abscondit
talentū et ē hū? piger de infirmis ei n loqmur q
de facili scād alizāt q eis ē tutū fugē oīz aū
puoz et laqos diaboli. **S**; etōm videt q pua
let actie oīz placia. **D**oin? em dicit martha
maria optimā pte elegisse q nō auferet ab ea.
Et ihero? plurib; locis ep̄az suaz usq; adeo
pferet actie oīz placia; et viros religiosos et
mītis vtilēs vocet ad heremū q nichil boni
i mōdo agerēt habitu respectu ad vitā moach
orū et anachoritarū. **I**n hijs ergo necessariū vi
det vt qsq; vires suas cōsideret et ad qd op?
ipe sit aptior pset. **S**i em ad oīz placia; abi
lioz et ad oīz duocia tute se trāstret ad he
remū oīatur? p se et alijs. **E**t ita plus pderit
eis in heremo p ipis oīa q i mōdo eis pdi
cādo nō abscondit pcamia; dñi sui i tra h i dñi
licet n pbiat q talenta oīa et deuocōis in
q apli? valz et meliorē se scit oīb; erogac
he? piger dicit de h; q tot? in scā deuocōe et oīa
coe ieiunijs vigilijs et fletu ē. **V**eāptē h qd
videret gregis sibi omissi pculū imminē et
nullū ydneū i aucta gregis sibi successu. **P**i
culū est gregē deserē et ad heremū se trāstret
te licet abiliōz ad oīdū sit dūmō de suo scā
dalo si pstat. **P**relat? qdē q ydone? ē ad pdi
cādu et plures instruit pt ac sibi et alijs in tñ
officiū vtil ē tñs fēnam caritate nō obfuit
si p p m sibi omissū relinqret et se ad heremū
trāstret. cū vtilioz i agro pdiacōis q i here
mo esse possit. **I**n hijs vero quenz; i caritate
manētē sps sanct? mē? docebit qd ei meli?
faciendū sit et solliciti circa hec inquisitoris
questioni satisfaciēt. **O**ratio

Domine ihu xpi q nob tua dona miseri or
diter tradidisti monēs vt vigilātes et
sollicite agētes ex eis fructū affem? da m in
digno seruo tuo de donis a te receptis vigilā
ter negocia et ea p fructū bonoz op m mltipli
care eisq; ad tui glāz p pmi edificacōz et mei
pfectōz sic bñ vti vt cū suis tuis bonis et fide
lib; metraz emunera ac te iubete itaē gau
diū felicitatis etne et suscipe q pparasti dili
gētib; te bone ihesu. **A**men

De vtilitacōe arte in extremo iudicio. **C**ap. **L**

Ostemo pmit etiam pabolā q per
tinet ad actios qm est se exercēt in
actib; mie p qm exercitio vigilā
tes in tñb; remunēbūt de fisten
tes at a talib; cōdēpnabūt et describit vtilia
coz arte q fit in extremo iudicio ac mōdy ip
si? diuini iudicij. **D**e hoc euāgelio dicit aug?

si quis esset qui de tota sacra scriptura nihil aliud sciret nisi solummodo leonem istam prout hoc solum sibi sufficeret ad salutem quia continentur ibi merita et demerita premia et supplicia bonorum et malorum. **C**odices autem iudicis in hoc aduentu secundo ponit per oppositum conditionum et in aduentu primo. **V**enit enim in humilitate apostolorum pauperum societate et propter in firmitate secundo venit in maiestate angelorum societate et iudicis dignitate. **V**enit ergo filius hominis secundum virginis ad iudicium in maiestate sua quia tunc iudicatus appebit in forma hominis gloriosa quam in primo aduentu iudicandus apparuit in forma passibili et inferna. **V**n remigi? in maiestate deitatis iudicatur? adueniet qui in humilitate serui iudicandus? apparuit. **I**taque tradendus in primo cruci permittit gloriā triumphantis ut secunda scādala hac promissione compensaret et ut melius illa patere discipuli et libera sub tunc glorie expectatione. **V**n et crucis. **D**e maiestate venit. **M**aifeste inquit non iam celat? in corpore sic antea ut vix eum etiam boni cognoscerent sed maiifest? in gloria ut etiam mali eum cognoscerent. **V**t qui contempserunt eum in humilitate cognoscat eum in potestate. **E**t qui scire noluerunt quod dulcis est misericordia eius sentiant quod gravis est ira ipsius. **D**ec crucis. **I**n forma ergo humana venit ut ab omnibus videri possit. **S**i enim in forma divina venit posset videri a malis quia talis visio non est nisi delectatione maxima que tunc non competit eis et ideo debet ad venerit filius hominis. **I**n famulatu autem et vident omnes angeli et cum eo propter iudicis honorem et tam testes actuū būa norū et executores sine ferre per ipsum. **V**n crucis. **O**mnēs et angeli cum ipso adierunt testatores et ipsi quantum amiserunt missi a deatore ad salutem hominum. **T**unc sedebit se sedē maiestatis sue id est in ecclesia in qua appebit cum omnipotentia sua per quod significat potestatem iudiciariam quam pro hominibus data. **E**t tunc congregabuntur ante eum tunc ante iudicem suum omnes gentes omnes temporis omnes obicis omnes etatis quia nullus poterit tunc latere vel se abscondere. **V**n crucis. **U**bi illum minacō euāgelij ab omnis gentes predicata fuerit tunc omnes gentes inextinguibiles fide sunt et ideo tunc iuste ad iudicium congregabuntur omnes. **E**t separabit eos ab invicem secundum bonos a malis sic pastor segregat oves ab hedis. **D**e die sunt filii in palatio oves et hedi in vespe pastor eos segregat sic in vita presentis sunt in ecclesia filii boni et mali in vespe mortis seu mundi separabit christus bonos a malis sic oves ab hedis. **S**eparabit inquit merito omnia merita discernenda loco loco varia assignando vobulo diuisa nominibus appellando hos edos illos oves. **I**n omnibus intelligit innocentia bonorum propter simplicitatem mititatem seculitatem in hedis intelligit perversitas malorum propter feditatem in peccatis sterilitatem. **V**n crucis. **D**em et a nominibus vniuersumque modum ostendit hos quod hedi hedi vocantur. **H**os autem oves ut hodie quod fructificatio;

ostendat nullus enim ab hedis fructus? sit hodie autem multum quantum etiam multum? omnium est quantum et a lana lacte quia et ab hīs qui periturum a quibus vniuersis desertus est hedi. **E**t iterum. **O**ves hodie iusti propter mansuetudinem quia ipsi neminem ledunt et propter pacienciam quia cum ab alijs lese fuerint sustinent. **H**edi autem hodie peccatores dicit quia in carnis hec naturaliter insunt vicia libido propter ceteris animalibus superbia rixa invidia concupiscentia gula et clau moribus super omnia garule. **I**n omnibus hīs vicijs peccatores habundant et ideo hedi sunt afflicti. **H**ec crucis. **E**t statuet oves seu bonos a dextris suis hedi autem seu malos a sinistris. **I**n ipsa positione dextere et sinistre iam ex tunc utique per cognoscere poterit cui misericordia et cui miseria imineat. **V**n crucis. **I**ustos quidem ad dexteram constituet peccatores ad sinistram vniuersumque meritorum suorum condicio ex ipsius loci qualitate cognoscat. **H**ec tunc iustos ad dexteram collocabit quia nunquam cognouerunt sinistram merito ipsos ad sinistram quia nunquam cognoscere voluerunt dexteram peccati. **V**ias enim quod a dextris sunt novit dominus per se autem sunt que ad sinistram sunt. **E**t iterum a sinistris sunt qui querunt temporalia a dextris qui querunt eterna. **V**n et remigi? **I**n dextris eterne beatitudinis constituturi mabunt qui amauerunt eterna in sinistris eterne miserie qui cupierunt presentia. **N**am et ipsa transitoria dei dona respectu eternorum dicuntur esse sinistra eterna vero in dexteram quia sunt potiora. **H**inc est illud. **C**or sapientis in dexteram et cor stulti in sinistram illi. **T**unc dicit rex hīs qui a dextris eius erunt id est bonis. **H**ic non dicit filius hominis sicut super rex ad cuius apicem pertinet subditos regere leges condere tales gressores legis punire et observatores premiare. **Q**uod tunc appebit maiifeste. **T**unc non quod rex pylatus ergo rex es tu. **T**unc non dicit iudei non habemus regem nisi cesarem. **D**icit inquit rex. **V**enite benedicti patris mei id est a patre meo qui a patre benedictus gratie accepit quia non nisi benedicti primo per gratiam et meritum veniunt ad beatitudinem eternam et primum non dat eis dominus pacem eternitatis nisi super pacem pectoris. **V**el se cū dū. **R**ab. **D**icit benedicti quibus per bonis meritis debet eterna benedictio possidere et eternaliter tenere patrum vobis regnum celorum locum secundum a constitutione mundi. **V**bi crucis. **A**rtex enim vos nasci temerari hec vobis precepta sunt et precepta quia vidi vos tales futuros. **S**ecundum remigium rex regum filii strepit vobis loqueretur id est manifestabit conscientias et merita dicit quia per collationem glorie vite beneficium patris mei promoti ad obtinendum regnum vite predestinati vobis a constitutione mundi huius remigi? ante mundi constitutionem patrum fuit per predestinationem a constitutione mundi per creationem ab ascensione per apicem. **A**ttende hic dulcissimam mutationem domini cum dicit. **V**enite benedicti patris mei

O q̄ felices et bñ qui hoc dulce inuicatoriū
ad se directū meruerūt audire et a dñō iūta
ti egñū ei⁹ p̄cipe fr̄equētem? Ergo nūc ē cāse
mus deuote inuicatoriū eccl̄ie dicētes. **De**ice ex
ulām⁹ dñō vt tūc cū eld̄is meream⁹ audire in
uicatoriū dñi et egna ē sū fine cū eo. **E**t cōme
morabit dñs sep̄ opa mīe in se capite et i mē
bris suis p̄t cū fca que sūt pascē elucide p̄
tate scientē colligē hospite vstire nudū vñ
tate infirmū solari vñulātū p̄ hec itelligit
septimū qd̄ est in thobia sc̄ sepelire mortuū.
Un̄ est p̄sus iste **V**isto poto cōo redimo tego
colligo cōdo **E**t sedm̄ qd̄a nō erit aliud b̄
cōmemoracō n̄ q̄ om̄s sciēt merita sua p̄ q̄b̄
saluabūt vel etiā dāpnabūt **U**bi cr̄is. putas
q̄to gaudio extollunt s̄a q̄n̄ in asp̄cū oīm āge
loz qd̄ fecerūt hoibz s̄a se accepisse **N**ā t̄le
videt opus eorū nō q̄le datū ē s̄ qual̄ p̄sona
illi⁹ est q̄ accipit **H**ec cr̄is. s̄ iusti q̄i laudē fu
giētes interrogabūt q̄n̄ hec sibi fecerūt **B**edm̄
remigū. in sciētijs suis ita cōdebūt si dubi
tātes vñ diffidentes de p̄bis dñi s̄ vel stupētes
p̄ magnitudie maiestatis egis vel q̄a p̄uū vi
det eis om̄e bonū qd̄ fecerūt p̄ pace p̄m̄ **U**n̄
ap̄ls **N**on sūt cōdigne passiōes b̄ t̄pis ad
futura gl̄a q̄ reuelabit in nob̄ **U**n̄ cr̄is. **O** hu
milias q̄ nec p̄ mōte deficiēs **H**ō em̄ mal⁹
etiā falsis honoribz delectat **V**ic at bon⁹ etiā
sibi debita laudē fugit. **S**ic et s̄a debita sibi
laudē ep̄lētēs dicēt **Q**uā te vidim⁹ eluātē.
Hec cr̄is. **E**t r̄ndēs n̄ dicāt illis **A**mē dico
vob̄ qd̄ dñi id ē eo et q̄to t̄pe fecistis id ē opa
mie exhibuistis vñ d̄ h̄is f̄abz meis mīm̄is
in fecistis. fr̄es sūt q̄ fecerūt volūtate p̄is mi
mimi vero q̄ fuerūt hūiles et abiecti. **U**bi cr̄is
O boitas p̄p̄i q̄ dñi i corpe p̄ceptibili erat in
mūdo s̄uēde vñf̄is vñ vt p̄t s̄iuidm̄ vñ
om̄s fr̄es suos hōes appellaret. **Q**uā at bi
cam? q̄ i illa gl̄a ostiāt? adhuc cōtēnt? est
eos dicere fr̄es q̄b̄ sufficeret ad laudē si vel
bonos seruos illos vocēt **E**t itē. p̄t hoc ei
sūt fr̄es q̄a hūiles q̄ abiecti et p̄ceptibiles
hos em̄ tales max̄ie i fratritate vocat **U**n̄ et
auḡ. minimi ḡ q̄ sūt p̄p̄i h̄i illi sūt q̄ oia sua
dimiserūt et secuti sūt eū et q̄b̄d̄ habuerūt pau
peribz distribuerūt et ideo sine seculari cōpede
exp̄dit seruire et ab oneribz mūdi liberos
velut p̄natos sursū humeros tollerēt **H**ij sūt
mīm̄i **Q**uā mīm̄i q̄ hūiles q̄ nō elati nō su
perbi **A**pphēdo mīm̄os istos et q̄ue p̄odus in
ueies **H**ec auḡ. x̄ps itaq̄ i elucideb̄ elucit
in s̄iuidm̄ s̄iuid i infirmis egrotat et i alijs si
milit̄ patit̄ **N**aḡ ergo t̄uēcia suscipiēdi sūt
mīm̄i et pauperes p̄p̄i cū maḡ veneracōe seruie
dū est eis s̄iuid p̄p̄i i eis suscipit et honorat
Un̄ s̄ḡ. ad tribuēdū ḡ p̄ḡiaur estis q̄n̄ hoc

q̄ iacēti in terra p̄rigitis sedēti in celo da
tis. **H**ec p̄missa sūt opa mie ad corp̄is misē
as p̄tēcia **A**d aīas vero spectat vt elucide
et scientē iusticiā pane vñ dei ēficiās et po
tu sapie ēfrigeris erātē p̄ heresim vel p̄ pec
cātū i bonū mīs eccl̄ie dei reuocēs innocentē
a malis p̄tēgas nudū a bono ope vñtūbo ce
nes istemū in fide corroborēs ēbulacōe seu car
cerē tristitie op̄ssione subueias op̄aciēdo vñ
solando q̄ em̄ hec fāt vñ d̄ilectōem et carita
tē adimplet **E**t hec maiora sūt q̄n̄ alia p̄mis
sa q̄ vt ait s̄ḡ. p̄l⁹ ē vñ pabulo victuā i p̄
petuū mētē reficere q̄ ventē moritūe carnis
terreno pane facere **U**n̄ cr̄is. si hec oia corpa
liter corpi b̄ p̄p̄i mīstāe magne b̄tūdis ē q̄
oīno post modicū sūt p̄tura putas q̄te b̄tū
dimis ē hec oia sp̄italit̄ aīabz p̄icliātibz mī
stāe q̄b̄ viuificacōe possint viuē i eternū **Q**uā
melior ē aīa q̄ corpe? cōto meliora sūt q̄ ad sa
lutē aīaz q̄ q̄ ad sustētacōē corpm mīstāre
Tūc dicat rex et h̄is q̄a s̄imistis ei⁹ erūt id
ē re p̄bis q̄ s̄imistis. id ē t̄palia q̄ diu vixit
ardēte amauerūt **D**iscēdite a me. **O** iselip
discēssio o dūta sepacō o mīstabil cōdicō q̄a
a me fonte vite idēficiētis a me luie gl̄e b̄tū
cantis a torēte voluptatis iundātis a me ple
nitūdie v̄b̄tatis iebūātis maledicti p̄mo ma
ledictione culpe s̄ mō maledictione pene et
ne i ignē eternū s̄i fine vs̄ arsurū q̄ pat⁹ est
dyabolo et āgel ei⁹ vt q̄b̄ colligati fustis in
culpa sociem̄ in pena. **O** cōsorcū malū horri
bile q̄d̄ ad ymaginādū horribile āpli⁹ ad vi
dendū s̄ adhuc horribili⁹ ad cōhabitandū
Nō portastis mētē clauē crucis ideo i regnū
non int̄abit̄is nō nauigastis in naue crucis
ideo ad portū nō p̄uēietis s̄ p̄nā dāpn̄i et sen
sus habetis **D**ū mali p̄mixti sūt bonis vidē
esse cū deo s̄ tandē discēdet ab eo et mittentē
in ignē eternū nec videbit impi⁹ gl̄a dei **D**ū
scēdite in iē q̄ adhuc cōm̄iti fustis bonis in
mūdo a mea facie ab om̄ mea mīa ab oī gl̄a
maledū s̄ nō addit p̄is meis q̄ ex p̄tē ē b̄tū
dictio ex nob̄ vero maledictio. **U**bi cr̄is. q̄n̄
quā nō sufficiat p̄maz illoz vel aspiciē sic dicat
discēdite a me. nā de? q̄ in s̄itate delectatur
aīaz p̄tētrices aīas aspiciēs q̄i guatus nō
suffert t̄q̄ si dicat eis **Q**uā putacō et sp̄ue
cia d̄tis nec t̄a diu vs̄ sustineo q̄ diu statis
in iudicō meo **E**t itē itē maledū non a p̄tē
meo neq̄ ip̄e eos maledixit s̄ p̄p̄ia opa in
ignē eternū q̄ pat̄is ē si nob̄ s̄ dyabolo et an
gelis eius **Q**uia vero vs̄ ip̄s in ignē mīst
tis vñ ip̄is reputatē **S**i ne vñq̄ h̄ paciam⁹
o vñgeitē fili dei sc̄ facie illā m̄fucā vide te
aueram a nob̄ et t̄āquillū illū oculū nō fe
rentē vide nos neq̄ accipiam⁹ aliq̄ exp̄iciā

illius pene incumibilis scilicet excedere a tigni gloria
et comburi in gehena De hac etiam exclusione et
separatione sic dicit idem Crisostomus. **ponam** illis ante oculos
los quod tibi dolores et excludi et pocius a igno celorum
quod ut in videri ipsa gratia? et gehena. **Na** et si ille
in ignis non ardet et in omni illa pena non est pata
hoc solum quod alieni efficiamur a pro et excludimur a
bonis etiam nonne diuina pena cruciabilis? dicitur.
Hec Crisostomus. Et commemoretur iudex opera misericordie
bona ab ipsis et probis sibi non facit. Sed reprobis qui se
excusantes et debent et interrogabunt quoniam huiusmodi
non fecerunt. Vex ut ait rabanus? et si se excusant
sacerdotes tamen deum fallere non possunt. Vnde respondit illis
dicens. quod diu non fecistis vni ex minoribus hijs
nec mihi fecistis. **Vbi** augustinus. Christus caput est ecclesie cor
pus est ecclesia. In nostro corpore caput sursum est pedes
in terra. In aliquo ostipacione hominum quoniam aliquis tibi pe
de calcas nonne dicit caput calcas me. **Quo** ergo
lingua quod nonne tangit dicit calcas me sic Christus caput
quod nonne calcas dicit. Esuriui et non dedistis mihi
manducare. **Vbi** et Crisostomus. et vide quoniam leuia inueni
git. **Non** enim dicit in carcerem etiam et non eripulisti me
infernus? et non curastis me sed non visitastis et non
visitastis ad me. In esuriendo etiam non proposita petie
mentem sed necem cibum. **Oia** ergo sufficiencia sunt ad
penam primo quod de facilitas petitionis pauperum emerat
secundo miseria et pauper ei erat qui petebat. tertio
opaco nature homo enim erat. quarto desiderium pro
missionis etiam ei promissum. quinto dignitas et qui ac
cipiebat deus enim erat qui per pauperes accipiebat
septo suphabundancia honoris quoniam digne ab ho
minibus accipere. septimo iusticia dantis ex suis ei
a nobis accipit. Sed contra multa hec homines per
auaricia excusant. **Hec** Crisostomus. Et fuerit per auaricia
am homines ad opera misericordie excusant et ad ea duri et
qui insensibiles reddunt. **Sic** enim caritas qui digne
opponit auaricie vult omnibus subuenire et bene facere
sic auaricia suadet a talibus abstinere et non opor
tuit misericordie intendere. **Suggerit** ei qui consulendo ipsi misere
ro que possidet ut de talibus non curet quia tamen con
stat et tamen dampnum inde recipit. **Hic** siste tu mi
ser auare qui alijs in necessitate positus non curas
succurrere. et maxime tu crudelis perhides seu plate
et specialiter eligis et in infernis tibi commissis de
missis et custodibus vel quibuslibet alijs necessis
non studeas. **Attende** et vide quia hoc terribile
iudicium in quo opus misericordie disceptatum fit tibi spe
cialiter imminet. quia pauperes misericordes arguet
iudex et punit. **Tunc** audies correptiones duras
fimas quoniam non potes contradicere quod non abicis mo
mores mollissimas quibus non vereris expugnare.
Tunc erit hora tua qui tibi instabit horrenda mise
ria ut cum maledixit eas in ignem eternum diabolo et
angelis et patribus. **Illuc** perges delectus? a cura et as
trodia divina quod huiusmodi istos delectasti in cura
et custodia humana. **Et** tunc nihil eorum qui contra ca

ritate seruasti et necessitatibus indigentium crudelis sub
traxisti te a misera liberabit sed tua crudelitas te
in fine immiter cruciabit. **Tunc** boni poterunt con
tra te sumere pabolam et dicere ad euangelistam tuam
miseram. **Quo** cessauit exactor querit tributum.
Cessauit exactor qui alijs necessaria subtrahendo qui ex
actione eos videbat querit tributum quod alij
defectu paciendo qui solum cohebant. **Quid** tibi
miser tunc prodeit tua crudelitas et auaricia per quam
habebis pati tanta et talia in fine malum. **Tunc** per
penam sed nimis tarde aperiet oculus tui qui modo per auar
ciam contra opera misericordie sunt excusati et tunc sola ve
racio dabit intellectum qui modo contra veratos habes cor
induratum. **Nec** pauca o auare ipse crudelis et di
ce tyrane diligenter attende et dum adhuc vales
te emendare stude ut mala perpetua possis deo au
piliante euadere. **Amen.** **Sufficiencia** propter opem
misericordie homo modo accipit. **Non** enim in vita presentis primo indi
get ex parte corporis alimentum sicut qui non potest esse vi
cibus et potu et sic est duplex opus misericordie scilicet pascere esu
ciendo et potando faciendo. **Secundo** indiget alimentum sicut
qui non potest bene esse sed indumento et de mulierio et sic
iterum est duplex opus misericordie scilicet vestire nudum et colli
gere vel recipere hospitium. **Tercio** indiget post vitam
ista sepultura et sic est quantum opus misericordie scilicet sepelire
mortuum. **Ista** autem quoniam prodeat sunt omnibus coram. **Alia**
sunt duo opera misericordie qui imperdunt aliam ex aliquo acci
dente supueniente ut si aliquis iuratur in innocentiam
vel capiat ab hostibus et sic accipit duo opera
misericordie qui sunt visitare infernum et edimere captiuum. **Et**
noie redemptoris intelligit omne beneficium eis impen
dit. **Ista** autem septem imperdunt si delibet propter christum et pu
tat ipse propter sibi facit et contrarium fide libere de ne
gata quia si reputat bene gesta fideles se et inbra propter
quod facientibus opera misericordie reddit vitam eternam denega
tibus autem ea reddit pernam. **Aduersus** tamen quod cum dicitur bene
quoniam te videri esuriere et non est quantum prodeat ex igno
rancia quia iusti cognoscent quod opera misericordie facit multis pro
ipso sibi reputat facit et per talibus se saluari et huius
mali sciet se per otio dampnari. **Et** quantum ad
miraculis per magis audire gratia qui facit eliam et per ma
gnitudine misericordie qui intelligit reprobis. **Sic** itaque
iudicium in misericordia fit ei qui non fecit misericordiam. **Quid** ergo
merentur qui aliena merentur si eternam damnamur. **nam** qui
de suo non dederunt. **Si** talia sustinebunt misericordiam
cordes quia passuros putamus crudeliter. **Vnde**
Crisostomus ex hoc loco sciendum est quod non tamen pro eo quod peccata
uerit homines deponendi et huiusmodi pro eo quod bene non
faciunt. **Si** autem pro eo quod bene non faciunt sic deponantur
tunc putas quales penas excusant pro eo quod pec
cant. **Et** digne. **Deus** enim hominem ideo facit
ut benefaciat et ab gloriam dei per teneat non
ideo tantum ut non peccet. **Nam** si non faciat
bonum nec est causa qui creatus est. **Sine** dubio
enim si creatus non fuisset peccatum non fit super
terram. **Na** qui intelligit misericordiam sine dispensacione

quare factus est homo? cognoscit quia merito
quasi peccans condemnatur qui iusticiam non
facit. **Hec crīf.** Dic aut melius est opta me
circa animā quam circa corp? facere. sic pē?
est ea circa animā quam circa corpus negligē
Vnde crīf. **Si** hec corporaliter corporibus non
prestare impletatis est que et si accipiunt ea
nō pōt vivere semp pūas quāte impietatis
est hec omīa spūaliter animabus pīclitātibz
non ministrare que poterant vivere in eternū
si hec eis ministrata fuissent. Quantū ei meli
or est anima quam corpus tanto grauius est
peccatum animabus laborantibz spūitales ele
mosinas nō prestare quam corporibus corpora
les. **In** ecclesia ergo nō solū pauperes corpora
liter esurientes aut debiles corporaliter aut pe
grini secundum corpus. sed etiam spūaliter
pauperes sine cibo iusticie sine pōi agnitionis
dei sine vestimento ppi. **Marie** taliter paupes
sunt quā corporaliter vidētur diuites esse qm
plerūq; in habundancia rerū iopia iusticie i
ueniunt. **Sūt** pēgrini i hoc mūdo. sunt debiles
aīo sūt mentis cecī obediēcia surdi et ceteris
passioibz spūitālībz egrotantes quoz aīe oēs
etia spūitālē abhominātes a pīnquerūt usq;
ad portas mortis. **Qui** ergo nō hz vnde faciat
elemosinas corporales faciat spūitales ex gracia
vbi quā accepit a deo et iuenit retribucone
dignā a ppo q oīa tā corporalia q spūitālīa da
ta qī i se scā commemorat q cū homībz sūt. **Hec**
dixim? vt sciāt doctores et qm bārdimis
sibi acqāt si diligētes fuerūt ea vbi et qm
dāpnatiois si fuerūt negligētes. **Hec crīf.** Et
ibūt hī scz epīobi i supplicū eēnū iusti aut
i vitā eēnā. **Vñ** crīf. pē hoc vtiq; et hī iuste
puniūt q illi coronāt et si decē milia bona fece
rūt. grē ei hē mūnificēcia p tā pūis et vilibz
celū tū et regnū et tā magnū eis dari honorē
Hec crīf. Eēnū ē g° supplicū maloz q sūt pmiū
honorū. **Sicut** ei pēta actualia transeūt actu et
remanent reatu ita bona opia transeūt actu et
remanent mīto. **Vñ** i hēo? **Orudēs** lōr itē de q
et supplicia eēna sūt vita ppetua metu deinceps
non habeat ruīnā. **Et** notādū q pē? sit dis
ceptacō de opibz mīe q de opibz iusticie cū
tū magis teneam? ad opa iusticie q opa mī
sericordie faciliōta sūt q natura ad hec incli
nat et ideo mag? arguēda vbi deficiūt et mī
nus emunēda vbi affūt et g° hī ista emune
rant et alia lē pōi? arguūt de obmissiōe q
de commissiōe cū tū maioris cīmīs sint cōmis
sa et ideo mag? arguēda q puniēdo qb mī?
est inuēt apli? faciēbz d maioribz. **Si** em ob
missa arguūt multo pl? commissā. **Lē** mag? ar
guūt d p cīs i p r m qm in deū q si pēta in p r m
condēpnant multo mag? pēta i deū vt bla p hē

mīa et ydolatria. **Item** cū septem sint opa mī
sericordie. vñ scīz sepulchra mortuoz de qm
tū thobias cōmēdat obmittit q mīn? ē ne
cessaria int cetera opa mīe. **Lē** cū sit mīa cor
poralis et spūal pōi? defectū arguūt opm cor
poraliū q spūaliū q opa corporalia sūt cū dēci
oīa vel p hoc etiā significant illa. **Pōt** aut
qī vtz illa disceptacō et hīa erit vōlis vel mē
talis tū et videt q vōlis qī vt dicit aug? p
qī dies hoc iudiciū tēdat incertū ē hī mēta
liter fieret tū stā expēditē. **Cōtra** quidā
dicūt q iudiciū erit mētale et nō vōle aliter
multo tpe pēndere. **Vñ** i libro sapie. **Dis**
pēt illos i flatos sine vōle. alij dicūt q et mē
tale erit incertū et vōle certū q iudicabit pps
nō tū vt dē? hī vt hō ideo eius iudiciū erit nō
bino mō tū hī hūano ex hoc aut maius gau
diū sensibile bonoz et maior dolor sensibilis
ex pōr erit. **Vñ** nō frustra erit hoc hī vōlūtē hī
et corporā appōi? hōm. hūic opīom adherēdo
dicēbz ad obiectū q disēpēt illos hī vōle ex
cūsaōis sufficiētis vō appellacōis hī nō hī vōle
disceptacōis gñal. **Vñ** et aug? qre causas vō
tāt mercedis vel tā supplicij pēpēte ēgnū
et ite i ignē eternū. **Quare** illi pēpēti regnū
elucū ei et dedistis mī mādūcare. **Quare** isti
ituri i ignē eternū. **Elucū** ei et nō dedistis mī
mādūcare. **Quid** ē hoc rogo? **Vñ** deo de hīs q
pēpēti sūt ēgnū q de dūt tēp hōz fideles ppi
am q vba dī nō dēpēntes et cū fiduciā pmi
sa sperantes fecerūt hōc qī si nō fecissent vite
ipōz bone sterilitas ista non vtiq; cōuēlīt. **For**
te em casti erāt nō fraudatōes nō ebriōi ab
stinētes se ab opibz mal? si hoc nō adderent
steriles ēmanerēt facillēt em declina a malo
non fecissent et fac bonū. **Scriptū ē** Si a q ex
stīguūt ignē sic elemosina exstīguūt pētm. **Lē**
scriptū ē Include elemosinā i corde paupis et
tā p te de pēabit dīm et alia multa sūt di
uīnī elō qui dōmīta qbz oīdīē multū valere
elemosinā ad exstīguenda et delenda pēta
Pōt inde illis qbz damnaturus imo pl? illis
qbz coronatur? ē solas elemosinas imputabit
tanq; dīcēs. **Difficile** ē vt si examinē vō et
appēndā et scrutē diligētissīe scā vā non
inueniā vñ vō dampnē. **hī** ite mī ēgnū. **Elucū**
ei et dedistis mī mādūcare. **Nō** ergo itis i
regnū qī non pēastis hī qī pēta vā elemosi
nis redēstis. **Rursus** et illis. **Lē** mī ignē eter
nū. **Sñ** dubio videbūt lē iuste damnaī p sce
leribz et crimībz suis. et qī eis dicēt nō inde
vñ putatis sed qī elucū et nō dedistis mī
mādūcare. **Si** em ab illis omnibz vñs fās a
uerhī et ab me dūerhī illa oīa crimīa atq; pēta
elemosinis ēdēstis ipē elemosine mō libe
raret vō et a reatu tātoz crimīnū abīcluerēt

beati em misericordes qm ipis mia prestabi
tur Iudiciu fm mia ei q no fecit miaz : Sic er
go boi quibo patu e regnu a constitucioe mudi
anteq fieret ad vita eterna erat pdestiati sic
mali q mittet in igne patu dyabolo a suis a o
stitucioe mudi anq fieret ad morte erat pstiti
Est em dia inter pdestinacoez a psciaz qz pda
stia co e pognico bonoz cu causalitate eoru de
h pscia dicit pognicoez respai maloz fm cau
salitate q poa? residet penes libez arbitriu sit
aut cobiconali pdestinacoe dei nihil qz fm ali
qua cobicoe pdestiati e **P**redestinatu e enim
vt saluaret mudi h p aqua baptismatis a
morte filij dei **P**redestiati sut oia boni ad glo
riam ea th cobicoe si fide tenuerit si caritate
si humilitate si paciencia si miaz a pietate a hys
similia habuerit **T**ales em eos futuros pu
dit qs de? ad vita pdestiauit a qz pdestinacoe
eis dicit **E**go quide ad vita vs pdestio si th
tales et tales fueritis si madata mea custodi
eritis si fide et miam habueritis a si i bono ca
de inuenti fueritis . **Q**ui ergo tal ce no vult
q madata dei custodire no mittit ideo no venit
ad pdestinacoez qz no seruat cobicoez **N**oli
igie attende ad pdestinacoez dei qua ignoas
attende ad pba q audis et intelligis **S**ic em p
destinacoe sua verus est de? et mutari non pt
ita et vba eius vera sut et mutari non pnt **S**z
audiam? q sint hec vba **P**ecator inqt qm
qz hora dulus fuerit et igemuerit vita viuet
et no moriet **E**t itez **S**i volutis et audietis
me bo tre comedetis qd si nolueritis gladius
deuorabit vs **S**il in euangelio **Q**ui crediderit
inqt a baptisat? fuerit salu? eit . q vero no cre
diderit adpnabit . **E**t itez **S**i dimiseritis ho
bo pcca eoz dimittet vob pt vt celestis pcca
vra si vto no dimiserit hoibo pcca eoz n? pt
vt dimittet vob vs pcca **N**ec quas alia pdesti
nacoez **I**n hys em vbis ois a vite et mortis
pdestinacoe a pscia consistit **S**i hec feceris esto
securus a cede idubitant qz ad vita eterna p
destiat? es **Q**d si idumto corde hec facere nolu
eris a i hac malicia pseueraueris p certo scias
te ad morte psciu **Q**uauis ei null? ho ad pe
ccatu sit pdestiat? ois th ho a ad glaz aut ad
suppliciu e puius **N**ull? ergo dicat frustra se
otae deu a alia bo facere qz pdestinacoe dima q
e ppa co gre in pnti et gle in futuro cu sit eter
na ne ab etno pdestiauit aliquem ad beatitudiez
ita pdestiauit modu p que da et sibi illa bti
tudiez sz p merita sua a oioez . pdestinacoe ei
talit e instituta vt pibo et laboribo obtinea
tur **E**t ideo no frustra omt deu qz oro e illud
p qd ex ordinacoe dima debz coseq graz a glaz
a eade vo e de ombo alijs bois qz cadut sub ce
dime dime pdestinacoeis **V**n sic deus aliquem

saluandum preuidet . sic a modum quo salua
ri debeat . propter hoc stultus e qui dicit volo
facere qd mihi placuerit qz si saluari de deo sal
uabor **V**el si dampnari de deo dampnabor sic
stultus esset infim? qui diceret . volo comedere
et bibere qd mihi placuerit qz si curari de
deo curabor et si mori de deo moriar **S**ic em in
utiles essent medicine **S**ane si deus dimittit
liberum arbitriu quod se habet ad vtrumli
bet in malum cadere hoc non pmittit nisi iu
ste . **R**ursus si preueniat per gram . nulli facit
iniuriam **U**nde scdm **A**ug? . **L**iberum arbitri
um est libertas eligendi bonum vel malum a
hoc in paradiso homo habuit liberum nunc v
to captiuu quia bonum non vult nisi gracia
dei preueniatur nec potest nisi eum sequatur
Cum ergo malos dampnat et reprobat ope
tatur scdm iusticiam quando vero pdestinat
et saluat agit scdm graciam a misericordiam
que non excludit iusticiam **N**ulla autem neces
sitate infert prouidencia dei rerum euentibo
sed sicut se habent res ad vtrumlibet videlicet
fieri a non fieri sic se prouident habere **Q**ue
prouidencia seu quod idem est prescencia dei
ex sua sapientia pscientis omnia anteq sint
oio ierutabil e et nullo mo pt falli et ideo
oia pusa a deo nate e fieri qz non pt fil e q
pusa sint et no fiat h no sequit q natio fiat
Sic quoqz dia? me videte te curere nate est
vt curas hoc e no potest fil fieri vt videat te
curere et no curas et ex hoc neqq pueit q
necessario curas . **U**nde boet? . **D**ue sut etm
necitates simplex vna voluti q nate est ois
hoies esse mortales altera vero cobiciois vt
si aliquem ambulare scias eum abulare nate
est **H**anc etia necessitate no facit ppa natura
h cobicionis adiectio . **N**ulla em necitas cog
incedere volutate gdiere qm e u tuc cu gdi
necessariu sit **Q**ue igie cu sunt caret existendi
necitate a dy p? qz fiat fm necitate suua sunt
Na sicut scia pccu rex nichil his q sunt ita
pstiencia futuroz nichil his q futura sut necita
tis iportat . **E**ode mo si qd prouidencia pns vi
det id esse nate est : tam a si nulla natura habe
at necitate . **H**ec boet? . **E**t ideo hec duplex e
Si de? prouidet hoc necesse euenire optet qz
oblatum vni diuini e falsa et est ibi necitas
consequende et no consequetis . **E**xemplu huius
boet? . **S**i aqs videt aquem faciente rotam nate
est q ille faciet rotam nec th vis? ei? ia e illi?
factiois . **S**ic de? prouidet mala isti? oia nec
tam ia e quare iste male operet . **V**eruptu? fiat
si puius e . **Q**u at deus faciet ag? te non sit i
ipo do mutaco h i re ita q opat **V**n qn fecit
pocai subuhoz minue et pda morte ezechie
qui neutu accidit **I**n talibus non mutauit

deus consiliū qđ ab eterno secū fuit sed sen-
tētia qđ respectū ad ipā negocia habuit qđ mi-
niue subuertēda erat scđm meita et ezechias
moritur erat scđm causas inferiores vel etiā
scđm meita h' nō ipsolet nēitate sine po-
tencie **P**redestinacō igit licet certa sit liberta-
tem tñ arbitri nō tollit **U**n bonorū saluacō ē
nēcia nēitate cōsequēcie vel cōdicionata non
nēitate cōsequētis vel absoluta. **I**sta em̄ appo-
hō pdestinat? p̄t dāpnari falsa ē in sensu cō-
posito ē tñ vta i sensu diuiso. **S**ic g' exclusū ē
sophisma qđ mltos i eērore dūpit vt om̄a ex
nēitate hēi putaret **S**i g' dicit qđ ad hoc fa-
ciendū est fūdeo qđ hoc solū sup̄est cōaliū vt
āueramus et cōtendam? placē ei qđ nos vōit
Dicit em̄ aug' sic p̄ordinata ē dīna pdestina-
cio vt ad eā p bonorū opm pseueraciā pueia?
Nic dicit bernb. ipā celestis ēgni pdestinacō
ita ab oipōtēti deo p̄ordinata ē vt ad hoc elā
ex labore pueniāt quatin? mereant p̄bō ob-
tinere qđ ip̄e om̄ps de? an tpus disposuit do-
nari **U**bi nō exēplū vtile et aptū ad appōsiū
fuit i quodā monasterio fē quidā eligiosus
et deuot? cū sepe tuelacōes hēbāt diuinius
Quidā alt eiusdē monasterij fē sciēs insti-
tit apud eūdē vt deū oraret quatin? sibi dig-
naret ostēdere si ip̄e de numero saluādo rū esset
Et cū ille vix p̄bō vict? orōm istando hoc a
deo postularet ostensū ē sibi qđ ille frat de nu-
mero dāpnandorū esset. **V**n timēs frēm aliū tur-
bare p aliqt dies hoc sibi celauit h' tādē eide
requirētū licet inuit? aperuit **I**lle aut hoc au-
diēs et scripturās intelligēs statū rēdit bñdic-
tūs deus **N**ec tñ sic despabo h' p̄māz qđ per in-
gressū eligiōis assūph de cetero duplicabo et
triplicabo bonet grāz et mīaz apud deū altissi-
mū qđ pius ē inueniā **E**t post mltos dies itez
fē p̄dicto diuinit? tuelatū ē qđ ille frat d' nu-
mero saluādoz esset **Q**uid cū eide fr̄i retulisset ille
letus effect? de tuelacōe forcior fact? est in
ope ac viriliter agēs et de p̄tute i p̄tute cōtūdie
p̄ficiēs pseuerauit in bono h' cessacōe; **V**tinā
multū aiati h' exēplo manū suā ad forda mīt-
teret et nō desperaret vel deficeret qđ sic agēdo
et i h' pseuerādo deū sibi appiāū vtiqz iueitēt

Die ihu xpi iudez viuoꝝ et moꝝ **O**ro
tuorū in extremo iudicō me a dextera
collocare digneris et tūc audiat fac m̄
illā dulcissimā vocē tuā quā p̄misisti electis
tuis dices vīte bñdā p̄is mei p̄cipite ēgnū
et fac vt nō timeā ab audicōe mala quā cō-
minat? es reprobi dices ite maledā in ignē
eternū **O** vniēte fili dei miserē nri ne vnḡ
illā penā mirabilē expiam? scz exade a ēgni
glā et cōburi i gehēna de? me? mīa mea **A**m̄
De pascha et diuerſis huiusmodi nois ac

de p̄p̄ionibus **Capitulum**

LI

Unc scđm **I**h̄eo? aspergamus
de sangne libz nrm et limina do-
morū et funē circūdē? cōtine-
um domū orōis nre: et cōtū in
manū nāvt? ara ligem? vt vac-
cam rufam i valle occisam enaria ē possumus
Iam em̄ instat: vt ad passionē dñi veniam?
quā et ex affectu inspice et in effectu imitari de-
bemus iux illud qđ i exodo legimus Inspice et
fac scđm exemplar. qđ tibi i mōte mōstratū ē
Cūstus ē tāqz liber exemplaris ad c? exem-
plar totā vīā nram ducere et corrigē debemus
Et si xps sepius in septima dicit mōs rōne
lūmitatis siue excellentissime p̄fecōis maxie
tñ exaltatus i cruce mōs dicit rōe sublimi-
tatis meriti siue sacratissime passiōis **I**n hec
ergo mōte xpo videlz crucifixo mōstratū ē no-
bis exēplar diligēter inspiciendū: et efficacit
imitandū **Q**uid em̄ sufficit xpiano xpm passū i-
spicē nā et hoc fecerūt iudei et gētiles sui cru-
cifixores sed erigit etiā scđm exemplar mō-
stratū opari et facē: **E**t hec ē qđ mōdicē auli-
bet fidei in p̄bis appōitis Inspice et fac: qđ di-
ceret inspice exemplar dñice passiōis ipam
tibi p intīmā opassionē visceralit̄ icor p̄ado
et fac h' illud exēplar ipm efficacit imitādo
Et vtrūqz horū docet bñs p̄te? xps inqens
p nob pass? ē ecce p̄mū qđ ē diligent cordis
oculo inspiciendū vō ēlinquēs exēplū vt seq̄
mini vestigia ei? ecce scđm qđ est efficacit in
fco mītabū **C**irca p̄mū sciēdū ē qđ si nos oīa
qđ xps i mūdo pass? ē velle? enarraē inuene-
bilia vtiqz eēnt p̄feti cū tota vīa xpi in ter-
ris quedā passio fūit **N**imir cū etiā tota vī-
ta cūiūlibet xpiani h' scđm euāgelij vīuat qđ
dam cruc atqz martiriū h' vt **Aug'** dicit
qđ mag' hec indubitabile ē de ip̄o dño xpo
qđ euāgelij cōdidit et se ip̄o p̄fetiſſie adiple-
uit. **E**xordiendo em̄ a p̄no bō natiuitatis siue
ispice qđ paup nat? fuit qđ nec domiciū neqz
vestes habuit h' i vili diūlorio natus in p̄sepī
sup feno eriguo an bruta aīalia ēclmās pan-
nis vilibz inuolut? fuit **O**ctauo die circūcis?
fuit et iā sanguinē suū p nob fundere cepit:
Deinde p̄secutionē herodis fugiēs in egyptū
deportat? et inde rediēs p totā puericiā et ado-
lescēciā suā penitibz subiect? et non dubiū in
mag' paup̄tate eduat? fuit **D**e hic adueiente
tpe ostensionis siue inspice quō tpe magni
frigoris baptizatus in aq̄s frigidis mergi
voluit et quō ieiunio lxx dieū cōtinuato mar-
ceratus fuit et quātas tūc a dyabolo tēptacō-
nes sustinuit **Q**uātas etiā iniurias et contu-
elias a iudeis frequēter passus fuit nūc dicit
tibi ipm a demone obsessum nūc samaritanū

Nunc vultore et vni p[ro]fatore nunc de formica
coe natu nunc blasphemiu nunc p[ro]f[ec]tore seductorem
et alia multa blasphemantes dicebant in eum
Nichilomi? ad fca iuriosa sepe attēptabāt
p[ro]cedē nunc vultes eū lapidare sic de mōtis su
p[ro]f[ec]to p[ro]cipit? Inspice ec[ce] cū q[ua]nto labore vixit
erit q[ui] q[ua]ndie erat p[ro]dicās in tēplo et i[n] sinagoga
et de c[on]tate i[n] c[on]tate de t[er]ra i[n] t[er]ra p[ro]bulauit i[n] orōe
sepe p[ro]notauit infirmos m[ul]tos curauit. obse
sos a deōne lib[er]auit m[ul]tos suscitauit multi
tudine; elucet p[ro]p[ri]e. **E**t nichilomi? i[n] his oib[us]
natu legib[us]. s[ub]iect[us] fami. siti. frigo. estui v[er]
tis imbrib[us]. vigilis. ieiuniis ceteris q[ui] i[n] i[n]mi
t[er]rib[us] hois absq[ue] t[em]p[or]e p[ro]p[ri]e exp[er]it? fuit **E**cce
q[ua]nto t[em]p[or]e vita sua i[n] laborib[us] et p[er]p[et]u[is] fuit **S**ed
oib[us] t[em]p[or]ib[us] p[er]p[et]u[is] de q[ui] nunc tractādy est ante
cedēdy obmissis. inspicie diligēt[er] q[ui] i[n] hac susti
nuit et p[ro]p[ri]e āt[er]culos et p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is] i[n] q[ui]bo
singulis p[er]p[et]u[is] āt[er]d notabili[ter] p[er]p[et]u[is] fuit **C**irca
scdm ē sciēdy q[ui] scdm aug[ustinus] non solum q[ui]d q[ui]d
boni p[er]p[et]u[is] i[n] t[er]ra gessit s[ed] et q[ui]d q[ui]d mali sustinuit
totū disciplina morū fuit **V**nde passio d[omi]ni i[n] se
aplectit omne p[er]f[ec]tione hoim i[n] hac vita p[ro]
fibilem q[ui]m oia op[er]a p[er]f[ec]tiois q[ui] p[er]p[et]u[is] vng[ui] i
euāgelio docuit ipse i[n] semetipso i[n] sua p[er]p[et]u[is] p[er]
f[ec]tissime adimpleuit **I**taq[ue] i[n] cruce d[omi]ni
ē fims leg[is] et scriptuē i[n] p[er]p[et]u[is] e[st] sūma ois
p[er]f[ec]tiois i[n] morte ip[s]i? ē cōsuetudo ois sermois
Vnd[er] ap[osto]l[us] dicebat non iudicauit me āt[er]d scire
int[er] nos n[on] i[n] ip[s]o p[er]p[et]u[is] et hūc crucifixū **R**ex q[ui] h[oc]
scire ē oia sciē q[ui] ad salutē spectat **N**am si de
paupertate volūtaie agit q[ui] vng[ui] pauperis p[er]
nudo p[er]dēt i[n] cruce q[ui] n[on] habebat i[n] caput suū
ēclaret **S**i de obediēcia et hūilitate loq[ui]m[ur] q[ui]s
vng[ui] i[n] t[em]p[or]e se hūiliat et ex inaniuit h[oc] p[er]p[et]u[is] q[ui]
fact[us] ē obediēs vsq[ue] ad mortē crucis cāta vi
lia et magna o[pp]robria sustinuit p[ro] nob[is] **S**i de cas
titate v[er]gali m[er]ito fiat q[ui]s castio eo. c[on]t[em]p[er] m[er]ito v[er]go
ē. c[on]t[em]p[er] p[er] feminā nescit **S**i de caritate fimo fue
rit q[ui]s vng[ui] maiore v[er]l cāta caritate habuit q[ui]
p[er]p[et]u[is] q[ui] i[n] p[er]p[et]u[is] sua posuit aia; suā p[er] aicis suis
et tā horreda supplicia pati voluit p[ro] nob[is] cū
tam lib[er]atē p[ro]p[ri]e solo nutu volūtat[is] **I**n pas
sione ergo d[omi]ni elucet exēplā p[er]f[ec]tiois oim
v[er]tutū p[ro] v[er]t[ut]e iā sup[er] ē tactū **I**tem i[n] ea relucet
p[er]f[ec]tū remediū āt[er]d totū q[ui] omne spiritualē mō
bum **N**am p[er] h[oc] q[ui] pati voluit mortē ex p[ro]bra
tissimā. h[oc] remediū cōtra supbia. **Q**u[od] latroni
bo se associaē voluit remediū p[ro]bet cōtra iudiā
Qu[od] cōtra ip[s]m blasphemantes obtinuit emediū
p[ro]b[us] cōtra iā q[ui] i[n] cruce distēdi et clauis cruci
affigi voluit p[ro]b[us] remediū cōtra accidia q[ui] nō
fuit ap[er]fecti p[er]p[et]u[is] cōtra cruce **P**er e[st] v[er]o nū
bitat[us] et paupertatem h[oc] remediū cōtra auar
iciā. p[er] fellis et aceti d[ig]ustacōez. habet reme
diū cōtra gulā p[er] vuln[us] i[n]fl[ec]tiōez. et sumi. dolor

afflictione h[oc] remediū cōtra luxuriā **E**t h[oc] se se
p[er]p[et]u[is] figilla lib[er]e vite cōsignata q[ui] p[er]p[et]u[is] nō b[on]i i[n] sua
passione aperuit. et postea nob[is] vite abitu re
serauit. **P**robā ergo i[n] p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is] adimpleta
videm[us] **O**eniq[ue] si de pacia agit tota passio ex
cellentissimā p[er]p[et]u[is] paciam dem[on]st[ra]t **S**i de cōtēp[er]u
mōi et abstractione a rebo mundialib[us] loq[ui]m[ur]
q[ui]s vng[ui] elōgancior et abstractior ab oib[us] ter
renis q[ui] p[er]p[et]u[is] i[n] cruce sup[er] t[er]ra et sup[er] oim[ia] t[er]
na eleuatus et abstractus. **S**i de abstinecia et
eiunio seu victus media mētio fiat. p[er]p[et]u[is] nil i
p[er]p[et]u[is] sua nisi fel et accū vel vinū m[er]itū gu
stauit **S**i de corp[or]is castigacōe agit cūis v[er]
q[ui] corpus i[n] t[em]p[or]e castigatū fuit q[ui]tū corpus d[omi]ni
i[n] cruce **S**i de efficacia orōis fimo fiat q[ui]s v[er]
q[ui] efficacius p[ro]p[ri]e otauit. q[ui] ex vehemēti attēcōe
orōis guttas sangneas sudauit **S**i de elimosi
narū largicōe et alijs mie op[er]ib[us] loq[ui]m[ur]. q[ui]s
vng[ui] maiore eleōsinā debet q[ui] ip[s]e p[er]p[et]u[is] q[ui] p[ro]p[ri]m
corpus suum i[n] cibum et sanguinem suum i[n]
potū nob[is] pauperib[us] i[n] elemosinam p[er]p[et]uam
dedit **I**nfirmos ec[ce] v[er]itauit d[omi]n[us] i[n] fima discipulo
rū corda cōfortauit et egros m[ul]tos curauit **C**ap
tiuos multos i[n] limbo redēit. mortuos de sepul
cris suscitauit **S**i de dilecōe inimicōez agit i[n] cru
ce p[er]p[et]u[is] p[er] suis crucifixorib[us] orauit **S**i de di
missiōe offensatū loq[ui]m[ur] q[ui]s vng[ui] lib[er]alius di
misit debita debitorib[us] suis q[ui] p[er]p[et]u[is] q[ui] latrōe n[on]
solū debita dimisit s[ed] et padisū sibi p[er]p[et]u[is] **E**t
sic de filib[us] inducēdo p[er] singla op[er]a sup[er]ogati
onis q[ui] oia i[n] p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is] h[oc] b[on]i adu[er]s[us] sup[er]o
gancē adimpleta inueni[unt] filit[er] et nos si p[er]p[et]u[is]
imitatores p[er]p[et]u[is] e[st] volu[er]it adimplē vel i[n] fco. vel
i[n] de fideio vel i[n] m[er]itio debem[us] **N**am sic di
xit **I**bero. Singla ea q[ui] circa d[omi]n[um] i[n] p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is]
gesta sūt q[ui]s iudei et alij q[ui]q[ue] fecerūt. alia
mēte fecerūt. nob[is] t[em]p[or]e credētib[us] m[ul]tica afferūt
sacramenta **S**i ec[ce] cā **C**ayphas q[ui] dixit oportet
vnu hoie; mori p[ro] p[ro]p[ri]o nesciuit q[ui]d dicit et t[em]p[or]e
p[ro]phetauit **S**i l[ite]r ē de singlis gestis p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is]
dūce q[ui] nos inspicē debem[us] et scdm exēplar il
lorū facē. **C**ū itaq[ue] cōsumas ihs sermōes d[omi]ni
p[ro]p[ri]os de scō adu[er]s[us] v[er] se ventur[us] ad iudiciū i[n]
claitate p[ro]p[ri]e cōnter se passus oit v[er]t[ut]e sacmē
tū crucis admixtū e[st] gl[ori]e cōm[un]itatis admoneat
q[ui] q[ui] op[er]at[us] crucifixo nō timu[er]it de iudicō. cōm[un]
ita em sūt v[er]t[ut]e cā final[is] et eff[ec]tis gl[ori]a cōm[un]itatis et
meitū p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is] adu[er]s[us] ergo maiestatis s[ed]
dit hūilitatē p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is] et illi? p[er]p[et]u[is] em
effectus vel cā final[is] est gloria eternitatis **V**nde
Ap[osto]lus christus factus est obediēs. vsq[ue]
ad mortē. p[ro]pter q[ui]s deus exaltauit illū. **I**n
cipit ergo n[ar]tationē de pasca et sua p[er]p[et]u[is] p[er]p[et]u[is]
q[ui] cūstus ip[s]e pasca nō strū fuerat imolans
Et eadem die sciz feria tertia i[n] sero. et ibide
scilicet i[n] monte oliueti dixit discipulis suis.

Scitis qz p? bibuū id est feria quinta ab ves-
 perā pascha fiet et agn? paschal imolat. Et
 ego addo qz nescitis scz qz tūc etiā fili? hois
 id ē hūmānis tradit? ut crucifigat et pascha fa-
 ciat tñseundo. Ex qz p? qz nō fuit ex igno-
 rancia tradit? h? ex sua psciēcia et volūtate. **On** aut
 dicit fili? hois qz scdm formā hūanā tēus et
 crucifig? ē nō scdm dīmā i qz sp imortal ē. Et
 hñ ipsonalit? posuit tradit? qā vñ traditōis
 pto diuise volūtates expmūt. **Nā** deus p? tra-
 didit filiū p? caritātē et gñis hūani vtilitatē
 ecōtra iudas iudeis p? auariciā et lucri sui
 cupiditatē. **Ite** spūssant? p? suā benignitatē
 ecōtra iudei pylato p? iudiciā et malignitatē.
Ite fili? se ipm ut implet bñplaciū dīmū ecō-
 tra pylatus cruci ut satisfacēt pūse volūtati
 iudeorū. **Ite** dyabol? p? timorē ne p? ppi doc-
 trinā et miracula euellat? gen? hūanū de ma-
 nu sua nō abuerit? qz mag? eāt p? ipi? mortē
 expiēdū qz fueāt p? doctrinā et miracula exp-
 tū. **Ecce** opus cōe h? volūtates diuise valde. **Er-
 go** p? et filius et spūssant? nō solū amādi h?
 etiā glificādi. iudas aut et alij nō solū detul-
 tādī h? etiā odēpnādi sūt qz qd p? et filius et
 spūssant? hoc illi mala intēcōe fecerūt. **Pre-
 dicit** at discipul? se tradēdū p?mūēs eos ne
 pūsq? audiāt q? euēntia fuerāt subito vidētēs
 tradī ad crucē magistrū obstupescāt. Et qz h?
 nomē pascha i diuīs locis repit et diuīsa per
 ipm significat? ideo ne i equoco errem? diuer-
 sas eius accepōes videam? **Scēdy** g? ad so-
 lucēz multaz p?tarietātū qz pascha appellat?
 p?mō tota septimana seu septē dies azimoz qbz
 iudei panes azimos hoc ē sñ fermētō comedē-
 bāt nā a sñ azima fermētū significat. **On** i actibz
 volēs p? pascha pducē eū p?lo. **Prim?** et vl-
 timus dies illius septimane mag? sollempnis
 eāt qz medij. **Secūdo** dē hōia imolacōis agni
 scz vespa qz agn? imolabat qz ē iniciū p?ni diei
 azimoz qz sollempniōe eāt ut h? **Scitis** qz p? bi-
 buū pascha fiet. vñ cātat ecōtia. **Quartadecīa**
 die ad vespa? pascha dīm ē et iqñtadecīa die
 sollempnitātē celebratis. **Dies** aut pcedēs illam
 hōia nec pascha dicebatur nec sollempnis erat.
Tercō dē p?m? azimoz qui erat celebrat? scz
 qñtadecīa luna p?mi mensis qñ egressum ē de
 egipto. ut ibi appmēbat dies festus iudeoz
 qz dē pascha et ibi añ diē festū pasche. **Quar-
 ta** dieiū festiuitas epule paschal? ut in pali-
 po nō fuit phasē sñe hūic i isrl. **Quia** dē ag-
 nus paschal? qz pat? comedebat ut ibi vbi vis-
 pemus tibi comedē pascha et ibi venit dies
 azimoz i quo nōte eāt occidi pascha. **Septa**
 panes azimi vel qñqz cōs paschal? ut ibi nō
 introierūt p?torū ne cōcaminaret h? māduca-
 tēt pascha id ē panes azimos seu paschales

qz ad comedēdū azima septē diebz optebat
 eos mūdatos eē et ideo qñbz septē diebz non
 potest in p?torū introire. **Septio** dē ip? p?us
 p? agnū paschalē signat? ut ibi pascha nēm
 imolatus ē p?p? ip? em ē v? pascha nēm. **De**
 p?dīs pasche accepōibz est iste vsus. **Ebdo**
 mas hōia dies epule p?us azima p?p? **Coit?**
 tñ pascha vñ dies in q? imolabat agn? **De**
 clinat aut pascha pasche vel pascatis et dicit?
 pascha nō a passidē h? a tñstū. **Prima** ei ordi-
 go bi? vbuli pasche ex hebreo habet qz pa-
 scha dē qz phasē qd i hebreo id ē qd tñstū?
Dicebat at pascha iudeoz tñstū? p? duo
 qz ea nocte q? imolat? ē agnus agel? exterimi-
 nator vidēs sangnē agni i foribz isrlitaz p?n
 fuit nō pūcēs eos et qz filij isrl? fugiētēs il-
 la nocte de egiptiaca seruitute mare rubrū tñ
 fuerūt et deinde ad terrā p?misse oli hēditatis
 et pacis veniēt et id festū istud bñ pascha vñ.
Quo tñstū p?figuat? ē etiā tñstū? p? de h?
 mūdo ad p?tē et tñstū? nē de vicijs ad vtu-
 tes et detortēs ad celestia. **Et** iō sñt pascha
 p?p? nōz mistice dē tñstū? qz i eo dñs p? mor-
 tē tñstū? de h? mūdo ad p?tē et significat qz
 eius exēplo fideles p?m sequētēs vel p?māz et
 martiriū assumēdo scdm illud tñstū? p? ig-
 nē et ag? vel mētis desiderio ad celestia anhe-
 lādō scdm illd tñstū? ab me oēs q? cupiscitis
 me tñstū? sūt p? p?i sangne fuso ad patre ce-
 lestis p?missionē. **Sanguis** em p?i debet poni
 sup? vtrūqz postem sciz sup? intellectū deuote re-
 cogitādo et sup? affectū deuote p? p?māz imitā-
 do. **On** scdm aug? signū crucis a nob? repellit
 exterminatōrē h? tñ cor nēm p?m habeat i hābi-
 tatōrē cuius sangne illimitis postibz nōis id ē
 cuius crucis signo signatis frōtibz nōis a p-
 dicōe bi? seculi cāq? a captiuitate egiptiaca
 liberam? et agm? saluberrimū tñstū? cū a dya-
 bolo tñstū? ad p?m et ab isto instabili seculo
 ad eius fūdatissimū ēgnū. **Scdm** bēdā quia
 pasche dies i azimis paibz ē celebrati p?cep-
 tus et vñ die agno imolato ad vespa?m sep-
 tē ex ordie dies seqūt azimorū. **Ihs** semel p?
 nobis passus et de h? mūdo tñstū? p? oē nob?
 hūius seculi tps qd septē diebz agit in azi-
 mis sinceritatis et veritatis p?cipit esse vñcōū
 et qz pascha p?petuū faciēdo sp? ex hoc mūdo
 tñstū? tōtūqz sp? misu desideria seculi qz egip-
 ti retinacula fugē et qñ a mūdāna cōsacōe se-
 creta solitudiez iter nos amonet subire vñ-
 tū. **Post** hec dñs ihs rediit cū discipul? duode-
 cim i bethaniā et mansit apud lazariū et mar-
 thā et mariā sorores eius docēs eos more so-
 lito et cōfortās. **Et** dñm vñc i isrlm hñ añ fece-
 rat vsqz ad diē cene et sic iudei loquū suū ha-
 bebant tractandi liberris de sua morte. **Ord**

Dñe ihu xpe q die tercia añ tps passionis
et mortis tue discipuli tuis pasca et trahi
tū tuū ex h° mūdo p̄dixisti da m̄ p oē tps vi
te mee i afimis sinceritatis et veritatis vivē me
qz de h° mūdo trahē nō pmittas añq̄ p tduū
p̄me scz corbis atricōez oris cōfessionē et op̄is
satisfactioez p̄cta mea oīa deleas donās m̄ sa
tissimī corp̄is et sanguinis tui coīoez olei sacri
unctionē ac i oībo p̄fectā cōsumacōez et me tan
dē felicit cōsumatū trāhre facias ad te dulcissi
mū dñm meū sup oīa bñdcm am **Qua die**
et cur iudas vendidit dñm **Ca. LII**

Unc sciz feria q̄ta sequēti p̄ci
pas sacerdotū q̄ audierāt ihm dī
fisse nō me videbitis amodo vi
detes eū abisse et putates ipm
velle ab eis fugē cōgregati sūt
cū senioribz ppli q̄ erat iudices ordinarij i atri
um caph̄e et q̄rebāt cōsiliū vt eū dolo teneat
et occiderēt qz nullā mortis causā i eo inuenire
poterāt n̄ eā dolo se cōfingēt: **P̄d̄** quidē det
minauerāt ipm mēficē et delibauerāt de fco h̄
nūc q̄rebāt cōsiliū de faciēdi mō et q̄liē possēt
facē occulte et sū ppli sedicōe q̄ se debuerāt pa
te ad pascale agnū et scdm r̄iū legis pūifica
ti vt esu agni digni fierēt cōtra v̄p agnū ma
gis et p̄ci se armāt et hoc faciūt ex dolo et cō
silio timētes ne eis auferat ppli auxilio. **Uñ**
dicūt habito cōsilio **Nō** i die festo scz azimoz
id ē in solēpmitate pascale imminēt d̄ p̄cio sup
ple ē capiēd̄ ad occidēdū qd nō dicebāt p̄
ter euerē aā festi h̄ ne tumult⁹ fiet i p̄lo p̄
ter diūsa studia ipi? ppli scz diligētis xpm et
obiectis credētis et nō credētis **Mulci** em̄ p̄t
solēpmitatē pasce venerāt i iherl̄ et qz aliq̄ epu
tabāt ihm ec̄ v̄p xpm timebāt h̄ dūatē solē
pmitate pascale in eū man⁹ mitterēt ne p̄plus
q̄ eū diligebat illi iurgēs in oēta defendēt et
sic ip̄ man⁹ eoz euadēt **Timebāt** quidē ple
bem nō vitātes scandalū h̄ ipm nec sedicōez
metuētes h̄ ne de suis maibz tollerēt cauētes
p̄t qd cōsulebāt mortē suā differri vsqz post
festū postea tñ mutauerēt istud cōsiliū qz inue
nerūt optuitatē capiēdi eū secrete p̄ discipu
lum attēde hic qz maiores p̄cipales q̄rebāt
ihm p̄dere a p̄cipibz em̄ et senioribz egressa
ē iniquitas i babilone **Sic** et hodie maiores p̄
ceteris cōtra eū insurgūt et maiora scādala q̄
ceteri faciūt **Uñ** bernh̄. **O** bone ihu totus mun
dus videt cōtra te cōmisse et h̄ij i p̄secucōne
tua p̄mi sūt q̄ videt regē p̄lm dirigē p̄cipa
tū. **Intrauit** aut sath̄anas i iudā id ē in iude
aīaz q̄ scarioth ē dicit qz de hac villa fuit ori
undus. **Intrauit** inq̄ nō ip̄lēs h̄ patulū iue
niēs ostiū nā oblitus oīm q̄ videāt ad solam
auariciam dirigebat intuitū **Intrauit** aut nō

p̄ essenciā et essencialiter in aīaz illabendo qz
scdz aug⁹. sic sol⁹ deus itat i aīaz q̄ creatur
eā h̄ intrauit p̄ effc̄m suggestiois vendicōez
et tradicōez xpi suggerēdo et scdo p̄ bucellā
p̄ effc̄m plenioris possessiois eū sue fermitutē
subiugādo **Et** qz p̄ in omni p̄cto mōri dya
bolus itat h̄ic vt ipm de nouo vel apli? q̄
ante possideat. **Iudas** g⁹ audies eos cōgrega
tos ab tractādū de xpi morte q̄ etiā audierat
a xpo se tradēdū vt crucifigeret in pasca tūc
instāt et apud se cogitās et dicēs i corde i p̄
prio mortē h̄o iste et ad lucy meū possū eū tra
dere abijt a xpo et fca societate nō tñ corpe h̄
etiā mētē recedendo et apostatādo et veniens
ad cōsiliū p̄ditor dixit eis. **Quid** vultis m̄
dare et e⁹ eū vob̄ tradā occulte scz et sū strepitu
Et gauisi sūt qz ille motus capiēdi xpm p̄
suū discipulū videbat magis cōueniēs et se
cret⁹ p̄t qd mutauerūt cōsiliū p̄dcm scz dif
ferēdo mortē e⁹ vsqz i festū **Quia** ei tradito
re inuenerūt i ipsa festiuitate cristū occidēt
Hoc aut scdm leonē papā dīno intelligi? dis
positū fuisse cōsilio **Optabat** em̄ vt manifeste
implerēt eū q̄ dū figurato fuerāt p̄missa
misterio **Et** pepigit iudas cū eis de ihu tace
do p̄ triginta argēteis eodē p̄cio q̄ ioseph vē
ditus ē a fr̄ibz suis **In** vendicōe em̄ ioseph p̄
signata fuit vendicōe p̄i **Iudas** ab cōgregacōe
iuit v̄ cristū vendidit sic multi ad spectacula
vabūt vbi p̄m p̄ modica tēptacōe et modico
p̄cio vendūt. **Ip̄e** dedit p̄ triginta argēteis h̄ p̄
catores dat sepe p̄ p̄cio mōri **Vbi** d̄ leo p̄.
qz aīa lucti cupida et ec̄ p̄ exiguū p̄re nō me
tuit nullū qz i illo corde ē iusticie vestigiū i q̄
sibi auaricia fct̄ h̄itaculū **Infelix** mercator ius
das q̄ tñ dedit p̄ t̄to dēū p̄ nūmo v̄p p̄ ra
no eternū p̄ trahito **Quia** em̄ audierat dñm
fca die mortur⁹ et eū i morte detinē putauit
mortē min⁹ luctuā sibi facē voluit **Cū** em̄
el̄h̄ fuit et loculos h̄is et videt vnguentū sup
caput et pedes dñi effusū qd putauerāt eū ven
dendū et p̄ciū sibi tradēdū qd p̄d̄ d̄at i f
fusiōe vnguenti voluit ē cupare i vendicōe ma
gistri. **Illi** q̄ppe triginta argēti valebāt trecē
tos denarios vsuales q̄libz em̄ d̄cē valebat
et ita i vendicōe p̄i t̄cupauit valōrē vnguenti
p̄d̄cā et r̄cōp̄lauit dāpnū trecētoz denario
rū de q̄ direāt **Quaē** h̄ vnguentū nō venit tre
cētis denarijs et datū ē egeis **Et** forte h̄ cū fu
it q̄re mathe⁹ h̄ fcm male recitauit scz vt a
griēt fcm iude q̄ dñm vendidit nactat t̄q̄
tinuās effc̄m ad cāz qz h̄ fcm fuit occasio vē
dicōis p̄i iudas itaqz vñ? de duodecī nūo nō
meito noīe n̄ munē corpe n̄ aīo a p̄cipibz n̄
iuitatē n̄ cogi? nlla nēitate cōstāgic h̄ p̄ a spō
te p̄cessit et p̄ a malignitate cōsiliū scelate m̄tis
iūje

Nec in venditione magister cetera postulavit
summa ut de re sua fieri solet sed quia vile tradens
venale exponens macipium in prete effundit posuit
quod dare vellet Cum enim vilis exponitur solet quod
rere venditor ab emptore quod dabit cum autem carum
conuoluto dicit tamen dabit. **M**istice autem per iudam signi-
ficat iudices ac prelati et sacerdotes qui iudicia
ac beneficia et sacramenta vendunt non cessant dicentes
sepe et si non pro bono tamen facto Quod vultis mihi dare
et ego enim vobis tradam **V**bi bernhardus. quod tamen hodie de
hys qui aias regem susceperunt quod sine miserabili
gemitu non est dicendum propter obprobria flagella cla-
uos latera crucis morte in fornace auaricie con-
flant hoc solo a iuda diffentes quod ille omnium hominum
emolumentum denariorum numero computauit isti
votatoria ieiuniorum lucrum infimicas epigrit prentas
hys iherusalem timet ne amittat in hac amore quel-
ant aiaz apud eos nec casus reputat nec sa-
lus cum sint de patrimonio christi nimium impigritati in-
crassati dilatati non compatiuntur super contritione io-
seph **N**ec bernhardus. propter auariciam vero iudas fac-
tus est talis quod ut leo propter. dicit **A**ia lucrum cupida
etiam per epigritum pite non metuit nullumque est iusti-
cie in illo corde vestigiū in quo sibi auaricia fecit
habituū **E**x hoc autem articulo venditionis tri-
tia trahunt nobilia documenta primum est ut nobis
caueamus ne et nos tam detestabili faciamus scilicet ven-
ditionis christi vniuersum petrem quod vtiq; diuersis
modis iuramus. **U**n dea multum hodie iude sce-
lus quod dominum et magistrum deum quod suum prentia ven-
diderit velut imane et nefarium exhortetur nec
tamen cauet. **N**am cum per muneibus falli contra queli-
bet testimonium dicunt perfectio quod veritate per prentia
negat dominum per prentia vendunt **I**pe enim dixit
ego sum veritas. **C**um societate fraternitatis discor-
die recte commaculat dominum perducit quod de caritas
est **Q**uia etiam si nullus prentia det dominum arguetis
vendunt quod principis sibi ymagines id est exempla
hostis antiqui neglecti debitoris ad quam creati
sunt ymagines sumunt **N**am secundum iheronimum. sic iohannes
baptista quod non per christi confessione sed per defensione
veritatis occubuit ideo tamen per christum quod per veritatem
martirium suscepit ita contritio quod caritatis et
veritatis sum spem per christum vtiq; quod veritas et ca-
ritas perdit **I**mmo vniuersaliter. sic dicit **O**g.
omnes qui per temporalibus et mundialibus rebus iusticiam
seruit deum quod est iusticia vendunt. **S**ic deum vendit
quod iusticia vel oculum vendit quia ipse est iusticia ac-
spicit et agere consilij. **I**lle etiam dominum vendit qui
eius flore et amore neglecto terrena ac caduca
primo etiam omissa per amorem et curam conuincit
Domum etiam per temporali prentia vendit quod bonum suum per
vana gloria expedit **I**te deum vendunt symoniaci qui
gratia dei quod est in sacramentis et in alijs sacratibus et
spiritualibus rebus commutant **E**t quod symonie prentem est
tam in dante quod in iherusalem ideo non solum percauit

iudas in vendendo christum sed etiam iudei in
emendo ipsum **E**mit autem a me christum qui dando
michi aliquod temporale aufert michi christum **V**erbi
gratia si abulator dat michi laudem falsam ex qua
cor meum extollitur aufert michi christum et ego
descendes per vana laudem vendendo christum **I**te dans
mihi prentiam quod allidet me ad prentem mortale aufert
michi christum et ego descendendo vendendo ipsum **N**ec tamen ille
emendo etiam sic nec ego sed nec michi nec tibi
Sic fuit de iuda et iudeis quodam neuter christum
etiam vendit sed acquiritur est nobis christianis **V**nde ra-
ban? exulta christiane in commercio inimicorum
tuorum vidisti. **Q**uod iudas vendidit et iudei
emit hoc tu acquiritur **M**oster enim christus est non
iudeorum quod eum emerunt. **S**edum est ut etiam et
nos vendi et vilipendi per laudem dei paciamur
quia enim vendit re aliquam id pro quo re vendit
per apparetur quam rem ipsam **U**n si quis re
minoris valoris in corde suo et factis estimet
quam forte sis non tueris et maxime in causa
dei. **S**i enim ipse dominus et saluator noster
qui est summum bonum et infinite bonitatis
in quo sunt omnes thesauri reconditi dignatur
est pro nobis tam vili et epigritum precio esti-
mari ac vendi et vilipendi iniuste nos qui re-
tacet viles et ob hoc vilipensibiles sumus
si conditionis nostre miseriam aspiciere volumus
autem non pro tanto vilipendi immo nichilip-
di paciamur iuste. **U**nde loquitur psalmista
Ego propter te sustinui obprobrium **T**ercium do-
cumentum est quod homo debet vendi seipsum pro
regno **S**i enim regnum celorum venale est et tan-
tum valere quantum habes sed tu nichil habes melius
te ipso **V**ende ergo te ipsum per regnum celorum sicut
christus voluit vendi ut nobis acquiritur regnum ce-
lorum **I**n recolendo istum articulum recognoscet ho-
mo vilitatem suam quia si iusto precio estimari de-
beret vix vnum obulum valeret primo nichil in co-
mpensatione christi quod tam epigritum et vili precio vendit
est **I**te recognoscet an ipse unquam christum vendit
ipsum et mandata ei? per temporali vel per delatione
transitoria deferendo **I**te recognoscet quod ipse cristus
tam sic vendit gratis sua mera bonitate acquiritur
uat **I**te quia cristus adhuc hodie venalis est
ideo sicut iudas nequam vendit christum sic tu per
contrarium cum elemosinis emes ipsum vel si aliud
non habes da pro eo cor tuum hoc enim desiderat
per omni re mundi iuxta illud sapientis pro fili cor-
tuum michi **I**te quod tamque perfectus non presumat
desse cum audit christi apostolum magistrum et dominum
suum immo deum et creatorem omnium perdidisse **E**t
quia quanta feria dei? fuit vendit? sic sexta feria
fuit crucifixus ideo in memoria huius vendicio-
nis domini per totum annum ieiunius penitentiali-
bus feriis quanta secundum post septem tenet locum
Hinc est etiam quod et multa quanta et septis feriis

ieiunare consueverunt. multi quoque abstinent a carni-
bus quia tanta feria quia tunc caro fuit vendita. Ex tunc
etiam post feriā quia illa quia fuit vendit? tunc diebus
sequentiibus in iura et fines hominum obmittit? quia non
habitat? sit alpha et omega et ipsius tradit? Facta
igitur postea querebat oportunitatem loci et tempo-
ris et societatis ut tradere eum occulte et in tenebris
scilicet quia populus erat circa eum sed secretum erat cum disci-
pulis quod et fecit tradens eum post cenam et de nocte cum
in orto esset cum eis non per consilium et ipsius populi collatum
quia de die eum sequebatur. Considera autem quomodo dominus
ihesus toto vite sue tempore versus homines per iudeis labo-
ravimus sed ipsi tamquam igni mala pro bonis domino reddi-
derunt et post multas contumelias versus quod ipsi? episcopi
et mox sequebantur. Unde autem Domine vultis dominus ad
oviles quia perierat domus israel domini ubi lapidum palam
extolles ad imaginem? coram te et agnoscere dei annu-
cias dictis obtemperantibus ubi tuo hominibus sequi? ubi
figis contra alii et virtute dimittis tue ostendisti
in dictis male habentibus oia omnibus gentis exhibere quia
saluti ipsorum congruebant ut omnes lucrificares. Sed
obscuratum est in impietate cor eorum dominus et percipit
mensuras tuas et revertitur non attendit ad oia mirabi-
lia quia operatur? es in eis exceptis paucis nobilibus
athletis quos in inferna et abiecta mundi elegi-
sti ut per ipsos fortia et alta misericordie expugnes.
Non solum in gentibus virtutis tuis beneficiis extiterunt.
sed etiam contumelias affecerunt te dominum dominum
cum fecerunt in te quicquid voluerunt. Te enim faciente
opera in eis quia non alii? fecit quod dixerunt. Pro est
homo a deo. In principio demoniorum erat demonia demo-
nium habet. Seductus est bas vixit et potator vini
Amicus publicanorum et peccatorum. Quid fletis quod
suspicias o homo si dum sustines verborum iniurias.
Non audis quanta propter te in dominum dominum tuum occi-
derunt opprobria. Si patrefamilias beelzebub
vocaverunt quantomagis domesticus eius. Hec
quidem et his filia blasphemantes et audentes
de lapidibus impetentes ihesu bone patienter
sustinuisti et factus es coram eis sicut homo non
audiens et non habens in ore suo redargutiones.
Nouissime autem et iustum sanguinem tuum bo-
ne ihesu a discipulo tuo filio perditionis tui
ta argenteis appiati sunt ut precipitarent a
minam tuam in mente sine causa. Hec anselmus.
Vere magis debet nobis esse consilio quod patientiam
in aduersitatibus non habet? Ihesus innocens tot
et tanta ac etiam passionem et mortem pacien-
ter pro nobis sustinuit et nos peccatis aggruati
et ita si digni non possumus paruas iniurias et
et gravamina modica sustinere et multo magis non
ba leuia propter nomen tolerare. Unde etiam Christus ex-
probrat? contumelias fuit tu vero ubique hominum vis et
non fers opprobria Christi. Considera etiam hoc quod peri-
culosum sit peccatis locum dare ac principia et introitus
corum non repellere quia frequenter a minoribus diabolus?

incipit ut ab maiora mala inducat. Si enim
iudas cupiditate et auaricie ac iudei vane glorie
et inuidie restitissent. nunquam ille ad probitio-
nem nec isti ad eius occisionem pervenissent. Sed quia
miseria contempserunt idcirco ab maiora viderunt. De
eius ecclesia ait quod spernit modica paulatim viderit
Ihu clementissime qui labores in perditione. Omnes
fatigationes in discurrendo commissa et opprobria
iniurias et angustias. pro nostra salu-
te pertulisti. ac tandem ab uno discipulorum tuorum
vendi et a iudeis appiari triginta argenteis. sic
quia vii perditioni voluisti. da mihi tam pa-
cientie et humilitatis exemplum imitari atque opprobria
iniurias et omnia quia mihi illata fuerint pa-
cienter tua gratia tuo quia consilio superare. et pro nulla re
tributio te nequiter commutare versus ipse habet quia meas
et angustias pro tui nominis gloria equanimiter tolerare am-
plius debita in his versis de cena domini. **Ca. LIII**

Huementem iam et imminente tempore
miserationum et misericordiarum dominum qui
disposuerat plebem suam salutem fa-
cere et eam non corruptibilibus
auro et argento sed precioso sanguine
suo redimere voluit cenam facere cum
discipulis suis notabile. antequam ab eis pro morte
discederet in signum et memoriale recordationis et
ut misteria que testabantur compleret. Hec autem cena
figurata fuit in panibus quos abimelech dauid
portagebat. et magica valde fuit et magica
fuit quia dominus ibi fecit. ad quod intuentibus tantam
attentionem summa exhibere quia si hoc digne et vigilanter
feceris non pariter benignus dominus te iherusalem edice.
Circa ipsam igitur cenam principalem quicquid quia ibi no-
tabilitate facta sunt memoranda occurrunt. Primum ipsa
corporalis cenatio. Secundo verbum discipulorum pro domino
ihesu ablucio. Tercio caritativa perditionis correptionem.
Quarto sacrosancti sacramenti institutio. Quinto pul-
cherrimi sermonis pro ipso populo. Circa primum attente
de quod postea die azyrimus id est eas die in celo respecta
erat agnus immolatus et cum azymis edendus. scilicet
de qua tanta die seu luna mensis pasche quia erat facta quia
ta et pasce vigilia dominus ihesus tractatus a discipulis
suis. vel si iuxta legem pari pascha id est pascale
agnum promissit ad hoc faciendum petrus et iohannem ad
amicum suum in morte non erat cenaculum quia de stram-
tu iubet ut pascha pararet ibi et pro oia manifestas
quod versus quod ad extremum vite non est abusus legi pro
petrus fignit actus bonum pro iohannem contemplationem deum quia ipse
erat pascha id est disponit ad corpus Christi sanctum debi-
te sumendum. Preparent autem in cenaculo id est in homine
pro duobus elevato quia de longitudo longitatis
lato latitudine caritatis. strato varietate virtutis.
Mittens autem discipulos dixit eis Ite in civitatem
et occurret vobis homo amphora aque portans. Ad
lucum tulit amphoram seu lagenam aquam ut in tanto fe-
sto brevis apud se aquam expiationis quia mundaret se et

significat qd vbi xps cenatur? est lagena aq
lacrimarū i expiacione bz pcedere. **P**er agm em
vniuersi fontis baptisma designat. Unde beba
paturus pascha hō apho m aq portās occu
rit vt ostēdat misterū pasche dñi celebrandū
p ablucōe mūt i. **A**qua lauachū grē lagena
fragilitatē delictū eoz p qd cadē eāt grā mūdo
mōstrādo. **E**t sōdit. **S**e qmimi eū i domū i quā
intat q dicit dñs dom? **M**agister dicit: **T**e
pus meū scz paciendi. **A**pe ē apud te factō pa
scha cū discipul? meis. **Q**uasi dicit. volo par
apud te q erigū ad cōfessionē agni paschal
et ideo pūde michi de loco et cū vñ credis
qd ille erat discipul? xpi h occultus et ideo p
iūdit de loco et agno q alijs nōtīs in cōuuij
celebratōe paschal? **I**n q appet maria paup
tas xpi qā ita paup erat q nec domiciliū nec
susceptaculū habebat nec vñ paschalē cibū
emere possit et ideo discipuli interrogabāt vbi
pascha pare deberet. **A**udiāt hec et erubescāt
qbo aut ē m edificādis magis domibz et am
bicōis palacijs et aggrādis thesauris cog
noscat xpm oīm dñm qz locū vbi cenaret ul
etiā caput elināet a cibū quē accipet vel p
cūmā vñ emeret nō habebat. **A**ttēdat se p
distat ab infidelibz ydola et opa manuū hoīm
colētibz. **S**tubū ei pñe et delectat i magnis
et pulchris edificijs vel i thesauris qd aliud
ē q colē ligna vel lapides vel argētū et aurū
cū gētibz. **C**ūtes at discipuli iuenerūt sic dix
erat illis et pauert pascha id ē refectiōe pa
sche i mōte syon q cenaculo ostēso eis. **I**bi pa
scha comederūt ibi p? ēsurrectionē dñi disci
puli ppe meū iudeoz latuerūt ibi spm scm in
bie petherostes receperūt ac multa et mag p
dñm ibidē fca sūt. **D**ic mons syon mons co
gulat? mons pignus mons m q bñplacitū est
deo hitare i eo et mltā ac mltā opari qī fauus
distillās dulcedie et flos redolēs suauitatis
odorē pias mētras sui tēcorda cōe afficit cōfor
tat et reficit ac sctatis sue peminēcia cōsolat
et pascit. **A**ppmōte at vespā ipē dñs cū alijs
discipul? ciuitatē itinuit q ad ipm locū pueni
ens ad vespā illi? diei pascha celebratū q
illa hora agn? paschal? comedi cōsuevit. **H**o
m qpe vespāa debebat agn? paschal? imola
ri et hoc i figura q figo q i vespā mūdi et i fine
seclorū imolādus est vñ agn? scz xps. **S**olēp
nitates etiā iudeoz icipiebāt a vespā q termi
nabāt i vespā qz ipi scdm lunā q de sero pmo
appet dies numerabāt q eos de vno sero i ali
ud cōputabāt. **S**ic gō aliqd factū i vigilia fe
stū pēdici i festo factū quē qdē mōm tēs eūā
geliste seruātes dixerūt cenāe factā pā die
azimoz qz fca fuit die pcedēt ad vespā q iā
ad pma diē azimoz pteuebat i q scz vespā fer

mento de domibz suis abiecto iudei agnū i
molat id ē occidē solebāt. **I**ohs vero accipit
diē festū pasche nō p illo loco cuius vespā so
lū celebris ē eāt dies pcedēs p illo die q to
tus celebris eāt et ideo dicit cenā factā an dī
em festū pasche. **I**lla aut vespā q comedebat
agnus paschal? cū azimis cōfedit xps corpus
suū. **E**x q p? q cōfedit de azimo et nō de ferme
to cū tūc est fermentatū i domibz iudeoz qz tūc
tenebāt vespā paibz azimis scz a vespā. **R**iū
diei pmi mēsis vsqz ad vespā. **P**ri diei eius
dem mēsis vñ p? q iohes nō cōtradicit alijs
f mag? cōuenit cū ipis. **Q**uāuis aut tūpicius
agnus figura veri agni gestabat illa tñ noc
te q imolat agn? tūpicius nō fuit xps vetus
agnus imolat? **I**pē ei legalia voluit obserua
re ne legi cōtrari? videret et ideo voluit mori
iudeoz pascha celebrare et nocte illa agnū co
medere anq morē. **P**recessit gō imolacō ag
ni tūpici imolacōez agni veri vt sic xps q est
agnus vetus imolaret pro nob imediate p
imolacōez agni figurālis et sic veritas figure
succederet et cōdēret. **Q**ui etiā licet die sequē
ti crucifixus fuit hac tñ nocte q agnus im
molabat misteria corporis et sanguinis sui cele
brāda discipul? tradidit et a iudeis tēus et
ligatus ē et sic ipius imolacōis id ē passiois
sue exordiu sctū. **Q**uā aut xps vetus agn?
fuit imolatus vñ i pascene scā tūc apud nos ē
tps nō gaudij h meroris. **A**pe xpi passionē
ideo ecclā illa die nō solēpmitat pascha h dif
fert vsqz ad diē resurrectionis qz sic ait apūs
pascha nēm imolatus ē xps. **A**spice igit nūc
dominū ihm in aliq pte domus manēt et cū
discipul? salubria colloquēte. **E**t itē i cenacu
lo pabat pro eis p alijs ex septuaginta duo
bus discipul? legi em q bñs marciat lemo
nicarū apūs cū aliquibz alijs ex septuaginta
duobz fuit ipō sero ibi ad mltitudinē dñi ihu
et duodecī recubentibz. **S**z et agm portauit ip
so dñi ihu qn lauit pedes discipulorū. **C**ū autē
oia eēt pata i cenaculo itauit cenaculū dñs
ihū et discipuli cū eo. **O**ēs lauant man? et de
deret eis agn? paschal? assus benedictiōe qz
fca p dñm cōedūt cū cū succo lactucarū agref
tū. **I**n solēpmitate qpe paschali qdūc erant
agn? paschal? pams azimus vinū q ius lactu
carū agrestū nō em nō cū amaritudie q cōpūcti
one cordis digne accedūt ad verū agnū. **D**i
cit aut cōfitor i scolastica historia q nūq le
git dominū comedisse carnes n agni pā sba
lis qd tamē fecit in typo q figura. **D**is cōbebat
ergo ihs cū duodecī discipulis suis domi? cū
seruis magister cū discipulis pē cū cū filijs.
qñ cū socijs q cū amicis. **U**nde in pō. filij tui
fiat nouelle oliuarum in circuitu mense tue.

Hec refectio significat refectiōē eternam in
vespe id ē in fine mōi futuri. **O** q̄ felices illi
reabit? amētales. **S** q̄o discubentes cena
būt cū ex p̄ceptis q̄ stātes effecti pasca comē
dere deberēt. **P**otest dīa scō; theophilū q̄ p̄
us māducauerūt pasca & fecerūt vt lex māda
bat. **Q**uē scōm cōm vsū discubuerūt mādu
cātes q̄sdā alios cibos. **N**ū dicit postea: q̄ ihs
surcepit a cena. **E**t edētib; illis dixit dñs. **D**e
fideio desiderāū id ē valde desiderāū hoc pa
sca sc; typicū et legale māducat vobiscū aſq̄
paat id ē moriar. **G**eminacōe vbi notat in
tenōez duplicis desiderij. sc; vt finiat vetus
testamētū et ichōt nouū qd eāt sibi i deside
riū. **C**ogita qm lōgo tpe hoc desiderū dñi
fuerit p̄telatū et noli deficere si qñq; ad tpe
tū differt desiderū. **I**p̄ etia om̄b; dieb; vi
te sue p̄ nos auctit i fū feruētissimi deside
rij salutis nr̄e. **E**t nos si qñq; nō valem; h̄re
desideria h̄o. saltē habeam; volūtate habendi
desiderū iuxta illud cōcupiuit aīa mea deside
rare iustificacōes tuas & tūc acceptabit volū
tate p̄ facto. **D**icit autē hoc dñs vt se volūta
rie pati oñdat cū passionē imolacō agni
typici et pasca iudaycū p̄figuābat et vt de
mōstret affc̄m quē h; vt legalia cessent et ve
ritas euāgelij auctat. **S**cō; bēdā. **O**si deāt p̄mo
typicū pasca cū discipul; māducat & sic passi
onis sue misticia mūdo declarē. **Q**uā? et lega
lis pasce p̄bator epistat et hoc figurā vti pa
sce fuisse docēdo vetet vltia carnalit; exhiberi.
In cui? rei figurā defecit māna postq̄ cōcederūt
filij israhel de frugib; ēre p̄missiois nec vñ
sūt vltia cibo illo. **V**ñ subdit. **E**x hoc sc; tpe n̄
māduabo illud sc; vet; & legale pasca donec
sacramētū dñi corpis & sanguis in hoc veti
pasca spūalē mōstrem i ēgno dei: id ē in ecclia
militate impleat id ē instituat vel institutū cele
bre. **Q**uā diceret. nō comedā vel celebrabo
āpli? i figurā et signo h; in veritate & signato.
Ip̄ em postea sūpsit vñ corp; suū s; sacramē
to et nichilomin; hodie i ecclia vetus & figurāle
pasca impletū manducat q̄ ea q̄ lex iudi p̄p̄o
carnalit; obseruāda p̄cepit ip̄e in mēbris suis
hoc ē in ip̄a ecclia spūalit; exerceat. **I**n hoc ergo
igit ēgno comedit corp; suū id ē nos illud
in eo comedē facit h; postulat p̄ nob; id ē po
stulat nos facit. **S**acramētū em eucharistie qd
nos p̄ fide spūalit; māducam; et ip̄e māducat
nobiscū incorpando nos sibi p̄ istud sacramētū
qd alloquēs. **A**ug; dicit: cibo es grādū nō mu
tabis in me h; tu me mutab; i te vñ donec n̄ po
nitur h; excludue h; includue. **E**t accepto calice
sc; vñ q̄ ad pasca iudaycū grās egit & dixit.
Accipite et diuidite inter vs grās egit q̄ in
stabat ap̄lētū desiderū vt p̄ imolacōez agni

typici seq̄tes immolacō agni vñ sc; p̄p̄i. et
q̄ vetera tñsibāt & noua fiebāt oīa. dñ vñ
et a; i ma i corp; & sanguē dñi e; bñdictiō. **E**t
substāciabāt. **V**nde ait. **N**on bibam ammō
de generacōe vitis scilicet materialis id est
de vīno quod generatur in vite scilicet typi
cum potum donec veniat regnum dei: quod in
telligit vt sūp de cibo est dictum. **U**nde. **B**eda.
Sicut sūp typicum agni esum. sic etiam po
tum pasce typicum negat se vltia gustaturū
donec ostensa et manifesta resurrexerit sue
gloria regni dei fides mūdo adueniat vt per
duo maxima legis edicta esum videlicet po
tum q; pascalem spūaliter immutata discēs
omnia legis sacramenta vel iussa que carnali
ter sonare videbant ad spūalē iam obser
uandā fuisse transferenda. **E**t sic secundum
aug; lucas de duplici calice mencionem facit.
Primo de calice vñi predicto quo ad pasca
iudeorum. **S**ecundo de calice sanguinis sui de
quo infra est dicendum. **C**alix domini argē
teus duas hinc et inde habens ansulas septa
rij gallica mēsuram capit legale igitur pasca
cessauit et impletum fuit in ēgno ecclie qñ
dñi sapientia pauit mensam noui sacra
mentū vbi posuit panem corporis et miscuit
vñum sanguinis sui. **L**egalia enim habue
runt cursum suum et obligacionem vsq; ad
xpi passionem in qua oblatum est vñum p̄
fectum sacrificium euacuatiū legalium et iō
vsq; tunc cūctus legalia seruauit et similit
alys seruanda mādauit. **U**nde dicit aug; q̄
legalia tantū fuerūt ante passionem domini
vñia post passionē mōstia sed postq̄ claruit
veritas euāgelij per mūdū sūt sepulta. **N**o
stra vero sacramenta vsq; ad finem mūdi in
suo vigore manebunt. **E**t nota q̄ in exodo de
determinant multa q̄ requirunt ad esū agni
typici & adhuc requirunt ad esū agni vñi. **D**e
bet ei comedi vñus agn; sc; xps. p̄mo a dñi
cūctis p̄ veteris cōuersacōis depōsitiōē. scō
cum lactucis agrestib; p̄ amara de p̄ccis om
nib; cordis ottracōez. **T**ercō sūp fērmēto p̄ccū cū
paib; azimis p̄ oscie sinceritate. **Q**uō renib;
accinet; p̄ castitate. **Q**uō pedib; calciatis per
affectionū a tēmis elōgacōez c; signū p̄t eē
q̄ de; p̄us lauit pedes discipuloz q̄ dāt eis
hoc sacramētū. **S**ex; cū banis i maib; p̄ sui ip̄i
custodiā diligere. **P**redcē cōdictōes requirunt
ad declinacionem mali. **S**ed quantum ad op̄
tacionem boni requirunt p̄mo q̄ in domo vñā
comedatur per ecclesiasticam vñitatem. **S**c̄ aln
do q̄ a vicinis per fraternum amorem et cō
cordiam. **T**ercio q̄ nō crudus sine amoris ig
ne nec coctus aqua sine deuocionis sapore sed
assus igni per deuocionis feruore p̄cedente

quarto qd festinanter p spiritualē audiatē
et delatōne cōmīatē qdō qd tōlit p fidei
integritatē wādo caput cū pedibz et ītestimīs
id ē p vērā fidē īcorpando et credēdo ī xpo dīmi
tatē qd ē caput ei? et hūanitatē sciz carnē que
tāqz pēs eius est īfīmā ī ipā natura et aīaz que
ē media ficut ei? ītestimā. sexto qd fī offīū cō
minuōe p simplici sacmēti veneracōe. **O**ro

Dñe ihu xpe qd hora respīa cenā vltīaz
cū discipulī in cenaculo gādī strato se
cisti et eos sacīssīmo corpe et sangīne
tuo cibasti fac pēet? meū cenaculū gādē stra
tū aplīfīca spēm et caritatē ī corde meo magīca
lōganimitatē spēm et caritatē paciēciā et hūili
tatē. Da michi vt te quē celi et tē nō capūt
p modulo suo capiat cor meū cōtrītū et hūi
liatū ut p ībitantē grāz tuā oīa tibi placēcia
cogitē pficiā et oīa cōtrīa obīēda declīnē et
sic pīeuacōe vīqz ī finē cōlēqr tūc dignā sa
croīanti corpīs et sagīnis tui pīpīcōe. **A**mē

De ablucōne pedum **Ca XXXIII**

Ora scdm vērō diligēte attēde
Prēmīssā nāqz ita se hūitibz sci
ens ihs qd vīt hora ei? nō fata
lis ē īplecōis sacmētū a deo
prē ordīata vt tīfīcat ex hō mū
do ad prēz nō p loci mutacōne ē sic dē a prē
vīlīe assumēdo natūrā nāz mortālē ita dē ad
prēz redīssē facēdo ipāz p ī mortalitatē ī sua
resurrectiōe patne glē cōsortē cū sp dīlerīf
set suos qd ēst ī mūdo nō suos sola creatōe ē
suos etiā elcōe scz discipulos ī finem dīlerīf
eos id ē ī fine spē et alīa et maiora sīg dīlōis et
qto amore dīlerīf eos oīdīt ponēdo aīam
suā p eis. **V**el ī finē id ē pīeuacōe et ī mortē
nō qd mortē tīminatē cōlō ē ī tūm dīlerīf qd
vīqz ad mortē dīlōe cū p dūxit ī qd exēplū de
dit vt oēs ī deī et pī caritatē vīqz ī finē pīa
neāt. **V**el ī finē id ē ī xpm qd ē finis pīfīes et
cōfūmās dīlerīf eos vīqz vt et ipī de hoc mū
do vbi ēst ad caput suū qd hīc tīfīfīe eius
dīlōe tīfīfīet. **P**er ihs qd salus īterpīat bo
nus plātus sīgīfīcat finis vērō vīqz ē bī audo
vīa qd cōlīstīt ī clam deī vīfīone et fructōe pī
fīa licet aut oīs hō debeat ad hūc finē pīm
dīlīgē. **O**relat? tū ē xpi vīcārī? sīpīalīter
tenet cēga suos sībīdīos hēc facē. **E**t cēna fac
ta scz agmī paschalī cū dyabolus mīfīfī ī cor
pō ē ī volūtātē īnde nō dīrecte tāqz volūtātē
mouēs ē ī dīrectē tāqz ei sugzētēs vt tradēt eū
scz ihs cōlōnācēs īmīqatī dīe cū pīcedēt eum
vīdīdāt suggestiōne dyabolī. **D**yabolus qd
p nō est īmīfī et cogitacōnū malaz ē ītēdīt
qd tēpīacō pīa ex hōīe ē qd dyabol? nō īmīfī
tīt ē īmīfīa ab hōīe magī ītēdīt et accēdīt
tēpīacōe hōīs pīpī p alīq sīg exēpīa. **A**līter

em nō pī hōīez dīcīt ē hō se īpī deīcīat et hō
stī arma reddat id ē mīfī suggestiōnī cōlēciat
Nā scdm **A**ug? p dyabolū suggestiōes īmīfī
tūne et hūanīs cogitacōibz mīscēt. **H**īs ergo
īta factīs sciens ihs vt deus qd oīa dedit pī ī
manus id ē ī pīatē et etiā ipī tradītōe et p
seuītores ex qd pat; ī xpo pīcītudo scīe et pīa
tīs et qd a deo exīuit ī mūdū vīcēs nec pīez
deserens et ad deū vadīt. oīa qd abquīfīūt
pīa redūcēs et nō nos tēlmīquēs sciens se eē
regē regū et dñm dñantīū. nec oblitus se eē
deī filiū natūrālē et nō īgnōīas suā subīmī
tatē qd vīs talis est et talē se scīret tam ī ma
gīe pīetatis sue īmīcīū. ī mīgīe nīe ex? hūi
lītatis nō deī dñm. ē hōīs seruī īmīpīz offīcīū
hūīlīat se vt mīmīstret qd vīt mīstīare et nō
mīstīat ac surgīt a cēna volens lauare pīes
discipulī. **E**x qd vīuīcētū cōlīcat tūmōrē dū īs
qd exīuit a deo. et ad deū vadīt pīes lauāe v
lūt. **L**ocuturus qd pīe euāgelīsta de tāta dñm
hūīlītate pīus eius cōlītudīnē volūt cōmīdāe
ad exāgēdū īpīus dñm hūīlītātē et ad am
monēdū nos vt qnto mīgī sumus hūīlēm?
ī oīibz et de domīs deī nūqz supīamur. **A**c
hī p hoc dīcīt hōī. **S**i ille qd filius deī eāt pī
suā adeo īclīaūt māīestātē vt hūīlīaūt se
ad pīes hōīs qd debz facē mīser hōmō qd est
tērra et cīmīs. **S**urgūt etiā statī et discipulī īg
nōfītes quo vīt īre. **I**pī aut dīscendīt cū eis
ī alīū locū īferīus ī eadē domo subīus cēna
culū. **N**ā ī supīorī pīe domus palestīnī facīe
bant cēnacūla et īferīus cubīcula. **S**ūt aut ī
mōtēspōn due capelle vbi ēst canonīa ēgula
res cū abbātē scdm regulā bī. **A**ug? dñō mī
stīates vīa supīor. ē cēna fīa fīit et spīscūs
supīr discipulos dīscendīt alīa īferīor ē pīpī
pīes discipulorū lauīt et eis īanīs clausīs
a parūt cū ē cōtīgūū dīmīterīū. qd dīcīt bono
rū vīcōz pōssēssīo. vbi sepulchīs fīit bītīs īte
phanus mīcodēm? gamalīel et abībā cū alīs
vīcīs sanctīs ē etiā est sepulchz dauid et salo
mōīs et alīorū bonorū regū iuda et īhrlm. **V**e
mīens ergo domī? īferīus cū discipulīs. oēs
ībī sedere fāt. aquā sībī affēctī īubet. dēpōīt
vītīmētayt dūcīentīus hoc mīmīstērīū exhī
bebat. **V**bi nō tā qūoz dēpōītōes vītīmī pīpī. **I**n
cēna dēpōīt eas et resūpīt ab cōlūmnā nū
dātus est et reīndūtus. ī illūhōe mīlīcū nū
dātus est et reīndūtus. ē ab herode nō legīē
nūdātus. ad crū ē nūdātus ē nec reīndūtus.
Prima ad aplōs qd ī breuī resūpīt. scda
ab illos qd resūpīt sūt ī dīe pīxostes et pau
latī resūmūt. tērcia ī reliqās qd resūmūt ī
fīne. qd et ad pīruerīam mēdīetātē nū tīpīs
q nūqz ēsumēt. **D**epōītīs īgīē vītīmētīs su
īs īmīthēo se pīcīpīt dīspōnēs se ad lauāndū

Ex quibus verbis intelligimus apostolos baptizatos et si non legimus? quis baptizavit eos? **E**rat autem baptisma baptismi christi qui licet non baptizavit turbas baptizavit tamen discipulos suos sibi familiares et domesticos ut habet baptismus servos per quos baptizaret ceteros. **S**ed cum baptismus absterget etiam sordes pedum videatur quod qui lotus est id est baptizatus non indiget ut pedes lauetur. ad hoc dicitur quod si statim post baptismum de hoc mundo transiret non utique hac ablutione indigeret quia cum sit mundus totus statim euolaret. **S**ed qui post baptismum vivit in hac vita mortali non potest ad tantum culmen perfectionis ascendere quia etiam in ordinati motus sensuualitatis de affectibus terrenis insurgant et ideo oportet quod pedes lauetur vel per martirium quod est baptismus sanguinis vel per penitentiam quod est baptismus flammis ut euolare possit. **U**bi nota quod interioris hominis caput est ratio super quam anima est coniuncta deo huius per contemplationem que intendit superioribus et eternis manus sunt ratio inferior que vacat operibus actus vite pedes vero sensuualitas et sensus corporis ac mentis et anime affectiones inferiores ipsi enim nos fecerunt extra nos et ipsi frequentiter faciunt pedes maculatur nobis post baptismum in quo totus homo abluitur quia ex obedientia mortis vite sepe maculas contrahunt ex terrenis et temporalibus et ideo lavandi sunt sepius. **U**n nunc est ut crebra ablutione confessionis et lacrimarum emundentur pedes affectum de terrena contagione terrenorum in cogitatione et amore eorum. **Q**uia enim non lavatur post baptismum per penitentiam non habet cum ihesu per penitentiam. **U**n dicit augustinus: **Q**uia humani affectus sunt quibus in hac mortalitate non vivit qui pedes sunt ubi humanis rebus afficimur ut si dixerimus quoniam penitentiam non habemus nos ipsos decipimus. **S**ubiebat ergo dominus apostolos mundos quo ad caput quod deo coniuncti erant per fidem et caritatem et quantum ad manus quod eorum opera erant sancta huius tamen quantum ad pedes affectus aliquos terrenorum ex sensuualitate habebant et sordidi erant et id quantum ad illos locum indigebant. **U**n bernardus. **Q**ui lotus est non indiget nisi ut pedes lauetur. lotus enim est qui gratia perfecta non habet autem caput id est intentio et manus id est operatio et consilium munda est huius pedes qui sunt anime affectiones dum in hoc pulvere gradimur ex toto mundi esse non possumus qui aliquam vanitati aliquam voluptati aliquam curiositati plus quam oportet cedat animus vel ad bona. **I**n multis enim offendimur oculis. **U**n utrum non hec contemnat aliquis quia impossibile est cum eis salvari et impossibile est ea dilui nisi per penitentiam et a penitentia quia si non lauerit ea penitentia non habebimus penitentiam autem eo. **N**emo tamen per eis despectum quoniam si vident nos dominus humiliter per eis esse sollicitos ignoscet facile primo et libenter. **D**e minoribus cum istis penitentia peria dicit

penitentiam nobiscum agitur ut non penitus auferat huius in illis nos erudiat deus et cum minori caute non possumus certi sumus quod non nostris viribus maiora superemus. **S**ed tamen notati et oino solliciti sumus quo eius gratiam non amittamus quod nobis tanto peius et tam multipharie necessaria esse sentimus. **D**ecernit. **D**em dominus subiungit. **E**t vos mundi estis quia a me mundati. **S**ed in augustinus. **E**rat mundi quantum ad pedes. **E**t sequitur huius non omnes. **D**uo enim sunt precipua quibus homo a peccatis mundatur scilicet elemosina et caritas. **C**ontra primum iudas erat fur contra secundum perdidit et ideo non mundus erat. **S**ic ergo per pedum ablutionem designat dominus mundiciam spiritualium pedum que maxime requiritur ex eucharistie precepto. **E**t ideo voluit lavare pedes discipulorum suorum antequam daret eis sui corporis sacramentum ad designandum quod spiritualis mundicia requiritur ad ipsum precipiendum. **U**n ancelm. **C**orpus et sanguinem suum discipulis suis in cena mystica tradens eorum pedes humiliter lavit docens sacrosanta mysticia mundis operibus et pia mentis humilitate celebranda. **M**ystica etiam significatur sanguis eius effusio per hoc quod misit aquam in pelum et peccatorum nostrorum ablutionem per hoc quod cepit lavare pedes discipulorum ac penam nostram in se ipso suscepit per hoc quod terxit pedes lintheo scilicet corporis sui quia peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum. **A**lij autem discipuli audita reprehensione petri de hoc quod causaretur huiusmodi locutionem non fuerunt autem ultra aliquoties recusare eam. **C**onfidenter nunc bene singulos actus in hac benignissima locutione pedum omni dilectione et humilitate pleni et cum ab imitacione aspice qui gerunt quia sunt deuota. **I**ncipiat se summa maiestas et humilitatis magister usque ad piscatorum pedes. **S**tat iacuat et geibus fletis contra ipsos sedentibus. **L**avat propriis manibus et abstergit ac osculat pedes omnium. **S**ic ergo usque ad pedes discipulorum dominus omnem se ipsum humiliat et supplex humilitatis misterium exhibet propter humilitatis formam non solum propter etiam ex omni meditando et docendo. **S**ed et illud superlatat humilitatem et ad maiorem amulum humilitatis accedit quod et ipsi precipitatori suo eadem obsequia prebent et illi non dedignus est pedes lavare et manus ipsas providebat polluendas in scelere in quo dominus infirmitatem nostram consolatur ut si quando contigit nos ab amicis precipitari vel a famulis a aliquibus vilioribus malum aliquod pati non scandalizemur respicientes inde ex quoniam infirmitas potest? **T**ois in otariu emundavit benefactorem ac dominum et magister. **S**ed o cor nequam et ipsa duricia duri? **S**ic ad tanta humilitatem non molliris si hic dominum maiestatis non videris si hic usque ad ipsi? **S**ed tibi beneficia spiritus quia innocentis iterum servus. **S**ed re tibi miser. **T**u quod obduat? quod contempsisti precibus non tamen ipse tui prebent. **A**d misericordia est igitur tanta humilitatis et benignitatis perfiditas dominum ihesu. **U**n de ancelm. **E**t te quod precipitissimi proditoris cum

perfidia nō latebat quādo in hac cena ablūtō
nis eē cōm ipō gēu flexo pūbēs maledictōs
pedes eō velocēs ad effūdē y sa gnē tuū sātis
simis māibz tuis attēctae lauāe et exēgē digē
es Et adhuc extēto collo ābulas o tū et cū
nis adhuc supbia te eleuat adhuc ipaciēcia
te exagitat Intuē hūilitatis et māuetudis spe
culum vniūse factuē creatōre et tētebūdū iū
dicē viuorū et nō tuorum ante pedes hōis eē
traditoris sui genūa aueātē discē ab eo quia
mitis ē et humilē corde Confūdere in superbia
tua Ecubescē i impaciēcia tua et itēz cū aut suc
gens a cena linteō se pāreit mihi qz aq̄ in
pelui cogita q̄ maiestas q̄ pās hōim pedes la
uē et exēst que benignitas p̄ditoris vestigia
sacris māibz tāg^t Specta et exspecta et vltio
oim tuos ei p̄te pedes abluēdos qm̄ quē ipē n̄
lauē nō habebit p̄tē cū eo Hec antelm⁹ 13°
autē expleto misterio qd̄ ad hūilitatē p̄tē
bat obsequij et ad pūificatō; cene cōp̄ris sui
reaccept^t vestimēta sua et rediit ad locum cene
Quia mutat officiū mutat et habitū ad sui
enō vestimēta p̄posuit ad dōcēdū resūmē et se
det Vt em̄ dicit in eccl^o amict⁹ hōis enūciat
de illo Per hoc autē oīte qz superiōr post actū
hūilitatis d̄z ēsumē debitu officiū autoitatis
Mistice at scdm̄ alchwiū i p̄leta edēpōis n̄e
purgatōe p̄ sa gnis sui effusō; accept^t vestimēta
sua tertia die de sepulchro resurgēs et eod̄ cor
pore iā im̄ etali vestit⁹ et ascēdēs in celū in dex
tera pat̄ne similitatis resūens inde v̄tūre ē ad
iudiciū Et cū resubui⁹ itēz ad cenā corp̄ris
sui faciēdam douit eos q̄e hoc fecit i exēplo
sc̄; mutuo sibi p̄uēdi Vñ dixit Sd̄ns qd̄ fece
rim vobis id est qn̄ a hūilitatē exhibueū vñ
ō Int̄ rogat vt eos attētos ēdat Dem̄ eos
ad iudiciū iūi exēplū cō orat dicens vñ vñ
catis me in p̄ et dōme et bñ dicitis qz vñ ē qd̄
dicitis Sū em̄ mgē et oīs q̄a dī p̄t⁹ dī et sapia
Magister i q̄ p̄t sapia; q̄ docco vñ dñs p̄
t p̄tēciā q̄ oīte cō m̄tūl⁹ Qz dicit mag⁹ de se
nō ē ārogācia h̄ vñtas q̄ p̄t auditoibz sic
facit et paul⁹ Nā scdm̄ aug⁹ vitupēabile est
qz q̄sq; se cōmēbz p̄t p̄tūlū supbiēdi Nam
p̄tūlosū ē si placē cūi cauēdū ē supbiē p̄ g^o nō
imminet p̄tūlū supbiēdi non est vitupe
rūm p̄tā cōmendaciū In cōsto autē hoc p̄tū
lūm non cōmēbatur ille enim q̄ super omnia
est q̄ntūcūq; se laudet nō se extollit exēl⁹
Nē qz āq̄n lauābile ē qz hō se cōmēbz qn̄ sc̄z
ced^t ad vñlitatē n̄ elū et sic ap̄s cōmēbāt se
Sed valde ē nobis vñle et n̄cāriū vt ognō
scā⁹ deū vñ ex p̄t nobis qz magnitudiez suā
nob̄ ēuelet et idō oportet qz ipē se nobis laudē
Nō est igitur veritas quandoq; tacēda pro
uñā ia iactācia Vñ G. et J. Incauta sūt hūiles

q̄ se mēbaciō illa q̄ant dū ārogācia vñt q̄a
ātia vñtate se extēgūt quā cōlinquūt Qui em̄
nātate cogēte vñ de se bona loq̄e tanto magis
hūilitatē iūgiē q̄nto vñtati sociat Tūc argūt
a m̄dri Si ergo ego laui pedes vñs dñs et
mgē de q̄ m̄n⁹ videt et qd̄ minus eāt debitu
et vñs sibi met discip̄l; m̄tōforti⁹ d̄betis hoc
exēplo puocati alē altēius lauāe pedes et ad dē
obsequiū humiliat qz mgē sū meā doctrinā recī
p̄te Et qz dñs meū mandātū custo dicit Hic p̄
vñū obsequiū accipiunt sinodo chice oīa alia ob
sequia fēna q̄i dī Debetis vñ mutua obsequia
hūilitatis et caritatis exhibē sc̄; inuicē m̄stare
inuicē iniurias dimitte p̄ inuicē oīe Vñ Cris
Nō in lauādo pedes hāc legē scribit solū h̄ et i
alijs oibz q̄ tūca nos m̄tūnt Exēplū em̄ deti
vñt qz admos ego feci vñ hūi iando me s̄b
vñ Itā et vñs inferiores faciatis vñ inuicē et
marie in casu nātatis q̄i dī Nō solū hoc feci
ap̄t p̄dū corp̄aliū emūbatōem h̄ ap̄t hūi i
tis eruditōem et ad hoc feci vt ostēdē vñ ad
hoc teneri Scdm̄ Cris Xp̄iana religio p̄ciū
attēdit modū q̄ opus qz dñs nō attendit q̄n
tū h̄ ex q̄nto id ē p̄ciū hoc q̄ illud Et tñ do
cuit hūilitatē exēplo Nā m̄mor. lūc et i ad
bō hōim plus mouēt exēpla q̄ vñba illud em̄
h̄ agit et elig^t qd̄ si videt bonū Vñ mag⁹ oīte
q̄a illud eē bō qd̄ ip̄m; eligit q̄ qd̄ docz et m̄
ē qz qn̄ q̄a docz āq̄ et aliud facit mag⁹ suadz
alijs qd̄ fat q̄ id qd̄ docz et id marie ē n̄cāriū ex
ip̄o fō dāe ex^m nō ē h̄u⁹ maior dñs suo neqz
ap̄s id ē m̄l⁹ seu nūc⁹ maior eo q̄ m̄st illū
et id h̄c ego dñs et mgē et m̄tēs me hūilio vñ
ita et vñs hūiliare debetis et facē eq̄libz vñs
qd̄ me vñ minoribz facē vidistis q̄i dī sc̄z
Cris Si a me hec fca sūt m̄tō mag⁹ a vñ oīz
hec fieri debitorēs em̄ nos cōstituit deus ip̄e
incipēs Qui sc̄z sup cherubim pedes lauit p̄
ditōis Tu vñ hō tū et am̄is exis et puluīs et
lūū extollis te ip̄ et mag⁹ lapis Ecce q̄ntū exē
plo et vñ eos ad hūilitatē m̄tūnt et dōctūe
sue de hūilitatē fcm̄ et exēplū hūilitatis p̄m̄
sit et i hoc ouēntē m̄s dōcēdi oīte scdm̄ il
lud cepit ihs facē et dōcēdū etiā appuit i hoc
qz petri dixit Scies at̄ postea Vñ Aug⁹ hoc ē
b̄tē p̄tē qd̄ nesciebas cū tibi lauāe pedes non
h̄nebas hoc tibi postea sciēs p̄m̄it qn̄ vt h̄
n̄eres tenuit te mgē tu⁹ et dñs tu⁹ lauās p̄d̄
tuos Didicā⁹ f̄res hūilitatē ab exēlō facia⁹
inuicē hūiles qd̄ hūilit̄ fecit exēlū h̄ aug⁹
Et ad l̄āz et ad m̄sticiū h̄ h̄ m̄dātū dñi d̄z
i p̄tēciā l̄āz qd̄ vt p̄ caritatē seruā⁹ inuicē nō
solū in lauādo pedes tūm̄ h̄ et in cibo nātatis
ad iuādo et op̄a m̄e exēdo Qz si nō fiat ad
l̄āz sc̄z manu saltē facia⁹ corde vt in illoz n̄o
simus qbz d̄ h̄ndicit sū et hūiles corde b̄o

S; vt dicit aug. multo melius est et si oia
 ista veri? vt etiā maibz fiat ne debigne qd
 facit pps facere xpian? Cū em ad pdes frs
 inclinat corp? etiā i corde ipō vel exatit vel
 si iā meāt ofirmat ipi? huilitatis affdis hec
 aug? S; excepto isto morali itellū nichilomi
 nus hoc etiā ad misticiū itellctū & spūalit fa
 cere debemus In locōe ei pēdū dat itelligi ab
 lucō maculaz Tūc g° spūalit lauas pdes fra
 tris tui cū xpm imitādo ablūis qm i te ē ma
 culas ei? Hoc aut fit triplē remittēdo scz ei
 offēlam sic ille nob pmititibz pēta dimittit
 itemq; oīdo p pēis ei? sic ille lauit nos a
 pēis inēpallādo pēz p nob. et iste duplex la
 uandi mod? oīs ē oībz fidelibz tēciū mo
 dus pēnz ad plos q lauare dnt remittēdo
 pēta auctoitate clauū. Nōstrū ē g° donāte do
 mino misteriu caritatis & huilitatis adhibere
 illius ē exaudire ac nos ab oī cōtamināōe pec
 catorū mūdāz. Dem qd dixit sequēti pmo cō
 firmat dices Si hec scitis q feci & doco bti
 eritis h i spe et i futuro m te si feceritis ea qā
 bti q audistis vbiū dei et cōstodiūt illd et itel
 lūis bonus faciētibz ea Vñ beda Quia scire bo
 nū et nō facē nō pēnz ad btiādie; h ab oī
 nāōez scdm illd sciētū bonū & nō faciētū pētm
 est illi Vñ et Cū. Btiādo nō copulat cū sci
 encia sed cū ope et lūe sciencie.

Oro
 Iesu mīitatis et vte huilitatis exēplū q la
 uisti pdes discipuloz tuoz pto et obsecro do
 mine purga meos affectus vt vtroq; pda
 gemina videlz caritate purgat? et accēsus ad
 te purificatōre meū accedā scūsus. Purifica
 me i finē dieū & emūda ab oībz macul pec
 catorū vt dimissis negligēcijs & pēis meis
 inimici die mortis oīfū ab cedāt q meū calca
 neū obseruabūt Dirige dñe pdes meos i vi
 am pacis vt de maibz oīm inimicōz liberatus
 bñdiciā te cū elās tuis oībz i scēla scloz. Amē

De caritativa correptione pbitoris et egres
 su eius Capitulum quadragessimū quintum

Ora
 Itē terciū aut dolēs & mestus
 ausculta Cū em hec dixissibz
 turbatus id ē cōtristatus ē non
 carnalē h spū id ē spūalit et exi
 perid vōis q ipē spū suo & pēate
 fecit i se istā ppassionis turbacōez et hec tur
 bacō i pē sensitiā existēs nō eāt cōtraria vōi
 h mag cōueniēs ei vtuosū ei ē cōtra vicia tur
 bari Spūal turbacō ad pietatē & mīaz spec
 tat sed carnal furorē et iā exatat. Spū igif
 turbat ihs et misericordie hūe cōpaciedo di
 sciplo q eū tradit et tradēdo pēit hūe vt nos
 doceat qd agē debeat? qn i magnū facit ali
 quē hoiez tuere vidē? Sic et scā misericordie
 et exatitate turbantur cū vrgēt eos iā zizania

a tritico ante messes separatē. Moraliter ergo
 instruit platos nō debere qmāq; etiā flagi
 ciosos si cū mag cōpassione et doloē a limibz
 scē mīs ecclie sepate Vñ aug. turbetur plane
 xpian? nō miseria h mia. Tmeat ne peant
 hoies cōturbēt cū pit aliqs xpo. Cōcupiscat
 acqū hoies xpo letat dū acqūc aliqs xpo Ti
 meat & sibi ne peat xpo cōtristat se pēgrina
 ti a xpo Cōcupiscat ēgnat cū x° letet cū spat
 se ēgnatū esse cū xpo Et edētibz illis dixit.
 Amē dico vō q vn? ex vō duodecā q vbiq;
 meū estis qz pdes laui qbz tanta pmihi tra
 det me dñm me magēm me saluatore vñus
 ex vō numero nō meito corpe nō aio. specie
 nō vñute Maria ingitudo iude fuit tradē suū
 cōmēsalē pmo dñm et nutritorē vñde et ali?
 euāgelista sic dicit ecce man? tradētis me me
 cū est in mensa. Hoc idē possz dñs hodie dicere
 de sacerdotibz multis q mēlam dñm idigne at
 tūgere psumūt q cursū qm i se ē meito pēoz
 filiū dei crucifigēdū tradūt. Per hoc em q i
 mēla denūciat suū pbitore defiguit q mlti
 pbitore vñūt ad suā mēlam Mai? aut pec
 catū ē tradē xpm regnatē i cel pēozibz mem
 bris q abulāt in tuis pēozibz iudeis Vñ be
 da: S; et hodie qz et in sempiternū v homi
 illi q ad mēlam dñm malign? accepit q ihs
 mēte cōditis q pēozibz aliq scelere pollutus
 misteriorū xpi secretis pēcipare nō metuit
 Et ille em i exēplū iude filiū hois tradit non
 qd iudeis pēozibz h tñ pēozibz mēbris vñ
 suis qbz illd iētiabile et iūolabile dñm cor
 pus violat psumit. De ingi illi hoī de q ihs q
 altaribz sacrosās int iūolādū vtpoz pposi
 ta cōsecraturus iadēss nō dubitatē astātibz fi
 bi mistis celestibz cōqueri cogit. ecce ingi
 man? tradētis meū ē in mēla. Hec beda. Et
 vt dicit origenes tales sūt oīs i ecclia q ihs
 biat frībz suis cū qbz ad eādē mēlam corpis
 xpi frequēter fuerit. Predixit aut dñs de pbi
 tore et sic eū quodāmo ēuelauit triplid de cā
 pmo vt sic oīderet se deū q futura cōtingēa
 pūdebat. scōo vt oīderet se spontaneē pati
 qz pēuē poterat mortē quā pēciebat tēco vt
 pbitore pēteret q se nō latere audiebat. Vñde
 ihero. q de passione pēiceāt et de pbitore p
 dicit dās locū pme vt cū intellexiss scit cogi
 taciones suas & occulta cordis cōfiliā pēteret
 eū fā sui & tñ nō defigē eū spēcialē ne maifēs
 te coargutus spūdeāoz fiat h mittit cū i nu
 mero vt cōsciūs pīnaz agat. Hec ihero. Et
 nōndz q a mali pētracōe solet qtuor modis
 ētrahi qbz ex magūdīe mīe sue tēptauit dñs
 pbitore discipulū a cāto scēle pētrādo ad pe
 nitēciā reuocare: sciz pudore cū dicit vnus ec
 vō tradet me et manus tradētis me meū est

in mensa timore p[er] cominationem supplicij d[omi]ni
dicit v[er]o aut homini illi p[er] quem filius ho[m]i[n]is
tradetur. v[er]o qui p[ro]p[ter] non vincit timore cor
rigatur beneficij exhibito cu[m] illu[m] ab mensam
suam recipit et ei pedes lauat affectus osten
sione in blanda allocutio[n]e cum dicit amice ab
quid venisti. Sic exemplo xpi bonus p[re]latus
subditis etia[m] malis debet exhibere b[e]n[e]ficia vt
quantu[m] in se est eos a sua reuocet vita mala
Sed iudas nullo ho[m]i[n]is frangit ne homine[m] tra
dat quem dei filiu[m] nouerat Passionem ergo
ihu xpi pie co[n]siderare volenti occurrit p[ri]mu[m]
p[ro]fida proditoris qui tante fuit fraudis ve
neno repletus vt magistru[m] et dominu[m] p[ro]de
ret tante cupiditatis flamma succensus vt de
um argento venundaret et p[re]ciosu[m] xpi sanguine[m]
nem vilis nec cedis p[re]cio co[n]pensaret tante de
miq[ue] inq[ui]tutinis vt eum qui omnia sibi com
misit et ad culme[m] apostolici honoris p[er]ue
rat venundaret ab morte in t[er]ra duricie vt nec
familiaritate co[m]muni n[on] hu[m]ilitate obsequij n[on] sua
uitate colloquij n[on] mulcebat osculi a co[n]cep
ta malicia potuit reuocari Omnia benignitas p[er] in
discipulu[m] duri d[omi]ni i[n] seru[u]m nequissimu[m] Veru[m]
licet inexplicabilis fuerit proditoris impietas
in imensu[m] tame[n] eam exsuperat agni dei dulcis
sima mansuetudo in exempl[u] data mortali
bus vt iam non dicat ab amico exsuperata hu
mana infirmitas si inimicis meus male dixis
set mihi sustinuissem vtiq[ue] q[ui] ecce ho[m]o vna
mimis q[ui] dux videbat et notis q[ui] panes xpi
edebat et in sacra illa cena dulces capiebat
cibos magnificabat sup[er] eu[m] supplantatores et le
uabit calcaneu[m] suu[m] contra eu[m] q[ui] conabatur sup[er]
proditare ip[su]m. Sic hodie multi p[re]lati clerici et
religiosi q[ui] laute viuunt de patrimonio crucifigi
leuant calcaneu[m] contra xpm in me[m]bris suppla
tantes ea et affligentes calupnijs et exactio
nibus iniustis Cum aut[em] illos dixit eis V[er]o
ex vobis me tradet hec v[er]o in corda ip[s]o[rum] vt
gladius acutus intrauit luct[us] q[ui] inoleabilis
choru[m] illu[m] sanctu[m] tunc assumpsit et tristati
comedere cessauerunt et inspiciebant seipsos in
uicem quasi nouo stupore p[er]cussi hesitantes de q[ui]d
diceret Non solu[m] p[ro]pter mortem magistr[um] sui
futuram su[n]t co[n]tristati s[ed] q[ui]a quilibet timebat
de se ne esset ille qui debebat eum tradere. Erant
ergo ammunti q[ui] q[ui]bet eoru[m] p[re]ter iuda[m] sen
ciebat se totaliter firmatu[m] i[n] co[n]trariu[m] d[omi]ni ip[s]i
xpi et si militer de suis socijs fuit de se cogita
bat Veru[m] tam[en] p[ro]pter firmitate[m] verbor[um] casti
magis eius d[omi]ni q[ui] suis co[n]sciencijs credebant
et non hesitabat de eu[en]tu rei s[ed] de illo p[er] que[m]
hoc euenerit Co[n]tristati ergo valde ceperunt
singuli dicere vnu[m] quisq[ue] p[ro] se. Nu[m]quid ego
sum d[omi]ne sc[ilicet] qui tradet te Et certe nouerat vn

decim apostoli q[ui] nihil tale co[n]tra d[omi]nu[m] cogita
uerant sed plus magistro q[ui] sibi credebant et
timentes fragilitate[m] suam tristes querunt d[omi]n[u]m
p[re]cio cuius no[n] habent co[n]sciencia[m] De dicit in
psalmo Delicta quos intelligit Quilibet eni[m]
debet sibi timere de futuro g[ra]m[u]m q[ui] sit sc[ilicet]
Et t[un]c d[omi]n[u]s ait Qui int[er]git me cu[m] manu[m] in pa
p[er]fide seu catino h[ic] me tradet Ecce hu[m]ilitas xpi
et paciam qua[m] proditor[em] ad mensam et scutel
lam admittit Et sc[ilicet] iheronim[us] In hoc mira
apparet domini paciencia quia p[ri]mu[m] dixerat
vnus ex vobis me tradet p[er]seue[ra]t p[ro]ditor in
malo manifestus arguit et tame[n] no[n] ie[m] p[ro]prio
non designat Vnde p[er] hoc verbu[m] xpi no[n] potu
erunt determinate p[ro]p[ter] de[re] quis esset q[ui] o[mn]es
duodecim de eode[m] vase in circuitu cu[m] domo ede
bant miores aut[em] discipuli seorsu[m] in alia men
sa comede[re]b[ant] Quasi dicit vnus ex duodecim
me tradet Et ex[em]p[ar] satis app[er]et q[ui] alij discipuli
presentes erant Quod aut[em] matheus p[er]p[et]u
fidem marcus catinu[m] dicit vn[us] quadam va
sis alter q[ui] esset fictile opus designat Est eni[m] p[er]
aphis vas quadratu[m] habens pares ap[er]tes id
est latera et extremitates catinus vero vas fi
ctile seu luteu[m] ad mittendu[m] liquore[m] et ad plu
ra alia aptu[m] Aspice nunc bene discipulos et
op[er]are tam domino q[ui] eis q[ui] in magno dolo
re su[n]t positi Ille aut[em] p[ro]ditor ne verba hec ad
eum p[er]tinere viderent comedere no[n] cessauit
Ceteris eni[m] co[n]tristatis ac retrahentib[us] man[us]
et interdicens cibos or[um] suo iudas temori
tate et impudencia qua[m] p[ro]ditor[em] erat magistru[m]
manu[m] cu[m] eo mittit in p[er]fide ut audacia
bonam co[n]sciencia[m] m[er]eret Et debet scire q[ui] ip
sa mensa erat in terra et more antiquo in terra
sederunt ad cenam i[n] cenaculo strato quasi iace
do recumbentes Erat aut[em] vt creditur quadra
de plurib[us] tamen tabulis facta Et prout nar
rauit ille qui ea[m] come in eccl[esi]a lateranensi men
surauit in vno quadro est duoru[m] brachio[rum] et
tri[u] digito[rum] et in alio duoru[m] brachio[rum] et pa
lmi ita q[ui] licet stricte et arte t[er]m[in]e vt credit tres
discipuli in vno quadro sede[re]b[ant] et d[omi]n[u]s hu[m]i
liter in angulo et iohannes iuxta eu[m] erat ita
q[ui] o[mn]es de vno vase comedere poterat Vbi adu
te co[m]muni hu[m]ilitatis et caritatis q[ui] cu[m] paup[er]ib[us]
illis discipul[is] et iuda p[ro]ditor[em] in eade[m] mensa
eode[m] cibo et potu eodem catino et calice magis
ter et dominus participat No[n] sic hodie mul
ti religiosi faciunt q[ui] disit a fr[atr]ib[us] refect[us] no[n] eru
lesunt Et addit illos p[ro]dicio pena[m] d[omi]ni p[ro]p[ter]
traditoris. Filius quide[m] ho[m]i[n]is vadit ad passi
onem volu[n]tate fuit scriptu[m] est de eo oblat[us]
est q[ui] ipse voluit De aut[em] homi[n]i illi p[er] que[m] fili
us ho[m]i[n]is tradet De id e[st] eterna p[er]ibit quia
vt in scriptum facta eterna d[omi]ni p[ro]p[ter] nota

Licet em iudas p? fcm pntuerit hxc tñ rōa
bife fuit q? despacōez se suspēdit Vñ ihero-
iudas at nec pō nec f? corcept? a pōicōe re-
trahit pēdē h? paciēcia dñi nuēt ipudēcia suā q
iō pā pōr vt quē pudor n? viceāt corrigūt de
nūciata supplicia. Et ne mitiffia; pā; e? itelli-
gere? adiūgit Bonū eāt ei si nat? scz i vtero
nō fuiff h? ille tot a tātis cñibz sedus q ptez
occidit mōez stupuit xpm pōidit seipm occi-
dit q? f? ihero. meli? eāt ei nō eē q? ad tor-
mēta cē-mīto ei melius ē nō subfistē q? male
subfistē Bonū ei accipit h? pmi? malo Mm?
aut malū ē nō eē fimple q? eē dāpnatū q? a si
nō fit mī? malū rōe pene adiūcte q? n? puat to-
tū eē creatū tñ mī? malū ē rōe culpe mōi? q
insepabile ad hēt dāpnatis a ipā n? solū puat
qddā eē creatū hē pā h? etiā puat bonū ifmī
tū scz dñm ppe qd eē mīfex mīficia culpe mōi?
eē nāt hoc ē pūis q? fit nō eē fimple. Et q?
ceteri discipuli eū cōtes iērogauerāt. interrogat
eū et ipē quē pōcia emōdebat ne tacēdo se et
emē suū pōe vidēt Si ei ipē alijs de h? qred
bz tacuiff suspēm se eis ēddiff Vñ dixit. nūqt
ego sū tabbiff? dō vōt eū dñm hē aliq? iā a se
expūffcat tūgū dñm alijs f? e? iugo ēmanitibz
Et sedm ihero. nō dñm h? magēm vōt q? exā
faciem hēat si dñō dnegato saltē magēm p
didit. et ait. tu dixisti. q? dicēt sedz tabanū
Tu pōidisti te nō ego Eadē rōe pōtat? est
pōitor q? pylat? iniqu? iudicator Nōdū cōfā
eis eū expmīt nec dñm suū i h? alijs publica-
uit. h? pōcie iude se e? delictū seie fighauit po-
tāt ei p h? vrbū mētē iude sic mouē. q? alios
latebat vñ pōt sic itelligi Ego nō dico h? tu di-
cis. vñ pōt expōi de afferōne cordis. q? dicēt
Ore interrogas q? nesci? h? corde dicis et tatū
habes te eē pōitor. Ecce mīser hō vides do-
minū oia seie nec tuā pōcia; eū latē cēssa i? a
pōitē Hic amonem? vt pccātē pō cū māuetu-
dine arguā? p? h? pccauit gū? ad vltimū
gūffie Hāc em formā nob dñs ēliqt q? pō dix-
it vñ? ex vñ me tradet. sedz q? intīg? meū
manū i pabfide h? me tradet tōio tu dixisti. et
at iohs reābēs id ē ēcliat? sermoibz istis tē-
ritus a se ipm sustinē nō valēs eo q? tōre eāt
ēsolutus i sinu hūe sup pect? ihu q? iēliat? q?
an pect? a ppe os e? appodiat se sup dñm
hē imp? sup dñm suū a hē eāt pdonee pōit?
ad interrogādū aliqd secretē ab eo a audiedū
Cū g? ista qstio a fingul? fēt inuit illi pectus
et dñt ei Quis ē de q? dicat. id ē nō vñbis a so-
nādo h? tñmō nutu corpis a inuēdo dixit ei vt
secretū qret a dñō q? eēt de q? direāt Vel pō
inuit a dem nō pōt? nutu dixit. Nō pōt? ēue-
tēcia ppe quā licz maior a pūceps aploz nō
interrogat dñm p se h? p mōre Et cū iohes f?

missa voce h? qret dñs ihs fāiliat ei tēp? figu-
latē dñm fūmiffa voce apuit a pōitorē suū ta-
cite expmīt ne aliq? audiat cui scz pāez itātū pō-
rigēt. iohi i? vt secretāio suo expmīt apō figh?
nō tñ noie n? oibz i hoc nos iſtrūēs nō debē
cñia pōioz pōalāe alijs Ideo ei scz; cñf; nō
lunt xps iudā pōitorē publicāe vt nos docēt
q? pōa occulta alioz publicāe nō debē? q? hē
ē mōrele pōm inōcti fallū emē ipōnē sic vñ
emē occultū alijs ēuolāe Et statū buccellā tñ
intātā nō cōfēctā iude pōitē q? corp? suū
nō eāt q? q? pānē de celo tradē iſidiose stu-
debat nō illo h? alio itātō reuelat mēbaē Et
ideo statūtū ē q? euchaſtia intātā hō dē f?
delibz a etiā p hēf? collēda q? dogmatiffaut to-
tū xpm sub vt rāq; nō eē a neutra tñ forma
Dñs p buccellā intātā suū expmīt traditorē
fortaff p pāis itātōem illi? fighans fictio-
nē q? hē pāis intāt? h? colōre a lapōre ilup-
ficie alū q? itāt? ita iudas fābat se expmīt
xpi discipulū a diligē magēm cū tñ itāt? p?
bitot ei? eſſ? a pōicōez tractat Iohs at stu-
pēfāis a cordialitē gladiat? vñ? dñm mag? se
incliauit a sup pect? e? ēcubuit. Petro autē
dñs nō dixit nec ipē iohes gūis ad nutū e?
q? hē q? erat ita feruidus q? itāt i pōitorē in-
furriff a eū mēfēci f? h? hoc noluit dñs ne
dīffēfācō pōiff? dñm i pōitē. Et at pōt? iohi
interrogatōez amittit h? etiā rōez mīffia p p-
tē ei dehē? vīta actiua p iohes; cōtēplatiā p-
trus g? p iohes; a pō iſtrūit q? actiua vīta de
dñm p cōtēplatiā; informāe vñ hēs h? argu-
mētū et fighāz q? cōtēplatiū? nō itromittit se
de actibz extēfāleis vīdētā etiā nō expmīt de
ipīs dē offēfīs f? inde itāt? gemit a p oīez
ad dē se dñt ac forci? p cōtēplacōez appri-
mās ei q? adhēns oīa fūe dīffōm amittit Et
hoc de tpe vōis itellige cū copīā spōh habz
apō se Nā aliqn ipē cōtēplatiū? ex zelo dei et
aiay vñ rōe offīcī i mīnētis extēf? expmīt a fīf?
qn spōlo vt ēuocē audīus et teneat forci?
ad tps recēdē nō fentit fōlitas cōfōlācōes i
actiua se ēducat vt vñ sic spōlo fructificet Nō
em docet cōtēplatorē eē de fīdīofū hē etiā pō
colligē q? cōtēplatiū? secretū dñm nō bz ēuclāe
n? forte fēne salutis vīgēt zel? vñ supne reue-
lācōis dictāt iftīt? Nūc ergo cōfpice dñm be-
mīgtatē quō suū dñm discipulū i sinu sup p-
et? suū retinz i q? a mag? hūilitas e? clāet O
quā tēnerē se iuicē diligebāt a iō de pectore
et sinu id ē secretū sapie dñm fācēmētū dīmitatis
et spālīc euāgelīū qd fcripfit hauebat a bi-
bens iēbat? ē Vñ āclm? q? nā ille ē rogo te
q? sup pect? e? ēcubuit a i sinu e? caput reclī-
nat felix qūq; es O certe. ecce iā video. Io-
hānes ē nomē ei? O iohes qd tibi dulcedis

quid grē et suauitatis quid summis et deu-
dionis hauebas ab illo fonte. Ibi certe oēs
thesauri sapientie et scie dei absconditi sūt. Ibi
fons misericordie domus pietatis. ibi fauus et
ne suauitatis. vñ tibi o iohs oia ista. Nunquid
tu sublimior petro. andrea sanctior. a certe oī
bo apls gēiofior. **S**pecialē hoc pūilegiū vgi-
nitatis qz vgo es elūis a dño atqz inter cete-
ros magis dilectus. Iam nūc exulta vgo acce-
de ppius et aliqz b? dulcedis pccationē ven-
dicare nō diffedas. **S**i pcciora nō potes dimitte
iohāni pectus v se tū vmo leticie in emittatis
cognitōe mebat. tu curtes ad hūilitatis vbeā
lac expme q nutriaris. **H**ec ancelm? **C**ōspice
etiā alios discipulos multū meliores ad pccāz
vccē dñi nō comedētes sese qz iūte aspiciētes
et sup hys cōsiliū cape nesciētes. **C**ū g' ihs pa-
nem in fructū iude de dñi post buccellā p q' vi-
dit eū designatū intravit sathanas in eū non
tūc pō et de nouo cū iam ppius pū vendidit
h' ad aplūs et q' ppiū ac sibi iā traditū p'e-
nius possidēdū et sic seruutū subiugādū et ad-
quecūqz vllz nōia agēda trahēdū in quē an-
intro iueāt q' alienū ad tēpandū et decipiē-
dū. **I**ntrauit in eū vt totū eū occuparet. et quē
malignis cogitacōibz obligaret iam ipō ipie-
tatis ope possideret. **I**ngrat? em bñficiū p' fa-
ctus ē in p'ate demois magis q' an sic apli
quī iā post rēurrectionē accepāt spm scm iūf-
flātē dño postea iterū ipsū pleni? accepāt in
die pēhecostes. **O**bi sciendū qz sathanā itra-
re hoīez p't dupl'e intelligi. qz vel itrare in cor-
pus hoīs sic p't; in demoniāis et sic p't essen-
cialit' intrare i hoīez vel intrare i mentē ita qz
mētē eēncialit' illabat et sic null? p't intrare i
hoīez nisi solus deus. **A**ia em rōnal' nō h; di-
mēhōes qñtītatis vt aliqd in ea cē diat q' i
infra dimēhōes e? cōtentū et sic nihil p't in
ea esse nisi qd ei dat esse qd ē ibi p' vūte suā
vbi aut ē vūte dei ibi ē et essēcia dei in deo
em idē ē vūte et essēcia et idē de? essēcialit' ē
in aia cui? soli? ē implere naturā suē substā-
ciam ab eo creatā. **D**icit tñ sathan illabi mē-
hūane p affectū et effectū malicie scz inq'itū
hō ab eo seduct? sequit' eū ad ppetrādū mā-
lū qd suggeit et sic p fraudulentiā deceptōez
et maliciā hūitē d' in eo quē implet et hoc mō
intrauit in iudā vt pleni? possideret et ad p-
petrandū malū inducēt. **I**n e? corpus miserat
vt deciperet et ad p'endū assensū malo iduce-
ret. **A** simili qñ ostiū ē ita forte qz latro nec
violēt nec latēnt p't intrare tūc qñqz latrūci-
lū p fenestrā s'bmittit q postea ostiū latroni
apit et sic latro intrat. latro ē dyabol? dom?
fortis vltas latrūci? mala cogitacō vel de-
lectacō. **Q**ñ g' dyabol? p't intrare p aliqz cōpla-

centiam hēc apit hostiū assensus et sic dyabo-
lus intrat et spoliat aia; hoīs suis. **V**ñ origē? ca-
uendū nob ē ne dyabol? intrat in cor nīm
aliqd ignitor teloz suoz nā si intro duxerit i
fidiat dñm vt et ipē itroeat. **I**n hoc aut qz bu-
cella supra apli? itro iuit sathanas i iudā p'p-
te q' tū ē dñsalē alic? post eē ingtū et bñficiū
immemorē. **D**em ponit pccatoris pmissio nō
em potēt aliqd facere n' p'pō pmittente. **I**deo
dixit ei. qd facis sciz vltatē fac id ē facies a-
ci? **E**t bñ dicit qd facis qz vltatē a s' crimē p-
facto reputat. **F**estiat dñs i bonū salutis fide-
liū qd iudas opat h' nō sibi. **M**ulti ēppe bonū
vt iudas facit h' oīno nihil eis p'ficiat qz bo-
nū facē nō itendūt. **N**ō tñ dñs ipellit iudā ad
p'dicōis culpā h' ostēdit se fūte salutē nā; **V**ñ
nō dicit hoc p'cipiēdo facin? vel cōsulēdo qz v-
ceptū dñm vel cōsiliū nō p't eē de faciēdo malū
h' em p'dicēdo et p'mittēdo dñs in se p'atē qz
vidit e? aimū p' nimio de hēdo iplēdi qd ce-
perat accelemū nō posse q'scē h' implē nō po-
tēt n' ipē dñs p'mittēt. **D**icit etiā hoc dñs cū
mē p'dicōis ex p'biādo vt ostēdet qz dū ipē be-
neficia cōferret ille mortē intēptaret. **D**icit in-
sup hoc ad opus nrē redēpōis anhelādū nō
tā in p'miciē p'fidei seuiēdo q' ad salutē fidelū
festinādū. **C**ū ergo iudas buccellā de manu
dñi accepiss' exiuit cōtinuo ad q'rendū cō hoc-
tem q' p'p'm capet. **I**n quo significat qz sacdos
sumens corpus p'pi indigne magis elongat a
deo. **Q**uia em hō male vltus est hēc p'sup'cio
p'p'm aurit vt ingt? bñficiū dñi aptē ab eo
ēcederet. **E**āt aut nōr. **Q**d exp'fuit euāgelista
ad ostendēdū oportunitatē t'p'is ad pagendū
p'dicōez et ad denotandū in iudā mētē tēn-
brofitatē. **V**ñ cōgruit hoc bene sacmēto eāt
emim q' exiit filius noctis facies oya tenebra-
rum ibat qz in noctem seu tenebras et mortē
Quia ergo iudas ex bonorū societate nō p'fe-
ct' ob hoc maiori pena dign? fuit. **U**nde cris-
tostomus boni et p'fecti duplici sunt digni honore
quoniā benigni sunt facti et nihil a malis no-
cumentis senserūt. sic et mali duplici sunt dig-
ni pena et quia mali sunt cum possūt effici bo-
ni quod ostendunt quā facti sunt boni. et quia
nihil a bonis lucrati sunt. **C**um ergo exisset iu-
das ad procurandū cristi mortem dixit ihe-
sus. **N**ūc clarificatus est filius hoīs id est ele-
cto tenebroso remanserūt soli mundi cum suo
mundatore. **N**unc inq't quia caligo noctis et
tenebrarū recessit a discipulis meis nunc fili-
us hoīs clarificatus est in eis nūc nihil caligi-
nis et tenebrarū sentit in ipsis. **U**nde ancelm?
Hoc quoqz erat māsuetudis tue domice ihu qz
p'fidum illū in cetū fratru palam detegē et cō-
fundere noluit h' lenit admonitū accelemā

tuisti qd pabat In dibo bhs nō est auctus
furor e? malign? a te h egress? fōas satage
bat circa frequēs maleficiū Tūc clauitica ē
falia tua ppe in modū societatis āgelice Dec
ancelm? **O**nt etiā h res significātes tō ille q
significat accipi Nūc inqt clauitica? ē fili? hois
in se in cā nō in effū qz mō ichoata ē traditō
passiois c? meito ex agruo dat ei clauitica re
surrectiois a ascētiois **S**it i corpe mistico est
clauitica? qā iude exitis maloz a hois hgt se
gregacoēz a de? clauitica? ē i eo qz scz nō qh
iut ā glāz pūs **N**oc g? fōo sepaōis iude a so
cietate xpi a aploz pfiguāta fuit ē pboz sepa
tio tpe iudicij a cōfōrō xpi a elcōz qz tūc ap
pebit glia mag xpi mēbraq; adhēbūt capiti
et palee amouebūt cōcremāde igni ierfiguā
bili **V**n aug? exēute i mūdo omis mūdi cū suo
mūdato māsēt **T**ale aliqd eit cū zizanijs a
tritico sepaōis iusti sic sol fulgebūt in regno
pūs suū **N**oc futūz pūdes dñs descēde i iuda
tō zizanijs sepaōis ēmanētibz tanq tritico
aplis sūs nūc iqt clauitica? ē fili? hois tāq
dicēt **E**cce i illa mea clauitica qd eit p ma
lorū null? eit p bonoz null? pibit **D**ec aug?

One iku ppe pastor bō ē discipu **O**ro
lū tuū a suis erroibz ab pīnaz mltis mo
dis euocāe volūst i euoca me ab iūijs a erroi
bz meis vniūis **D**a m saluator me? pātē a
fortitudiez vī xdi dyabolū otinue vigilāte et
cōtra me dimicantē ne me fraude sua neqstia
trahat ad tenebras foueā h tuo adiutoio suf
fult? pueniā ad clauitica glāz p iusti i modū
societatis āgelice clarificati fulgebūt sic sol in
regno pūs sui Amen **D**e institucōe sacmētū

Ita qrtū vero medicā **Ca. LVI**
Obstupescē illā calistia; dignaci
onē a dignatissia; calicē q nobis
tribidit a eliqt semet ipm scz sac
tissimū corpus a sagnē suū vere i cibū a potū
vt qd eāt futurū i ppio sacficiū deo placēs a
redēpōis nre ipcabile pūc eēt viatiū nēm a
sustētamētū qz h sacmētū qd p excellētissia;
b? eucharistia id ē lō grā cōtidie ēficat a reno
uat feruēcia corda a deuota **V**olēs g? dñs ihs
finē dat legalibz sacficijs a nouū icipe testa
mentū se ipm nēm fac sacficiū a p? cenā lega
lē moy spūalē cenā xpi anoz ipat vt de lege
ad euāgelii de vti a tñstioio testamto ad no
uū a etnū testamtu de figuā ad vitatē de car
nalibz ad spūalia trāseat **V**n lēda finitū ve
teris pasche solēpnis q i cōmēbracōez ātiq d
egipto libeāōis agebāt trāsit ad nouū qd in
sue ēdēpōis mēōriā ecclia; frequētāē d fideāt
p carne a sagnē agni sue carnis a sanguis sa
crāmū i pīs a vīm figuā sōstitūēs sacerdos
in etnū fāis scōz; ordiez mechisedech **E**t cenā

tibz ill ib ē cenā agni typici pficiētibz a cō
mātibz vel p? esū agni typici adhuc i cenā re
fidētibz anq surgetet d cenā accepit ihs pa
nē azimū nō fermentatū et ocul? ad pte; eluat
grās agēs p vteibz tñtis a nouis ichoābis
bñdixit dicēdo illd qd se qd scz h? ē corp? meū
ac fregit scz p? cōsecracōez dedit qz discipul
suis dicēs sciz pūs qz frāget vel hī qn frage
bat accipite scz ex hoc oēs hoc ē corp? meū
qd p vō tradet **E**cceia addidit ei a iō sp ē di
cēdy **E**t hīte accipies calicē nō vte vt pūs
h nōuū; et itē grās agēs bñdixit ac dedit illis
dicēs accipite a bibite ex eo oēs h ē sanguis
meus q p vō effūdet **Q**uābz vōbis h? sacmē
tū instituit a tādte pmissū destituit vñ cōdē
cū dñs dixit hoc ē corp? meū h ē sagnē me?
mutasse panē a vinū i carnē et sagnē a tūc
eādē vī cōtulisse ill? ipstetū a iō cū pferūt i ca
none ex vūte eoz sit tñssubacō quia vba cō
secracōis efficiūt qd figuāt **S**i ei vōbū pī tate ē
pūtis qz feat d nichilo oēs creatūā nō ē mi
rū h vñā creatūā cōtat i aliā **V**n cū hīc illa
vōz q d? ēficat a mltiplicamī a cōplete tñā sel
qdē dā est h? oī tpe sentit effcū ad grācōez
opāte nā ita a vōz ista sel qdē dā ē h? p oēs
mēlas ecclie vsq; ad hodiernū diē a vñ ad e?
aduētū pstat sacficiū humilitatē **H**ec ecclia ē aut
ibi altāē p dñs ordiaūt sacmētū eucharistie
Ob c? institucōez ē qz i hac die cū oēs hore sit
flebiles sola missa ē solēpnis tō i suo natali
scz i die sue institucōis **E**adē qz die cōma dñi
q fēctes lūmē qz ea die postes agni sagnē
liebāt **A**spice nūc bñ quō diligēt ac fidele a
deuote dñs pōcā fat a ppijs maibz illā dñcā;
a bñdāz familiā suā cōicat **N**ō ei ē itelligēdy
qz discipuli supū corp? d manu dñi sibi mī
nistatēt h? q cōsecrūt ipē a mltāuit **I**n c? fig?
omīs eligioh debetēt i die tene ē cipe corp? pī
de manu plati sui **S**ūphit etiā ipē sacmētū
corpis a sagnis sui nō ppe sui idigēciā et vt
aliquē a sacmēto cōsecrēt effectū h? grā exēpli
scz vt alijs dāet māduādi ex? **S**ūphit aut
mō illd sacmētali tñ nō spūali **P**er h? at qz
xps mortū ppmq? nō solū agnū typici h? etiā
corp? suū vñ sacmētale cū aplis māduauit
ondit qz qlibz xpan? piculo mortis iminētē
bz h? pē sacmētale cōicare a h? nō pē cōicat sal
tē fide scdm illd vōbū aug? crede et māducasti
Attēde etiā sacmētū digtate a euerēcia a ordi
nē vte ipm qm pō grās egit p cāto misterio
circa qd dñs vte? opat secretē a p cāto bñfi
cō vt corp? a sagnē suū det nob **E**t p h? of
tendit qz i supōe et an? supōez h? sacmētū p
epigif deuocō a ord ac mētis i deū eleuacō **I**n
hoc etiā tēbūt nob ex? glōificādi deū i oī tō
inchoacōe **V**n lēda et hīc de vteibz tñandis

egēat. sic et de nouis incipēdis grās agt nob
pit exēplū tribuēs i oī bōi opis inchoacōe l
perfectiōe partē qm cel est esse glōificandum
Dem benedixit dicēdo vba que sequūt h
est corp? meum hoc scz q sub spē pāis vide
tis qd nūc do et q nūc sūtis qd p vob a vā
ēdepōe tradē ad flagelland et crucifigēdū
Ex quo videtur q ly hoc non demōstrat speciē
panis s implicat n corp? cristi simpliciē. S
corp? cristi sū specie pāis apparens Vnde ec
videt q nll a alia intelligat benedctō q sacroz
vborum placō. Tāsmutacō autē fit in vltō
instāte plate ordīs Vnde ly hoc dōmōstrat cor
pus cristi nō p tēpore p q profert. s cōpleta
ordē: vt cū dicit hoc est bonum vbum deū tē
Et tūc fregit vt scdm bēdam ostēderet corpo
ris sui fractionē idest passiō; nō sū sua spōte
et ope futūa frāgim? a nō in signū q fce ge
rit. s nichilomī? integ p? manet. **P**ane m i
corp? cristi tās bstāciato frangi dicit nō q
corp? xpi qd integ sub qlibet pte manet frā
gatur. s accidēcia sū qbus corp? manet frā
gunē Debet autē fractio fieri in tres partes
i signū q fract? ē tpliciē: xps scz flagell an
passiō; clauis i passiōe. lancea p? passiōe
Itē pte tres ptes ecce nā pā ps nōt sanctos
in cel. scdāda saluādos q sūt i pīs: tēcia tūta
vīuos qd adhuc h? vita sustētat i trīs. **D**em
de? discipul? suis ad vltū vt ad se pāis species
dūteret a ipi i xpm dūteret. **U**nd augu? dētm
est a doīno **M** tu me mutab i tē hīc abū cānis
tue s tu mutabē i me **E**t ait accipite a comedite
vbi vtrāq; h? sacmētū inuāt amestio; sacmē
tal; scz et spūal; vt accipiat mte a corpē et cō
medāt fide et ore ac gustet et videāt deuocōe
qm suauis ē dñs. est em māna i sapē habens
de dlet amētū et oīs sapiēs suauitatē ac si in
corp?rēt ecogitacōe suantes i corde pūū ēdep
coīs sue **N**ō est g? sic itelligendū q p? frāget
et daret discipulis ac p? ea dicit vba cōsecōis
s mag? ecōūso. q xps dedit corp? suū cōsecū
aplis et ideo p? dicit vba cōsecōis **P**er ihe
sum qui salus interpretatur bonus pcelatus xpi
vicarius. et de sua. subditorumq; salute soli
citus intelligit hic accipit panem cū diligēz
ter studet sacram scripturam grācias agit et
benedicit quando deo attribuit ei? diligēciā
am. **F**rangit autem et dat deuote prediando
eam **C**ontra de ignorante et negligente dicit
tur intēnis paruuli pēierūt panem et nō erit
q frāget eis. **E**t accipiens calicē cū vino aq
mixto passiō; suā pūgnē grās eg? p ēdepōe
hūano generi collata p? illā nō i adūp a p
adūp q nō p se s p nob h? tūl? mōitās i h?
vt dñm laudē? qn flagella vidē? et grās agā?
in omni tribulacōe que figūat i noīe calicis

Unde **C**ris. Grācias egit docens nos qualiter
oportet hoc misteriu phicē a erudiēs nos qdāz
patim? cū grātū actiōe ferre **U**nd **B**ebe qui
nichil dignū passione exhibuit. hūiliter in p
cussione bñdicit vt hinc videlicet ostendat qd
vnusq; in flagello culpe ppe facē debeat si ipē
eqminiter flagella culpe aliene portat vt hinc
etiā ostendat qd in correpcōe faciat subditus
si in flagello positus pū grās agit eqlis **D**em
benedixit dicēs hīc ē sangs meus. qui scz sub
specie vīni appet nouū testamētū scz. a ad nouū
testamētū cōfirmacōem. q sicut vetus testamē
tū cōfirmatū ē in sangne aīaltū imolatōz Ita no
uū testamētū sangne xpi est cōfirmatū in quo
appet excellēcia nouū testamētū ē spectu veteris
Et addit qd p vobis et mltis redimēdis a in
celeste hereditate introducēdis effundet in ē
missionē pccōz **D**icit aut p mltis efficiēter:
sed p omībo sufficiēter. q sangs xpi p omībo
effusus fuit qntū ad sufficiēciā s nō fuit effus?
p omībo qntū ad efficiēciā. q nō omēs emū
dat qm oīs emūdare sufficeret si fide et dile
ctione ac sacmētū pccōe vītutis eius at
tingēt **D**em de dedit eis dicēs **B**ibite ex hoc
omēs vt sitis passionis mee repitatores id ē
imitāmi meā passiōe. q mī opaciāmi nō cō
tegbitis. **B**ibit aut ipē p? sanguinē suū mdu
cens eos etiā ad bibend. **E**t notand q sic tunc
Ita et in pūmīa lectia hoīes q misse intērant
sumebāt sacmētū vnitatis: nūc aut q nō pnt
oīs digne sumē: sumūt aliud. saltē signū vni
tatis id ē osculū pacis. qd tradēs sacerdos et
dicēs **A**ccipe vīculū pacis id est ac si diceret
sumite ex hoc oīs. vel accipite et diuidite int
vos **P**er calicē psecutio figē in scriptā **H**ic ca
lix sumē. paciē tolerādo. et dat alijs ad filie
exhortādo **A**duertēd aut q istud sacmētū sū
duplici specie scz panis a vīni est institutū: q
ordinat ad corpis et aīe salutē vel ad figūcā
pfectā aīe refectionē: sic ex cibo a potu fit pfectū
corpis effectū **S**epatū tñ fit corpis et sangnis
cōsecō q i passiōe fuit sangs sepat? a corpe
Hoc aut sacmētū institutū ē q qdā memoi
ale illius passiōis a cōsecō corpis a sangnis
fit sub spēbo distinctis **C**ōsiderādū tām q sub
vtrāq; spē ē totus xps id iustus. scz corp? a san
guis ac aīa et deitas. ac per hoc vtrōbiq; est
vnū et simplicissimū sacmētū. aliē tñ et aliē
Sub specie nanq; panis. est tantū corpus ex
vi conuersionis vel sacramenti. cetera autem
sunt ibi ex concomitancia re ali seu naturali et
inseparabili. q sanguis est ibi per cōnexionem
et aīa per cōiunctionem et deitas p vniōē **I**sta
em qtuor nō pnt diuidi. nec ab inuicē separari.
Sicut sub spē vīni ē tñ sangs ex vi cōuersionis
et sacramenti. cetera aut ex concomitancia sūt ibi

Et licet in p̄mitua ecclia p̄p̄us sub vtiq; sp̄e
cōicet postea tñ p̄uide ordiatū ē vt nō cōica
ret s̄b sp̄e vni p̄p̄e p̄iculū effusiois et q̄ sub
sp̄e p̄ais q̄dā mō sanguis accipit̄ i q̄tū ibi cō
tinet̄ **E**ucharistia itaq; formalit̄ et p̄fectissimē ē
vñū sacmētū matiat̄ vero p̄la q̄ ibi cōtinet̄
duo scz cibo et pot⁹ et p̄p̄t h̄ q̄ n̄q; exp̄m̄ie plu
ralit̄ sic i collā **P**uificet nos q̄sū? dñe sacm̄
ta q̄ sūp̄m̄ et s̄b dñe p̄ singularit̄ et p̄a vt h̄
tū corpis sacmētū ē **P**ais q̄ppe sacmētū est
corpis et vñū sangnis aq̄ vero q̄ appoic̄ nōt
filiudiez vel illi⁹ aq̄ q̄ flux⁹ et p̄i latē vel fidei
ecclie vt neq; p̄p̄s s̄i ecclia neq; ecclia s̄i p̄o fit
h̄ et carni et aie vniat̄ et cōfirme **E**t id vñū
aq̄ mixtū offeret̄ vt ostendat̄ q̄ caput et mēbra
id ē p̄p̄s et ecclia vñū corp⁹ sūt **S**ūt at̄ ea i sa
cram̄to cōsideranda vñū q̄ tñ est sacramtū scz
sp̄es visibil̄ p̄ais et vñū alt⁹ q̄d ē sacramtū et
res scz caro p̄p̄i p̄p̄a sanguis tñū q̄d ē res et
nō sacramtū viz mistica p̄p̄i caro scz ecclie vni
tas **R**es ḡ significata et cōtēta i h̄o sacramtū est
vñū corp⁹ p̄p̄i q̄d tñit̄ et vñū res nō cōtēta h̄
tñ significata ē corp⁹ p̄p̄i mistica q̄d cōiūgit̄ et
p̄iti p̄ caritatē **D**e hoc corp⁹ p̄i mistico scz vni
tate ecclie dñm ē sūp̄ de vñū dñm p̄ q̄b⁹ q̄dā re
tro abiecit̄ **E**st etiā corp⁹ dñm sacmētū i car
nate similitatis **V**n̄ aug⁹ illud corp⁹ visibile et
palpabile sacmētū ē i visibil̄ forme id ē pa
mis celestis q̄ viuūt āgeli **C**ū ei nichil i corp⁹
gessit̄ aia p̄p̄i n̄ q̄tū vñū cui vñū ē ispiabat̄
q̄s nō iudicat̄ corp⁹ ē sacmētū iheritatis dei
tatis **E**t itē p̄p̄i visibil̄ forma nō i visibil̄
res ē visibil̄ sacmētū altaris et i visibil̄ forma
celestis p̄ais quo viuūt āgeli res ē visibil̄ et
palpabil̄ forme p̄p̄i **E**st ita p̄p̄s et sacramtū et
res sacramtū **N**ēta miabilia sūt i hoc sacram
tū **O**rimū q̄d ibi ē corp⁹ p̄p̄i i tāta q̄titate sic
fuit in cruce et sic iā est i celo n̄ tñ excedit il
lius p̄ue forme t̄minos vel q̄titate **V**n̄ mixtū ē
quō s̄b tā modica sp̄e tāta h̄o latet **S**c̄dm̄ ē
q̄ ibi sūt accidēcia s̄i s̄biecto **Q**uia ei in deū
nō cadit accidēs id accidēcia q̄ p̄us erat i s̄bi
ecto scz in pane postea sūt s̄i s̄biecto **T**ercū ē
q̄ p̄ais ita cōiūgit̄ i corp⁹ p̄p̄i q̄ tñ nō ē mate
ria corpis nec etiā aie **Q**uartū ē q̄ corp⁹ nō
auget̄ ex mltaz hostiaz cōsecrōe et cōiūso non
minuit̄ ex eaz sūp̄cōe **Q**uitū ē q̄ idē corpus
h̄ i pluib⁹ locis id ē sub oib⁹ hostijs cōsecra
tis ē **D**eo ei cōueit̄ ē vbiq; simple et appie
creature vero in loco vno tñ esse corp⁹ vero
p̄p̄i medio mō h̄z **S**c̄dm̄ ei sit creatura nō b̄z co
eque creatori i hoc q̄ sit vbiq; cū vero sit vni
tū similitatē b̄z i hoc alia corpa excellē et s̄i et
s̄i possit i pluib⁹ locis ē s̄i isto viz sacmēto
Sextū ē q̄ cū diuidit̄ hostia nō diuidit̄ p̄p̄i
corp⁹ h̄ s̄b q̄lib; pte tot⁹ ē p̄p̄s **V**n̄ fractura

Hec in forma ē p̄ais nō in p̄p̄i corp⁹ q̄ totus
p̄p̄s indiuis⁹ sumit̄ s̄b q̄lib; pte **S**ic itē gēro
speculo tota et vna forma elucet i tota et i fra
cto speculo sit vñū et ei⁹ forme nūo et tota
integre forme ad q̄lib; speculi fracturā; et le
xio **S**eptimū ē q̄n̄ tē hostia i maib⁹ et videt̄
ocul⁹ corp⁹ p̄p̄i nec t̄git̄ maib⁹ nec videt̄ ocul⁹
lis h̄ hoc totū tñmō cōiūgit̄ sp̄es agit̄ sic et q̄n̄ di
uidit̄ **O**ctauū ē q̄ cū nō sit ibi p̄ais vel vñū
tñ accidēcia eūde h̄nt effem̄ quē p̄us vt facia
re iebare et huiusmōi **N**onū ē q̄ statū cū desi
nūt ille sp̄es tñc etiā ibi desinūt ēē corp⁹ p̄p̄i
et sanguis **V**n̄ sc̄dm̄ hug⁹ q̄ diu sens⁹ corpa p̄
afficit̄ corpa p̄ p̄cia nō aufert̄ h̄ deiceps p̄p̄s
tñat̄ de ore ad cor et man⁹ vt ac p̄cia sp̄a
lis tñ **E**t licet p̄ sūp̄cōe; desinat ibi ēē corp⁹
et sanguis p̄p̄i tñc tñ b̄z cōicēs ne p̄ cōione
sp̄uat̄ marie an̄ cōmētioe; i loco immūdo vel
vbi possit sp̄uū p̄dib⁹ cōiūcati et hoc p̄p̄t
p̄iculū et ob t̄uerēcā tāta sacmētū **T**ādē q̄ dñs
in amoris cōiūctōe; subūpit̄ **H**oc scz sacmē
tū facit̄ id ē officit̄ vel celebrat̄ accipite et da
te i meā id ē i passiois mee cōmemoracōe; q̄
eucharistie cōsecrō ē q̄dā dñce passiois tñcō
mō **H**oc exp̄it̄ apl⁹ dñs **Q**uociescūq; mā
ducabitis panē hūc et calicē bibetis mortē dñi
ānūciabit̄ donec veniat scz ip̄e dñs ad iudiciū
Pascha em̄ legale fuit i p̄figuracōe pasche fu
turi h̄ euāgelicū sit i cōmemoracōe p̄teritū scz
passiois p̄p̄i **I**n memoriā ergo illi⁹ b̄nificij in
exp̄ssibil̄ p̄p̄s istituit̄ sacramtū altaris dñs
itaq; hoc facit̄ i meā cōmemoracōe; ordina
uit eos i sacerdotēs et debet eis p̄tate cōfiteri
sacramtū corpis et sangnis sui **H**oc igit̄ colit̄
ecclia passūq; p̄p̄m cōmētāt cū illud corp⁹ dñm
cōsecrat et sacerdos cū leuat corp⁹ dñm rēp̄sentat
q̄ p̄p̄s i cruce sit leuat⁹ **I**llud em̄ ē corp⁹ q̄d
et ip̄e saciūt q̄ crucifixū est et mortē sustinuit
Hoc ē illud mēoriale q̄d aīaz ḡtā cū ip̄m susci
pit̄ māducādo et bibendo vel etiā fidele medi
dicādo b̄z totā ignit̄ et inebriat̄ et ip̄m dñm p̄
amoris et deuocōis vehemēcia totatē tñssōre
Nichil ei mai⁹ car⁹ dulci⁹ vel vtili⁹ nob̄ re
linq̄re potuit q̄ se ip̄m Ip̄e n̄q; quē i sacmēto
altaris hōie p̄ cū istituto sumi⁹ ille idē est
q̄ de vñū i carnat⁹ et nat⁹ vñū ei⁹ sūp̄it̄ q̄ p̄
te crucifix⁹ mortē sustinuit et q̄ ē surgēs et al
tēdēs sedet a dext̄s dei Ip̄e ē q̄ creauit celū et
terā et q̄ gubnat et modēat vniūsa **I**p̄e ē a quo
depēdet salus tua in cō vñū tate et p̄tate ē tibi
dat⁹ p̄bisi gl̄a; **I**p̄e i tali hostia modica sic ob
lat⁹ tibi q̄ exhit⁹ ip̄e dñs ihs et q̄ loqm̄ h̄
lius ē dei vñū **V**n̄ excellēt̄ eucharistia id ē bō
ḡtā d̄ q̄ i hoc sacmēto nō tñmō augmētū est
p̄tatis et ḡtē h̄ ip̄e tot⁹ sūit̄ q̄ ē fons et origo
totius gr̄e **V**n̄ ihero **N**āc vñū mēoria nob̄

reliquit quædam omni si quis pegerit pfectus
aliquis pignus? ei quæ diligit relinquit ut quædam
q; illud vidit possit et? bñficia et auctas me
morari. Quæ si ille pfecto dilexit si igitur illud
fidei et vel fletu non potest videre. Ideo gº saluator
tradidit sacramentum ut per hoc se commemorem
q; per nos mortui? **N**am et ideo accipit a sacerdotibus
comonem? q; corpus? et sanguis est christi ut si
non? igitur tunc est? bñficia. **H**ec ihero. Instituit
tunc est igitur hoc sacramentum altaris. propter concordiam et
mixturam passionis et liberationis. scilicet in signum precipue
dilectionis et imitationis tunc in robore confirmationis et
terra lapsum humane infirmitatis. quanto in purgatione
spiritus hominis et nutrimentum vite spiritualis. quanto in viam
ad patriam peregrinationis. scilicet in pignus? et aram ha
bende hereditatis. scilicet in medio satisfactionis
per pietatem. **V**nde sanguis christi corpus? et anima? liminibus
q; sanguis agni super verumque postea domus? liberat
hebreos ab agelo exterminatore. **I**n hoc autem sacra
mento duo requiruntur ex parte recipientis scilicet de fide
et devotionis ad christum quod amor facit et euerect
a sacramenti quod ad donum gloriosum pertinet. **P**rimum ad
cotidianam habet sacramenti frequentationem; iuvat: habet
secundum extrahit. **V**nde si aliquis exprimentaliter cognos
cat ex cotidianam super eum feruorem amoris auge
ri et euerectam non minus talis debet cotidie co
care. si autem sentiet per cotidianam frequentationem te
uerectam minui et feruorem non multum augeri talis
deberet interdum abstinere ut cum maiori euerectam et
deuotione postmodum accedat. **V**nde oportet ad hoc? unde
quod? est suo iudicio reliquendum? **N**obis autem sume
di tripliciter diuiditur. **C**omestio ei alia fit ore et sa
cramentalis. alia fit corde et est realis. alia fit ore et
corde. **I**n altero sacramentum. in altero res sacramen
ti. **S**ola sacramentalis tamen malorum est quod et si sub visi
bili specie elementorum corpus? christi accipiat tamen quod non
vere credunt nec diligunt panem celestem communem non
possunt. **S**ola realis tamen bonorum est. quod et si sub visi
bili sacramento carnis christi non sumat tamen fide et di
lectione panem celestem manducat et ei communis. **V**nde
augustinus. quod panis datus est ventre. **C**rede et mandu
castis. realis vero et sacramentalis comestio iungun
tur cum accipientes in pane quod recipit in ligno ac
cipientes in calice quod manavit de latere per tingunt
mente usque ad esum panis vite. **O**ris igitur per preceptum
et incorporationem sacramentum est comestio cordis quod
manducat? cum domino carne sua et bibimus? cum eo
sanguinem suum hoc est per efficaciam carnis sue et sangui
nis sui manem? in eo et ipse in nobis. **I**taque alii
accipiunt corpus? dominum ad mortem quod non attingunt
panem vite alii accipiunt ad vitam quod adiuuunt
cum. **V**nde etiam credimus? itaque quoniam et nunc illa
dena est in qua et ipse caruit. nihil ei illa ab hac
differt. **N**ec? et hac quod homo operatur illa autem ipse
habet et illa ipse. **C**uius gº sacerdos datus tibi videtur si
sacerdos est tunc esse quod hoc facit manu per esse quod

extendit. **S**ic igitur cum baptismatis non ipse sac
dos baptizat sed? et? quod detinet? tunc caput iuvabit
li virtute ita et nunc. **N**ullus? itaque iudas assit nunc?
auar? nullus? iherusalem? accedat nullus? crudelis? et i
micors nullus? vniuersale imundus? si quis non est discipu
lus discendat. **P**ro? et capit eos quod non sunt tales habet me
sa cum discipulis ei meis autem facio pascha. habet illa
mensa et nihil minus? illa habet. **H**oc illud est cena cuius
tunc fuerit hic ad mortem olivæ episcopi. **E**peamus?
et nos in manus? pauperum. **N**ec ei regio mors est oli
uæ olivæ ei sunt plantæ in domo domini ibi est pau
per multitudinis stillat oleum quod habet utile nobis. **I**ta
ei et deum per ipsum habemus? et multa assuemus? me
cedere. **H**ec enim scilicet habet. si quæ mouet cum cena
t? saluator apostolis suum corpus? ac sanguinem tradidit
et. quæ nos ieiunium eadem sacramenta percipiamus? au
diat quod tunc nunc est typicum pascha per? consummat
et sic ad verum pascha transiit ac verum pasche sacramenta
substituit nunc autem in honorem et per euerectam cum sac
ramenti placuisse magis ecclesie. **O**portet nos domine
passionis participationem munus et spiritualibus epulsa
ciari deum terrenis dapibus corpus? etiam. **S**unt autem et
sacramentum gratia vniuersi corporis alterius et tunc cor
dis etiam mortificatione carnis. **O**portet gº sacramentum
humilitatis precedere in mente afflictionis in carne ut de
uocem habeat in domino corporis perfectione et expectare
Appropinquamus? et tunc ad hanc cenam mendicamus ut
elemosinam inde accipias ad quod te hortare. **A**ut
m? dices. **I**a nunc ascende cum eo in cenam cuius scilicet
unde et salutaris cene interesse delictis gratulatur
Vincat verecundia amoris tunc excludat affectus
ut saltem de micis mense illi? elemosinam prebeat
medicamentum vel alioquin sta. et qui per pauperem attendes in di
uitiis ut aliquod accipias ex te de manu famem lac
rimis per. **H**ec accedimus? cena domini oli in manna per
figurata fuit quod deus filiis israel in deserto dedit
Dedit iudeis figuram veri panis scilicet panem mate
rialis et typalem nobis autem veritatem scilicet supersubalem et
eternalem. **M**ana creatum fuit a deo in celo aëreo habet pa
nem nobis datus? scilicet per deum descendit de celo vero. **C**e
na domini etiam figurata fuit in agno pascale quod
de? pro preceptis filiis israel manducant quod decem
eos de captivitate egipti a liberare. **I**ta per sacramentum
eucharistie tunc per? instituit quod nos a dy
abolica potestate eripere voluit. **Q**ui filii israel agnum
pascale manducabant succincti erant baculos in ma
nibus tenebant et stabant. **I**ta coantes debent ef
se succincti per mentis et corporis castitatem et te
nere baculos per fidei firmitatem. **D**ebent etiam
erecti stare in bono vita quam inchoauerunt et non
se iterum reponere in lutum de quo iam surrexerunt.
Agnus? comedebat cum lactucis agrestibus quod sunt
amara et nos debemus? corpus domini manducare cum
amaris contritione. **C**ui comedebat agnum tenebat
pedes suos calciare sic coantes debent pedes
suos id est affectus et desideria custodire cautos

ne aliq̄ maculens fordes. **A**gnus paschalis non
fuit coctus? aq̄ h̄ assat? igne et māduas debet
esse ignit? caritate xps rex et sacerdos rex? eu
charistia sub spē p̄ais et vini dedit et hoc sa
crāmētū instituit qd̄ oli melchisedech rex sacer
dos scdm̄ ordiez melchisedech appellat q̄ h̄
sacramētū i oblatōe melchisedech p̄figurabat
Facta ē at̄ et ostēdō id ē dīf̄ q̄ h̄c mē discipulos
q̄s eoz vidēt esse maiores. **U**bi sciēdy q̄ cū apli
audierēt xpm̄ p̄dicte traditōez sui ad mortē
cōpēt q̄t̄ mē se q̄s eoz esset maiores id ē ap̄ior
et cōueniētiōe ad p̄cedēdū alios loco xpi et ad
tenēdy ei? locū. **E**t iō xps de h̄ cos docuit viz
q̄ ille esset ad hoc ap̄ior q̄ esset vere humiliōe et uo
cādo eos ab affectu sup̄be dīf̄acōis et p̄mat? **E**x
regū gēciū et p̄ cōtrariū dīf̄acōis et tēnoy. **B**eti
les ei et tēni dīf̄m appetit p̄matū dīf̄acōis et s̄biect
tis et bīfici vōtē q̄ bīadi sermōes a s̄bōitā
eis offerūt. **U**n̄ dīf̄m nolēs discipulos suos t̄f̄es
imitāi subūgit vs at̄ nō sic facē debetis h̄ q̄
maiores ē i vob̄ scz p̄ v̄tutū excellēciā fiat sic mi
nor p̄ humilitatē et quī p̄cessor ē scz dīf̄tate vel
etiā s̄tate fiat sic mīstator humili sui reputa
tōe vel huil̄ officij exequitōe et exhibitiōe p̄ lo
co et tpe. **S**z h̄cu hodie mlti habētes nomē
xp̄ianoꝝ gētiles mīstāf̄ appetētes p̄matū ha
bere et s̄biectis dīf̄ai se q̄ ab eis sup̄uacūis lau
dibz extolli et bīfici vōtē. **S**pecialit̄ at̄ i eccl̄ia
fit frequēnt̄ ostēdō p̄ dīf̄tatiōe obtinēdis et
nō solā mē seculaēs h̄ etiā mē eligiōs h̄c ca
nes ostēdūt ad optinēdū os carmibz plenū et
medullis. **p̄p̄** qd̄ vilioēs caribz vidēt qd̄ā eli
giōsi qd̄ ostēdūt p̄ officij p̄f̄dēdi cū tñ mīchil
habēt ānēpū n̄ mīseriā et laborē. **E**t q̄z monu
it discipulos ad humilitatē sup̄biā seculatū
dīf̄uadēdo cōsequēt̄ f̄at hoc eos ad sui ex
mīnū. **N**ā scdm̄ iudiciū hūanū maiores ē qui
reūbit q̄ q̄ mīstator licz scdm̄ iudiciū dei sepe
fit alit̄ ip̄e aut̄ q̄ ostentat? ē mūdo i medio eoz
ē h̄c q̄ mīstator q̄uis maiores sit eis vt etiā iam
in locōe p̄dū ip̄oz ondēt et iō ē imitābus. **E**t
ex hoc intēdit cōcludē q̄ ille ē ap̄ior ad succē
dēdū sibi i egimie eccl̄ie q̄ f̄idatus i vera hūi
litate. **V**t em̄ humilitate sup̄biā curat ip̄e deus
ad nos descendē et huil̄ f̄ei voluit ondēs exē
plo q̄ mēto eū imitādo huil̄tai debeat et h̄o
Vn̄ aūḡ. **Q**uid sup̄b h̄o? **D**e? **p̄p̄** et huil̄ fac
tus ē. **P**udēt te fortasse imitāi huil̄e hoiez sal
tē imitāi huil̄e deū. **H**ec aūḡ. huil̄eis go mīst
tādo et s̄biectiōā mīsticia et q̄ alij dēdignatē
letant̄ cū opus ē suscipiēdo. **E**t ait illis ihs.
Om̄s vs scādaliū id ē offēdiatū et occāsiōez
ruine ex h̄is q̄ videbitis paciēti i me scz ēc
dētis. **p̄p̄** f̄iorē hūanū a me i ista nocte. **P**re
dicat qd̄ passiū sūt vt cū passi fuerit ne despe
rēt salutē h̄ agentes p̄māz libetē. **S**cadaliū

em̄ dubitacōis passi sūt dū q̄i impotentē tene
ri ligat et duci videret. **E**t signē dicit i nocte
q̄ q̄ scādaliū paciēti i nocte et i tenebris susti
nēt et ip̄i apli in adūf̄itate dīf̄m eliq̄et. **P**e
trus at̄ q̄ cetis feruētiōe eāt qd̄ ihs p̄dixit
p̄uēdo ip̄e denegat amādo. **E**t rēdēs ait. **E**t
h̄ oēs scādali; at̄ fuerit i te ego nūq̄ scādali
zabor q̄ tēu pat? sū et i carcerē et i mortē ire et
aiāz meā p̄ te ponē. **I**nfirm? volūtate iactat
suā volūtate h̄ nō viēs cognoscēs. **U**n̄ glosa. cō
sciūs petr? p̄ntis affāis h̄ nesci? futū casus
nō credit se ab eo posse deficē. **I**n tñ petr? af
fā et caritate xpi efferebat vt et i bēdillitate car
nis sue et fide v̄boꝝ xpi nō cōueret. **S**z nō mē
tū q̄ credit v̄p̄ esse qd̄ p̄mittit et sic i mēta
h̄. **N**ētē aūt q̄ fallū v̄cē significat cū volūtate
et intētiōe fallēdi. **D**ixit tñ fallū q̄ accidit cōtra
riū. **C**oiter ei accidit q̄ illi q̄ alijs i v̄tute se p̄
fecit turpi? alijs cadūt f̄idit ei ihs. amē dī
co tibi q̄ tu hodie ihac nocte p̄f̄q̄ bis gall?
v̄cē dedit. ter es me negatur? **U**bi ihero. p̄
trus de ardore fidei p̄mittēbat. et saluator q̄i
de? futū noueāt. **H**ec ihero. nēo ḡ i se nēo
in v̄bo suis cōfide p̄t q̄ oīs cōfācia oīs v̄t
et fortitudo nō hois h̄ dei ē. **U**n̄ bēda. q̄ sol? no
uit qd̄ sit i hoie ne q̄s fidelitū suo vel de statu i
causa cōfideat vel de casu i cauci? diffidat q̄i de
us mōm tps ac nūm negacōis et p̄dicat. **U**n̄
remigi? **N**otalit̄ instrum̄ vt q̄m cōfide? de ar
dore fidei tñ timeam? de carnis fragilitate.
Istud v̄bū dīf̄m de negacōe petrī marcus vt p̄
missū ē plei? cetis exp̄ssit. **P**ost p̄mā ei nega
cōne petrī statū gall? cātauit et an̄ scdm̄ gal
licatū bis itez negauit et ita tēna negacō petrī
an̄ p̄mū gallicatū ē ichoatā et an̄ scdm̄ opletā.
Alij vero euāgeliste dicētes p̄us q̄ gall? cāter
ter mē negab de incepōe tēne negacōis agūt
id ē tēna negacōez ichoatā h̄ marc? de opletā
one et scrip̄it. **E**t ait illi petr? **E**tia h̄ optue
rit me mori tēu nō te negabo. **I**ntellepit ei q̄
t̄ore mortis p̄dicet eū esse negatur et ob hoc
dicebat q̄ licz p̄iculū mortis iminēt nullo tñ
modo ab eo? fide diuelli possz. **S**ic id est eodē
amore et feruorē et oēs discipuli dixerūt ac ter
uotē itrepidū ostēdēt et p̄ ardore m̄tis dāpnū
mortis nō timuēt h̄ nō p̄seuēuēt q̄ vana
fuit p̄supcō hūana h̄ p̄tectiōe dīf̄ma. **U**n̄ cūf̄.
Hic ḡ magnū disci? dōḡ q̄ nō sufficit de fide
tū hois n̄ dīf̄mo aliq̄s potat auxilio. **E**t nō q̄
multiplex ē rō q̄ de? p̄ mīst pet̄u cadē. **P**ri
ma vt null? de se p̄supmat. scda vt pl? xpo q̄
sibi q̄s credat tēcia vt op̄mēt et auaricia
q̄ta vt blij ex? et iūctetē hūanā fragilita
tē excoigatēs et dei v̄tate q̄ta vt petr? alij
q̄z plati discerēt q̄lit s̄bōitis cōpati debent
sep̄ia vt error hereticōꝝ p̄fundēt. dicēdū q̄

citas semel habita n̄ amittit nec amissa itē
hū p̄t cuius otatiū oīno in petro patuit. **O**ro

Iesu pie q̄ trāiens de hoc mōdo ab pa
trē postq̄ cenasti. corpus tuū et sang
nem discipul̄ ob tui memoriā debisti
et nobis sumendū reliq̄sti. placuit q̄ tibi ut
tu o refecti corpe et potati sangne essemus. os
de ossibus tuis et caro de carne tua. **P**etro ergo
dñe ih̄u et obsecro p̄ v̄tutē huius ineffabil̄ sa
cramenti ut dignū me facias grā tua. et tanta
redēptōe nō frauder. et fac me tāti m̄sterej tua
miseratōe participē. ut p̄ p̄ticipatōem veniā
mereat peccatorū optatā. et grām p̄ficiendi in
fide spe et caritate precipiā. et ad gaudia sempi
terna pertingam. Amen. **De sermone**

domini in cena. Capitulum LVII.

O Jera q̄ntū v̄o ad omēz cumulū
superfluctē attēde a'ia dilōia
in h̄gma. Post egressū em̄ inde
cū scz m̄di cū mundatore remā
sissent et post aliq̄ sup̄dā dñs
ih̄s discipulos solādo fecit eis

sermonē pulcherrimū ignitis plenū carbonibus
dulcedis. et amoris scz v̄b̄ dulcissimis de celi
melle mellis d̄ dei lūe luminōsis quē scripsit
ioh̄es sp̄alit a deo dilāis et h̄is potatus. **U**nde
Ancel. Tūc demū diuini eloqui v̄beria
inundatione cōuentus ille sacer ex ore tuo dñe
potatus est. Siquis corruptus ille v̄ter foras
missus fuerat. quē huius limpidissimi liq̄is
infusione sciebas indignū. **E**x huius aut̄ ser
monis ornatu ac venetāda et v̄tūli magnitudie
q̄nq; mediāda p̄ncipaliter assume. **P**rimū q̄
liter p̄dicēs discipul̄ discessū suū confortat eos d̄
Dicebat nanq; **F**ilioli adhuc modicū vobiscū
sū id est modico t̄p̄e. scz v̄sq; ad capōem vel
mortē q̄ tūc fuit eis sūtract? vel sc̄dm q̄ d̄a
v̄sq; ad ascensionē. q̄ v̄sq; cū: app̄ ut eis cor
poralit̄. **D**icēs aut̄ filioli ostendit cōtinentiā
amicicie et dilōis ad eos. **D**im̄nucia em̄ s̄m
Paulianū aliq̄n p̄ familiaritate et amore dñe
Sic ergo nūc eos vocat p̄ amoris cōtinentiā
q̄ cū amicū ab inuicē redūt. a fectu amoris
maximē in redeūt. **E**t iterū. **A**dhuc modicū scz
t̄p̄s erit et mūdus me iam nō videt. id ē ama
tores mūdi. **V**os aut̄ videbitis me. et boni q̄dā
ceteri q̄ solis bonis post resurrectionē apparuit
in carne. **E**t iterū. **N**ō turbet̄ cor v̄m scilic; dē
meo recessu p̄ m̄tē cū sit ad meā gloriācatō
one n̄ et sp̄itūalī m̄ssōem. **E**t in hoc docem̄
nō turbati de n̄is amicis in cōfessione fidei dece
dētib; nā est via ad eorū gloriācatōem et n̄q;
subuentionem q̄ amici n̄i cōntes cū deo m̄ltā
plus nos viuacē p̄nt q̄ viuentes in mōdo. **N**ō
turbet̄ inq; cor v̄m. q̄ diri me moriturū. sed
stabilis fide credēs me resurrecturū. neq;

formidet p̄pter tribulationum instanciam nē
dimittatis fidei cōfessā h̄ p̄seuerate fortes v̄s
in finē. **D**ñs intendebat animos discipul̄orum
confortare cōtra duo scz cōtra v̄nū. q̄d iminebat
in p̄nti q̄d eāt eius passio et aliud q̄d timebat
futurū scz sup̄uentura eius cōbulacō. **N**ō dicit eis
Nō turbet̄ et tristet̄ cor v̄strū scz de malo p̄nti
q̄ntū ad p̄m. neq; formidet et timeat scz de fu
turo q̄ntū ad sc̄dm. **C**reditis in deū et in me p̄
oīs credite q̄ sū deus et quē etiam cōfessi estis
deū. **U**anū supponit scz fidē eorū in deū. **N**ac em̄
iam instituti erāt p̄ eū et aliud p̄cipit. scz ut
credāt in ip̄m q̄ est deus et nō homo t̄m. scz
Aug. **R**e mortē xpi tanq̄ hoīs timeret et. id
turbaret̄ solat̄ eos etiā se deū esse cōtestans
q̄ possit hoīs suscitāre. **I**n domo p̄ris mei man
hones m̄ltē sūt id ē diuēse p̄ticipatōes beatitu
dinis q̄ sc̄dm dñs meritorū sūt etiā distinctio
nes p̄miorū. q̄i di. **I**am certi estis de passioe
mea. et t̄n a me expectate vitā et̄nā. **C**ōm aug
meito cōbabat̄ q̄n q̄d fidē cōtē dñm eāt q̄ neg
et dñm h̄ cū audiūt d̄ mansuētib; celi a p̄tur
batione recte ant̄ certi post p̄cula se apud do
minū m̄asuros q̄d h̄gicāt m̄ltē m̄asiones. **E**t
iterū. **D**ado parare v̄b̄ loū capulc; et delabi
lē moriēdo resurgēdo in celos ascēdēdo. **E**t iterū
remo in iudiciū appendo. et accipiā v̄s ad me
ip̄m ad b̄titudinē corp̄is et aie. v̄t vbi ego sū
et v̄s sitis scz i et̄na b̄titudie. **I**ā v̄t dīpat̄ p̄te
eāt m̄asiones scz i p̄stiatōe h̄ t̄n adhuc p̄asde
eāt ab eo cōdēptōis op̄te et ab ip̄is m̄asiorū o
p̄tatiōe. **D**ñe parā q̄ p̄as nos scz tibi et te
nob̄ ut sit m̄tudo m̄asiorū p̄ diuinitate mōi
torū. **A**lius p̄l? ali? minus participēs tui er
mus. **E**t iterū. **N**ō relinq; v̄s cōphanos i q̄ indi
cat se eē p̄rēz illis vado. et v̄s ad v̄s sp̄m sc̄m
mittēdo. **D**oc aut̄ dicit ne putatē sp̄m mittē
h̄i se. **E**t iterū. **P**acē scz p̄ctōis elīg; v̄b̄ q̄ t̄plex
ē i hoīs scz ab se ip̄s ad d̄m et ad p̄p̄m. **P**acē meā
scz et̄nitatis dōm̄ h̄ in pace p̄a p̄seueraueritis
sc̄dm **A**ug. **P**acē nob̄ relinq; in hoc sc̄fo q̄ h̄o
stē viamūs et q̄ nos inuicē diligat. **P**acē suā
dabit nob̄ in futuro. q̄n h̄i hoste et h̄i dissēcōe
reḡim? **E**t b̄n dicit pacē meā ad distinguēdy
pacē sc̄m a pace m̄di q̄ mag; ē appens et ficta
q̄ v̄a. **V**n̄ s̄būgit nō quō m̄ds dat ego do v̄b̄
q̄ m̄ds dat carnalit̄ ego sp̄ualit̄. m̄ds t̄p̄alit̄
ego et̄nalit̄. m̄ds ext̄rius ego int̄rius. **E**t iterū
h̄ diligētis me. gaudētis v̄tiq; de recessu meo
q̄ vado ad exaltatōem meā scz q̄ vado ad p̄rēz
o maior me ē. **V**n̄ **A**ug. q̄ natūe h̄uane ḡulād; ē
eo q̄ sic assumpta ē a v̄lo v̄migei to. v̄t imortal
cōstituet̄ i celo. at; ita s̄iēt et̄a s̄blimis v̄t incor
ruptibil̄ puluis sedēt ad dext̄as p̄ris. q̄s non
hic gaudeat q̄ sic diligit xpm et suā natām iā
imortalē ḡulēt i p̄po. at; ip̄s sp̄et futurū eē p̄ xpm

111
Et iterum Expedit id est utile est vobis ut ego vobis
vadam scilicet ad patrem ascendendo ut spiritualiter me cog
noscat et carnaliter iam me nosse desistatis ne
propter carnem quam lacte cocti sitis **Et** vere expedit
si ei non abiero pacit? non videtur ad vos si autem
abiero mittam eum ad vos **Sed** hac carnalem dilec
tionem a vobis abire non fecero non estis digni ut
pacit? videtur ad vos. quod dicitur ei de me carnalem
sententiam non estis idonei ut spiritualiter incipiat
Id quod posuit? in terra non possit dare quod illi non sunt
idonei accipere nisi eum secundum carnem nosse desistant
quo magis spirituales efficiantur magis ad celestia im
plectenda ei? deitate abelant In terra ei mundus?
est spiritus quod in nullo quiescit nisi in eo quod domino est spiritualis
nullo carnali solacio ipedit? **Unde** bernardus. Delic
ta est divina consolatio quod non dat abmittentibus alie
nam **Unde** et hugo. Idcirco mirum dicitur istis disci
pulis se subtraxit corporali ut eum discerent amare
spiritualiter **Ascendit** siquidem in celum ut corda per se tra
heret ut dilectio pergeret per dilectionem **Sed** et vobis hodie?
amicos suos qui quodam corporali principia consolationis in
scriptura sancta et ecclesie sacramentis atque alijs visibili
libus efficacibus prout quod aliqui dispensationis sub
turbat versus ut spiritualis amoris dulcedinem tanto
purius percipiant quod nichil foris habent et in opere virtu
tis ad quod mentis suam per intentionem effundant **Hec** hu
go. perlegendum quod est quod si principia carnis filij dei ipse
dixit spiritus expectet quod magis carnalis affectus in
nobis ipediat cadit **Hec** et hys filijs eis dicebat
quod corda ipsorum totaliter pernetebant non enim de suo
discessu aliquod pacifice tolerare poterant. **Sed** de
circa sermonem mediteris quod est cordiale et ista
ter dicitur istis discipulis plumbis vicibus
in caritate servanda dicitur **Manda** tamen novum de vobis
quod scilicet dispositi ad mea sequenda estis. vobis ut dili
gatis invicem sicut dilexi vos. hac est via sequenda? est
divina **Non** dicitur novum prout ad suba? quia fuit datum
in veteri lege quod etiam precipit prius diligere non tamen
per eis mori sed dicitur novum prout ad mandatum formam
sicut ipse dilexit nos quod etiam mori dignum? est per nobis
Unde modus? enovandi vinum veteris? quoniam amittit colo
rem et saporem ponendi ipsum cum vino novo et forti quod
ibi incipit color et saporem ex fervore vini et sic
dicitur renovari. **Manda** tamen de dilectione fuit valde anti
quum et iam quod nulli sapiebat id passio christi in qua
fuit maximus fervor dilectionis quod si vinum fortissimum
illud mandatum enovavit Dicitur etiam novum manda
tum ab affectu quod animas enovat et homines novum facit
dilectionem ei talis confort novitatem et aufert vetustatem
Et iterum in hoc scilicet signo quod in meo proprio caractere
cognoscet oves apte quod mei estis discipuli dis
ciplis meis inbutis de scola mea instructi non
si demonia eiciatis vel alia signa faciatis. sed si di
lectionem habueritis adiuvet. **Hoc** est ei quod maxime
desiderat dicitur. **Quia** quod; conuac milicie alie?
regis dicitur et talia insignia est. **Insignia** autem christi sunt

insignia caritatis quod quod; ergo vult annuati mili
cie christi dicitur caritatis caractere insigni **Unde** augustinus. ta
men dicitur. alia munera mea habent vobiscum etiam non
mei non solum naturalia. vicia sensu ratione et ea salute
quod hominibus prout quod; rationis est vix etiam sacramenta per
phediam scilicet; fide distributionem; vix suam pauperi
bus et tribulationem; corporis sui ut accedat quod quoniam car
itate non habent vix cybala coceptant. nichil sunt mi
chil eis perdest **Hic** est fons cui non coact alienus?
Idem dilectio sola discit in filios dei et filios dy
aboli **Signet** se oves signo crucis christi et deat
oves amantem oves alleluia baptizet oves in
teret ecclesias faciat pietas basilicas non discer
nunt filij dei a filijs dyaboli nisi caritate. **Quid**
quid vis habere hoc solum si non habetis nichil tibi
perdest alia si non habetis hoc habet et impleti lege
Hec augustinus. **Et iterum**. **Hoc** est preceptum meum ut dili
gatis invicem sicut dilexi vos. id est ut diligatis
ope ut quod tibi vis fieri facias alteri et quod tibi
non vis fieri nec tu alteri facias **Vbi** non dicitur quod pri
us dilexit nos christus. **Gratuita** quod in dilectione nos
puerit ipse ei incipit nec expectavit quod nos id
perem? diligere **Sic** ergo et nos debemus prius dili
gere prius non expectantes puerit seu beneficiari
Et multo magis debemus deum rediligere. quod secundum
augustinus. nulla est maior ad amorem iurata quam pueri
te amando et nimis durus est animus quod dilectio et
si nolebat impedire nolit et repedit. **Dilectio** ergo
dei causa est dilectionis nostre sed non converso non est quia
nos diligimus? deum diligit nos sed quia diligit nos
diligimus? eum et quod eum et primum **Et** quod per caritatem
christus ad nos redimendos vult sectem caritatem
ut per hac quod ad nos christus descendit dilectionis via
etiam nos ad ipsum possimus ascendere **Ita** efficaciter
quod per opus? dando se ipsum et ponendo animas per no
bis quod per baculum dilectionis exhibito est opus. **Pro**
ergo hoc est efficacia et fructuose invicem dili
gamus? secundum illud iohannis. non diligamus? pro neque
lingua sed ope et veritate. **Et** multo magis deum dili
gamus? ut sermonem et mandata eius servemus? **Ita**
recte quod hac dilectione ad nos; beatitudinem ordinat
et ut ad deum nos trahet non sicut homines sese iu
ce carnalis et per comodo tereno diligentes **Sic** ergo
et nos in prius non quod beneficii est seu dilectionis sed quod
dei est debemus diligere et invicem ad hoc ut deum ha
beamus? **Sunt** ei amici naturae et sunt amici fortune
et sunt amici gratie et huiusmodi soli a propitio a deo
Licet enim in dilectione prius includat dilectionem dei tanquam
principalior quia prius? non est diligendum? nisi per deum
tamen saluatore huius magis facit mercedem expressam de di
lectione christi quod si cum dicitur invicem quod intendebat apo
stolos inducere ad edificationem et consolationem fide li
um et ad profectum et tribulationes persecutorum ad
quod necessaria est caritas christi quod tamen ut dicitur est includit
caritatem dei. **Et iterum** **Maiores** hac dilectionem? non
habet ut animas suas ponat quod per amicos suis dilectio;

q̄ nō exponeret m̄ā ad redimēdū

uocat hic signū et p̄bācōe; dilectionis id est
exhibitiōe; opis t̄āsserēs de cā ad effectū **Et**
quidē nullū mai⁹ dīlōnis argumentū ē q̄ po
nere aīa; p̄ amicis hoc ei ē vltū signū amoris
vltia qd nō ē aliud iueniri. Amōe nāq; p̄ q̄u
or h̄g p̄t m̄āfestai. p̄mo p̄ vba q̄n em cor ha
būbat i amōe tūc os habūbat i sermone qz
ex habūdancia cordis os loquit̄. **S**ecūdo p̄
collata b̄nficia et istud ē mai⁹ signū q̄ p̄mū
qz multū seruiret d̄ verb̄ suis q̄ nō seruiret de
suis rebo. **T**ercō p̄ obseq̄a p̄sonalia et istud ē
adhuc mai⁹ signū q̄ p̄mū vel sedm multū ei
seruiret de sua s̄ba q̄ nō seruiret de sua p̄sona
Quarto p̄ adūsa q̄n scz q̄s p̄ amōe amici se
exponit mortū multū ei daret p̄sonā ad seruiciū
dū. In hoc gō q̄ p̄ps p̄ nob̄ crucifigi et mori
voluit iūstia nob̄ caritate ostēdit. **U**t aut ait ḡg?
Mortū etiā p̄ inimicis dñs ueniat et tñ positurū
se aīa; p̄ aīis dicebat vt nob̄ ostēdet q̄a cū
diligēdo luctū facē de inimicis possū? etiā ipi
amici sūt q̄ p̄sequūt̄. **C**ōsequēs ergo ē vt quē
admodū p̄ps aīa; p̄ nob̄ posuit h̄c et nos ani
mas p̄ fr̄ibz ponam? **Q**uatuor em sūt diligē
da p̄ ordie; ex caritate scz de? aīa p̄p̄? et corp?
et iō cū caritas sit ordiata p̄ ip̄so deo q̄ ē p̄mū
et maximū diligibile ex caritate debent alia tria
exponi s̄c̄m m̄n? p̄ maiori p̄aia vero p̄p̄a debz
p̄p̄? et corp? p̄p̄iū ostēpmi et p̄ salute p̄p̄i
debet vita corporis exponi. **E**t itz. **H**ec mādō vob̄
vt diligatis iūcē qz aliē nullū sola iū hēbiē
nisi in vob̄ iūcē hēatis s̄ absq; dīlōe solaciū
et cōsolacōe; in vob̄ iūcē hē nō potestis. **R**e
ceptū dīlōis sp̄ iūlat et cōp̄ s̄o'a dīlō p̄cipiē
da sic eū sp̄ cōmēdat et reuerā illa q̄ ait habē
caritatē et fac quēcuq; vis q̄i solā caritatē vis?
ē p̄cepisse et merito qz ip̄a valz s̄i v̄sibz multa
rū v̄utū s̄ cetera oīa nō valēt s̄i ea. **V**n scz
ḡg? de dīlōe q̄i de singulāi mādato dñs lo
quit̄ qz oīe mādātū de s̄o'a dīlōe est et oīa
vnū p̄ceptū sūt. **Q**uid qd ei p̄cipiē in sola car
itate solidat̄. **M**ulta sūt p̄ diūrsitate opis vnū
in radice dīlōis. **E**t pluā alia h̄mōi ad dīlōe;
incitācia dñs dicebat q̄ iobez b̄ p̄scripsit. **D**e
dīlōe fr̄aena null? ap̄lōz tñ loquit̄ q̄tū iō
hāns et h̄ et i epl̄is suis. **L**eḡ etiā de eo qz
iā senex effūis portabat ad eccl̄ia; a discipul̄
suis vt fideles istruēt q̄b̄ hoc tñ dicebat f̄i
tioli diligatis iūcē et i hoc ē p̄fectio discipli
ne xp̄anie. **V**n dicit̄ specialit̄ a deo dilect? nō
solū p̄p̄t p̄uilegiū v̄ginitatis s̄ etiā p̄p̄t speci
alitate caritatis. **T**ercō cā sermonē meditat̄is
quō monuit eos ad obseruāciā mādatorū suo
rū dicēs. **S**i diligitis me mādāta mea serua
te iplendo ea f̄cō et ope. **Q**uasi dicēt nō oīda
tis amorē quē hētis ad me fletu solū s̄ inobe
diēda mādato. In hoc em mūdi h̄ p̄tates

suos aīos et fideles p̄bāt et cognoscūt s̄i eis
obediūt et eoz mādāta custodiūt. qz scz ḡg?
p̄bācō dīlōis exhibitiō ē opis. **E**t iterū q̄ h̄z
mādāta mea et seruat ea ille ē q̄ diligit me scz
ope et vitate. et nō tñ līgua et sermone hoc
est ille h̄z v̄tā dīlōe; ad me. **V**n auḡ. q̄ h̄z in
memoria et seruat i vita q̄ h̄z i sermoibz et ser
moibz et seruat in moibz q̄ h̄z audiēdo et ser
uat p̄seuēdo ip̄e ē q̄ inq̄t diligit me. **O**pe ē de
mōstrāda dīlōe ne sit infructuosa noīs appella
tio. **V**n et iobez. q̄ dicit qz diligo dēū et mādā
ta e? nō custodit mēdāp̄ ē. **E**t itz. **S**i q̄s dili
git me id est dīlōe; i me tēbit sermōnē meū
seruabit id ē mādāta mea ad faciēdo ea. **Q**i
obediēcia ex amore q̄ ē in corde. **S**ermonē go
et vba dei tūc seruam? q̄n faciūt q̄ p̄cepit et di
ligim? q̄ p̄mitit. **Q**ui at vba tagit p̄ mēoriā
et nō colit illis p̄ obediēciā nō sūt ei i b̄nficiū
s̄ in dāpnacōis testimoniu. **V**n ḡg? v̄tē dili
gim? si mādāta e? seruam? **V**ere diligim? si a
ntis nos voluptatibz coartam? **N**ā q̄ adhuc
p̄ illiā de h̄dēia deflūt p̄fecto dēū nō amat
qz ei in sua voluptate otundit. **I**lle ergo v̄tē
amat c? v̄z mēte de lācio p̄ua ex cōsensu non
supat. **N**ā tāto q̄sq; a supno amore diūgic
q̄to iferi? delectat̄. **H**ec ḡg? et itz. **S**i p̄cep
ta mea seruaueritis māt̄b̄is in dīlōe mea
id ē ex hoc scietis v̄s dīlōs a me et qz in di
lōe mea qua v̄s diligo et in ḡā mea mane
tis si mea p̄cepta seruaueritis. **S**eruado em
mādatōrū est effūis et signū diuine dīlōis
nō solū eius q̄ nos diligim? s̄ et ei? q̄ ip̄e dili
git nos ex hoc em qz ip̄se nos diligit monet
nos et adiuvat ad implendū ei? mādāta q̄
impleri nō p̄nt nisi p̄e ḡām. **O**stendit ergo
sc̄m Auḡ. **N**on v̄n dilectio generet s̄ v̄nde
monstrat̄ ut nemo se fallat dicēdo qz dēū di
ligat si eius p̄cepta nō seruāt. **N**am in tñ cū
diligim? in q̄tū eius p̄cepta seruam? inq̄tū
aut mī? seruam? mī? diligim? **N**eo p̄cepta ser
uat q̄ nō diligit et neo diligit q̄ seruāt. **N**ec
p̄us seruam? p̄cepta vt nos diligat p̄ps s̄ nō
nos diligit ea seruare nō possumus. **E**t iterū
Vos amici mei estis si feceritis que ego p̄e
cipio vob̄is id est si opa ostēditis amicitie et di
lectionis quia implecio p̄ceptorū est sig
num dilectionis et p̄ceptum est signū sue
volūtatis et ideo si ea que p̄cepit non facit̄
volūtates nō cōsonat̄ et sic amici nō essent.
Secundū ḡg? **A**micis quasi animi custos
Vnde non immerito qui voluntatem dei in p̄
ceptis eius custodire dicit̄ illius amicus vo
catur. **E**t sc̄m eundē magna est misericordia
redemptoris et dignitas hominum esse ami
cos dei. **S**i audisti gloriam dignitatis cū di
citur v̄s amici mei estis audi et laborē c̄ramis

di subdit si feceritis que ego precipio vobis. Vñ
 et ait aug. cum serui boni non possit si precep-
 ta domini sui fecerit hic amicos suos voluit intelli-
 gi Vñ boni serui possunt per bonum magister bonitas dei
 Cum ei per obsequium reddere debeat obsequia ut potest
 serui domino famuli deo subiecti potest mancipia
 redemptoria amicitiaz non bonum premia promittit ut a
 nobis obsequia debita seruitutis extorqueat ut quis
 nolle seruire conspiciat spiritus suorum beneficiorum pos-
 sit promissionibus iuvare. Ite aug. nullus ergo sine
 operis attestacione credat se deum diligere Sed ut
 ait greg. de dilectione conditoris lingua mens et vi-
 ta regat nunc est dei amor odorus Operam etiam
 magis si est si vero operam tenent amor non est. Neo
 itaque debet credere quod deum diligat qui cum sepe corde
 non cogitat qui cum sepe ore non laudat qui est mandata
 ope non servat Nam secundum Gregorium si ab aliquo
 quatenus vult deum amat libere respondet ita si dicit ut
 ipse dicit quod per bonum dilectionis exhibito est operis.
 Ergo si vere deum diligis querendum est a corde ab
 ore ab ope Primo a corde quod quod amat de eo
 sepe cogitat vñ luxuriosus sepe cogitat de dili-
 ctiis carnis avari de divitiis superbi de eminen-
 tiis et viri vere spirituales de divinis Si ergo non sepe
 de deo cogitas non credas te vere amare eum Ite
 homo marie de eo cogitat quod per caritatem amat. ergo
 si de mundo magis quam de deo cogitas mundum ma-
 gis quam deum amas. Secundo si deum diligis a lingua
 tua testatur quod ex habundancia cordis os loquitur
 Nam id est verbum cordis et oris si in corde est nudum
 in ore restitutum lingua ergo libenter illum noiat quem cor
 amat: et ideo si plures de mundo quam de deo facit magis
 mundum quam deum diligere dicitur Tercio an deum di-
 ligas ab ope tuo requiras non ei potest ignis esse et non
 ardere Si ergo ignis domini est in corde tuo non potest uacare
 re ocio si si ocio uacas ignem non habes quod ut dicitur
 est caritas non est odiosa operam ei si est si operam tenent
 caritas non est Ad hoc ergo quod quis per ipsum utat diligat
 nunc est ut deo amando nichil opponat et per
 ipsum suum si se diligat ac dilectionem corde ore et
 ope ostendat Hoc etiam quod dicitur est Vos amici mei
 estis dupliciter potest intelligi secundum quod ait dupliciter
 scilicet qui amat et qui amatur et secundum utrumque res est quod
 subdit si feceritis que ego precipio vobis Quia et qui
 deum amat mandata eius servat et quod deus amat
 mandata illius servat igitur ostendendo eis gratias suas
 adiuuat ad servandum Sed ut visum est mandato cum
 observacione non est digne amicitie causa signum scilicet quod
 deus diligat nos et quod nos diligamus eum Et plu-
 ra alia homini dominus tunc dicebat Quarto ita ser-
 monem medietatis qui datus eis ostendit eam per su-
 ras quas eis precepit esse veritatem promittit et hortatur
 homines ad pacem ne deficiant in tribulacionibus beate
 Si mundus vobis odit id est mundum et amatores mu-
 di qui divitiis deliciis et honoribus sunt debiti sci-
 tore ad consolacionem vestram quia me potest vobis odio

huius Vñ scriptum est odio habuerunt me gentes. qui
 dicit secundum christum. Scio hoc est dux et difficile est
 propter me pacem et ideo non doletur si et letari oportet
 et sufficit vobis in consolacione propter me et habetis gratiam
 etis consolacione meritis ex capite quod non dicit condici-
 onem capitis estutis Vñ aug. Cum se in brachio super
 vertice extollit Recusas esse in corpore si non vis
 odium mundi sustinere cum capite. Deum ostendit ac-
 odit eos mundus scilicet quod non sunt de mundo id est pre-
 e? nichil ei coram eis est eis si celestium facti sunt
 ciues et propter hoc mundi odium patienter sustine-
 dum Unde christus hoc est virtutis augmentum a mu-
 do odio haberi unde dolere oportet si a mundo
 diligemini hoc est esset malicie vestre ostentum Vñ
 et greg. Nam pulchrum derogatio vite nostre appa-
 cio est quod iam ostendit nos aliquo iusticie habere si il-
 lis displicet incipit quod non placet deo Et quod ex-
 plo sui quod aliud maius et melius non est monuit ad
 ferenda odia mundi subdit quod eum debeat imitari
 quod ille dominus ipse servus Memoro inquit sermois
 mei quem dixi vobis Non est servus maior domino suo.
 Si per quod me persecuti sunt quod sunt dominus et vos perse-
 quetis qui servus estis. persequetis vos in quibus ego sum et
 persequetis me in vobis. Non potest placere servus quibus
 displicet dominus Vñ christus qui dicit Non vos turba-
 ri oportet si communicabitis meis passionibus
 quia vos non estis me peiores Et iterum mu-
 dus quidem id est mundum in deliciis divitiis
 et abiectione viventes gaudebit tanquam de me
 triumphaverit quia in tribuo mortis cruci-
 iudei mundo debiti sunt gaudium credentes extir-
 se tota secta christi vos autem tristabimini de mea
 morte et absencia si tristitia vestra vestre in gaudium
 in resurrectione et apparitione seu presentia et ascen-
 sione et marie in spissa missio. Contristati ei sunt
 de morte domini si mor de resurrectione letati Nam
 post lacrimas et fletum subit de? exultacione et
 gaudium Vbi non debet quod si cui promittit ab eo quod
 est verum et potest facere promissum quod omnis illi? la-
 pides vertit in aurum utique ille congregat hic
 lapides quam plures et maiora Nunc i? promit-
 tit nobis ab ipso quod veritas est et potest super omne quod
 est esticia nostra vertit in gaudium ideo multum li-
 bent debet sustinere tristitias et persuasiones mundi
 in augmentum nostri gaudij Unde non dicitur per tri-
 stitiam vestram erit vobis gaudium si autem tristitia vestra
 vertit in gaudium ita quod hoc ipsum quod est esticia habet
 in amulum gaudij dicitur Ad ostendendum autem et me-
 ritum et gaudij immensitatem inducit similitudinem de
 claudum quod dicitur per exemplum mulieris in dolore par-
 tus esticia habentis si in nativitate pueri gaudi-
 um superueniens absorbet in ea omnes esticia preceden-
 tes. Deum hoc paradigma quod de muliere posuit
 dominus exponit et similitudinem adaptat dicens Et vos
 igitur nunc quod de tristitia habetis scilicet tpe mee pas-
 sionis et mortis qui iam parietes in aurum aut vide

lo us et gaudet cor vestrum scilicet post meam
resurrectionem et gaudium vestrum nemo tollet
a vobis. quia vita christi que fuit materia huius
gaudij erat deinceps immortalis non amplius
auferenda per mortem. Tunc enim habuerunt
passio domino sed post resurrectionem gaudium sunt
visio domini et gaudium eorum non tollebat ab eis
quia et postmodum persecutiones et tormenta pro
christo passi sunt spe tamen resurrectionis et
visionis illius accensi libenter aduersa queque
ferebant imo gaudium existimabant cum in
temptationes varias inciderent. **N**on sunt autem
et hec ita intelligi ut in discipulis vniuersis lo
quatur dominus ecclesie velut etiam ibi ecce
ego vobiscum sum. usque ad consummationem
seculi. **M**undi enim amatores gaudent quia in
presentibus delectantur nulla alterius vite gaudia
sperantes sed boni in erumnis huius vite tri
stantur et plorant pro peccatis propriis et alie
nis. pro huius mundi incolatu et dilatione re
gni celestis et per huius vite tribulationes et
angustias ad eterna contendunt gaudia celi.
quia per multas tribulationes oportet nos in
trare in regnum dei. Dicens ergo dominus iterum
autem video vos. secundum promittit aduentum
quo ad vniuersam videlicet ecclesiam ad remis
nerandum ex integro. **A**c si diceret iterum vi
dendus apparebo vos eterna visione. et ipsam
vos ab aduersariis assumam vos ab me ipsum
coronabo vos victores. probabo me semper vi
disse vos decertantes. **U**nde **A**lchwinus. **M**ul
ier autem sancta ecclesia est propter fecundita
tem bonorum operum et quia spirituales deo
filios generat hec mulier dum parit. id est
dum in mundo virtutum profectibus insistit
dum vniuersis temptatur et affligitur. tristitiam
habet de hoc quia venit hora ut paciatur. quia
nemo carnem suam odio habuit. **S**ed cum pe
perit id est cum de victo laboris certamine ad pal
mam peruenit. iam non meminit pressure pre
cedentis propter perceptum gaudium retributio
nis quia natus est homo in mundum. **S**icut
enim mulier nato in hoc mundo homine letatur
ita ecclesia nato in vitam eternam fidelium po
pulo exultatione repletur. **V**nde et **B**eda. **N**ec
nouum debet videri si natus dicatur quod ex hac vita
migraverit. **S**ic enim consuevit nasci dicitur cum quis de veteris
moris precibus in hac luce progreditur ita per natum
appellatur quod solutus a vinculis carnis ad lucem eternam
sublimatur. **V**nde scriptum est. **S**olemnia non funebria sunt na
talicia vocantur. **D**emonstrat etiam quod principaliter
intendit ad hoc enim dixit per omnia ut firmaret
contra tribulationes eis imminentes et aduersa. **U**nde ait
Hec omnia que dixi in sermone isto locutus sum vobis scilicet
ad hunc finem et id est ut in me pacem habeatis aduen
tibus tribulationibus futuris quia hic gressus gerat in locum

propter istam cor humanum in deo. **E**t inde est quod homines
mundum qui deo per amorem non sunt coniuncti habent tribu
lationes ab his pace sunt qui deum per amorem habent in corde
et si ex mundo habent tribulationes in christo habent pacem
Hic finit sermonem suum ut prius pacem vtilitatem po
nens in fine scilicet de pace ad quod deus conatur mutare
unde glossa. **N**on solum que in cena sunt etiam que ab
inicio predicationis sue et matie que in cena hac de
causa dicitur ut in illo pacem habeat pacem pectoris
in presenti pace eternitatis in futuro. **H**ec pars est per quam
christiani facti sunt per quam sacramentis iunguntur per quam fla
gellis et alijs modis erudimur per quam spiritus pignus
accepimus pro quo in eum credimus et speramus et ad
more eius accedimus. **H**ec est ipsius consolatio
et liberatio ut hac in fine felicitatem eternam cum Christo
In hoc ergo sermone concludit quia ipse est consumma
tio vite et beatitudo presentis. **U**nde augustinus. **H**ec pars fi
nit tempus non habebit. sed omnis pie mentis intentio
actionis quia finis ipsa erit et subiungit. **I**n mundo presentis
futuri habebitis scilicet ab humanis hominibus vos perse
quentibus in me autem pacem. **Q**uasi dicitur scilicet gregorius
Sit vobis de me interius quod consolando efficiat
qua erit de mundo exteriori quod seruando gaudet presentis
Sicut enim viri non habent tribulationes puras quia
habent consolationes dei admixtas. sed mali habent
eas puras non habentes consolationem istam. **S**ed
consolabitur id est fiduciam in me habete quia ego per vos
vici mundum et non preualebit. **Q**uasi dicitur et tunc
tatis ab me et habebitis pacem in me. christus videtur
mundum diripere et auferendo animam eius quod impug
nat. **H**ec autem sunt eius concupiscibilia. **N**am de
us est in mundo adest concupiscit carnis quod destruxit
per afflictionem et laborem a concupiscit oculorum quod destruxit
per paupertatem a concupiscit superbia quod destruxit per humilitatem
In hac victoria christi debet consistere scilicet quod
fidei actione eius armati et virtutibus muniti facili
superent temptationes mundi. **P**ropter quod dicit per
christum in carne passum et vos eadem cogitatione ama
mini. **Q**ui ergo sic christus ista concupiscibilia vincit
vincit mundum et hoc secundum iohannem facit fides
nostra quia cum sit substantia sperandorum que
sunt bona spiritualia et eterna facit nos contempnere
bona corporalia et transitoria. **E**t alia plura his filijs
tunc dicebat. **Q**uinto circa sermonem mebitur
ris qualiter ipse dominus ihesus eo quod erat ad di
scipulos sermone finito. **D**e quo secundum beadam
in cena locutus est usque ibi. surgite eamus hic
deinde stans usque ad olympi finem cuius hoc
initium est tandem subleuatis oculis aspiciens
in celum se ad patrem conuertit et verba ad ip
sum dirigens orare cepit. **X**pius non tantum ora
uit de aliquo imperandis sed etiam ad dandum no
bis omnium exemplum et idem oratio sua hic descri
bitur optimis consilijs disposita. **P**rimo respicit
predecessorum quia per sermone et discipulorum instructio con
tinet se ad omnes ostendit quod plenitudo boni operis

est a deo sequentibus et ut quos instruimus
 pro inuicem? orōm suffragio. q: sermo dñi
 marie h: effcū i cordibz audientiū cū fulciat
 orōe p quā dñi iploratū auxiliū et iō finis
 sermōis nū d: ab orōe; tēmiat. **S**edō ēspū
 pñciū q: orōdo pñcipalē oculos leuauit ad ce
 lū ad deū dñi q: i orōe mens d: eleuati dñi
 q: sedm dñi. **O**rō ē ascēl? mñtis i deū int ali
 as at ptes corpis disposico itētiō mñtis ma
 rie eluei i ocul p ei amor ibi ocul? **V**n crīf
 pñt h: i celū oculos eleuauit ut stātes sursum
 aspiciat? nō ocul carnis solū h: et mētis. **S**cū
 g' qñq; extēti i leuātes oculos ad celū oñt n
 ut su pñi h: ut hūiles orōe; ad deū dñi gēdā
 celestia tñ pñcēda esse oñdāt. **V**n pñs. **A**d te
 leuau oculos meos q: bitas i cel. **E**t nō solū
 oculos h: a opacōes nās i deū ēferre debem?
Sedm illud tñ. leuē? corba nā cū maibz
 ad deū i cel. p man? ei de hñt opacōes. **T**er
 cio ēspū sequentiū q: articulo passiois sibi im
 minēte a pñsuris discipuloz pñs orauit ad
 pñz suū ad deū dñi q: pñsurē a tēbulacōibz im
 minētibz d: hō p orōe; taurē ab deū sic moyses
 susā a aīij plūes clamaucēt ad dñm cū tri
 bulacōe a tēbulacōe. **O**rat at pñs. pñs p se
 deū p mñs. **P**ro se orat tñ sedm hñaz natu
 rā tñ sedm dñā. **S**edm hñaz natūā p clāifica
 tōe i passioe p clāificacōe ēsurrectiois p clā
 ificacōe ascētiōis p clāificacōe iudiciū quā
 hēbit i eo. pñ illd. **S**edm dñā natūā orat
 p noticiā et manifestacōe clāitatis pñs a filij
 in qñ itelligit nē? a amor aīoz scz spūscūs
 q: mediū sepi itellē i extremis. **H**or tñ cadē
 ē clāitas nā eēna eadē potētia scz uitas. **P**o
 stulat g' ipñ pñs clāitātē suā ab eēno pñe hā
 bitā ad hñaz cognicōe; a noticiā diuā ne ipñ
 pñi hñaz arbitratōes de passiois ignomia re
 uēdiā ēcipiāt ac de ēsurrectiois glā despēti
 tes a fide dñi. **P**ro mñbris duplē orat. pñ
 p mñbris credētibz a iā capiti adhētibz scū
 do p credētibz p vñū iā credētiū. **O**rat ergo
 p discipulōs mñbris iā credētibz a rēcomēdat
 eos pñ dñi. **P**at scē sentia eos pñsādo a
 malo a custodiēdo i bono i noie tuo id ē i fide
 ac a fessioe a uitate a pñte noie tu qñs de dñi
 ti m p fide amō eētiē p eos fideāde p specialē
 aīciā eos m diūgēdo ut sint vñū a vñū p
 uitate hñ et nos sū? vñū p natūā ita q: hñ
 nō ipñt eēlitate hñ qñdā hñ audie; a imitacōe;
 lōginquā. **S**cū ego fili? tu? p natūā sint a illi
 filij tui a fces mei p gñz. **V**el sedm aug. **V**t
 quēadmōm pñ a fili? nō tñ eēlitate sūbēh
 uitiā uolūtatē vñū sūt ita a hñ nō tñ p hoc q:
 eūlde natūe sūt hñ et iā p eādē dñiōis societa
 tē vñū sint. **C**ūscūq; pñctio nihil aliud est
 q: pñcipacō dñi hñ iudis a tñ ei tñ sū? i qñ

tū deo assimilam? **E**go p eis rogo q: ab effi
 caciā q: tui sūt p eēnā pñstiacōe; nō p mūdo
 id ē mūdi dñiōibz a pñtis sedm tuā pñstiacō
 am. **H**oc dicit q: efficaciā sue orōis tñmō
 ad dñs se extēdit. **Q**uāuis ei m se hñ efficaciā
 p oībz tñ mali pñt sibi ipñdimēti ne sint
 pñcipis ipñs. **E**t licz iā nō eēnt de mūdo ab
 hac tñ nēctariū eāt eos ē i mūdo ideo subdit
Nō rogo ut tollas eos de mūdo. **v**el pñt ali
 oñ salūtē q: adhuc sūt mūdo nēctariū vel pñt
 eoz uilitatē q: i mētis nō sūt cōsumas. **V**bi
 hēda qñ dñiēt. iā iminēt tps ut tollat ego de
 mūdo ideo q: nēce ē ut isti nūc nō tollant de
 mūdo ut te a me pñm ānūciēt mūdo. **S**cū ut
 serues eos a malos defcū i pñstis eripēdo
 de pñal a dñd eis pñstia i fide a pñstia
 in tēbulacōibz iminētibz. **H**ic hñs q: iā nō dñt
 rogaē ut tñsāt de mūdo hñ adhuc eis pñci
 ens nō ē hñ nñstis cōueniens eāt. bñficia eos
 hñ ē pñstia i uitate fidei catholice ac uite et
 do cēne. **I**tem ei vñō mō hñficat idē qñ firmū.
Ista aut pñstia apñt fca ē a deo pñt qñ in
 die pñstiacōis mñst eis spñsem. **D**em orat
 p toto fidelī pñt dñs. **N**ō p eis rogo tñ hñ
 a p eis q: p totū orbe credētiū sūt i me p vñū
 eoz scz p vñū fidei et euāgelij qñ pñstiacōe
 p qñ oēs i pñm credētibz qñ fide illā habuerēt
 qñ apñt pñstiacōe. **Q**ñ vñū dñt eoz nō q: p
 ros tñ hñ pñstiacōe pñm a p paulū et alios qñ
 libz pñstiacōes hñ eis pñt a pñcipalē amissū ē
 ad pñstiacōe a ab ipñs ē pñstiacōe ac pñstiacōe pñ
 tui. **H**oc ē vñū fidei pñstiacōe vñū dei i pñstiacōe
 p qñ credidit latrō credidit paul? et qñq;
 vñq; credidit i pñm. **V**n sedm aug. oēs suos
 ibi itelligi uolūt nō solū qñ tñc eāt i carne sed
 etiā qñ sūt i cāt. **Q**uotāt ei postea credidēt
 in eū p vñū apñt sūt dubio credidēt et do
 nec uiat credētiū sūt. **P**er hos euāgelij mñ
 tui ē et aliqñ scribere et vñq; qñ qñ in pñm
 credidit euāgelio credit. **H**ec aug. **V**t oēs vñū
 uitate sint fidei et caritatis hñ et tu pñt i me et
 ego i te vñū sū? i uitate natūe a subē ut a ipñ
 in nob sint fide a caritate. **V**el sedm aug. pñt te
 fecit ab uitate amoris hñ. **S**cū tu pñt i me
 et ego i te per amorē ita et ipñ sint vñū i nob
 per amorē qñ caritas fa vñū eē cū deo. **Q**uā
 dicēt hñ pñt diligat filiū a cōueniō fili? pñt
 ita ipñ diligat filiū a pñt. **F**ructus aut uita
 tis ē ut mūd? totus pñstiacōe eoz dñsus cre
 dat et cognoscat qñ tu me mñstisti et qñ doctri
 na quā dedi eis sit a te hñ em oīs vñū erūt
Nā per nihil aliud hñ manifesta ē uitas euā
 gelij hñ per caritātē hñ dñi. **V**n crīf. **N**ihil em
 ita scādalizat oīs ut ab iūte dñi qñ cre
 dētes hñt vñū hñ edificat ad fide. **E**t ego clā
 tātē quā dedisti m dedi eis qñ pñt mñstiacōe

per quā declarata est diuinitas ppi debet ap-
stolis Vñ cris. **Cl**aritate dicit glāz q̄ est p fig-
na et dogma et vt vñanimes sint. vñ subdit
Vt sint vnū hūc et nos vnū sum? id ē vt sint
in vera vitate ecclie absq; scismate Vñ cris h̄
em glā vt sint vnū etiā signis maior ē. Ego
in eis p glāz et p caritatis spm et tu i me p vni-
tate nature et substācie et p cōsequēs etiā tu
in eis p eūde spm. **U**el scđz hylariū. ego i eis
scđz sū p vitate nature hūane quā eādē habeo cū
ip̄is et etiā qz do eis corpus meū i cibū sacra-
mentale et tu i me p vnitatē eēcie vt sic sint
cōsumati id ē pfecti i vnū qz p vniōnē hūani-
tatis ppi ad deū fca ē vniō tota creature. **V**t
sint mqt cōsumati i vnū in pñti in vitate carita-
tis et grē p fidē et i futuro i vitate glē et fru-
tionis vñe p specie **A**d hoc em tota tēdit orō
in q̄ plures iungat orōdo vt sint vnū **S**ic cōs-
onare dñt p vitate grē in via et p cōsumatōe
glē i pñti vt h̄ habeāt vnitatē caritatis et grē
p fidē et ibi vnitatē fructōis et glē p spm In
vniōne caritatis cōstitit pfectio ppiāne eligio-
nis qz p hoc mēbra ecclie cōiungunt adiūctē et
capiti hōi ppi et vñari? i p̄i deo qz q̄ adheret
deo vnus spūs ē et sic per cōsequēs pñti pñti
pñti qd ē de? cōiūgit hōmī qui ē quodāmodo
oīs creaturā **F**inis aut vñtatis ē vt cognoscat
tūc per specie mūdus ex i mico amicus effctus
id ē credētes qz tu me misisti et dilexisti eos
sic et me dilexisti **Vñ aug.** In filio q̄ppe pē et
nos diligit qz i eo nos elegit. **Cū** igit eorū q̄
fecit nihil oderit q̄s digne possit loq̄ q̄tū dili-
gat mēbra vniōis sui et q̄to apli? ip̄sū vni-
gitū **D**ē m̄ petit cōiūctionē mēbroū ad caput
dicens pē q̄s dedisti m̄ per vñā fidē in tua pde-
stinatōe ab eēno volo id ē oro et desidero vt
vbi ego sū cito futurus et illi sint meū id est
in etna bñtudinē in q̄ etiā iā eāt pps actualit̄
q̄tū ad aīa; q̄ est ps pñcipali et hōis vt vi-
deant claritatē meā quā dedisti mihi id ē di-
uinitatē meā vel claritatē corporis mei glōsi-
candi vt iāq; em clāritatē et scđm diuinitatē et
scđz hūanitātē sū in glā videbūt q̄a dilexisti
me essentiali dilcōe an mūdū cōstituit et ab
eterno **H**oc pz q̄tū ad ppi deitātē filie q̄tū ad
hūanitātē ingitū de? pē eēnalit̄ pdestinavit
ip̄am ad hanc gloriā et exaltatōnem In ip̄o
etiā dilexit nos ante mundi cōstitucionem
pdestinacione quā mēbra eius sumus et
diligimur in illo qui totus diligitur id est ca-
put et cōpus **E**st em in nobis tanḡ in tēplo
suo nos aut in illo scđm qd caput nēm ē **V**bi
aug. In magnā spem dñs ih̄us suos erigit q̄
maior eē n̄ possit audire et est ore i spe gaude-
tes vt eē possitis in ebullatōe paciētes audite
ingitū quo spes n̄r leuēt attēdit **C**ris? ihs

dicit. audite credite speate cōfideate qd dicit
Pater mqt q̄s dedisti michi volo vt vbi ego
sū et illi sint meū. **Q**ui sūt isti q̄s ait a pte
datos sibi **N**ōne illi de q̄b alio loco dicit ne-
mo vit ad pte; n̄ pē q̄m̄lit me traheret eū.
Et iter. **Q**uāq; et oībo mēbris suis pmittit
hoc pñtiū vt vbi ē ip̄e et nos cū illo sim? **N**ec
potuit nō fieri qd oīpotēti pñti se velle dīp̄o
tens fili? **H**ec aug? vñ et anclm? **I**nter hec
cū discipulos sacētissima illa orōe cōmendās
pē dīxit. **P**ater serua eos i noīe tuo iclma
caput tuū vt merearis audire volo vt vbi ego
sū et illi sint meū **B**onū ē tibi h̄ eē h̄ exēdū
est. **H**ec āclm? **O** q̄ dulcissima orōis vba
antidōtū et remediū ad cōz adūsitātē et pñm
cuius dulcissime orōis pñcipiū et finis in pace
et dilcōe cōstitit ad quā pēpue vt dictū ē ten-
dit. **E**t multa alia dñs ihs discipul dīcebat
que vere corda deuota scindebāt. **S**i ergo q̄
in sermōe dñi sūt attēte discusseris et dilige-
ter meditādo ruminaueris i eoz dulcedie re-
escens merito iardescē poteris ad tāta digna-
cionē benignatē pūdicā diligēciā et caritatē et
circa alia per dñm hoc seruo gesta **E**t q̄b pote-
ris colligē fasciculū cōtra oēs tēptatōes et adū-
sitātē salubre cōsolatōis tēmediū **I**ntē oīa em
mēoria alia ppi pēpua cōcordatōe cōstat eē dig-
nissimū finale illd sacētissime cene cōmuniū in q̄
nō solū agn? pascat ppoit ad edēdū vñctiā
agn? imolatus q̄ tollit pñā mūdī sub specie
pāis pñtē in cibū **I**n q̄ quidē cōmuniō mīra dul-
cedo bñtatis ppi ēfulsit q̄n cū paup̄is illis dī-
scipulis et iuda pñtore eādē mēsa et scutella
cenauit **M**ix claruit hūilitatis ex? dū pedes
piscator et pñtoris sui rex glē pñcti? lītheo
studio assime lauit. **M**ira patuit munificēcie
largitas dū sacētibus illis pñis et p cōsequēs
totā ecclie et cōbi terrarū corp? suum sacētis-
simū et sanguinem vere in cibum dedit et potū
Mirus tandem emiuit dilectionis excessus
quando in fine diligens suos tam dulcē exhor-
tacione cōfortauit in vino petrum specialiter
pmonens ad fidem et robur et iohanni con-
ferens pectus ad teubium dulcem et sacrum
O q̄ mīra sunt hec omnia repleta dulcedine
illi dumtaxat anime que ad tam celebre voca-
ta cōmuniū tanto mentis aruit ardore vt pos-
sit illud propheticum cantare **Q**uemadmo-
dum desiderat ceruus ad fontes aquarum et
Conspice ergo dominū dum loquūtur quomō
efficaciter deuote et delectabiliter loquens in
pñti discipulis suis que narrat et pascaris
in amenitate aspectus et verborum eius **C**on-
spice etiā discipulos quomodo sunt mesti
lacrimantes et suspīria dantes **O**lem em sūt tē-
tīa vt de h̄ ip̄a vñtas tēstimonū fert dīcēs

Quia hec scz de recessu meo locut? sum vob
 isticia implet cor vrm et doletis me corp alio
 sctali ocul. In alias aut aspice iohes eidē
 familiar? cohēntē qst attēte et diligētē hūc
 dilem suū aspiciat et tēctū? anpiat? oia vba
 e? colligit. Ipē ei solūmō ea describēs tradi
 dit nob. Vndē dū ipē iohes q sup pēt? dū re
 cūctens hec potuit et memoriē tūctēs nob ea
 scripsit. Null? sic fidelē et familiarē dno ad
 hesit vt iohes. In cena iux eū sedit licz esq iu
 nior alioz et cū caput fuit seuit? ē eū i atūū
 pūcipis sacdotū et nec i crucifigēdo nec i mor
 te nec p? mortē eū dimisit qusq sepult? fu
 it. Et qz dñs videbat discipulos formidatē et
 timē tū rōe tps qz nō eāt tū rōe loci qz i di
 uitate manifeste hstebāt ita vt frequentē cū
 uoluerēt oculos ad hostiū dom? qm ymaginā
 tes et expectātes iuadi et capi ab hostibz et apē
 hoc min? mūctēs hñs q dicebat iō vt meli
 li? vba q dicitur eāt intelligēt et vt ad locū
 vñ tradēd? eāt viret mī alia eis discubētibz
 dixit. Surgite eam? hñc sciz ad locū aliū mag
 seuit? et secretū v? estimātes res seuitos attēci
 us audiatīs vba mea et meli? attēbātis ad
 ea q sūt vob dīcēda ad locū vñ tradēd? sū ad
 mortē ad sepacōē a vob corpale i hoc mūdo
 ad agustia et passioēz meā et qūqz voluit post
 me vire abnegat semetipm et tollat crucē suā
 et seqe me. Et tu ora eū ut nō finat te a suo la
 tere separi h? cōcedat tibi seui ite et cū seq hūc
 ad mortē hūc ad vitā. Q? pauor i discipu
 los itrauit nesciētes q vel qst ite debet et de
 ipm si p?ce plurimū formidātes. Merito
 aut de tāto cūctō grē reddēdo eāt deo q ide o
 p?st cenā p?nū id ē cūctū dñe laudis dixit
 et grās egit hñc et an cenā fecerāt vt scz ad bis
 tas et an cibū et p? cibū grās edere actiones.
 Vñ cūcti audiat qūqz velut porci hmple mā
 ducātes cū ebrietate surgūt cū decēt grās agē
 et p?nū cōctnē et mēsam dehñē. audiat qūqz
 vltiaz cōctōz i sacris misterijs nō expectāt vlt
 tia ei oīs misse illi? p?m ē hñm. Grās g? egit
 anq? sac misteria discipul? dāt ut et nos grās
 agam? p?nū dixit p? hñm dedit vt et nos hoc
 ipm faciam? Nec cūcti vbi et bēda. S. l. etiā et
 hoc oñdit q? aplectibile erat sibi p nob mo
 ri qz cū tradēd? eāt deū laudat dicit? ē docet
 et nos cū in agustias icidim? apē multoz sa
 lutē nō cotristat h? deo grās agē q i nā fūla
 cōe opat multoz salutē. Tandē cūctis opletis
 misterijs et p?no dicto p sacmētū institucōe et
 noue vite denūciacōe hōm opletōrij egredi
 tur de loco cene cū discipul? suis ad locū e? a
 uitate ad quē sciebat vcturū pbitōrē vltro
 se offerēs passioi vt oñdēt se volūtaie sctite
 mortē et dehñēz nāz redēpōz. Ille ei loc? eāt

apt? ab capiēdū p?m q? eāt a ciuitate tēmo
 tus et ipi qrebāt cape eū hñ strepitu turbatū
 Precedit ipē. tu eū seqre et aspice discipulos
 eūtes p? eū et cū eo. quō qlibz q magis pē
 magis idē appriat. et agregatū pgetes hūc
 moris ē pulloz p? p? gallinā ipellūt eū mō
 vn? mō ali? ex dehñēio appiquadi et audie
 bi vba i?i? Ipē vero libent et patientē sustine
 bat ab eis et tūc locut? ē eis opletō sermōnē
 eūdo p viā et i ceto. Et iuit tū illis vñsus oñē
 te tās tūctē cōctō et vallē iolaphat q ē mē
 ihñm et mortē oliueti a septētrioē i austz p?
 recta p?c? vallē mediū currit idē tortēs cō
 deon. Est aut cōctō gñ? plūm q latē cōctō
 rū dīat de qbz arboribz copia ibi eāt i ripis
 tortētis eiusdē. Vñ sic appellat. In hac valle
 ē pua capi planicies intrigua et nēorosa plena
 qz delictis. vallē vero nomē accepit a tēge iō
 laphat ibi sepulto. vbi a parte montis spō
 in pde montis oliueti in ipsam vallem descē
 dendo est tūctis sepulchrum eius cōctnens.

Cuius ab dextera de rupe montis oliueti
 excisa et sepata dom? duo cauata h? sepulcra
 scz symeonis senis et ioseph spōsi marie vgis
 Et vñt cū illis i vallē q d? gethesemam ad
 radicē seu pde mōtis oliueti iux capū q geth
 semam dicebat vñ et villa sic vñt vbi ē ecclia
 adherēs rupi sō q apē eāt sompno pguatū
 et intia eāt canonici egulāes cū abbate scdm
 egulā bñ augustinū dño seruicēs. Et itrauit
 cū ipis i cetū q i fine ville erat et ad villā pti
 nebat vbi traditōrē suū et armatos expecta
 bat sciz oia q venturā eāt sup eū scdm altis
 hñe dispositōis arcanū. Et q psecutores suos
 et oia i manu sua accepisse se nouerat qz oia
 dedit ei pē i man? spōr i man? psequēcū se
 pñebat. Sciebat aut et iudas traditor locū
 qz frequentē ihs cū discipul? suis illuc vire et
 lueuāt cū oñdi secretū et tumultū ciuitatis
 et cā secretū loquēdi cū discipul? familiariter
 instruēdis. Itaqz tradēd? a discipulo cōctū
 secessus locū et inde notum adiit q facillime
 repire poss? manifestū se dās ad capiendū. ne
 mortē timē vel iuit? crucifigi putaret. Vñ bñ
 dīat q p?no dicto exierūt scdm cōsuetudiez
 in mōte oliueti id ē p? mōte oliueti qz cōsue
 tus erat illuc ire et morari de nocte cū oñis;
 Nā scdm cūcti. cōsueuāt frequentē e? i oñe
 pñortat et stat? mollicie declinat. et scdm
 eūde cōsuetudo ppi eāt et marie in solēpnita
 tibz p? cenā discipulos secessu ducē et putū
 a tumultibz locū inqere ne mēs impediretur
 ab audicōe et aliq? solimia de festo docē q nō
 erat fas alios audire. Cōpletōriū p? dī a qz in
 ipo cōplet? cursus diei. Vñt dñs nē ihs p? s
 cōpletō cursu pñicacōis et cena illa singulari

tam gloriosissime celebrata et facta cum discipulis suis de qua cena et de sacrosissimo dono corporis et sanguinis eius ibi tradito debet frequenter suo tissime cogitare et lotis discipulorum pedibus ac facto sermone et dicto ymnico id est gratiarum actione exiit cum discipulis suis per montem oliueti ubi capiendus erat et ab amicis separandus. Et quando complendum erat quod propheta dixerat per eandem pastorem et dispergentem oves gregis. Vade et tu semper cum eo et noli eum deserere ne et ipse deserat te. Hic egressus est ihesus extra ciuitatem ut nos egressuros de mundanis et mundi habitatione significaret quando sacrificium offerre deo volumus et ut tumultum hominum fugere doceret quando orare vel familiaria cum nostris tractare intendimus egressus autem iuit trans iordanem ceteros qui interpretatur tristis meror et significat viam passionis quam christus perambulare voluit quia sicut torrens torore caloris sol cum impetu descendit sic christus calore caritatis et luce veritatis succensus fluctus passionum impetu proprie voluntatis sustinuit. Per hoc ergo quod christus iuit illuc imminente sua passione significatur quod christianus ire volens ad martirium debet imminens supplicium per cogitare et per pacem se armare quia secundum gregem minus ferunt iacula que preuidentur et tollerabiliora sunt mala que prescuntur. Et venit in villam gethsemani que interpretatur vallis pinguedinis que interpretatio ostendit quod humilis quod deuota fuit christi oratio quam ibi fecit in valle enim humilitas et in pinguedine deuotio notatur. Secundum remigium dominus appropinquans passioni in valle pinguedinis orauit ut demonstraret quia per vallem humilitatis et pinguedinem caritatis per non bonam mortem suscepit. Humiliauit enim se usque ad mortem et ex caritate posuit per amicum animam suam. In orto etiam orauit et capi voluit ut ostenderet quod satisfactum uenerat per peccata primorum peritum commissum in orto id est in terrestri paradiso vel quod per passionem suam nos in ortu paradisi coronandos introducit. Dicit etiam per communionem in monte oliueti exisse et orasse quod representat processio fratrum quam post refectonem exiit in oratorium ad gratias agendum. Per quod etiam datur intelligi quod virtute dominici sacramenti ascenditur ad culmen gratie et glorie. Signanter autem secundum originem ymnico dicto exiit cum in monte oliuetum per hoc designatur quod per perceptionem tanti sacramenti fidelis homo nihil debet agere in conualle nec circa aliquod terrenum se occupare sed secundum Iheronimum debet ascendere in monte oliueti id est in virtutum sublimia ubi est laboris effectio et doloris solacium ac veri luminis noticia apprehenditur.

Orauit ergo dominus in monte oliueti suo in orto ad radicem eiusdem montis quod totum unum est et plenum figuris. Cum enim in monte orat sursum nos et pro celestibus habere cor in oratione et sublimia tantum orando inquiri debere docet. cum in valle et hoc in valle pinguedinis docet nos in oratione humilitatem et interius deuotionis ac dilectionis pinguedinem seruare et ut non gestemus cor aridum a caritatis pinguedine. Hic itaque passurus dominus ascendit in illum montem unde erat ascensurus in celum ut per hoc ostenderetur quod per tolerantiam passionis ascenditur ad quietem celestis mansionis. Unde Iheronimus in monte quidem oliueti ihesus vigilat et orat tenetur ac ligatur ac inde ad celos ascendit ut nos sciamus quia inde ad celos ascendimus unde vigilamus et oramus ligamur et non repugnamus in terra. Hic mons oliueti omni acceptione est dignus in quo dominus frequenter morari et orare ac multa et mira operari est dignatus. Est autem in hoc monte ecclesia in qua cum abbate nigri monachi esse solebant. Potest autem meditari quod dominus ihesus dedit nobis in isto seruo exemplum quod quod magnarum virtutum scilicet humilitatis in lauando pedes discipulorum caritatis in sacramento corporis et sanguinis sui et in sermone qui est monitis caritatis plenus orationis in orando in orto tribus vicibus paciencie in sustinendo proditorem suum et multa opprobria quando fuit captus et ductus ut latro et obediencie in cunctis ab passionem et mortem ex patris precepto. In his ergo virtutibus et alijs eum pro posse imitari coneris.

Oratio.

Iesu benignissime qui pro creditibus et credentibus in te ante tempus passionis patrem suppliciter exorasti rogo domine tuam clementiam et misericordiam pro illis et pro me et pro omnibus mihi consanguinitate affinitate familiaritate beneficio oratione recommendacione vel quocumque coniunctis seu cordi meo insertis et vniuersaliter pro omnibus fidelibus tam uiuis quam defunctis. Ut nobis uiuis et gratiam in presenti et gloriam in futuro exhibeas ac defunctis misericordiam et requiem eternam indulgeas et tu qui omnium redemptor es etiam eorum saluatorem te ostendas. Amen.

Sequitur Capitulum quinquagesimum octauum. De passione domini nostri ihesu christi.

De passione domini nostri. Quinquagesimum octauum Capitulum

Canit nunc ut passionem domini nostri ihesu christi tractemus. De qua ad minus sepius in die te cordari deberet christi-
anus. Unde dicit Bernardus. Quod cotidiana lectio christiani debet esse et

comestio domini passionis. et quod nichil ita attendit cor humanum quemadmodum sepe et sedulo recogitata passio et humanitas saluatoris. Qui ergo in cruce et in passione domini desiderat gloriam. secula meditatio debet in ipsa persistere que precipue inter cetera debet corbi nostro esse insita. ut sicut in suo corpore cicatrices et vulnera semper tenet et de eius corpore non delentur. ita et in corde nostro per memoriam nostri teneri et nunquam de eo deleri debet. Cuius quidem passionis misteria et que circa eum facta sunt si toto mentis intuitu perspicerentur. in nouum utique statum meditantem adducerent. Nam ex profundo corde et totis viscerum medullis eam perscrutanti multi passus insperati occurrerent. ex quibus nouam compassionem nouam amorem nouas consolationes et per consequens nouum quendam statum dulcedinis susceperet. que sibi presagia et principalia glorie videtur. Unde quedam moralis deuota in te circa passionem christi erat affecta. ut nunquam crucis ymaginem inspicere posset nisi cadens in terra quasi totaliter absorpta a se deficeret. Oportet ergo quod quis presentem se exhibeat affectuose diligenter et morose omnibus et singulis que circa dominicam passionem contigerunt. et quod illuc totam mentis aciem vigilantibus oculis cordis oblitis quod alijs auris et sollicitudinibus exterioribus dirigat perscrutante. Et scias quod si in hac scientia que super omnes alias scientias est volueris proficere. cum magno studio oportebit te a cibo et potu delicato abstinere et ad necessitatem tantum per de utroque sumere. Cena quoque nocturna siue potus multum impedit orationem et contemplationem. qua propter esset pro posse abstinendum. A vestibus quoque ac lectis mollioribus et delicatis abstinere. et in vestitu sicut et in victu humilioribus grossioribus uti et vilioribus. Oportet etiam quod caueas a multiloquio ac leticia vana et inepta. quia non decet eum qui vult christi dolorem sentire in verbis risibus lusu et gaudio vano se inutiliter occupare. Necessarium enim

erit ut aliquando ita cogites te presentem cogitatione tua ac si tunc temporis ibi pres fuisses qui passus fuit et ita te habeas in loquendo in uiuendo in dolendo ac si dominum tuum coram oculis tuis cerneretis pacem te. Ita enim et ipse dominus in spiritu tibi pres erit sicut a te cogitabit pres esse et accipiet tua vota et acceptabit tua facta. Et ut breuiter dicam oportebit te a delectatione et consolatione carnali cum magna diligencia elongari et ut amara et dura tibi dulcescant et suauia fiant si in christi doloribus et passione consolationem et dulces anime tue dapes cupis inuenire. Non enim bene conueniunt consolatio carnalis et contemplatio domine passionis. sed contraria quasi nomina sorduntur nec pres simpliciter caro et spiritus delectari. primo secundum apostolum si bi inuice aduersantur. Unde bernardus. Crux christi voluptati aduersatur. Et voluptas cruci. Et quomodo pres exulsi voluptatum amatores ut non sint christi persecutores. Reliqui enim sunt mortis christi. et si non ut persecutores tamen ut te te dei contemptores. Et iterum michi absit gloriari mihi in cruce domini mei ihesu christi per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. Non solum inquit mortuus mundo. sed et crucifixus quod est ignominiosissimum genus mortis. Ego illi et ipse michi. Omnia que mundus amat crux michi sunt. delectatio carnis diuide honores. vane hominum laudes. Que vero mundus reputat crucem illis affixus sum illis adherens illa toto amplectere affectu. Quamuis in his apostoli verbis illud quoque non incongrue possit intelligi crucifixum ei mundum reputatione. Ipsum vero mundo crucifixum compassionem. Crucifixum enim videbat mundum obligationibus victorum. et ipse crucifigebat ei per compassionis affectum. Hec bernardus. Et quia ut dicit Gregorius. Sine delectatione anima nunquam potest esse. Nam aut infimis delectatur aut sumis. Ideo heu multi consolationem diuinam non inuenientes protinus inhiant ad aliam et sic sibi iuste subtrahunt diuinam. Unde bernardus. Reuenat consolari anima tua in alijs. si vis in dei memoria delectari. Cuius ad alias consolationes mens inhiat et non penitus in caducas et transitorias tenuit consolari. Ipse sibi profecto celestis subtrahit gratiam consolationis quam si digna deuotione pleno affectu desiderio vehementi petere querere pulsare satageret. sine dubio petens acciperet quod inueniret. pulsanti aperiretur. Non ergo quod uetas consolationem aliam si cupis habere diuinam. Quia ut idem dicit bernardus. Delicata est diuina consolatio que non datur admittentibus alienam. Nec duplici via vel duplici affectu quetas diuinam consolationem quod indignum te redderes

ad eam. **V**nde **Bernh.** Indignus
benedictione celesti conuincitur qui dubio que
rit affectu duplici petit intentione. aliud fibi
refugium parat si forte eam non obtinere co
tingat. **Hec Bernh.** Manna defecit filijs isra
hel postquam comederunt de frugibus terre. pr
manna quod habebat in se omne delectamentum
et omnis saporis suauitate: significatur sua
uitas. **I**u que defecit filijs israhel id est claus
tralibus cum incipiunt comedere de frugibus
terre id est de se terreis consolationibus. **Unde**
Augustinus. Si animus habet unde delecte
tur extrinsecus sine delectatione manet intra
secus. **I**deo vir sanctus debet dicere cum propheta
Remune consolati anima mea. scilicet extrinsecus
et ideo ibi sequitur memor fui et delectatus sum
Vnde Richardus. Nunquam intellectus ad ce
lestium contemplationem perfecte attrahitur nisi
taro in necessarijs fortiter retrahatur. **V**n et
Greg. Si a carne hoc quod libet abscindimus
mor in spiritu quod delectat inueniemus. **C**
pacatis igitur saluatori nostro ihesu memo
riam passionis et vulnerum eius in corde tuo
habendo: certissime confidens quod eius consola
tionis locus in futuro efficietur si eius tribu
lationis in presenti socius inuenieris. **N**ec enim
pro ipso pie lugentibus gloriam suam nega
bit qui nec magdalene dolenti et ipsum que
renti resurrectionem suam occultare voluit.
Quod bene propheta inuuit dicens. Qui semi
nant in lacrimis in exultatione metent. **V**n
Apostolus. Si tamen compatimur ut et simul
glorificemur. **Unde et Bernh.** Qui manducat
carneam meam et bibit sanguinem meum ha
bet vitam eternam hoc est si compatimur et con
regnabitis. **S**ed non solum corde: verum etiam
corpe compatendum est christo. **Vnde Ambro.**
Qui autem compatitur non per seipsum compati
tur sed ut tribulationes christi in corpe suo im
pleat sicut implebat et paulus. **Unde et in ca
ntico.** Pone me ut signaculum super cor tuum
diligendo scilicet me per affectum et michi te
conformando per affectionem dilectionis et ut
signaculum super brachium tuum. diligendo et
tiam me per effectum et michi te conformando
per amorem operationis. signaculum enim for
mam suam imprimit rei que sigillatur. **E**t me
rito debes me diligere utroque modo. quia for
tis est ut mors dilectio hoc est tam fortiter te
dilexi quod pro amore tuo mortuus sum: et dum
fuit infernus emulatio quia nullus temptame
tis hostium a nostre salutis cura reuocare potu
it fuit infernus nullus miserorum cruciatibus
mitigatur. **P**er multas ergo tribulationes
oportet nos intrare in regnum celorum quod
hinc figuratur per hoc quod cruci ponitur inter

chorum et cancellos ecclesie ut qui chorum
intrare voluerint vadant sub cruce. quia ab
ecclesia militante ad triumphantem nemo nisi
per crucem potest intrare. **M**ultum quippe pla
cet deo quod homo memoriam passionis et vulne
rum eius portet in corde suo. **N**arratur enim
quod cum quidam heremita sanctissime vite in
stanter dominum exoraret. ut sibi ostenderet quod
sibi inter cetera seruicia magis acceptaret vi
dit hominem nudum trepidantem frigore
et crucem magnam super se baiulante et sibi
quis esset interroganti dicentem. **I**hesus cris
tus ego sum. **R**ogasti enim me ut tibi oste
derem quod inter cetera seruicia michi magis
complaceret et nunc tibi dico. quod hoc scilicet
quod quis homo iuxta me portare crucem meam
et vulnera et passionem in corde suo. **E**t hec
dicens euauit. **C**rucem domini debemus ba
iulare et iuuare eum portare. et hoc in corde
per recordationem et compassionem. in ore
per eorum et deuotam gratiarum actionem.
In corpore per flagellationem et castigatio
nem ut saluatori nostro corde ore et opere gra
cias agamus. **C**uidam etiam seni matrone
oculse multitudinem et numerum omnium
vulnerum christi scire cupienti et pro hac reflex
bilitate deum oranti vix celica missa dixit. **Q**uoniam
quod milia quadringenta nonaginta vulnera mei
corpe per experiri que si venerari volueris ora
tionem dominicam cum salutatione angelica quin
decies cotidie in memoria passionis mee re
plicabis. sicque anno reuoluto vnumquodque vul
nus venerabiliter saluta. **H**ec oratio valde pla
cet deo prout postmodum reuelatum fuit eadem
solitatio. **E**t accipitur hic numerus secundum annum
biseptilem ut semper sufficere possit quia minor
numerus quem quidam ponunt scilicet quin
que milia quadringenta septuaginta quinque
alijs annis tantum. sed non hoc anno suf
ficiat. **D**e numero vulnerum christi sunt ver
sus isti. **M**ittitur ut legitur. olim vix celica
lemis. **C**or resouendo semis flebilis ut sequi
tur. **D**. hic undecies decem dempta simpli
ce christi. **U**nde reuipisti vulnera cuncta scies.
Tot quippe fuerunt vulnera christi accipi
endo videlicet quamlibet plagam flagellato
nis pro vulnere vno et puncturam cuiuslibet
spine pro vno. **C**uius quidem numeri par
tes singule congruunt mysterio passionis do
minice. **M**illenarius enim qui est ultimus
limes numerorum ultimam et supremam per
fectionem in hac vita homini possibilem in
sinuat. quam utique christus in sua passione
et summo adimpleuit. **Q**uinararius autem
ad quinque sensus refertur. in quibus om
nibus christus passus fuit ut sensus nostre

nostri peccatis corruptos reintegraret. **C**en-
tenarius etiam perfectionem notat. **E**t ideo
per cccc. perfectio noui testamenti qd in qtu-
or euangelis consistit accipi potest: qd qui-
dem testamentum in sanguine passionis xpi
dedicatum est. **N**onagenarius vero q constat
ex ductu denarii in nouenarium designat no-
uem ordines angelorum. **I**nter qs ducimur
per obseruanciam preceptoru decalogi & hoc
non nisi per meritum passionis xpi. **M**ulta q
dem et magna bona proueniunt homini pas-
sionem cristi frequentanti et se circa eam se-
dulo occupanti. **S**i enim ad diuinitatis cogni-
tionem peruenire desideras. testat ut per as-
sumptam humanitatem et humanitatis pas-
sionem tamq per viam regiam gradati ascen-
dere ad altiora discas. **Q**uia non datur pue-
ntre ad diuinitatis altitudinem vel inuisitata
dulcedinem: nisi tractis pio quodam fidei
ac dilectionis affectu p humanitatis cristi
amantudinem. **E**t quanto hac neglecta quis
ascenderit altius tato cadit profundius. **H**ec
est via per quam iure. **H**ec est porta per qua
introitus ad desideratum finem conceditur.
Per fructiferam namq ac venerabilem xpi
passionem. **A**uctorum nobis spiritualium
bonorum materia copiosissime ministratur.
Vbi enim est gloriatio nostra. **V**bi spes et le-
ticia cordis nostri. **S**euera in cristo vno sum-
mo et vero bono. et preciosissimo eius passi-
onis thesauro. **E**t ideo tam impreciabilem
thesaurum delectat iugiter in corde retinere
et continue de ipso loqui. ac omni tempore
mente et corpore cum ipso occupari. **V**bi nam
quoq et in cordibus nup marcescat. s sem-
per rediuita pullulatione nouus existat. **F**e-
lix proinde tu o gloriosissimum lumen ecclesi-
arum qui archanum diuinitatis attingens
abyssum claritatis diuine oculis purioribus
intuendo introisti ac verba que no licet homi-
ni loqui audisti et tu ad yma descendens affec-
tu quodam mellico passionis huius ob pre-
mium de cordis thesauro in medium euicisti
et dicens. **N**ichil arbitratus sum me scire intus
nisi ihesum cristum et hunc crucifixum.
O verbum mellifluum dulcius super mel et
fauum deuotis mentibus iugiter ruminan-
dum. de quo liquor emanat qui miseris lac-
gitre gaudia salutis pparat. **C**eterum qcuq
eternam salutem & premiorum magnitudinem
desiderat habere acq quoq auctatum vir-
tutum optat conscendere scienciam etiam at-
q sapienciam obtinere inter pspira et aduer-
sa equanimiter stare et securam viam ambu-
lare necnon amaritudinem passionis cristi
eiusq consolationis potum suauissimum de

hiderat preguistat. **D**ebet ihesum cristum inq
crucifixu iugiter in suo corde portare freques
passionis huius memoria in doctum queq red-
dit doctissimum ac impios et pdeotas facit
pfecte in magistros in qd inq no sciencie
que inflat sed caritatis que edificat. **I**psa est
velut qdem liber vite: in quo omnia saluti ne-
cessaria inueniuntur. **H**ic liber de omnibus do-
cens mellea quada dulcedine punctus sentit.
Felix qui eius studio seriose intendit. q con-
temptu mundi et in amore dei proficiet aucta-
tum q virtutu ac gratiaru incrementu sumet.
Memoria passionis cristi debet fieri non psc-
torie nec cum festinat acceleratione maxime
cum tps aderit sufficiens et oportunus: sed cu
inacta & motosa ac precordiali rememoracoe
et flebili quadam compassione. **N**isi enim hoc
dulcissimum lignum dentibus affectuose dis-
crecionis masticatum fuerit. **S**apor eius licet
imensus nequaquam mouebit. **Q**uod et siquid
flere cum flente aut dolere cum dolente non po-
tes saltem affectu deuoto de tantis beneficiis
tibi p eam gratuito exhibitis gaudere et gra-
cias agere debes. **Q**uod si nec affectu compassi-
onis nec gratulationis desiderio moueris sed
dura quadam affectione te in eius recordacoe
deprimis sentis nichilominus induricia cordis
tui ad laudem dei memoriam huius salutiferre
passionis qualitercuq par te. et ad a te ha-
bere non potes ipsius manibus pmissis com-
mitte. **P**etente bis scilicet interiori videlicet
recordacione & corporali nichilominus latere te
exertens ad pietatem p extensionem manuu
seu oculoru ad crucifixum subleuationem vel
pectoris consortionem aut genuflectiones deu-
tas seu disciplinas & flagellationes vel cetera
similia pietatis officia continuando donec e-
grebiantur aque lacrimaru largissime. ut et
to bibat deuotis aquas et corpus aiale ei?
experiencia accensum ad gratiam abilitetur.
Porro passionis cristi frequentem meditaci-
onem inter alia innumera ad quatuor pcedi-
pue tibi noueris pdesse solacia. videlicet ad
tria pncipalia vicia que in mundo sunt repel-
lenda ad tribulationem et penitentiam mitiga-
dam ad tristitiam inordinatam repellendam et
ad penam purgatorii diminuendam. **D**e primo
patet in **T**renis ubi dicitur. **R**ecordare paup-
tatis mee transgressionis id est vilitatis tras-
gradientis omnes alias vilitates et fellis. **C**o-
cupiscencia ergo carnis debet crucifigi p cru-
cifigi amaritudinem. **C**oncupiscencia oculoru
per eius paupertatem. **S**upbia vite p eius vilifica-
cionem. **S**ed voluptuosi contrariantur cruci
cristi. **Q**uia cristus in ea sustinuit amaritudi-
nem. **I**tem vane gloriosi quia cristus in ea

sustinuit ignominiam item avari quia crast
in ea sustinuit paupertatem. De secundo etiam
ex hoc apparet quod cibus aliqui de se insipidi.
Per salisam appositam vel condimentum fit
sapidus. sic tribulatio et penitentia de se sunt
insipide. sed apposita salis passionis cristi qui
fuit amara efficiuntur dulcia et sapida. Tercium
autem scilicet qualiter dolorem animi expellat
exemplo tibi potius quam verbo monstrabo. Erat
namque quidam quidam circa conuersionis sue in
icia quedam tristitia inordinata letaliter op
preffit ita ut nec legere nec orare nec quidquam
boni pro tunc facere posset. Qui dum die qua
dam in cella reclusus ab hac passione grauiter
regeretur et incredibili dolore affligeretur.
facta est ad eum desuper quasi vox intellectualis
dicens Quid hic sedes ociosus et in te ipso ta
lescens. Surge nunc et meam deuote pertracta
passionem et in amaritudine tuum deuotius
dolorem. Quo audito ille frater surrexit et se
ad meditandum passionem contulit et ex tunc
medicina hac salutari sanatus per eius conti
nuam replicationem nequaquam plus de cetero
talem unquam sensit animi passionem. Quartum
vero scilicet qualiter hec utilissima meditatio
penam purgatorii relaxare habeat tibi indicabo.
En auctor nature nil inordinatum in sua na
tura relinquit sed nec diuina iustitia quidquam
impunitum dimittit quod non aut hic aut in
futuro debite correctioni subiacet. Quando igitur
putas quod finem habitura esset pena aliorum
peccatorum qui multis criminibus obnoxius
condignam satisfactionem pro quolibet mor
tali pro millefima parte non impleuisset quam
exsoluere in locis purgatorii decedens cogere
tur usque ad minimum quadrantes. O nimis
longa misere anime expectatio. O diuturna
et acerba animi cruciatio dolor pseuerans et
inmensus penitentia grauior omni terrestri cru
ciatu. Sed vide quod hanc penam leuissima et
breuissima satisfactione compensare possit qui
cumque ipsam de thesauro passionis agni im
maculati recipere sciret. Hic namque thesaurus
preciosissimus propter raritatem maximam per
sonamque dignissimam ac dolorem inmensissi
mum sufficiens est et superabundans. Et ideo
taliter posset se homo ad hunc applicare et de
ius merito et satisfactione se deuote ad se tra
here ut si mille annis purgari deberet in breui
et toto liberaretur. Si ergo vis penam purgatorii
longam et acerbam in temporalem breuem et leuem
commutare studeas hec facere. Primo omnino de
bes corde compuncto et spiritu contribulato cum
gemitu cordis enormitatem peccatorum tuorum
grauissime ponderare confitendo aduersum te in
iusticiam quam domino amarissime recogitando

quid feceris quem offenderis quid te merue
ris. peccatum inueniens domine super numerum
arene maris. Deinde debes te ipsum coram oculis
eterni iudicis humiliter despicere et vilem esti
mare ita ut cum publicano oculos non audas
nec audeas ad celum leuare nec labijs pollu
tis nomen illud gloriosum nominare sed ne
que te ipsum hominem sed verum immundum
estimare et opera tua satisfactoria quasi nullius
momenti sint ambulare et sic miser et mise
rabilis ante fores gratiam iudicis et cum iu
dicis et cum profundo gemitu cordis tui pe
tere et dicere Pater mi peccatum in celum et co
ram te. et non sum dignus vocari filius tuus
fac michi sicut vni ex mercenariis tuis. Post
tea meritum passionis cristi debes cum summo
affectu extollere et magnificare cogitando quam
apud eum copiosissima est redemptio et quod mi
nima gutta preciosissimi sanguinis qui per omnes
partes corporis sui vulneribus repleti largiter
effluxit pro redemptione et satisfactione to
cius mundi suffecisset sed copiose ipsum effu
dere voluit in argumentum magni amoris et
superfluentissime pietatis in solamen omnium mi
serorum. Tandem debes humili quidem sed fer
uendo affectu manu auxiliatoris querere et mi
sericordissimi redemptoris meritum infinitum in
subsidium postulare nichil hesitans quod prius
est fons ille pietatis iugiter scaturiens ad mi
serendum quam tu ad petendum. O verbum gratiosum
et precipuum miseris peccatoribus cum summa epula
tione suscipiendum eo quod in cristi passione sic in
promptu inuenimus unde possumus peccata
ablueri. penas delere gratiam inuenire et glo
riam sempiternam promereri. Memoria igitur
passionis cristi semper debes in corde tuo habere
et omnes tribulationes et aduersitates quas
pateris ad ipsam referre ipsiusque similitudi
nem quantum possibile est induere. Et cum ex
occulta dispensatione tibi consolatio interna
subtrahitur et desolatus relinqueris debes ad
instar veri crucifixi non aliunde consolationem
querere sed patienter expectare et suum ad pa
trem qui in celis est respectum habere te ipsum
deserendo et omnem cogitatum tuum in ipsum iactando.
Tunc sine dubio quanto fuerit maior hominis
exterioris pressura et desertio hominis in
terioris cum voluntate deo unita. tanto similior
crucifixo et amabilior patri peramando eris
quia reuera hoc est punctum aduersitatis per
quod milites probatissimi in acie cristi con
stituti strictissime examinantur. Item omnia in
fortuna et cuncta instabilia clementie dei des
committere et sic te libere in omni facto tenere quam si
homo qui in prociectu migraturus est de hoc mundo
Refugiumque continuum in vulnere lateris ihesu

cristi debes querere tamquam columba in forami-
ni ius petre quia in loco semper inuenies copi-
osam simam peccatorum remissionem gratiarum
plenitudinem et a cunctis malis imminenti-
bus securam protectionem. Ad narrationem ita-
que dispositi accedamus. Si igitur vigilanter
attendisti premissa que de vita cristi sunt dic-
ta hic multo vigilanter totum apponas ani-
mum totam virtutem quia hic maxime ap-
paret illa eius caritas que corda nostra debe-
ret totaliter concremare. Non solum autem
illa penalis et mortalis crucifixio domini sed
et ea que eandem precesserant sunt verbe in-
mentissime compassionis et amaritudinis et
stuporis. Quid enim est cogitare quod ipse do-
minus noster super omnia benedictus deus
ab hora qua de nocte cum facibus et armis
tamquam latro questus fuit et captus usque ad
septam crucifixionis sue scilicet horam fuit in bel-
lo continuo doloris magnis obprobriis et
tormentis. Non enim sibi datur vel modica
requies. Sed in quali bello et conflictu audi-
et vide. Alius eum tradit alius comprehendit
alius ligat alius ducit alius impellit ali-
us exclamat alius insurgit alius verbat alius
circumvoluit alius interrogat alius contra
eum falsos testes inquit alius inquirentem
associat alius falsum testimonium contra eu-
m dicit alius accusat alius deludit alius blas-
phemat alius in eum expuit alius oculos ve-
lat alius infaciem cedit alius colapsoizat al-
ius veste alba induit alius spernit alius il-
ludit alius ad columpnam eum ducit alius
dum ducitur percutit alius vociferatur alius
eum insultanter ad verberandum suscepit ali-
us in eum impetum facit alius exspoliat alius
eum ad columpnam ligat alius flagellat alius
eum purpura in contumeliam vestit alius spinis
eum coronat alius arundinem in manu ei-
us ponit alius furibunde reaccipit ut spinosum
caput feriat alius nugatorie genu flectit al-
ius ut regem salutat. Hec et multa similia
non solum alius sed et alii plurimi intulerunt.
Ducitur et reducit de iudicio in iudicium
de obprobrio in obprobrium de supplicio in
supplicium spernitur et reprobatur voluitur
et circumflectitur huc atque illuc tamquam stul-
tus et ibecillus sed et tamquam latro et impiissimus
malefactor modo ad annam modo ad cyprianam
modo ad pilatum modo ad herodem et ite-
rum ad pilatum et ibidem modo intus mo-
do foris. Deus meus quid est hoc. Nonne
hoc tibi videtur durissimum amarissimum et
continuum bellum. Sed expecta patumper et
duriora videbis. A tant contra eum constant
et viracissime principes scribe et pharisei et

milia populi. Declamant ab omnibus unan-
miter ut crucifigatur. Crucis humeris suis in-
fractis et laceratis imponitur in qua crucifi-
gatur. Concurrunt undique ciues et aduene-
tam maiores quam etiam vilissimi tibaldi vini
que potatores non ad compaciendum sed ad
decidendum. Nemo est qui eum recognoscat
sed luto et immundicijs eum impetunt et af-
fligunt. Et dum suam portat ignominiam fac-
tus est illis in pabulam. Contra eum loque-
bantur qui sedebant in porta et in eum psal-
lebant qui bibebant vinum. Impellitur et ap-
iatur trahitur et acceleratur et sic fatigatus
flagellatus cruciatus totusque maceratus et
obprobrijs saturatus usque ad summum non
sinitur requiescere non esse in decio. Dixi potest
reforescere spiritum quousque perueniatur ad
caluarie locum. Et hec omnia cum impetu et
furore fecerunt. In ipso autem loco finis et
quies negotio de quo tractamus imponitur.
Sed que est illa quies. Crucifixio et lectus
doloris. Ecce qualis. Asperior bello est vides
ergo quomodo usque ad horam septam pas-
sus est longum et durum bellum. Vere intra-
uerunt aque usque ad animam suam et vere
circumdederunt eum canes multi et feroces
et terribiles qui dire et ut gladium bis acu-
tum eracerunt in eum linguas et manus su-
as. In passione autem cristi tria fuerunt in
summo ad que rediguntur cetera omnia et in
quibus penitentie summa exprimitur et vere
patientie perfectio exprimitur. Primum est te-
rum ablacio et nudacio sed in contemptus
et iectio. tertium pena et corporalis afflictio
que omnia in christo domino fuerunt in sum-
mo. Nudatus est a crucifixoribus ita ut nec
femoralia in eo remanerent quod nulli vn-
quam latronum factum fuisse legimus et prea-
nuntiis a pia matre sua non incongrue credi-
tur inuolutus. Nudum ergo crucem ita nu-
dus ascendit ut si per sepulchrum illius ter-
ram matrem omnium corporum velimus in-
telligere recte possit ei et ad litteram conueni-
re quod sanctus iob ait. Nudus egressus sum
de utero matris mee et nudus reuertar illuc.
Vnde Ambrosius. Restat igitur considerare
crucem dominus qualis ascendat. Nudum
video. Talis ergo ascendat qui seculum vin-
cere pensat ut seculi adiumenta non querat.
Dicitur est adam qui vestimenta questuit vi-
dit ille qui tegumenta deposuit. Et talis ascen-
dit quales nos auctore deo natura formauit.
Talis in paradiso homo prius habitauerat.
Talis ad paradysum homo secundus intrauit.
Hec ambrosius. Sed quis narrare sufficiat
qualia et quantalibet qualis et quibus

a quibus et a qualibus passus sit. **N**ec enim
et a parte patientis et a parte inferentis et a
parte illatorum pendenda sunt nec aliter et uti
nam vel sic dignè pensari possint. **V**ide qua
lia passus est. **E**te nimis gladijs et fustibus
tamquam ad latronem exierunt comprehendere eum
traditus caput est ligatus velatus consputus
alapis et colaphis celsus accusatus in veste al
ba illusus flagellatus purpura in obprobrium
indutus spinis coronatus acutissime pro sce
ptro insignitus et capite percussus derisorie a
doctis et salutaribus ac multis alijs illusioni
bus et contumelijs affectus et demum crux est
affixus. **A**d consummandam quippe hominis humi
litate omnia in ea contumeliarum genera exercebat.
Sed quis nouit quanta passus est. **C**redimus
enim sanctos euangelistas breuitatis causa
iterationem tantum species non etiam numerum
expressisse. **Q**uis enim scire quis narrare suffice
ret quot et quodiens in tanta multitudine quod
tunc ibi erat eum iterum. **I**n augmentum
etiam iterationis et veritatis confirmationis et
iheronimie accedit ubi et quando passus est.
Ubi et ubique inter cognatos et notos in iheru
salem in ciuitate regia famosa et populosa: ex
tra portam in loco punitionis sceleratorum scilicet
in loco caluarie fedito et immundo ubi occide
bantur homines et latrones ubi in medio
latronum in cruce quasi ad spectaculum ele
uabatur flentibus amicis et insultantibus in
imicis. **Q**uando. **I**n precipua solempnitate
iudeorum ad quam propter reuerentiam templi
et pulchritudinem et propter ipsam festiuitatem
confluebat non solum ex iudea verum etiam
ex diuersis gentium nationibus maxima mul
titudo et que maxime illa die ad tantum spec
taculum concurtebat coram quibus dominus
noster ludibrio expositus omnibus spectacu
lum est factus. **S**ed de afflictione corporali quod
dicturi sumus. **C**aro enim crucis beatissima atque
mundissima quanto natura purior quanto ab
omni labe peccati sincerior fuit tanto ubique pas
sibilior exstitit ad tormenta. **U**nde in persona ip
sius Ieremias lamentabatur dicens. **O** vos
omnes qui transitis per viam attendite et vi
dete si est dolor sicut dolor meus. **Q**uasi dice
ret non. **Q**uamuis enim multi martires multa
et magna tormentorum passi sunt generatim nul
lus tamen in carne ex peccato corrupta tam
sensibilis esse potuit ad tormenta. **Q**uoniam etiam
cum ipse martires suos in passionibus non so
lum roboraueit verum etiam ipsum dolorem
mitigaueit aut certe in refrigerium et oblec
tamentum frequentes conuertit. **E**t quamuis
hec martiribus suis crucis ex potentia diui
nitatis contulerit beneficia pie tamen credimus

et fiducialiter confitemur eum non sibi hoc
sue humanitati beneficium hoc prestitisse sed
in carne illa mundissima quantum dolore na
turaliter sustinere potuit tantum usque ad exitum
anime sustinuisse et vim doloris victorie paci
encie tolerasse. **E**cce qualia et quanta passus
sit videmus. **S**ed iam qualis et quantus sit quod
hec passus est videamus. **N**omme ipse est in
nocens manibus et mundo corde qui peccatum
non fecit nec inuentus est dolus in ore eius.
Nomme ipse mitis et humilis corde. **N**onne
ipse est qui fecit celum et terram mare et omnia
que in eis sunt. **N**omme ipse est qui cuncta quod
fecit tenet regit gubernat et protegit. **N**onne
ipse est qui intuetur abissos cuius oculis omnia
nuda sunt et aperta qui nouit omnia antequam
fiant. **N**omme ipse est qui nouit cogitationes an
gelorum et sanctorum omnium et quos ipse nec
inspirat nec format demonum et hominum p
uersorum. **N**omme ipse est qui vult omnes ho
mines saluos fieri et ad agnitionem veritatis
venire. **I**psa primum est dei filius deus verus
summe potens sapiens et bonus. **V**ideamus
etiam a quibus et a qualibus hec omnia passus
sit. **I**n augmentum enim doloris et dedecoris non
hec ab extraneis sed a domesticis passus est nec
a quibuslibet vicinis et notis sed a filiis et fra
tribus de quibus ipse dixit non est bonum su
mere panem filiorum et mittere ambus in
deus ubique filios vocans et gentiles canes.
et danielis in persona ipsius loquens ad patrem
narrabo inquit nomen tuum fratribus meis
id est iudeis ex quibus erat secundum carnem. **Q**ui
etiam filij et fratres quales fuerint ostendit
in psalms. **U**bi ait: filios enutriuisti et exaltaui
ipsi autem spreuerunt me et in canticis. **F**ilij
matris mee pugnaverunt contra me. **C**ontra
quos in euangelio sepe inuehiuntur et eterne
damnationis eis comminatur. **E**cce qualia
et quanta qualis et quantus a quibus et quod
libus passus est dominus ut ex omnibus ad
uertamus quantum ipsi domino qui pro nobis ne
qua mandiphs hec omnia voluntarie passus
est. **U**bi ubique debeat christianus. **L**etali du
ricia laborat qui taliter amantem non amat. **A**d
intendendum autem ad saporem diuine passionis et
ad opaciendum domino nostro ihesu crucifixo hec attē
de. **p**rimo studeas quantum potes et vnice illi per fer
uentem amorem. **N**am quanto feruentius eum diliges ta
to magis sue passioni operaberis. **E**t quanto plius ei
copassus fueris tanto plius erga eum tuus affectus ac
cedet. **v**bi sic se mutuo augent dilectio et opas
sio donec vias ad perfectiorem non habent transierint. **p**ro
aliquo sua misericordia et precipue studeas abicere omnes
presumptiones diffidentiam et negligentiam. **Q**ui enim homo tam
nobile opus aggredi huiusmodi confidit qui in ista quod

quanta potest mundicia cordis. Et quia homo sibi videatur indignus. tamen nequaquam desistat: quia ipse cunctis pro peccatoribus crucifixus est. **P**rimo igitur sic vniuersis sibi amore ut cor tuum intret in ipsum totaliter et extra ipsum reputa nichil esse ac de te extra ipsum tamquam de nichilo curabis. Tota cura tua vertatur ad presens circa dominum tuum passum nec de te aliquid exhibeas alteri nam eius es quicquid es. Sic ergo totaliter transformatus in ipsum. non possum credere quin eius vulneribus vulnereris et perfundaris eius contumeliis illusionibus et obprobriis. Et ad omnia addas orationem. ut quasi continue de precibus dominum ihesum christum ut suis vulneribus vulneret mentem tuam et ad ipsa vulnera quasi semper dirige cordis affectum ut per tuam nimiam importunitatem a sua misericordia impetres quod intendis. De modis autem exercitii passionis ihesu christi scire debes quod circa passionem domini potest homo se habere sex modis. Consideret eam primo ad imitandum secundo ad pacendum. tertio ad mirandum. quarto ad epulandum. quinto ad resoluendum. sexto ad quiescendum. **P**rimo ad imitandum consideret nam imitatio christi est summa et perfecta religio perfecti. Hec est regula et exemplar perfectionis omnis vite et virtutis. scilicet christum imitari in passione et in morte. Sit ergo nostra regula viuendi passio saluatoris nam tanto amplius desolamur. quanto ab hoc exemplari et regula amplius elongamur. Semper ergo quantum in nobis est velimus ab omnibus consulari deici et vilipendi illud persecutionem pati flagellari et in diuinis obsequiis ab omnibus exprobari. Simus nudi cum nudo et nichil penitus cupiamus habere imo habere aliquid sit nobis grauissima pena et dolor in tenus. Abhorreamus delectabilia et dulcia de gustare et potius velimus vilibus et amaribus cibari quia ipse fuit felle et aceto potatus. Et ut breuiter dicam consideremus que pro nobis sustinuit et quod licet se in passionibus habuit et nos pro modulo nostro quantum possumus conformemur eidem. Secundo debemus considerare eam ad copacendum. Debemus enim considerare ipsius flagella illusiones et obprobria et in corde nostro ruminare et ymaginari quanta sit delectio et contemptus erga dominum nostrum quanta dolor quanta afflictio in corde et corpore suo et quod facio passionis et compassionis sue peccata nostra sunt. Magnam habemus materiam flendi et causam lugendi. si intime cogitemus quod sumus occasio necis vniuersi si

lii dei rei lese maiestatis eius. Consideremus quanta tunc amaritudine repletus erat angelorum dulcedo quantum etiam aggrauabat eum non tantum pene illatio et nostra ingratitudo sed assistentis matris afflictio quam sic diligebat et quasi deficere pro compassione dolore videbat. Iam ergo transfigant cordis nostri intima eius conuicia flagella et vulnera. nec in nobis sit quod non infundatur et compassione et non affligatur dolore immenso. Tercio consideremus quis que et pro quibus passus est et multum mirari debemus. Quis scilicet dei filius. deus verus summe potens sapiens et bonus. Sed que. Perigenationem fugam. famem. sitim frigus. calorem tempestates. horrores persecutiones observationes vitula flagella illusiones et dolores. Conspuit gloria contemnitur iusticia iudex iudicatur inoffensus inculpatur innocens infamatur de blasphematur christus conculcatur. vita occiditur sol obscuratur luna demigatur: sydera disperguntur. Sed pro quibus hec patitur. Pro sceleratissimis inimicis pro nequissimis macipis pro contemptoribus diuine maiestatis et pro ingratissimis diuine pietati. Ergo talis et tantus talia et tanta pro tam vilissimis et abiectis passus est. Sed a quibus. A specialiter dilectis quibus omnem benignitatem ostendit. et a vilissimis a stultissimis ab impijs: maximus sapientissimus summe pius. et a fame fetidissima. splendor eternus. Et in hijs omnibus in diuine pietatis ammiracione eleuemur. Quarto consideremus eam ad epulandum. Epulare in ea debemus de redemptione humana restauratione angelica et clemencia diuina. De redemptione humana sine dubio nimis gaudere debemus facta per christi passionem et mortem. Quis queso non epulet et gaudeat cum cernat se per hanc redemptum a damnacione eterna a culpe ignominia a potestate dyabolica. Epulemur etiam quod per christi passionem restaurata est angelica ruina. Magna preciositas debet esse nobis cum videmus per christi mortem tam nobile collegium reparari de nobis. ut fiat vniuersale et unus pastor et unus vniuersum de vno. Precipue autem epulare debemus cernentes in predictis omnibus summam domini nostri clemenciam. Vbi queso magis apparet benignissima domini nostri clemencia quam in passione sua. vbi tam turpia et grauia sustinere voluit pro inimico suo liberando et glorificando qui puniendus erat quadam morte eterna. Quanto consideremus beatissimam christi passionem ad cordium nostrorum resolutionem in christum quod fit quando non solum imitatur

compati ammittatur et exulcat h etiam totu
homo quodammodo conuertitur in ipsum scilicet
dominum ihesum cristum crucifixum ut iam
quasi ubiq et semp sibi crucifixus occurrat
ymo tunc res in ipsum resoluatur quando ex
se exiens homo et suprapositus vniuerso ymo
totus supra se totum abstractus ab omnibus
totus est conuersus in dominum suum passum
vt no videat seniatq intra seipsum nisi cris
tum crucifixum illudum exprobatu et passu
pro nobis **Sexto** consideremus illam beatissi
mam passionem ad quietem dulcoris qd fit
cum iam resolutus vt dixi fitbundus eandem
passionem ruminare no cessat intrans sed in
posse i illum passionis thesaurum humiliter
et deuote et liquefit amore deuoto et feruida
deuotione deficit a se et quiescit in cristo cru
cifero **Sed** quanto plus deficit a se amore et
deuotione tato plus eidem dilecto pro se mor
tuo inheret et plus requiescit in ipso **Et** hic
mutuo se auget adhesio et amoris deuotio do
nec totus deficiens absorbeat ab illo tami
no amoris passionis dilecti Sicut i amplex
ibus sponsi sponsa quiescit q clamat et dicit
Adiuu ro vs filie lion ne euigilare faciat
dilectam donec ipsa velit **Hic** circa passionem
domini debet esse imitatio ad purgationem et
directionem compassio ad unionem et amo
rem amittatio ab mentis eleuationem gau
dium et exultatio ad cordis dilatacionem re
solucio ad pfectam conformacionem quies et
pauisacio ad deuotionis consummacionem
Docet at passio cristi tria scilicet q odiosa
sint deo vicia q lacrimosa inferni supplicia et
q graciosa celi gaudia **Cristus** em passus
est pro culpis delendis pro supplicijs nobis
aufereendis et pro gaudijs celi conferendis
Hec in quadam generalitate sunt dicta sed vi
damus diligenter singula **Non** em nos de
bet cadere illa cogitare que cristum dominum
non debuit tolerare **Et** prout dicitur no solu
semel pro omnibus hec tolerare sed etiam ite
rato pro peccatoribus singulis si necesse esset
omnia sustinere delibemuit et paratus fuit
O deus meus misericordia mea quid est hoc
Quis ad tantam pietatem non obstupescit
Vnde sanctus vir carpus dicebat se aliquan
do contristatum a quodam infidelium qui
quendam bonum ab ecclesia seduceat **Cuq**
staret in dheno colloquio indignatus non esse
iustum dicens si viueret impij subitantes rec
tas vias domini peijt a deo igne celesti veru
q; immisericorditer consumi **Et** vidit subito i
visione ihm humaniformiter in dorso celi a
gelis iphi astantibus dicente sibi **Carpe** carpe
pacis su p hqibz saluabis iter pati **Oratio**

O Vlissime domine ihesu infunde obse
cro multitudinem caritatis tue michi
pccatori vt nichil terrenum vel carnale
desiderem h te solum sup oia diligam vt po
nitus tenuat consolari aia mea nisi in te deo
meo dulcissimo **Scribe** digito tuo in tabulis
cordis mei totu que p me pculisti memoriā
vt ea semp pre oculis habeam et dulcescat in
no solum illa cogitare sed etiam si necesse sit
pro meo modulo tolerare et non solum tibi
ex omnibz viribus obsequi sed etiam ppter
te contumelijs affici aut certe morte turpissima
condempnari Amen **De primo completorio**
Capitulum **LVIII**

R **Assume** igit a principio pas
sionis meditationes istas et
prosequere per ordinem vsq
ad finem et attende ad fin
gula ac si presens esses **Con**
spice itaq dñm ihm attente
cum a cena exiens hora completorii in ortum
cum discipulis suis vadit ultimo nūc ab eis
alloquandus itinere quomodo affectuose soci
aliter ac familiariter eis loquitur et eos ad om
cionem hortatur **Et** cum intrasset in ortum cū
discipulis dixit eis **Sedete** hic id est expec
tate no moueamini sicut nec loco ita nec men
te donec vadam illuc et dormiam **Et** vos etiam
orate ne intretis in temptationem pre consen
sum ne scilicet succumbatis temptationi **Ve**
ait **Ihero** sepantur in oratione qui sepant
in passione et **Crisostomus** Consuetudo enim
ei erat sine eis orare **Hoc** aut faciebat erudi
ens nos in orationibus quietem constituere
nobis ipsis et solitudinem multam querere
Vnde et **Cyrellus** Demotum orat vt discas
q animo attento et corde quieto colloquēdy
est cum deo sublimi **Hec** aut dixit octo ap
ostol q iudas ibi no erat et tres scilicet dupit
scilicet petru iacobu et iohanne **Per** hoc qd
cristus vles orare assupit pter iacobu et iohā
ne docet nos q ois vles deuote orare dz ha
bere tres comites scz fidei firmitate designata
in petro q interpretat agnoscēs et tpaliū abdia
coez ea sub pdibz p attemptu ponēdo et nichil
de tpalibz dū orat cogitādo h designat in iacob
q dicit supplantator ac ponē se in statu grē et
hū grē feruore q designat in iohāne q interp
tat in q est grā **Assumpto** igit petro et duobz fi
lijs zebedei spāliter tūp suis secretarijs et ma
gis familiaribz vt qbz i tñsfiguracōe oñderat
glām sue maiestatis eis de reuelat etia tristit
ciā sue passiois et q viderat gloriosa videret
et huilia cepit ille cui sūt oia et i q abūfatus
nichil habebat quia pccm non fecerat morte
sibi imminet et statim et parat qd g nos oportet

facere. **V**nde iheronimus. **I**n hoc pauere et
tristitia dei de re ante iudicium mortis. q
non potest tam is per nos dicere nā per illum ve
nit princeps mundi huius et in me non ha
bet quicquid. **N**ec autem tristitia domini max
ima fuit quia tunc ait illis tristis est anima
mea usque ad mortem. **V**italiter dictum est
id est malum tristis est anima mea q trist
itia tantum in mensa erat quantum esse pote
rat. **V**el tristis est usque ad timorem mortis.
et pro timore mortis quia mortem naturali
ter timebat. **V**el usque potest esse exclusiuium
tristabatur enim donec se et suos morte libera
ret. **M**ors quippe corporis absolutio est do lo
ris in cristo et suis. **V**el potest esse inclusiuium
scilicet donec post mortem suam redirent a
postoli ad eius fidem. **V**nde anselmus. **D**a
to autem caritatis et pacencie salutari man
dato. et disposito fratribus regno patris tui
ad locum proditori tuo notum cum illis diuē
tisti sciens omnia que ventura erant super te.
Ibi anime tue tristitiam quam ex imminen
te passione sponte assumpisti fuit et cetera
que passus es in auribus fratrum profecti
non erubisti dicere. **T**ristis est anima mea
usque ad mortem. **E**t iterum. **P**recedit ipse ad
montem oliueti tu eum sequere. **E**t licet as
sumpto petro et duobus filiis zebedei ad se
creta secesserit vel alonge intueri quomodo
in se nostram transtulerit necessitatem. **V**ide
quomodo ille cuius sunt omnia pauere cepit
et tedere. tristis est inquit anima mea usque
ad mortem. **V**nde hoc deus meus. **I**ta compa
teris michi exhibens hominem ut quodā
modo videaris nescire q deus es. **H**ec ansel.
Assumpit autem cristus istum pauorem et
tristitiam ppter plura. **P**rimo scdm iheroni
um ut veritatem assumpti hominis pbarer. **N**a
turale enim est homini timere mortem. **E**x hac
naturali tristitia vere contristatus est dominus.
Sed sciendum q quedam est tristitia et qui
dam timor rationem submergens et hominē
contempto dei pcepto in peccatum ducens
si ut petrus timore negauit cristum. **D**e hu
iusmodi loquitur epiphanius quando dicit
cristum non timuisse quippe qui ad hoc vene
rat ut patere et petrum temeritatis argu
erat cum eum vellet auertere a passione dicit
absit a te domine nō erit tibi hoc. **E**st et ali
timor moderatus q naturaliter inest oī homi
ni et est sine peccato. sicut et fames et sitis et
tales passiones fuerunt in cristo. **V**nde ipse
naturaliter horruit mortem et penas acerbis
simas quas presciuit se passurum de propi
mo. **A**lter tamen huiusmodi passiones fue
runt in cristo q in nobis. **I**n nobis enim ple

ru nq; huiusmodi passiones preueniunt iudi
cium rationis et imperium voluntatis. **I**n cris
to autem semper sequebantur rationem et vo
luntatem unde volens elucuit et fuit. vo
lens timuit et volens contristatus est. **N**ic
hil enim coactum in cristo consideratur. sed
omnia voluntaria creduntur. **I**ta ergo tri
sticia ita fuit naturalis q tamen fuit volun
taria et rationalis. **E**t ideo signanter dicit
hic euangeliste q cepit contristari. et q ce
pit pauere non dicit fuit contristatus vel
pauifactus quia ipse motus tristitie non ei
dominatus est. sed ipse statim eum assump
sit et voluntati diuine subiecit. **A**liud est
enim contristari et aliud magis contristari.
Vnde contristat eum passio. sed passio nō
dominatur eius animo. **P**ro passio enim dicit
inceptionem. sed passio continuationem. **Q**u
erit ergo timor et tristitia inceptum surgere in
parte sensitua. sed nondū perueniunt ad
eius animū sive mentē. ideo dicit tristis est
anima mea usque ad mortem. ubi anima su
mitur pro parte sensitua in qua sunt passio
nes. non autē in rōne. sicut etiam alibi di
ceat nunc anima mea turbata est. **P**otest
quidem cristus. natura non moti fuit adam
potuit non mori ante peccatū. in eo enim nul
lum culpe debitū. nullius peccati fuit vestigiū.
Sed sicut veram humanitatem ita et humanas
infirmities nostras assumpit que a deo nō
separant velut e contra ignorantia impōda
concupiscencia et huiusmodi faciunt. **E**t
nota q passio turbans potest i anima tri
stiter accidere. aut preter imperium et iudiciū
rationis. ut motus subitus qui appellatur p
passio. aut contra imperium et iudiciū ratiois
ut motus progressus usque ad perturbatio
nem rationis. vel a sua rectitudine ut in mal
vel a sua tranquillitate ut in bonis imperfectis
aut scdm imperium et iudiciū rationis. ut
motus a ratione imperatus et ordinatus. ut
turbatio penitentis vel compacientis. **P**ri
mo modo passiones sunt in omnibus puris
hominibus. etiam perfectis. scdo modo in im
perfectis solum. tercio modo in cristo. quia
in eo totaliter subdita erat sensualitas rationi
et ratio inferiori superiori. et superiori deo. nec
tamen vna potēcia impēdiebat aliam in ope
suo naturali. **C**ontristabatur etiam cristus
scdm. **I**heronimum. non solum timore im
minentis mortis quam ipsa natura abhorret
et reulat. sed et propter infelicitatem iude
et scandalum discipulorum. et deiectionem
iudeorum. et euerfionem iherusalom. miser
tus et compassus. **E**t possumus etiam addē
q ideo tristabatur. q presciuit q tam a cruce

passionis sue flagella et vultu et morte
amarissima in multis adhuc hodie mise-
ris et obstinatis peccatoribus frustrari de-
bent. Secundo assumpsit pauorem et
tristitiam pro nobis membris suis ut ip-
se nostras tristitias in se vinceret sicut et mor-
tem nostram sua morte destruxit: et sicut
suscepit temptationem et passionem ut nos
a temptatione et passione liberaret. Ter-
tio quoque huiusmodi pauorem et tristiti-
am assumpsit nobis in exemplum et doctri-
nam moralem ut sequitur. Ex hoc enim
articulo qui est pauoris et tristitiae assump-
tio plura habemus documenta. Primum
est ut nos exemplo christi discamus timo-
res et tristitias ac passiones alias in no-
bis insurgentes freno rationis cohibere ne
usque ad animam pertingant sed in inferi-
ori parte anime sub voluntatis imperio
constringantur ut dictum est de christo.
Secundum est ut eius exemplo discamus
nos desperare non debere si aliquando nobis
subiiciat tristitia timor vel pusillanimitas in
obsequio et opere diuino. Unde Augustinus
Mortuus tristatus est christus ut doceret
martires suos non debere desperare si in hora
passionis subiciat tristitia quam tamen vin-
cant. Tercium est ut nos discamus con-
tristari pro proximis et necessitatibus eo-
rum sicut christus tristatus fuit non pro se sed
pro alijs ut dictum est secundum unum in-
tellectum. Quartum documentum est ut ex
emplo christi discamus tristitias et turbacio-
nes nostras ad deum cum oratione referre si-
cut fecit ipse. Nam statim ut disperat tris-
tis est anima mea iuxta ad orandum. Quintum
documentum est quod nos orate volentes de-
uote debemus secedere ab hominibus ab ali-
quem locum secretum sicut fecit christus datus
nobis exemplum. Sextum est quod omnes
tristitias tribulationes penas aduersitates
et infirmitates nostras etiam si petamus ab
eis liberari sicut christus fecit semper post ora-
tionem committamus voluntati diuine ac per
hoc eas quasi in cor christi reponamus omnes
ut ipse eas in vniione sue passionis per-
ficiat et offerat eas deo patri ad laudem et
gloriam suam. Et ex hoc nostre tribula-
tiones et passiones multum nobilitantur.
Nam sicut passio christi in celo et in terra
infinitem attulit fructum sic pene et quecum-
que tribulationes nostre hoc modo christo com-
misse in vniione passionis sue tam fructi-
fere erunt ut angelis in celo gloriam iustis
in terra meritum peccatoribus veniam pie-
tatis animabus conferant releuamen. In

recogitando istum articulum studeat ho-
mo semetipsum contristare cum gemitibus
compaciendo christo de sua tristitia prop-
ter nos assumpta et si in aliqua turbaci-
one vel aduersitate sic vniat illam cum tri-
stitia et aduersitatibus christi ut ex vni-
one ipsarum dulcescant et deo in summa
pacifica redoleant. O domine ihesu qui
contristari pro me misero voluisti da michi
omnes tristitias meas ad te iugiter suffer-
re tuque eas in vniione tue tristitiae mecum
dignetur sufferre. Deinde dominus ihe-
sus volens se etiam sequestrare a tribus a-
postolis secum assumptis dixit eis. Su-
stinete hic expectando et vigilate mecum
non cum dyabolo vel cum mundo tam-
quam amici speciales pre ceteris qui de-
bent in angustijs assistere amicis. Su-
stinete pondus temptationis vigilantes a
sompno infidelitatis et torpore mentis
ne ingrante dyabolo obrepit vobis. Ce-
teris quidem iussit sedere ibi quasi infir-
mos ab agone isto seruans eos securos. Vos
autem quasi firmiores usque huc adduci
ut collaboretis mecum in vigilijs et oratio-
nibus sed nolo vos progredi ulterius
non dum enim potestis. Propter hoc
manete hic vigilantes sicut et ego vigilo
ut unusquisque in gradu sue vocationis con-
sistat quia et omnis gradus quamuis ma-
gna fuerit superiorem habet. Et pro-
gressus est ab eis pusillum scilicet quan-
tum iactus est lapidis et positus gemitibus
procidit in faciem suam super terram ut hu-
militatem mentis ostenderet habitu corpo-
ris et orabat corde dicens pater. Abba
pater si possibile est salua congruentia re-
temptationis humane et si moritur mox
me secundum carnem non moriente trans-
fer calicem hunc id est experimentum pas-
sionis a me. Quasi diceret. Si possi-
bile est sine morte mea temporali saluari
genus humanum transfer calicem amare
passionis a me. Per orationem offert
ba t spiritum deo patri que quidem ora-
tio ex pluribus ostenditur perfecta. Pri-
mo quia solitaria est enim oratio eleua-
tio mentis in deum quod melius fit quan-
do homo est sequestratus ab alijs. Se-
cundo quia humilis cum in faciem suam
procidit. Tercio quia deuota cum ad
deum patrem recurrit. Quarto quia te-
ta cum voluntatem suam voluntati diui-
ne submittit. Quinto quia caritativa
cum interim dulciter discipulos visitauit
Et dicit abba pater vtriusque populi

utriusque populi patrem et saluatorem deum
esse innuit et ostendit. Idem enim significat
abba quod pater sed abba est hebreum pater
vero grecum et latinum. Ergo utroque primum
ipse inuocat. ut utrumque populum in eum
credendum et ab utroque eum inuocandum esse
doceret quia non est distinctio iudei et greci.
Quod autem dicit si possibile est ad potentiam
dei patrem et iusticiam refert. Quoniam quan-
tum ad iusticiam eius qui non solum potens
est sed etiam iustus non suntabilia nisi
ea que iusta sunt. Unde ut verus homo hoc
rebat mortem et voluntatem sensualitatis vel
let non mori si de iusticia posset fieri. Habe-
bat autem iusticia patris ut Christus patretur
et a constitutione mundi hoc nostre salutis
sacramentum erat ab eo preostensum. Angustia
ergo mortis et tolerantia passionis non pla-
cebat Christo per se et tamquam finis. qui per se
appetitur ideo simpliciter loquendo patri nole-
bat sed propter obedientiam patris et salutem
humani generis passionem et mortem volun-
tate sustinebat sicut infirmus voluntate recu-
pit potionem amaram non propter potum sed propter sani-
tatem consequendam. Hec voluntas non moriendi
gloriosos martires facit. Non enim vult sen-
sus carnis nisi quod delectat si autem delecta-
ret eos mori non inde viderentur mereri. Sed
quia hanc voluntatem non moriendi deo subici-
unt et quod naturaliter fugiunt propter deum vo-
lunt ideo merentur. Unde et Christus subdit
dicens Veritatem non quod ego volo huma-
no affectu sed quod tu. Quod enim ex huma-
na infirmitate trepidante rennuerat reuertens
in seipsum per obedientiam et fortitudinem
mentis confirmat. Non inquit hoc fiat quod
humano affectu loquor sed ab quod missus sum
et propter quod ad terram tuam voluntate descendi.
Unde alibi. Non rem facere voluntatem me-
am scilicet quam temporaliter sumpsi ex vir-
gine sed voluntatem eius qui misit me. quam
videlicet communem habui eternam cum pa-
tre et quam semper approbo anime iacione.
Non meam non propriam non meam non fi-
lij hominis non meam que resistat deo. Et
utique voluntas Christi non erat contraria vo-
luntati patris sed qui venerat obedientiam
docere non inuenerat obediens si propriam fa-
ceret voluntatem. Quanto ergo magis nos
non iudicabimur obediētes si facimus prop-
rias voluntates. Unde Augustinus. Filius vni-
us dicit non quero voluntatem meam et ho-
mines volunt facere voluntatem suam. Ille ta-
men se humiliat qui est equalis patri et tantum
se extollit qui in immo iacet et nisi manus ei
portaretur non surgit. Et iterum. Transfigu-

rat in se suos et qui nichil aliud vult quam
pater docet eos priuam voluntatem cordis
gere et dirigere iuxta diuinam. Unde et iheroso-
limus. Usque in finem non cessat docere nos patribus
obedire et voluntatem eorum voluntati nostre
ponere. Ostendit itaque secundum beatam do-
minum Ihesum ut cum mors vel aliud quod fieri
nolumus minime sit per infirmitatem peten-
dum ut non fiat quatinus per fortitudinem
pati simus ut voluntas conditoris nostri etiam
contra nostram voluntatem fiat. Nam si
aut multum confidere non debemus ne nostra
virtutem videamur proficere sic multum pu-
sillanimitate agere et diffidere non debemus
ne dei adiutores nostri impotentiam videa-
mur pronuntiare. Et iterum. Multi adhuc
infirmi contristantur futura morte sed si ha-
beant rectum cor vident mortem quantum
possunt sed si non possunt dicant quod dominus
dixit pater si fieri potest transseat a me calix iste.
ecce habes voluntatem humanam vide iam
rectum cor sed non quod ego volo sed quod tu.
Idec beata. Et rediens de loco in quo orauerat
ad tres discipulos suos scilicet petrum iaco-
bum et iohannem inuenit eos dormientes. In
vicina temptatione incipiebant oculi eorum
languescere quia dormicio erat quasi prefigu-
ratio negationis et fuge. Unde beata. Somp-
nus corporis prefiguratio erat quod in propinquo
grauandi erant sompno infidelitatis. Et pe-
tro promissa dicit sic Symon dormis. Quasi
diceret. Sic erat faciendum vel sic imple quod
promissas. Non potuisti vna hora vigilare
meum. Quasi diceret. Qui vna hora non po-
tuit vigilare meum quomodo mortem spe-
nes tu qui spondes mori meum. Non osten-
dis tamen feruorem factum quantum verbo. In hoc
apparet tua infirmitas. Per hoc quod dicit vna
hora ostendit quod brevis est molestia temp-
tationis respectu remunerationis. Ut ergo vi-
det tullius omnia que breuia sunt tolerabilia
debent esse etiam se magna sint. Quamuis
autem omnes dormirent petrum tamen potius
incepat quia enim pro ceteris fuerat gloria-
tus ideo pro ceteris erat increpandus. Item
quia inter eos principalis erat ideo in ipso a-
lios reprehendebat. Item quia in eodem de-
fectu prelatius magis est increpandus quam alij
ceteris paribus. Qui etiam iam infirmitate
depressus non petrus vel cephas sed aliquo
nomine symon a domino hic vocatur. Vigi-
late attente oculis mentis et corporis et ora-
te deuote verbis cordis et oris ut non intre-
tis in temptationem negandi me et receden-
di a me. Non dicit ne temptemini quia im-
possibile est hominem non temptari sed ne

interdum in temptationem et inobediatis in eius
probandum id est ne temptatio vos superet et
includat per consensum vel opus temptatio-
nis enim initium est suggestio mali medium con-
sensus in delectationem vel opus consummatio
est opus ipsum. Ad evitandum autem tempta-
tionem et ad resistendum eidem rediendum
est ad orationem. Oratio enim est elevatio
mentis in deum quanto autem mens in deum ele-
vatur tanto facilius temptatio ab ea superatur.
Et sicut filius subito clamore fugit et vicini ve-
niunt ad succursum ita clamor orationis dyabo-
lum fugat et sanctos ad succurrendum exci-
tat. Unde ysidorus. Hoc est remedium eius qui
victorum temptationis estuat ut quociens
quolibet vicio tangitur torrens orationes sus-
citabat quia frequens oratio impugnationem vi-
cium extinguit. Et sicut securus qui sentit
furem in domo et non clamat fauet furi et pro-
bitor est domini sui sic qui scit temptationem esse
in corde videtur cristum prode et dyabolo con-
sentire nisi statim per orationem exclamet.
Et ideo quia dyabolus semper temptat semper
debemus orare et nunquam deficere. Sed ora-
tio debet ordinari non ad hoc ut non tempta-
mur sed ad hoc quod non intremus in tempta-
tionem. Multum autem valet ad expulsi-
onem temptationis cogitatio et timor eterne mortis.
Unde Augustinus. Timor de futura morte me-
tem concutit et quasi conclauatos omnes corporis
motus superbie ligno crucis affigit. Spiritus
quidem de se et natura sua promptus est in me et
in vobis ad consistendum. Caro autem infirma in
vobis non autem in me ad tolerandum quia
caro corrupta semper deprimat et aliquando
vincit spiritum et ideo est orandum. Nam
quasi promptum habuistis spiritum in pro-
mittendo mori etiam pro me sed nunc patet
carnis infirmitas ad sustinendum imminens
temptationem quia ipsa dormitio corporalis
iudicium est et quasi prenuncia vestre infir-
mitatis nondum enim virtute ex alto induti
estis. Vbi Iheronimus. Hoc autem aduer-
sus temerarios dictum est qui quicquid cre-
biderint putant se consequi posse. Itaque
quantum de ardore mentis confidimus tan-
tum de fragilitate carnis timeamus. Nec
Iheronimus. Tu domine qui mandasti quod
vigilemus et oremus da nobis gratiam ad
hoc faciendum quia licet spiritus promptus
simus sit caro tamen infirma est et tota pigra
et tota somnolenta nec potest sustinere ut
vigil per vnam horam perfecte tecum vigilet et
tecum oret ne cadat in temptationem. De-
inde iterum secundo abiit et oravit dicens Pa-
ter mihi non potest hic calix transire nisi bi-

bam illum. Fiat voluntas tua. Ostendit
hinc ut ait Crisostomus. Quoniam valde con-
cordat voluntati dei et quoniam ubique hanc
sequi oportet et hanc inquirere. Velle qui-
dem transire calicem quia homo est sed perficit
dispensationem quia patri obediens est.
Unde et leo papa. Hec vox capitis salus est to-
tus corporis: hec vox omnes fideles instruit
omnes confessores accedit omnes magistros
coronavit. Nam quis mundi odia quis
temptationum turbines quis posset persecu-
torum superare terrores nisi cristus in omni-
bus et pro omnibus patri diceret. Fiat vo-
luntas tua. Discant igitur hanc vocem om-
nes ecclesie filii ut cum aduersitas violencie
aliquis temptationis inambit superato tre-
more formidinis accipiant tolerandam pas-
sionis. Et reuersus de nouo inuenit eos dor-
mientes pre tristitia erant enim oculi eorum
grauati et depressi interiores quidem languore
terroris et tristitie exteriores vero vigilia-
rum longitudine. Nam tristitie magnitu-
dine sompnum non poterant vincere: timen-
tes tum pro capite tum pro se sed sicut dor-
miebant mente ita et corpore quia ex corpore
anime: quandoque prouenit sompnus natu-
re. Et ait illis. Quid dormitis scilicet
in tantis constituti periculis cum sit tempus
vigilandi propter instantiam grauissime
temptationis vobis imminens. Surgite
a corpore mentis vigilate animi vigilan-
cia et orate ne intretis in temptationem scilicet
per consensum id est ne temptatio vos su-
peret et intra suos calles teneat. Et abiit
iterum et oravit tercio dicens eundem sermo-
nem orationis scilicet pater mi et cetera.

Terzio cristus idem oravit ut orationis
frequenciam ostenderet et nobis spei longa-
nimitatem exhiberet. Iterum orationem
ostendens quod oratio debet esse continua.

Similiter iterum visitationem discipulo-
rum suorum quia opera caritatis debent ora-
tioni esse coniuncta. Et sic prelatum in-
struit et sibi et gregi intendere et nunc con-
templatiuam nunc actiuam vitam exercere.

Hinc non obstat quod dicitur in ecclesi-
astico non iteres verbum in oratione tua quia
illa auctoritas sic intelligenda est non ite-
res id est ita diligens in proferendo inte-
gre et deuote verba orationis tue ut postea
propter omissionem vel negligenciam non
opereatur iterare sed tamen iterare prop-
ter deuotionem vel instantiam bonum est.

Sic et eundem sermonem in predicando
diuersis bonum est quandoque iterare. Cum
autem oraret et anxietur dominus ihesus.

dominus ihesus ecce angelus princeps michael astitit conuersus in eo motum sensualitatis secundum quam minoratus est paulominus ab angelis illum scilicet motum qui ex horrebatur mortem. Statim postquam cristus se voluntati patris submisit angelus eum confortauit. In quo inuatur quod licet quandoque non fiat quod petitur quia forte non expedit semper tantum oranti mentalis consolatio conferatur. Et secundum theophrastum ut nobis innotesceret orationis virtus quatinus eam in aduersis proponamus orans dominus ab angelo confortatur. Et humilis dominus reuerenter et humiliter suscipit hanc confortacionem etiam a sua creatura confidens se esse minoratum paulominus ab angelis dum est in hac lacrimarum valle et sicut contestabatur ut homo sic ex verbis angeli fuit confortatus ut homo. Nec putandum quod hic angelus vel alius fuerit in eius custodia deputatus quia hoc non deuit et cristus non indiguit. Secundum beadam alibi quod angeli ei ministraverunt hic quod angelus eum confortauerit dicitur ut utraque natura designetur. Nam diuine nature angeli ministrant humanam vero confortant.

Apparuit autem ei angelus visione corporali in assumpto corpore humano consolans eum per modum seruientis non propter se et sui indigenciam sed magis propter discipulorum assistendum consolacionem et ad confirmandum fidem in eis quod cristus sit maior angelatione deitatis ac propter nostram instructionem ad ostendendum scilicet quod angeli assistunt nobis orantibus confortantes nos in oratione et ut ex sua post tristitiam consolacione sciremus quod tribulatio pro christo non deest diuina consolacio iuxta illud psalmiste secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolaciones tue letificauerunt animam meam. Nam secundum beadam creator non indigebat creature subsidio sed homo factus fuit nobis et propter nos est confortatus. Sed et ipse dominus ratione se confortabat dicens ad patrem. Non sicut ego volo sed sicut tu. Aiuunt autem quidam michael astitisse oranti et dixisse se patri oracionis tenorem retulisse omnesque proidentes angelos pro hoc ipso orasse et respondisse patrem nouit dilectus filius meus quod humani generis redemptionem quam sic optamus sine sui sanguinis effusione decenter fieri non potest. Angelus autem post hec confortauit eum vel de sui presentia sicut amicus de sua presentia confortat amicum. Unde confortauit id est ad modum confortantis se habuit scilicet ei assistere vel forte alij verba consolatoria dicendo.

qua scilicet hic vince lucifer sicut victus est in celo vel qua magnanimum magna sustinere deberet vel qua passio cito transiret et eius fructus esset perpetuus scilicet redemptio humani generis et restauracio angelice ruine vel aliquid simile. Vel secundum quosdam ut dicit theophrastus ista angeli confortacio fuit casti glorificacio. Dicebat enim angelus glorificans eum Domine tua est virtus tu potes contra mortem et infernum genus liberare humanum et familia. Ihesu qui in oratione positus ab angelo confortari voluit da michi per virtutem orationis tue ut oranti michi semper assistat angelus tuus me confortans. Hic animaduerte contra impatientiam nostram quia dominus ihesus pluribus vicibus orauit antequam a patre acciperet responsum et confortacionem. Sicut autem ter fuerat temptatus in tribus locis sic ter orauit non in eodem loco sed in tribus diuersis locis distantibus ab invicem per iactum lapidis. Et ut de adhuc in ipsis locis vestigia ecclesiarum sunt que ibi facte fuerunt. Et factus in agonia prolixius orabat ostendens et docens quod nos in agonia vel quacumque necessitate constituti debemus ad oracionem confugere et in magnis periculis ac maiori necessitate magis et instancius oracioni insistere. Agonia ista potest dici certamen contra mortem vel mortis anxietas quam quasi presentem preuidebat et ideo dicitur tunc fuisse in agonia sicut aut inferni in extremis laborantes dicuntur esse in agone. Vel potest dici certamen et reluctacio sensualitatis ac rationis quia agonia abbat et certabat in eo mirabili pugna sensualitas naturaliter mortem horrens et reusans ac ratio voluntati diuine obtemperans et ipsam mortem pro salute humana zelans quia virtute diuina quilibet pars per mittebatur agere et pati quod proprium erat sibi. Nam tamen vincebat mortem animo dum etiam mori volebat quam potest videtur actu ipso scilicet resurgendo. Sed heu colluctacio carnis ad spiritum siue sensualitatis ad rationem quosdam hominum facit retroire uel exorbitare ut illos qui peccant mortaliter et quosdam lente incedere siue in uia morati ut illos qui peccant venialiter. Unde in huiusmodi pugna prolixius est orandum ut ratio sit recta et voluntas constans ac sensualitas recte rationi et ratio diuine voluntati non obstat sed obediatur et dicamus non mea sed tua voluntas fiat. In statu mortis discretum iudicium et ea que homo nunquam antea recoluit ei veniunt in animum. In cuius figura cristus appropinquante morte factus est in agonia. Unde ergo appropinquante etiam morte nostre mentis

in se certamen expressit. quā vim quandam
terroris et formidinis patimur cum p soluci
onem carnis eterno iudicio appropinqua
mus. Nec immerito tunc anima terretur quo
niam post pusillum hoc inuenit quod in eter
num mutare non possit. Si enim considerem
q̄ viam vite presentis nequaquā sine culpa tra
hite posuimus et q̄ nec hoc ipsum sine reatu
nostro est. quod laudabiliter gessimus si re
mota pietate iudicemur merito in agonia cō
stitui mur. Et cum dominus prolixius ora
ret interim sudor feruentissimus in modum
sanguinis erumpens in hac agonia siue certa
mine vsq; in terram habundanter currebat.

Ex feruore enim orandi et ex apprehensione
imminentis periculi ac vehementi anxietate
sensualitatis que permittebatur agere et pati
quod erat proprium sibi inflammabatur cor
et corpus vt aptis poris efflueret sudor rubi
dus et sanguineus. Iste sanguis fuit ve
rus et naturalis quantum ad veritatem sue ex
istencie et de purissima cristi carne sed miracu
losus et non naturalis quantum ad modū p
fluencie. Quia scdm Bedam contra natura
est sanguinem sudare. Sic etiam oportet
dicere de sanguine et aqua lateris cristi iam
mortui q̄ fuit verus sanguis et vta aqua sed
miraculose effluerunt de mortuo corpe. Ab
hunc suauissimi sudoris balsamum egrotis p
ficiū festina ne tarda ueris vt inde sanari me
rearis Vnde anselmus Quib; stas. Accurre et
suauissimas illas guttas lambere et puluerem
pedum illius linge Noli dormire cum petro
ne merearis audire. Sic non potuisti vna
hora vigilare mecum Hec Anselmus Surgit
igitur tercio ab oratione i qua stabat fletis
in terram genibus totus sanguine madefactus
Quem conspice tergētem sibi vultum vel for
te etiam in torēte lauantem totumq; afflic
tum reuerenter cerne et considera quanta tūc
fuerit aīe sue angustia cuius testes sunt gut
te sanguinee decurrentes in terram. et ei inti
me compatere quia non sine ingenti acerbi
tate doloris hoc sibi potuit contingere Nun
quam em aliquis mortalium ob mortis hor
rorem auditur sudorem sudisse sanguineum.
Vnde patet eius numq̄ similem fuisse dolorē
In hoc quidem apparet quanta fuerit amari
tudo passionis cristi cuius sola cogitacio tan
tum naturam immutauit q̄ pre angustia suda
re coegit. Hec pugna eius et anxietas mar
tium certamina et agones significans plu
rimum consolatur et confortat pusillanimes
et in firmos et ad amorem incitat tepidos et
ingratos Vnde Anselmus Positis quoq; ge
nibus in terra proci disti in faciem tuam. ado

rans in agonia et dicens. Abba pater mi si
possibile est transeat a me talis iste Et angus
tias quidem cordis tui dulcissimi certissime
inducabat sudor ille sanguineus qui orationis
tempe de sanctissima carne tua guttati decur
rebat in terram. Dominator domine ihesu
vnde anime tue tam vehemens tristitia vnde
tanta sudoris anxietas et tam anxiosa supplica
tio Nomen voluntarium omnino sacrificium
deo patri obtulisti et nichil inuitus ptulisti
Vtq; domine. Arbitramur autē q̄ et hoc
quoq; ad consolacionem infirmorum mem
brorum tuorum assumpisti ne forte desperet
quis si raro infirma remurmuret vbi ad pas
sionem promptus est spiritus. Nimirum et
vt maiores erga te amoris et gratitudinis sti
mulos haberemus naturalem carnis infirmi
tatem eiuscemodi indicijs intē expressisti qui
bus docemur quia vere languores nostros por
tasti. et non absq; sensu doloris passionum
sentes parcasti. Vox enim illa vox carnis fuis
se videtur non spiritus eo q̄ subiungisti Spi
ritus quidem promptus est caro aut infirma.

Hec Anselmus. Voluit autem dominus
sanguinem sudare pluribus rationibus. Pri
ma est scdm Augustinum ad figurandum q̄
de corpore suo toto quod est ecclesia sanguis
effundendus et emanatura erant sanctorum
martirum. Secunda est secundum Bedam
vt per tertiam sanguine irrigatam declararet
terre nos homines sanguine suo redimendos
et mundandos. Tercia est secundum glo
sam vt totum mūdū peccatis mortuū ad vitam
resuscitaret ideo sudore suū sanguineū ad terrā
decurrere volebat Item scdm Bernb; non so
lum oculis sed q̄h mēbris oībus fleuisse vide
tur vt totū corpus eius qd est ecclesia totius
corpis lacrimis purgaretur. Insup ecia san
guis decurrebat in terrā ad ostēdendū q̄ pro
terra id ē ecclesia adhuc militante in terra ora
bat et sanguine suū fundebat et ipsam suo ie
rigatā sanguine fecundabat In sudore aut no
tat feruore in sanguine precū in decursu habū
dancia i guttis pticularis efficacia quā esset
vniuersalis sufficiencia Ex isto articulo q̄ est su
dor sanguinei defluxio habet doctum salu
tiferū q̄ et nos i oracione debem; ita esse iō
ti et feruēdi vt ex vehemēcia intēhois et feruo
re deuocōis sudem; q̄h sanguine p figuraci
onem passionis cristi et ardorem dilectionis
ad deum. Quod fit dum quis orans in tan
to ardore deuocōis accēditur q̄ pro amore
dei si oportet sanguinem suū fundere non
veretur et talis sic mcalescit spiritu. vt to
tus sanguis in corpore quasi spiritus alludens
pronū et promptū se exhibeat ad exsudandum

Quia vero caro ex infirmitate sua tam vehementem ardorem deuotionis suffere non potest ideo sudorem quam sanguinem euaporat. Et saltem pro sanguine ardentes lacrimas per oculos effundat. Et quoniam nos tam vigorosam orationem effundere non valemus adiungamus orationem nostram orationi christi qui est aduocatus noster apud patrem et ipse interpellat pro nobis imo orat nobiscum. Et illa oratio est efficacissima et deo patri accepta que scilicet in ymagine orationis christi offertur. Quae efficaes etiam sunt lacrimae orationis et maxime ille que in recordatione passionis christi funduntur patet ex quadam reuelatione facta auidam persone de qua legitur quod apparens ei dominus in spiritu ait. Si quis in recordatione mee passionis lacrimas cum deuotione fuderit suscipere volo ac si ipse pro me passus sit. In recordando istum articulum procedat homo in faciem super terram orando intente et cogitet angelicam presenciam sibi tunc adesse recogitet etiam agonem suum et conetur quantum potest habere lacrimas ex compassione et amore christi quas si habere non potest per oculos fundat saltem lacrimas cordis. Et sicut christus dei filius imminere sibi passione horrenda cum pre angustis superuenerit mortis guttas sanguineas in terram fundet nichilominus tamen libere voluntatem suam voluntati patris committit. et quod ceperat deuotione perficit. sic quilibet deuotus in omni aduersitatis pressura et tribulationis angustia licet forte naturam reluctanter habeat se patris voluntati committat et hoc quod occurrit deuote suscipiat. O pie ihesu qui factus in agonia guttas sanguinis mirabiliter desudasti da michi ut recordatione tue passionis accensus lacrimarum guttas pro sanguine in conspectu tuo merear dulciter desudare. Respice nunc qualiter iacebant discipuli dormientes et qualiter dominus ostendit eis modum orandi in gestu corporis et in verbo pio. et per angelum ibi apparentem. Quem modum et tu tenere debes scilicet te prosternendo ac proprium defectum et fragilitatem recognoscendo et cadendo in faciem tuam non post faciem ut ea que rogas coram te habeas. et in mente teneas non retro ut unum ore dicendo et aliud corde cogitando et ut humilitatem mentis ostendas habitu corporis. casus enim in terram docet nos magis humiliari si possumus fieri et quod voluntas patris semper preceat et quod non tepide sed cum magno seruiore oremus sicut dominus fecit et quod non parum sed prolixius et distincte non sicut illi qui festinante horas soluendo et si non verbo. facto tamen diuini

expediamus nos de istis quia habemus facere alia magis necessaria. quasi festinantes ad utiliora et maiora et vide quomodo statim adest tibi angelus qui te adiuvat et confortat et orationem tuam deo presentet. propter exemplum enim nostrum ille angelus apparuit confortans dominum. Et non semel sed frequenter est orandum sicut ipse ostendit nobis per trinam orationem suam docens ut non deficiamus sed in oratione permaneamus donec impetremus ea que postulare iam ceperimus. Et tu ora pro mortuis pro uiuis tam peccatoribus quam iustis. Vel ora ut et nos de peccatis preteritis veniam de presentibus emendationem et de futuris cautelam a deo postulemus. Vel ut hec tria scilicet veniam gratiam et gloriam in oratione petamus. vel ut contra trinam concupiscentie seu cupiditatis temptationem orationis eliprocueamur vel ut ad trinitatem scilicet patrem et filium et spiritum sanctum orationem dirigamus. Per hoc etiam docuit nos orare perfecte quia perfectio consistit in tribus scilicet in principio medio et fine. Compatere nunc domino et admirare profundissimam humilitatem suam. quia cum sit deo patri suo coequalis et coeternus. prostratus tamen deum orat et tamquam quilibet de populo hominilis. Orate quidem patrem conuenit christi ratione humanitatis in qua est minor patre non autem ratione deitatis in qua est equalis patri ut homo rogat patrem qui ut deus est unum cum patre. Considera etiam perfectissimam eius obedientiam. Quia enim pater vult quod moriatur ipse hanc obedientiam reuerenter suscipit et exequitur. Vide tercio indicibilem ad nos caritatem tam patris quam filii pro nobis enim hec mors indicatur et sustinetur propter nimiam ipsorum caritatem quam ad nos habent. Venit autem post hec dominus ihesus ad discipulos suos et quasi compatiens eis propter temptationem de proximo eis imminentem dixit eis. Dormite iam et requiescite. Quasi diceret. Parum potestis hoc facere. Qui ibidem aliquantulum dormierunt. Iubet eos dormire ut ostendat suam ad eos compassionem quia grauati erant. et ut cognoscant suam infirmitatem quia cum ipso uigilare non poterant. et ut sompno recreati fuisse possent de manibus eorum qui statim christum erant capturi et in figura. quod in proximo infidelitatis sompno erant grauandi. Considera in christo mansuetudinem piam quanto enim magis appropinquat ad mortem tanto magis ostendit coris sui dulcedinem. Bonus pastor vigilabat super custodia pueruli

gregis sui. **O** grandis amor. Vere bonus et pi-
us est hic pastor. Vere in finem dilexit eos cum
in tanta agonia posuit illo medico tempore quod
eorum prociat. Non sic hodie multi pastores
faciunt qui subditis vigilantiis et in agonia
positis dormiunt suauiter et quiescunt. Dum
ergo videbis discipulos dormientes in tanto
periculo et dominum vigilantem si deuotus es
multa inuenire poteris que dicas tam domino
tuo quam discipulis suis. Videbat tandem a lon-
ge aduersariis suos venientes cum sacris et
armis nec tamen discipulos expectant. nisi
cum ipse et quasi iuxta eos fuerunt. Tunc
autem euigilans discipulos dixit eis. Suf-
ficit scilicet quia iam quiescitis et satis dormi-
stis. Ergo parum est dormiendum. Unde
quidam patres non nisi stando vel sedendo
sompnum capere consueuerunt per modicum.

Tunc discipuli dormiunt. tunc dominus oras
suscitat. que tunc dormitio et suscitatio tres
mortuos quos dominus suscitauit significat.
Et subiungit. Venit hora et filius hominis tra-
detur in manus peccatorum. Vbi Origenes
Sed et nunc ihesus in manus peccatorum tra-
ditur quando hi qui videntur in ihesum cre-
dere habent cum in manibus suis cum sint pec-
catores. Sed quocienscumque iustus habens in
se ihesum in potestate factus fuerit peccatorum.
Ihesus est traditus in manus peccatorum.
Hec Origenes. Surgite eamus scilicet obui-
am iude proditori et suis complicibus. Ecce
qui me tradet ipse est quem nolo declinare quam-
uis possem hoc facere. Ac si diceret. Non nos
inueniant latentes ac quasi timentes et re-
trahentes. Vltro eamus eis obuiam et perga-
mus ad mortem ut passuri confidentiam et gau-
dium videant et passionem omnino volunta-
riam sciant. Vltro nos debemus offerre quam non
expedit mortem effugere. Vbi ostenditur christi
desiderium ad nostram redemptionem quia non
solum proditorum cum turba venientem expect-
ant sed etiam eis occurrunt. Vbi etiam docet
ut si tribulatio nos oportet cum gaudio et confi-
dentia sustineamus. Moraliter quoque mo-
net nos ad tria primo ab temptationibus nos
procurare cum dicitur surgite. secundo in bonis ope-
ribus proficere cum subditur eamus. tertio omni
hora quasi temptationem proximam expectare
cum addit ecce ipse est. Et adhuc eo loquente cum
discipulis suis ecce iudas mercator pessimus
vnus duodecim scilicet numero non merito quod
dixit ad ostendendum immane facinus illius
qui de apostolica dignitate proditor fuerat factus
accepta a prelide cohorte militum gentilium
quorum intererat capere malefactores cum tribuno
qui petat eis ac turba plurima iudeorum mi-

nistrorum accepta a pontificibus et principi-
bus sacerdotum crudeli utique et pessima soci-
etate impiorum tanquam ad tenendum crucem ante-
debat eos tanquam ductor eorum qui volebant
comprehendere ipsum et venerunt illuc cum sa-
cris et sacris ut si in tenebris latere vellet
hijs querebant nec non cum gladijs fustibus et
armis ut captivum eius impedire volenti-
bus hijs resistere. Secundo Iherosolimita vici-
tati seculi qui desperat de adiutorio dei. Habe-
bat itaque fulcrum ab utraque curia scilicet
et imperatoris et pontificis quasi seruator et
tunc legitime potestatis ut nemo tenentibus
auderet obistere cum hinc milites prehdissent in-
de ministri phariseorum qui in lege summi et
iudices videbantur illum tenerent vel etiam
si quis auderet contra tot non posset timebat
enim plebem ne per hanc defenderetur contra
eos et ideo etiam nocte traditur ut sine turbis
que in die frequenter propter instructionem
adeant inueniretur. Antequam autem iudas cum
turba veniret ad eum ubi ihesus cum disci-
pulis erat dedit eis signum dicens Quemcumque
oscularis fuero ipse est scilicet christus. tene-
re eum et ducite caute scilicet cauendo a populo
ne cum de vestris manibus eripiat. Populus
enim communis deuotionem ad eum habebat.
Hoc autem fecit iudas et propter romanorum
milites qui christum non cognoscebant et pro-
pter alios ne loco christi caperetur iacobum mino-
rem qui in facie christo simillimus erat. propter
quod specialiter frater domini dicebatur. et
quia timebat ne se transformeret et de ma-
nibus eorum elaberetur quia plures de ten-
tus ab ipsis pertransiit nescientibus eis et ideo
osculari eum voluit ut in osculando teneret ne
euaderet. Et cum venisset ad eum tunc ihesus
sciens omnia que ex dispositione diuina ventura
erant super eum processit vltro in occursum illo-
rum sicut patet ad passionem ex quo patet
voluntarie eum captum fuisse et passum disci-
puli quoque sequebantur eum timentes. sed
ipse confortabat eos ne timerent. Unde An-
selmus. Quam promptus bone ihesu spiritus
tuus ad passionem fuerit euidenter ostendisti
quando venientibus vna cum proditore tuo visis
languinibus et querentibus animam tuam cum sa-
cris et sacris et armis per noctem vltro oc-
currens. Et dixit ihesus occurrentibus offerens
se voluntarie eis. Quem queritis. Non interro-
gat quasi ignarus voluntatis eorum sed mori-
patus interrogat ut sciat esse eum quem queri-
bant. Responderunt ei ipsum nazarenum. Non erat quere-
ndus ad mortem quam perhibere esse salutis auctorem
nec erat persequendus quem dicunt esse florem
honoris et honestatis. Dixit eis ihesus

semetipsum manifestans et offerens Ego sum
 scilicet quem queritis: Quasi diceret Quid
 pro signo sumitis osculum probitoris quid
 quasi latentem me queritis cum facibus et
 lateris. Ego sum. Non se occultauit nec se
 abscondit sed magis querentibus obuiam i
 uit et se ostendit. Vbi Crisostomus. fecit autem
 hoc ihesus ostendens quoniam non solum
 comprehendere eum non possent sed nec vi
 dere in medio existentem nisi ipse concederet.
Hec crisostomus. Virtute enim diuina factum est ut
 venientes ad capiendum eum. Primo non
 cognoscerent etiam suus discipulus qui vene
 rat ad tradendum quod maxime est potencie
 eius ostensum ut per hoc sedo ostenderet
 quod de voluntate sua caperetur quia incognitus
 ab eis recedere poterat si voluisset Sed et ma
 nifestius patet per hoc quod subditur quia au
 dito verbo virtutis et diuinitatis quod est ei cum
 patre et spiritu sancto commune a voce toni
 trui huius formidantes abierunt retrorsum
 et ceciderunt in terram. resupini tam iudas
 quam alij potentia diuinitatis ipsius deiecti ita
 erat eis importabile quod dicebatur Item ideo
 ut etiam quantum in se est daret iudeis ma
 teriam conuersionis visio potencie sue mira
 culo. et ideo cum statim ad ostensionem sue
 potencie conuersi non fuerunt se eis capiendu
 sponte obtulit. Ceciderunt retrorsum et resu
 pini sic cadunt iniqui non autem in facie sicut cadunt
 iusti. Qui autem ante se cadit videt quod cadat
 quod autem retro cadit non videt sui casus periculum
 Iniqui ergo retro cadunt quia non vident sui ca
 sus miseriam et quod eos sequitur iusti vero qui in in
 visibilibus semetipsos sponte deiciunt ut in
 inuisibilibus erigantur in facie sua et ante de
 re dicuntur quia casum vident et timore com
 puncti humiliantur. Hinc ergo pensandum est
 quoniam aspa erit vox iusti cuius verba dulcia pa
 ti non potuerunt. Hoc autem factum est ex di
 uina ordinatione ut per hoc declararetur vir
 tus sue diuinitatis. Unde Augustinus exclama
 uerunt ait Vbi nunc militum cohortes et minist
 eri principum ac phariseorum ubi terror et
 munimen armorum. Nempe una vox dicen
 tis ego sum tantam turbam obis ferocem
 armis quia terribilem sine telo villo perussit rep
 pulit stravit virtute diuinitatis latens. De
 us enim latebat in carne. Quid iudicaturus
 faciet qui iudicandus hoc fecit. Quid regna
 turus poterit qui moriturus hoc potuit. Hec
 Augustinus. Poterat cristus omnes hos
 tes suos destitueret si vellet se defendere sed no
 luit nisi ad modicum eos prosternere. Hoc
 ideo fecit ut ostenderet se maxime volunta
 rie sustinere et si vellet remitti non possent

eum capere vel tenere. Hec hostium cristus vic
 toria fuit olim in sampson et sangar et da
 uid prefigurata. Sampson cum mandibula
 asini stravit mille viros et sangar cum vomere
 interfecit viros septuaginta et david uno impetu
 occidit viros octingentos. Sed si isti dei ad
 iutorio tot hostes prostrauerunt non est mi
 rum quod etiam cristus omnes hostes corruerunt.
 Et cum tremuli surrexissent iterum eos in
 terrogauit. Quem queritis. Questionem ite
 rat ut fideles sua passione liberandos osten
 dat. Illi autem adhuc in malicia sua perseue
 rantes. Dixerunt Ihesum nazarenum. Non
 enim cognoscere vel capere poterant eum donec
 ipse vellet. propter hoc subditur. Dicit eis
 ihesus. Dixi vobis quia ego sum. qui volun
 tate me offero. Et tunc habuerunt ipsius
 noticiam et capiendi licentiam propter quod sequitur.
Si ergo me queritis scilicet comprehendere
 faciat is id quod intenditis. sed tamen finite
 hos scilicet discipulos meos abire quia non est
 tempus modo quod tollantur de mundo. In quo
 patet quod ipse dedit eis potestatem capiendi.
 eum nam sicut ex sua potestate discipulos suos
 seruauit ita et multo magis seipsum seruare
 potuisset. Quasi diceret. Sic do vobis potes
 tatem me capiendi. ut tamen meis discipu
 lis non faciat is aliquid mali. Hoc dixit quia
 seruandi erant discipuli ut verbum salutis
 per eos diuulgaretur. Usque ad ultimam horam
 eius quam ad eos habuit dilectionis consec
 uandam demonstrauit. Per hoc ostenditur
 quod superiores debent suos subditos fideliter ad
 iuuare et pro eorum defensione se mortis pe
 riculo exponere. Ut ait augustinus. faciunt quod
 iubet finunt eos abire quos non vult perire
 et impletur quod dixerat quia quod dedisti michi
 non peridi ex eis quemquam. Tunc accedens
 illi nequam et dominum suum subdole
 saluans dixit aue rabbi. Et osculatus est eum.
Accessit tamquam domesticus sed fur erat
 salutauit tamquam discipulus sed inuidia
 tor erat. osculatus est tamquam amicus et
 inimicus erat. Dicitur quod erat consuetudo iudeo
 rum in aduentu suo osculari ad significandum
 quod ingressus erat pacificus et quod mortis erat
 domini ihesu discipulos quos emittebat in
 osculo pacis recipere redeuntes et propterea
 probitor illis osculum in signum dedit et ali
 os tamquam dup exsecutus et du quod ad ma
 lum preces. cum osculo ficto rediit. Quasi diceret
Non sum ego cum istis armis sed rediens more
 solito te osculor et dico aue rabbi. O vere p
 bitor. Huic similes sunt multi plati qui ver
 bo vel facto alios scandalizando et post se tra
 hendo antecedunt ad malum et ideo etiam

ante eum ad infernum **J**udas beneficijs cris-
ti abutens mala pro bonis reddebat cui etiam
similes sunt qui similia facere non erubescunt
Sedam sedam suscepit osculum dominus non
quod simulationem nos doceat sed ne proditorē
fugere videretur et plus afficeret proditorē
cum amoris officium non negaret simul et il-
lud psalmi complens cum hijs qui oderunt
pacem eam. **P**acificus **E**t suscepto osculo dixit
illi ihesus **A**mice ad quid venisti **V**ocat eum
amicum sed in statum pristinum amabili-
ter enim fuit electus a domino in apostolum
Ac si diceret **A**d quod scelus dilapsus es ut
discipulus traderes magistrum et dum esses
apostolus factus es traditor **V**ide quid fece-
ris et considera finem tuum malum **V**el amice
quia diligo te sed inimice quia me tradis **V**el
vocat eum amicum promissa improprians simu-
latione **T**anquam sedam **A**ugustinum diceret.
Oscularis et infidiarius **N**on quare veneris.
Amicum fingis cum proditor sis. **O**stendis
amiciciam signo et agis prodicionem de facto
Amicicie signis proditores vtuntur ut eorum
dolus latencius pagatur **V**nde apertius ei dixit
Juda osculo filium hominis tradis id est in
signo caritatis prodicionem homicidij facis
Infelix signum ubi per pacem bellum per os
culum homicidium per salutacionem condemp-
nacio producit **V**bi **A**mbrosius. **I**llud
plus confutat ingratum quod eum tradiderit
quia cum esset dei filius propter nos filius ho-
minis esse voluisset **Q**uasi diceret propter te sus-
cepi ingratum quod tradis propter te.
Et sedam eundem quasi amantis affectu corripuit pro-
ditorem et ideo etiam sedam **C**risostomum ap-
pium nomen posuit quod magis dolentis erat et
reuocantis quam prouocati ad iram **V**nde **A**nse-
lmus **P**igno quod accepit a duce flagitij te
ipsum manifestasti **N**am accedentem ad os-
culum sanctissimi oris tui eruentem bestiam
auersatus non es sed os in quo dolus inuen-
tus non est os quod habundauit malicia dul-
citer applicuisti **O**mnocens agne dei quid ti-
bi et lupo illi. **Q**ue conuencio cristi ad belial.
Sed et hoc benignitatis tue erat domine ut
omnia illi exhiberes que prauum cordis sui per-
niciam emollire potuissent **N**am et veteris a-
micicie illum commonuisti dicens **A**mice ad
quid venisti. **E**t horrore sceleris sui cor impiū
ferire voluisti cum dicebas **J**uda osculo filium
hominis tradis **H**ec **A**nselmus? **H**oc idem potest
dici indigne sumentibus corpus cristi scilicet
iuda osculo filium hominis tradis **M**oraliter
iudas est mundus qui quando ad libitum dat
diuicias tunc ridet quando dat solacia et deli-
cias tunc osculatur quando dat honores tunc

amplatur sed omnibus istis modis nos de-
cipit et morti eterne nos tradit. **F**este beato
Job qui dicit ducent in bonis dies suos et in
puncto ad infernum descendunt. **V**ide hic
marmam mansuetudinem domini quia oscu-
lum proditori suo dedit et verbis blandissimis
alloquens amicum ipsum vocauit. **Q**uot sunt
hodie tales qui videntur amici esse domini
et non sunt eius amici. **A**micis enim suis oia
nota facit scilicet mundum contempnere car-
nem domare et dyabolum cum suis temptaco-
nibus vincere **S**ed multi abeuntes retro post
concupiscencias suas cum iuda proditore ab-
ierunt ad penas **Q**uot sunt etiam hodie qui
inter se videntur amici sed sunt ficti et peiores
quam inimici apertissimi. **I**nimicus enim manifestus me-
lior est quam amicus fictus **I**lle dum timetur fa-
cile vitatur iste preualeat dum non cognoscitur

In isto articulo tradicionis exprimentur
tria que specialiter tradicionem istam redde-
bant cristo multum dolorosam et factam iude
aggrauabant valde. **U**num est. quod fiebat
a suo seruo a suo discipulo et vno ex duode-
cim de toto mundo ad tantam dignitatem a-
postolatus specialiter electus ab eo **V**bi secū-
dum **A**mbrosium. seruus domini discipulus
magistru electus auctorem pro dicit. **S**edam
est quod signo pacis et amicicie scilicet osculo
tam fraudulenter et dolose tradebatur. **V**nde
Ambro. **A**moris pignore vulnus infligit et
caritatis officio sanguine fundis et pacis in-
strumento morte interrogas **T**ercium est quod illud
sedum os proditoris ut propter cuius cor satha-
nas et omnia spurcia eius repleuerat tam amarosum
et mellifluum os verbi eteri contingere au-
debat. **E**t tunc sedam **C**ris. agno mihi basia.
lupus dedit venenosa **E**x hoc articulo tria ha-
bemus de amicitia. primum est ut caueamus ne
nos cristi proditores efficiamus **Q**uia ut dicit
Origenes omnes proditores veritatis amare ve-
ritatem fingentes osculi signo vtuntur omnes etiam
heretici sicut iudas **I**hu dicunt aue rabbi. **I**te
cristum quod dolose salutat et tradit osculo in
primo vel etiam in seipso **I**n primo quidem dicit quod
primum diligere se simulat et malum contra eum ma-
chinatur quam traditorem cristus sibi assuit in seipso
sub quo vni ex minimis meis fecistis in seipso
Ite primum dolose cum iuda salutat et osculatur quod
primo suo promittit et non suat vel fraudulenter ad-
ulat. **I**n seipso etiam deum salutat et osculo tradit
quod ore dicit se nosse deum et credere in eum factus aut ne-
gat **I**te cum iuda deum salutat et osculo tradit quod
cum mortali ad corpus deum accedit. **2**um est ut discas
pacem ferre malorum hominum fraudulencias si per
pacem sustinuit proditoris sui fallacias. **3**um est ut
calumpniatores nobis malum interpretantes non obias.

sed amantis affectu exemplo cristi eos cor-
ripiamus In recolendo hunc articulum de fal-
so osculo iudei poterit homo per contrarium
cum sincera fide et deuotione osculari pedes
cristi indignum se reputans osculo oris
ad qd ille infelix iudas accedere presumpt
Et si ymaginem cristi ante se non habeat
osculatur terram representando hoc idem et
aliter pro vt deus inspirabit **O domine ihe-
su qui a iuda osculo tradi pulisti da michi
numq in proximo vel in memetipso te trade-
re et calumpniatoribus meis et inuidiatoribus
fratrum amoris officium non negare.** Ista
iniqua salutatio cristo facta olim fuit in ioab et
amasa prefigurata. **Ioab amasam salutans**
**dolosa mente fratrem vocabat et iudas cris-
tum salutans iniqua intencione magistrum**
appellabat Ioab dextra mentum amasi qua
si de osculans tenebat et in sinistra gladium
educens ipsum perimebat Sic iudas quasi
dextra mentum cristi tenuit aue rabbi blan-
de sibi dicens et quasi sinistra gladium edu-
xit et ipsum perfodit inuidias sub verbis bla-
dis occultans Iudam et iudeos malum pro
bono reddentes olim saul prefigurauit qui
genero suo dauid malum pro bono reddidit
Dauid hostem saulis scilicet goliath supra-
uit et in multis ei utilis fuit sed saul sibi tamq
hosti inuidias parauit et ei mortem inferre
affectauit Sic deus pharaonem et inimicos
iudeorum sepe deuicit et semper eis profuit
nunc autem in mortem eius arma parant et
ad occidendum eum se armant Similes etia
sunt cayn qui fratri suo sine causa inuidit et
ipsum qui nichil mali sibi fecerat occidit
Cayn eduxit fratrem suum verbis blandis
et eductum crudeliter interfecit sic et iudas
verbis blandis cristum fratrem nostrum et
patrem salutauit et hostibus ad interficien-
dum nequiter presentauit Et cum petrus ce-
teris ardencior seruo pontificis cui nomen e-
rat malchus qui ad cristum capiendum ma-
gis de ppe se ingerebat et ferocius instabat
auriculam dextram ob zelum amputasset pu-
tans eum magis ledere et grauiter vulnerare
vel ei caput amputare et interficere sed diu-
ina dispositione ictus declinauit et relapsus est
ad aurem dominus eum a lesione aduersa
riorum compescuit dicens conuerte gladium
tuum in locum suum seu vaginam quasi non
esset locus defensionis sed paciencie nec ei
licitus usus gladij materialis Quasi diceret
Noli eo uti ad defensionem meam quia non hic
vidis apostolicis uti gladio materiali Vbi
confiderandum secundum crisostomum qd licet cris-
tus petro et alijs discipulis prius precepit

bicens si quis te percusserit in vna maxilla
prebe ei et aliam ex sermone tame cristi que
fecit post cenam petrus in fatum amorem ex-
arserat qd de illo precepto non recoles solum
magistri sui defensionem intendebat Ex hoc
autem qd cristus defensionem prohibuit of-
tenditur promptitudo eius quam ad pacien-
dum habuit. **Secundi gladium precipit vt**
pacienciam non vindictam doceat Vnde fia-
nus Optuit vt autor gratie fideles pacienciam
suo doceret exemplo et potius ad sustinen-
dum aduersa fortiter instrueret qm ad vin-
dandum prouocaret Prohibet ergo dñs
defensionem armorum ne clericus armis
pugnare presumat Vnde Ambrosius Anima
mea sunt lacrimae et orationes aliter no pos-
sum nec de teo resistere Sed hoc hodie prela-
ti parum attendunt qui regalia a regibus
ad pugnandum accipiunt cum potius reges
ab eis clica ad penitendum accipere deberet
Et abiicit dominus Omnis enim qui accep-
it gladium id est usus fuerit gladio scilicet
ppria auctoritate et nulla superiore aut legiti-
ma potestate vel iubente vel concedente seu in-
iuste et pro crudelitate vindicte non iuste et
amore iusticie gladio pibit id est ipsa vin-
dicta erit ei causa pditionis quia dignus est
gladiari Quicumq molitur ledere alium se
ipsum pprio iaculo patit et inquit foueam
quam fodit Et subdit dominus An putas
quia non possum rogare patrem meum et ex-
hibebit michi plus qd duodecim legiones an-
gelorum Tanq sibi dicat Per aliam viam
possum euadere si vellem Non indigeo auxi-
lio duodecim apostolorum qui possem si vel-
lem habere duodecim legiones angelorum
Cum ergo posset accipere legiones nolebat
accipere vt per pacienciam eius impleantur
scripture prophetantes de ipso quoniam ita eu-
pati conueniebat ad nostram redemptionem
quia et si nostre liberationis alius modus fu-
it possibilis nullus tamen ita conueniens et
ideo non erat locus defensionis et resistencie
sed magis paciencie Non solum autem mi-
nis eum cohibuit sed et consolatur eum di-
cens Calicem quem dedit michi pater non
bibam illum Quasi diceret Directe sapias de-
bes voluntatem tuam diuine voluntati confor-
te aliter enim eris sathanas non sapiens qd
dei sunt Scdm crisostomum in eo qd ipsam
mortem calicem dicit qd sibi grata et accepta
bilis pro salute mortalium mors videtur
edidisset Ihesus autem seruum sanauit
auriculam eius tangendo et ei restituendo et
vt adimpleret qd prebipent benefacti hñs
qui oderunt vos In q maxima xpi saluatoris

cruas et pietas apparet et benefica virtus
eius ostenditur quā exhibet hostem suum qui
ad ipsum comprehendendum venerat sanando
et p hoc inimicos eum psequentes ad fidem
admonendo et insup discipulos in fide confir-
mando et nos qz noluit quengz ppter se ledi
et vt inimicis nostris beneficiam? instruēdo
In quo etiam suam virtutem et potestatem
reuelat qz nō de necessitate sed voluntarie cap-
tus esset **V**bi Beda. Nunqz em pietatis sue
dominus obliuiscitur q etiam hostes suos
non patitur vulnerari Illi iusto mortem infe-
runt iste psequencium vulnera sanat. miltice
docens et ipsos si conuertantur. posse sanari
qui in sue sunt mortis cōsensione vulnerati.
Tunc ihesus conuertit se ad turbam non
impacienter sed rationabiliter eam alloquēdo
dicens lamentabiliter et quasi ad lamentum
auditores prouocando. Tanqz ad latronem
existis cum gladijs et fustibus comprehendere
me Quasi diceret. sine causa fecistis hoc Cu-
ius rationem assignat dicens. Cotidie id est
frequēter pacifice et sine armis apud vs cū
docens in templo. in loco vbi potestatem ha-
betis et tunc sine violēcia armorum me com-
prehendere potuistis sed nō me tenuistis tūc
nec cepistis quia nolebam sed nec nunc pos-
setis mī pmitterem et me sponte vestris ma-
nibus subicerem **V**bi remigius Ac si diceret
Latro nis officium est nocere et latitare ego
vero nemini noxi sed plures sanauī et in sy-
nagogis semp docti **V**bi et Iheronim? Stū-
tūm est inquit eum cum gladijs et fustibus q
erre qui vltro se traiebat vestris manibus et
in nocte quasi latitatem et vestros oculos de-
clinantem p proditorem inuestigare qui coti-
die in templo docebat. Ideo autem vt dicit
Cris. eum in templo non tenuerunt quia nō
auct erat ppter turbam. ppter quod et domi-
nus foras exiuit vt ex loco et tpe daret apti-
tudinem se capiendi. **H**ic scdm Anselmum
mansuetudo domini notanda est que tam dul-
citer psecutores suos alloquitur et tam dulci
interrogatione redarguit vt ipsorum nequā
cōpesceret et nos ad imitationem sue benigni-
tatis valiter inuitaret. Et subdit dominus
Sed hec est hora vestra id est vobis concessa
ad me comprehendendum et potestas tenebra-
rum harū quia dyabolus princeps tenebrarū
incitabat eos ad hoc faciendum et hec potes-
tas est tenebris data id est dyabolo et iudeis
insurgendi in cristum. Et ideo aduersum me
in tenebris congregamini et potestas vestra q
contra lucē armamini in tenebris est **V**t aut
ait Theophi. peccatis cunctis que sufficien-
ter se habebant ad prohibendum iudeos. cū

illi hoc nequa p discernere tunc duci se pe-
misi. **V**nde dicitur Cohors ergo militum et
tribunus qui eis pferat et ministri iudeorum
acceserunt sicut lupi ad agnum vnaminit
et impetuose. et manus sacrilegas iniecerūt
in ihm omnium saluatōem irreuerenter et in-
debite et tenuerunt eum ipso pmittere quādo
enim voluit tentus est et non ante. et sic fuit
captiuatus ppta voluntate. **N**am vt dicit
Remigius frequēter eum cōprehendere volu-
erunt sed nō potuerunt sicut nec nunc potuis-
sent nisi ipse voluisset Sicut em eos solo ve-
bo prostrauit. sic solo verbo eos fugare vel a-
mehilare potuisset si voluisset. **E**x quo patet
obstinatio eorum quia non fuerunt aucti a
suo malo visis predictis signis. sed magis
attribuebant artibus magicis. **C**ogita h
qz si penale est cuilibet homini capi pro eo q
per captiuitatem adimitur homini libertas tū
condicionis quia redigitur in seruitutem cap-
tiuatoris scdm leges ciuiles q actionis quia
captus non potest facere qd vult quanto ma-
gis penale fuit cristo qui est dñs celi et terre
et que celi et terre capere non poterant viole-
torū quantum ex pte ipsorum erat manibus
capi et teneri Ex hoc articulo habemus morale
documentum qz sicut cristus amore nostri se
metipm voluntarie tradidit captiuū iudeis sic
et nos p eius amore nosipos id ē oīs sen-
sus nros debem? captiuare in obsequiū cristi
videlicet vt oculi captiuent ab illicito visu.
aures a noxio auditu lingua ab otiosis et no-
cuius locutionibus. manus a malis operibus
pedes a vano et vago incesu maxime ad pc-
candum Sicut em cristus fuit captiuatus ne
quo vellet posset abire. sic homo se ipm debet
captiuare ne sequatur concupiscencias carnis
et sensualitatis appetitū ad nociua trahēter.
Cor etiā captiuetur a malis cogitationibus intel-
lectus ab erroneis sensibus et falsis dogma-
tibus voluntas ab omnibus a diuina voluntate
discrepantibus **V**nde apostolus i captiuitate
redigentes omnem intellectū in obsequium cris-
ti vbi p omnem intellectum possunt oīs sen-
sus et vires anime ad opationem intellectus
deseruiētes accipi. Aliud documentū est hūc
comerum qz homo libenter debet esse capti-
uus cristi vt mortem euadat eternam. **S**i-
cut enim homo in belli periculo constitutus libe-
ter dat se alicui nobili et benigno domino cap-
tiuum ne ab alijs ferocib? occidatur sic nos
in hac vita sicut in bello constituti qā militia
est vita hominis super terram. tradamus nos
benigno domino cristo captiuos qui non est
dominus mortuorum sed viuorum ne ab ho-
stibus eterna morte ferociter occidamur.

In decolendo hunc articulum recogitet homo se quasi in campo bellico cum hostibus conclusum nec posse euadere potenciam abuersario cum id est demonum nisi se tradat cristo benignissimo domino in seruitutem captiuum. et sic aliquo gestu corporis tradat se totum cristo captiuum clamans et dicens ad eum Ihesu qui a iudeis sponte capi et teneri voluisti da michi omnes sensus viresque in obsequium tuum iugiter captiuare ut a morte perpetua bonitate tua merear preseruati. Deosculatio et comprehensio cristi pfigurata fuit in ioab qui amalam deosculans interfecit. Tenentes autem ihesum dulces illas manus suas vinculis stringerunt et ligauerunt eum ignominiose quasi latronem et morte dignum a quo potius solui uelle debuerunt quia omnium uenerat absolueret vincula infirmitatum et peccatorum ac mortis et inferni. Et erant forte in eis qui postea liberati ab eo dixerunt. dispicisti domine vincula mea. Ecce ad ioseph ligatus uenditus a fratribus et sampson uinctus ad alibam id est synagoga. Vnde anselmus. Sed ecce iam prodito rem preuentem impiorum turba prosequitur. et osculum prebente iuda manus iniungunt in ihesum. Dominum suum tenent ligatum et illas dulces manus vinculis stringunt. Quis ferat. Scio occupat nunc cor tuum pietas. omnia viscera tua zelus inflamat. Sine rogo paciatur: qui pro te patitur. Quid optas gladium. Quid irascaris. Quid indignaris. Si admittat petri cuiuslibet auriculam abscideris si ferro brachium tuleris. si pedem truncaueris ipse restituet omnia. quod etiam si quem occideris absque dubio suscitabit. Hec anselmus. Ligauerunt autem eum propter tria. Primo ne manus eorum effugeret diceret enim eis iudas quod eum tenerent et caute ducerent. Secundo ut eum morte dignum ostenderent. quia mos erat iudeis ut quem morte dignum iudicarent uinctum prehendi traderent. Tercio propter misericordiam licet ipsi hoc ignorarent. quia enim cristus nos peccatis ligatos et in limbo uinculatos soluere debebat ideo ipsum pro nobis ligari oportebat cuius uinculis liberati sumus. Voluit quippe cristus tamquam latro comprehendi et ligari. adam enim cum latro cunctis furti commisit quando pomum sibi uictum attraxit nam furtum est contractio rei aliene iniuncto domino et huius rei causa totum genus humanum a dyabolo comprehensum tenebatur ligatum per cuius satisfactionem ihesus tamquam latro uoluit comprehendi qui in comprehensibilis est. et ligari qui ligatos uinculis soluere et vincula eorum dirumpere. Et

Nota quod cristus filius dei tamquam latro cum latrone scilicet barbara est captus. in latrones crucifixus. a latronibus occisus. propter latrones passus soluens que non rapuit. Legit autem dominus ter ligatus. Primo statim cum captus esset et duceretur ad annam. Secundo cum de anna duceretur ad capharnam. Tercio cum duceretur ad pylatum. Nam secundum hebraeos potuit fieri ut ad horam soluere quatinus discerneretur. et post hec discussus iterum ligaretur. Quarto potest addi quod etiam ligatus fuit ad columpnam cum flagellaretur. licet hoc in euangelio non exprimat. Insuper in cruce clauis fuit uinctus. et sic etiam ligatus. Ex hoc articulo trahuntur plura doctrinae salutaria. Primum est quia sicut dictum est dominus ligari uoluit ut ipse peccatorum nostrorum vincula solueret. ideo nos debemus esse grati de solutione nostra et cauere ne rursum eum nostris peccatis ligemus. quod fit quotidianumque mortaliter peccamus. Nam etiam cristi uidentur cum fimbriis colligati. qui non credunt deo quod possit eis necessaria sua dare. Secundum est quod cristus ligari uoluit ut nos sibi alligaret vinculo caritatis unde studeamus et nos sibi tam fortiter caritate astrigere ne leuiter ab ipso possimus separari. Ipsa enim caritas est vinculum quo anima deo alligatur. Tercium documentum est ut nos ligemus omnia membra nostra et ipsam linguam fimbriis preceptorum dei. ne laxentur ad aliqua contraria diuinis preceptis uel diuine uoluntati. ut nichil operemur aut loquamur quo deus uel proximus offendant. Quantum est ut simus vinculo fraternae caritatis proximis colligati. ita ut omnem gratiam diuinam acceptam studeamus eis impartiri sicut apostolus omnes fideles hoc vinculo sibi colligatos habuit eosque socio sui gaudij esse cupiuit. Quintum est quod nos uolentes sequi cristum debemus nosmetipsos ligare vinculo professionis obediencie propter eum qui pro nobis uoluit ligari. ita ut amplius pro nostro uelle nos mouere non possimus. et sic cum ysaac colligati et in altari mactationis proprie uoluntatis positi cotidie in holocaustum uiui deo immolamur. Ad conformandum se huic articulo recogitet homo qualiter dominus ligatus fuit propter vincula peccatorum nostrorum soluenda. et ut vinculo caritatis nos sibi alligaret. et poterit in recompensam aliquam seipsi deo ligare aliquo bono profecto uel etiam uoto. Quo si iam ligatus sit in religione uel alias desideret a deo adiuuari ad perficiendum hoc modi obligationem ad laudem suam. O ihesu qui iniquorum manibus ligari uoluisti absolue

queso vincula peccatorum atque ita caritatis
 vinculo preceptum quod tuorum fimbriis me co-
 stringe ne unquam membra corporis aut vires a-
 nime mee laxentur ad querens contraria tue vo-
 luntati. Capto autem et ligato domino discipuli
 omnes perterriti relinquentes eum fugerunt et
 magistrum suum sicut latronem ad victimam
 deducti dimiserunt sicut predicebat eos scan-
 dalum in se passuros. **Comprehensio pastore**
 dispguntur oves capto magistro fugiunt dis-
 cipuli. **Unde Beda.** Impletus est sermo do-
 mini quo dicebat quod omnes discipuli scanda-
 lisarentur in illo in ipsa nocte. **Et Iheronimus.**
Tunc adimpletum est elongasti a me amicum
et proximum et notos meos a miseria. Ut ait
 dicit theophilus? promittit dominus eos cadere
 ut non in se ipsis confidant. **Unde Remigius.**
In hoc facto demonstratur fragilitas aposto-
lorum. Qui enim de ardore fidei promiserant se
 morti cum eo amore fugiunt immemores sue
 promissionis. Quod etiam videmus impleri in hijs
 qui pro amore dei magna se promittunt facturos
 et postmodum non implent non tamen despe-
 rare debent sed cum apostolis resurgere et per
 penitentiam resipiscere. **Ubi et Rabanus.** His-
 torie autem sicut petrus qui culpam negacionis
 penitentie lacrimis abluit reuocationem eorum
 ostendit quod in martirio labuntur ita ceteri dis-
 cipuli qui articulum comprehensionis fugien-
 do preuenerunt cautelam fugiendi docet eos
 qui se minus periculosos ad toleranda supplicia sen-
 ciunt quibus tutius est latere quam se discrimi-
 certaminum exponere. **Sed quare non co-**
prehenderunt apostolos et maxime petrum qui
paulum cum gladio. Dicendum quod nichil eos
 detinuit nisi virtus diuina que etiam persua-
 dat eos resupinos. Tunc omnes discipuli pec-
 cauerunt et in fide per illud tributum extincti fue-
 runt preter beatam virginem in qua sola fides
 ecclesie inconcussa permansit ob cuius represen-
 tacionem in matutinis illius tributi omnes ca-
 dele extinguuntur excepta una sola que rema-
 net accensa. In huius signum etiam denudan-
 tur altaria quia christus per altare designatus
 relictus fuit ab apostolis signatis per ornamenta.
In illo etiam tributo officium nocturnum alte
cantatur. per quod prophete de christo signantur
 diurne vero hore sub silencio dicuntur quia a-
 postoli tunc predicare non audebant unde et
 campane non pullantur quia tunc sonus predi-
 cacionis cessauit. **A** parte montis syon in valle
 iosophat descendendo sunt cauerne apostolo-
 rum ubi latuerunt tempe passionis christo re-
 licto. **Adolescens autem quidam sequebatur**
ihesum amictus syndone id est lynea veste que
innocenciam significat super nudo scilicet corpe

quia non habebat aliud indumentum supra
 tunicam et ab extra quam solam syndonem qui di-
 citur fuisse iohannes. **Unde Beda.** Iuuenem
 istum nil vetat intelligi fuisse iohannem cuius
 ius longa post hec in carne vita indicio est. Hic
 cum teneretur ab impijs reiecto vestimento e-
 lapsus manibus tenecum nudus profugit ab
 eis quorum scilicet et presenciam detestabatur et
 facta non a domino cuius amorem etiam absens
 corpe firmum seruauit in mente. **Ad idum fuit**
in eo perfecta caritas que foras mittit timorem
sed pro tanto plus alijs de amore habuisse vi-
detur quia plus ceteris magistrum sequebatur.
In facto autem suo secundum Bedam designat il-
los qui ut securiores ab inimicibus hostium
fiant quicquid in hoc mundo possidere viden-
tur abiciunt ac nudi potius deo famulari quam ad
hucendo mundi rebus materiam temptandi
et a deo reuocandi aduersarijs dare didicerunt
iuxta exemplum beati ioseph qui relicto in ma-
nibus adultere pallio foras exiliuit. malens
nudus deo quam indutus cupiditatibus meretici-
sis seruire. Sic paulus primus heremita vi-
 dens alios deficere in exquisitis tormentis fu-
 git et ad solitudinem se transtulit. Et tu nudus
 euola ad vexillum crucis potius quam diuicijs al-
 liciaris et detinearis a mundo quo minus cristum
 imiteris. **Unde iheronimus.** Qui vult ef-
 fugere mundum? iniquorum relinques mentes que mun-
 di sunt fugiat post ihesum. **Iohannes vero mor-**
reupato et resumpto vestimento rediit et domi-
num ut prius sequebatur. Potuit enim fieri ut sub
 dubia noctis luce sese turbis ducendum ibi qua-
 si unus ex ipsis inuisceret donec ad atrium potius
 fidei cui notus erat pueniret. **Iohannes sub ar-**
simplici et tenui erat suppositus. sed nunc ves-
 tes extendimus in partibus et plicamus in cap-
 sis ac vestium deportandarum habemus sum-
 matos quadrigas et currus et etiam earum
 caudas post nos trahimus vel portare facimus.
Ex hoc articulo scilicet fuga discipulorum tra-
huntur quatuor documenta. Primum est quod nos
 caueamus ne et nos unquam a christo fugiamus.
 Fugit autem in a christo qui propter timorem hu-
 manum vel ex temptatione dyabolica vel alias propter
 quamcumque passionem seu affectionem corruptam re-
 relinquit iusticiam aut veritatem. nam christus
 est iusticia et veritas. **Et vniuersaliter in omni**
peccato mortali fugit homo a deo. **Secundum est**
 quod si nos aliquando ex fragilitate ad horam a christo
 recedamus? peccato non ideo debemus desperare sicut
 cum apostolis resurgere et per penitentiam resipiscere. Ter-
 tium est quod ut super dictum est ex fuga ceterorum discipu-
 lorum doceat cautela fugiendi minus perdoneis ad to-
 leranda supplicia et abusa sicut ex penitentia pe-
 tri ostenditur repacio lapsorum in martirio propter illa

Quantum est si interdum his qui videntur amici nostri et propinqui. cedant a nobis tempore necessitatis vel aduersitatis equanimiter hoc feramus: memores quod et apostoli cesserunt a christo his in cumbentibus. **I**n conformando se isti articulo. recogitet homo quantum se elongauerit a deo peccando: et tunc minet illud psalmi. quoniam qui elongat se a te peribunt. perdidisti omnes qui fornicantur abs te. michi autem adherere deo bonum est. ac orat deum dicendo. **I**hesu qui electos discipulos tuos omnes a te fugere permisti suscipe me fugitiuum seruum tuum. et tene sub te omnipotens deus. nec finem me abs te proprie voluntatis arbitrio euagari. Attende nunc diligenter. et vide quomodo domini ihesus patitur se capi et ligari et a discipulis derelictum. duci ad mortis supplicium: ac si esset malefactor et omnino impotens. ab se defendendum. Cum quanto clamore putas manum in eum iniecerunt. quod crudeliter eum ligauerunt. quod dicit strinxerunt: et quod irreuerenter traxerunt. **C**onsidera etiam quomodo discipulis suis fugientibus et errantibus compatitur: quis fuit dolor quem discipuli amantissimi habuerunt. quando oportuit. quod a magistro suo dilectissimo separentur. **O** quod inuiti. **O** quod tristes. **O** quod desolati. **O** qualiter plorantes. **O** quales voces et clamores. gemitus et suspiria. dantes: sicut orphani et timore perterriti recedebant. **E**t perpendere potes: quod recedentes dicebant. **O** magister bone. **O** dulcis pater. **O** benigne domine: quomodo ita separemur a te. **Q**uomodo pater sancte. filii tui fugiunt a te. **Q**uo ibimus domine. **H**ec et multa alia dicere poterant. **Q**uociens retro respiciebat. videntes qualiter dominus suus ligatus et sine honore traheretur. **Q**uociens se in terram proidebant: et ad celum clamabant. **E**x hoc enim magis et magis eorum dolor augebatur quia videbant magistrum et dominum suum sic viliter trahi: et canes illos pessimos mordentes et ad victimam eum trahentes. quasi agnum mansuetissimum sine clamore et resistencia sequi. **Q**uis enim tunc doloris aule discipulorum corda penetravit. quando videbant dilectissimum matrem et dominum suum tanquam malefactorem duci ad mortem: cum et ille impiissimus iudas penitencia ductus tanta postmodum fuerit ex hoc repletus amaritudine. ut malum erit mori quam vivere. **C**ogitare potes. si domina mater sua ibi fuisset quid fecisset. **O** domina mea. quod mala et quod amara erit tibi dies casti na. quando audies et quando videbis tam crudele spectaculum. **O** domine ihesu. que anima hec cogitans potest sustinere: quod non tu

passus pre dolore. **C**onspice igitur eum. quomodo ducitur ab illis nequissimis de torrente sursum versus iherusalem festinanter et cum impetu. manibus retro eregione dorsi ligatus et ut dicitur catbena collo suo imposita: exclamatus tunica non curiose succinctus. capite discooperitus. et curuus ex fatigatione. et vehementi accetatione incedens: et quomodo agnus innocens inter lupos ibat mordaces. **O** quod violenter eum impellebant per vallis iosphat medium. et ab montis ascensum. quod fatigatus et molestis afflictus transijt per torrentem cedron: ut adimpleretur scriptura quod dicit de torrente amara se passionis in via bibet. **E**t sic cum impetu tanquam contra latrones stridentes. et eum periclitantes. duperunt eum per portas aureas. per quas in die palmarum intrauerat que modo clausae sunt. et adduxerunt eum ligatum tanquam morte dignum ad annam primum. id est primo. **P**luribus autem de causis ducebatur eum primo ad annam. **Q**uam vna est: quia domus anne prior eis in via occurrebat. et ideo turpe ei esset et contempsus videretur. si domum suam ante positam praeterissent. vel forte illuc diuertebant. ne in via longiori tumultus in populo fieret. **V**el minus faciebant hoc de voluntate cayphe volentes animam socerum suum honorare: ut diuino iudicio qui esset affines sanguine sociarentur in scelere. **I**tem quia annas senior fuit quam cayphas. iudicium autem primo deferrebat ad seniores ut magis iustum appareret coram hominibus: ideo fecit eum anne primo. presentari ut exasabilius esset: si ab anna deceptum ipse primo deprecaret. **I**tem quia hi duo sacerdotes cum vicissim a gentilibus emebant: et sibi per annos vicissim succedebant. et utilitatem in communi habebant: et ideo fecit eum presentari anne tanquam coniudici. ab quem scire de iudicio pertinebat: et ut christus magis dignus morte. et per consequens ipse cayphas minus culpe videretur. si alterius quam confessoris sui sententia. et coram iudicibus pluribus. christus condemnaretur. **E**t licet isti pontifices iudeorum non haberent iudicium sanguinis: habebant tamen iudicium exanimis. quia ipsi examinabant causas ab iudicibus iudeorum spectantes. et postea miserunt ad praesidem caesaris causas instructas. **S**ecundum legem unus summus sacerdos per totam suam vitam officio pontificis fungebatur cui post mortem filius succedebat. ut generationis in sacerdotibus series teneretur postmodum vero inuidia et ambitione principum crescente. non solum patri non succedebat filius: sed nec vltra annum. quam officio fugebatur pontificatus: et hoc ipsum praemia parabat

a romanis **V**nde hii duo scilicet annas et cai-
phas principes sacerdotum erat licet de tribu
leui non essent et p vices annas alternati sa-
cerdos cum ministrabant. quod quolibet anno
pro suis vicibus ab herode emebant et erat
tunc annus cyphe cum passus est dominus qz
erat pontifex anni illius id est administratione
anni illius habebat quamuis iudicium et vt
litas iudicii communiter ambo esset. **N**on
ergo mirum si iniqui pontifices inique iudica-
uerunt et officium pontificatus tam nequiter
adepti tunc sic nequam gesserunt. **S**epe
enim qui p auariciam vel ambitionem ab sa-
cerdotium et dignitatem accedit p iniusticiam
in eis seruatur et sceleratum initium funesto
fine consummatur **V**ide symonia ambitione
et scismate sacerdos synagoge de pisse ca-
ueat hec ecclesia ne sibi contingat simile.
Circa hunc articulum scilicet ductionem cristi
est considerandum qz cristus in processione pas-
sionis sue nomies hodie ductus fuit. **P**rimo
enim mox vt captus fuit et ligatus duxerunt eu
ad annam **S**ecundo ab anna ad capharnaum **T**ercio a cap-
pharnaum ad pilatum. **Q**uarto a pilato ad herodem
Quinto ab herode reductus est ad pilatum. **S**exto
militibus duxerunt eu intro in atrium pterij vbi il-
luserunt ei. **S**eptimo pylatus duxit eu foras
de pterorio portantem coronam et vestem pur-
puream. **O**ctauo duxit eum foras pterorium
ad locum vbi sedet pro tribunali **N**ono dux-
erunt eum ad crucis patibulum. **E**t in quali-
bet istarum ductionum semp singulares pe-
nas et contumelias passus est sicut de singulis
in suis locis patebit. **H**as nouem ductiones
vsqz ad meridiem factas reputant fideles q
hodie vsqz ad nonam circueuntes visitant no-
uem ecclesias in memoriam qz cristus postq
captus fuit ductus est ad nouem loca. **E**t me-
rito fideles hodie sanctorum ecclesias visitant
vt ab ipsis beneficia obtinere valeant. nam
hodie sancti valde liberales esse debent quia
hodie de carcere fuerunt liberati et in celeste im-
perium sublimati. **S**i quis enim de carcere libe-
raretur et in imperium sublimaretur illam diem
multum diligeret et in illa die multum liberalis
esset sic et de sanctis credendum est. **F**uit aut
ductio cristi violenta quia manu armata et cum
turba fuit et ignominiosa quia ducebatur vinc-
tus sicut malefactor et morte dignus. fuit etiam
dolorosa quia quantumcumqz ipse voluntarie
cum eis iret tamen in fine eum traherant ac in-
pellebant et pressuris obruebant ita vt dicere
posset illud palipomenon ex omni parte angus-
tie me premunt. **E**x hoc articulo habentur
quatuor documenta. **P**rimum est qz fideles in
die pasceus visitantes nouem ecclesias secundum

nouem ductiones in prima ecclesia rememo-
rari debent qd cristus passus fuit coram anna
in secunda quid coram capharnaum. in tertia qd coram
pylato et sic deinceps vt videre potes in ordine
supraposito. **S**ecundum est qz si quando forsitan cum
dei ducamur ad penam cum paciencia tole-
mus amore et exemplo eius qui pro vobis
ductus est innocens sicut ouis ad occisionem.
Tercium est qz licet nos aliqui ducamur ad ma-
lum pene nunquam tamen paciamur nos duci ad ma-
lum culpe quia talibus ductionibus nullatenus
consentire debemus. **P**rimo nec ad huiusmodi
modi inuiti trahi vel duci possumus. et ideo
si quando inducamur ad temptationem nequa-
quam tamen ducamur in temptationem p peccati
consensum. **Q**uartum est vt nos simus de fa-
cili ducibiles ad viam iusticie sicut cristus val-
de faciliter pmo de hederantur ducebatur ad
passionem non repugnans nec remittens nec
remuementas et sicut ouis os suum non aperit.
Inconformando se isti articulo recogit homo
qz exprobiabiliter sicut fur vel latro cristus duc-
tus fuit et poterit etiam mentaliter visitare nouem
ecclesias sicut deuotio dabit. **I**te formet sibi ho-
mo ppositum se velle cum gratia dei ducibilem esse ad omne
diuinum beneplacitum et ore dicens. **I**hesu qui
vinctus velut malefactor ab iniquis de loco ad
locum exprobiabiliter duci voluisti. da mihi vi-
tute vt ad nullum a spiritu maligno vel homine
malo seductus peccati sed spiritu tuo bono ducar
ad omnia tue beneplacita voluntati. **S**eque-
batur autem ihesus symon petrus et alius discipulus
scilicet iohannes s longe ex timore. **L**icet
enim isti sicut et alij primo ex timore fugissent
postea tamen ex deuotione ihesus secuti sunt qz fer-
uenciores alijs erant et pre ceteris cristum di-
ligebant et qz maior eos adinuicem vis dilectio-
nis vniebat. **Q**z iohannes et petrus dominum ad
passionem euntem sequuntur significat etiam de
iudea et gentibus dominum passionem secuturam id
est imitaturam s longe et differenter. etiam
enim p se patitur sed ille p ecclesia et passio se-
cundum a longe imitatur passionem cristi quia non
est dolor similis dolori eius. **M**istice p hos
duos discipulos due vite intelliguntur qz cristum
sequuntur scilicet actiua qz p petrum et contemplatiua
que p iohannem significatur et actiua qdem
sequuntur cristum obediendo contemplatiua ve-
ro cognoscendo et contemplando. **E**t quia iohan-
nes erat notus pontifici introiit cum ihesu in
atrium pontificis quia ppter noticiam pmissus
est intrare cum alijs. **C**um autem sue noticie hec esse po-
teat qz forte missus a prete suo pisces ad domu
pontificis pluries portauit vel forte qz alijs
de cognatione eius ibidem fuerat vellemus alijs de
domo descendere qz genealogias sacerdotes habebat

Et dixit iohannes ostiari et fecit introduci
petrum qui ex timore stabat foris ad ostium
quasi presagies future negacionis factum Unde
in psalmo Qui videbant me foras fugerunt
a me. **M**istice autem iohannes intrauit cum ihesu
quia vita contemplatiua est ei familiaris sed pe-
trus foris stabat quia actiua vita circa exte-
riora occupatur per hoc autem quod iohannes fecit
introduci petrum mystice intelligi datur quod per
contemplatiuam introducit ad cristum vita ac-
tiua sicut enim ratio inferior dirigatur per superiora
ita actiua per contemplatiua. **S**equitur et tu cum
usque ad atrium principis et intra cum eo si pos-
teris ut singula que sunt videre merearis. **A**trium
vocabatur platea sub diuo inter prima
portam et secundam ubi erant ministri principis
circumfidentes ad ignem inter quos stant pe-
trus calefaciens se intus autem erant in concilio
principes sacerdotum et scribe seniores et domini cum
eis sicut agnus inter lupos Hic trina negacio
petri fuit inchoata sed postea in domo capherne
consummata et ideo propter continuationem ma-
terie simul omnes tres infra sunt posite **I**bidem
ergo domino ihesu in bello et conflictu duro et as-
perum permanentem tu aliquantulum non sine con-
passione et gemitu dormitabis et quiesces si cum
poteris hoc facere. **O**ratio

Domine ihesu criste qui in agonia san-
guinem sudasti da michi in erupna
persecucionis huius te cum sudare ut
ociosa non marcescam rege sed in sudore vul-
tus mei vescar te pane viuo. tuique sudoris san-
guinei balsamum me egrotum sanat et celesti
curie locum reparet. **E**t qui iude osculo te tradi
in manus impiorum et ligatum adduci ad ananiam
promissisti ac vincula mortis eterne nobis abstu-
listi non promittas me tradi in manus crudelium
et rumpere vincula conscientie mee male. ut securus
decemtem dirupisti vincula mea tibi sa-
crificabo hostiam laudis Amen. **D**a matutina
Capitulum **LX**

Homina matutinali exercitaberis a
sompno tuo plenus lacrimis
et dolore confectus propter ea
que post completorium cogi-
tasti et tunc meditaberis et in
spiritu tuo videbis qualiter
dominus tuus sedet inter inimicos despectus
et in honoratus et a suis discipulis et amicis
derelictus et tot malis hominibus sociatus. **O**
domine ihesu quomodo ita sedes tam contemptus et de-
solatus ubi sunt discipuli tui et amici. **O** vnum
cum bonum meum o singulare gaudium meum
quod faciam cum te sic videam. **C**erte domine sede
bo in terra te vnum et associabo te quia non vi-
debo hic quod ligat te sed vocis inimicos

tuos insanos et demones qui obuiant te.
Ihesu ergo statuto et stante ligato ante an-
nam pontificem interrogauit dolose ihesum
pontifex de discipulis suis fortassis ubi es-
sant et cuius gratia eos collegit ut videret si
posset eum deprehendere quod ab eo seducti fuis-
sent et de doctrina eius non cognoscende ve-
ritatis amore sed ad videndum si posset ibi
falsitatem vel calumpniam et aliquid dictum con-
tra legem invenire et sic causam haberet qua pos-
set accusare eum et tradere romano prebidi ad
dampnandum. **D**uo enim imponebantur christo
a iudeis scilicet falsa doctrina et noua ac seduc-
tio et attractio hominum ad se et ideo pontifex
examinat eum de utroque videlicet si esset se-
ductor hominum et doctor falsae doctrine et pri-
mo de discipulis eius quos videbatur sedux-
isse: secundo de doctrina eius quasi notans
eam falsam esse. **D**icitur autem annas pontifex
non quia tunc actu esset sed quia ante fuerat
et post esse debebat. **I**hesus vero de disci-
pulis omnino tacuit: quia tunc de ipsis nichil
boni dicere potuit qui iam fugerant. **D**ans
nobis exemplum quod malum de alijs non debe-
mus dicere nec peccatum alterius proferre. **S**ed
de doctrina sua respondit ostendens quod non
mala vel suspecta sed bona et sana erat quod de-
clarat ex loco et auditorum testimonio dicens
Ego palam locutus sum mundo id est in pu-
blico et multis audientibus et ego semper do-
cui in templo et synagoga iudeorum locis pu-
blicis et iudeis presentibus et in occulto locu-
tus sum nichil scilicet id est ut occultaretur et
non innotesceret multis. **Q**uid me interrogas
a quo veritatem audire non desideras. **I**nterro-
ga eos qui audierunt de quorum dictis non
habeas inuidiam vel suspicionem. **Q**uasi dice-
ret paratus sum testimonium eorum subire.
quod tibi magis quam dictum meum est credibile.
Unde confirmamus. **Q**uid ait me de discipulis
meis interrogas. **I**nterroga inimicos meos
qui inuitantur michi. **H**ij dicant. **N**ec enim
est veritas in alterabili demonstratione cum
inimicos quis eorum que dicit inuocat testes
pro se. **I**ta dominus responsum temperauit
ut veritatem taceret ne se defendere videretur
dans nobis formam temperare respondendi
hostibus: ita ut nec veritatem celemus nec
eos contra nos dictis prouocemus. **T**unc vo-
nus ministrorum pontificis qui dicitur fuisse
malchus cuius sanauerat auriculam. **I**ngra-
tus accepti beneficii debuit ihesu alapam repre-
sentans peruersos qui beneficijs in pensis ma-
la rependunt et dixit. **S**ic respondes pontifi-
ci. **I**lle enim minister sceleris accepit responsum
onem ihesu quasi notasset pontificem de stultitia

interrogacione et datus sibi alapam ad in-
proprium voluit vindicare quod placibilis-
ter non responderat pontifici plane confiten-
do vel negando quia alapa ut plurimum pro
vindicanbis offensionibus verborum solet
dari. **I**n hac alapa impleta est prophe-
cia illa dabit percutienti se maxillam. **E**st
enim alapa percussio in maxillam sicut cola-
phus est percussio in collum. **I**pse vero do-
minus longanimis et pater malum pro ma-
lo non reddidit sed hanc contumeliam sicut
multas alias que sequuntur pro nobis cum
omni paciencia et mansuetudine toleravit et
pacenciam docuit humiliter vultu placido et
submisso sermone modeste respondendo et ve-
ritatem ostendendo ac ministrum cui quamli-
bet penam solo iussu interrogare poterat blande et
caritative corripiendo. **S**i inquit male et
contra veritatem locutus sum et habes repre-
hendere que dixi demonstra et testimonium
perhibe de malo et proba me mendacem.
Si autem bene et non habes reprehendere
quid me cedis iniuste. **Q**uid ista respon-
sione verius mansuetius et iustius. **H**inc
colligimus nos posse incipere nobis iniuri-
antes et arguere ita tamen quod moderate et
pacate. **R**espondendum est enim quan-
doque stulto iuxta stulticiam suam ne sibi sapi-
ens videatur. **Q**uia et pie ihesu que
nam anima tibi deuota hec cernens et au-
diens valeat se continere a lacrimis et dolo-
rem occultare interne passionis. **V**nde
Crisostomus. **V**nus dedit alapam ihesu
hec dicenti. **Q**uid hoc fiet utique stulticius
horreas celum excessum mentis pacatis
in terra dominatoris longanimitate et ser-
uorum in deuotione. **V**nde et **Augustinus**
Si cogitemus quis accepit alapam non
ne vellemus eum qui percussit aut celesti ig-
ne consumi aut terra dehiscente absorberi aut
corruptum demonio voluari aut aliqua hu-
iusmodi qualibet pena vel etiam grauiore pu-
niri. **Q**uid enim horum per potentiam ius-
tere non potuisset per quem factus est mun-
dus nisi pacenciam nos maluisset docere
qua vincitur mundus. **H**ec **Augustinus**.
Sed secundum eundem **Aug.** dicit forte ali-
quis Quia cepit ihesus facere et docere que
non fecit quod docuit prebendo alteram max-
illam. **D**icendum quod dicta et precepta
sacre scripture ex factis christi et sanctorum
debent interpretari. **S**ic ergo sacra scrip-
tura interpretanda est secundum quod christus
et sancti eam seruauerunt. **C**ristus autem
qui utique precepta que docuit prius impleuit
et in homine quem suscipere dignatus est vi-

ueni nobis exemplum tribuit non prebuit
isti aliam maxillam nec paulus ut in acti-
bus legitur hoc fecit ostendens percutienti
maxillam non actu ipso prebendam esse alte-
ram sed animo paratum esse ad pacendum
si opus sit. **F**ieri enim potest ut alteram
maxillam visibiliter homo prebeat et iatus.
Sed beatus est qui in omnibus que iuste p-
iusticia patitur potest veraciter dicere Paratu-
cor meum deus patum cor meum. **V**nde istud
christi preceptum de prebendo maxillam aliam
et similiter de non resistendo malo et plu-
ra alia non dantur et intelliguntur absolute et ad
litteram sed magis secundum animi preparationem ut ho-
mo habeat animum paratum ad hec facienda
ubi viderit expedire ad dei honorem et eccle-
siae utilitatem alias autem non et hoc dominus seruauit
qui paratus erat dare aliam maxillam si opus
fuiisset pacienti quia totum corpus suum p-
mis acerbissimis prebuit et occisioni. **I**nmo
aliquando expedit iniuriantibus respondere
ad ipsorum et aliorum instructionem sicut fecit
hic christus et ut in actibus legitur paulus
et aliquando etiam facto resistere ne de tur-
ocasio agendi male. **S**ic ergo excusa do-
mini qua sic respondit utilis ad instruc-
cionem fuit. **E**t multis alijs conuicijs ibi-
dem forte eum affecerunt de quibus euangeli-
ste tacere. **E**x hoc articulo alaphisa-
cionis habentur tria documenta. **P**ri-
mum est quia christus pro nobis alaphisari vo-
luit ut nos omnia nostra compescamus ne quid
contra diuinum honorem loquamur et et-
iam ut ad bonum loquendum vel agendum
excitemur sicut aliquando aliquis percuti-
tur ut a torpore excitetur. **S**ecundum est
ut et nos discamus in iniurijs et contume-
lijs nobis illatis pacenciam habere imitati-
one domini qui in hoc specialiter exemplum
magne pacencie dignatus est nobis prebere.
Et hic christus eadem nocte omnes illusio-
nes et verecundias ab iniurijs sibi factas pa-
cienter sustinuit sic homo contumelias et ob-
probria ac cuncta mala in verbis seu factis
ab importunis hominibus sibi illata pacen-
ter ferat amore sui redemptoris similia et
multo maiora propter ipsum patientis. **T**er-
cium est quod concilia euangelica non semper
oportet seruare ad litteram sed aliquando se-
cundum animi preparationem et maxime ubi
de hoc ex factis christi et sanctorum infor-
macionem habemus et auctoritatem. **A**d
conformandum se isti articulo poterit homo
sibi ipsi dare alapam moderatam ad repre-
sentandum alapham christi pro omnibus verbis
suis o-
nibus vel etiam prius et modis et ore dicens

Ihesu qui ab anne ministro cedi alapa voluit. da michi queso gratiam tuam: que me a tua laude nunquam cessare faciat. et ab oculo sermone compescat. Et misit ihesum annas ligatum. quasi reum et morte dignum et iam coram eo condemnatum. ad capharnam pontificem: quia christi examinatio principaliter pertinebat ad ipsum: et conuenerunt omnes sacerdotes. id est principes sacerdotum. et scribe id est legisperiti. et seniores. id est iudices ordinarii. ab examinandum christum et iudicandum. et ad tractandum de ipsius condemnatione et morte. Cum autem presentatur consilio malignantium aduersus eum: illi quasi leo. capta preda exultant. Bene potes cogitare. quod male eum receperunt: et quomodo sine honore forte in terra viliter coram ipsis sedere fecerunt. Petrus autem et hic usque in atrium id est usque quod puenit ab atrium principis sacerdotum. sequebatur eum ex deuotione et amore. quous alonge propter timorem. Quem caritas trahebat: timorem retrahebat. Verum secundum Bedam. in hoc maxima nobis est admiratio ne venerandus. quod dominum non reliquit etiam cum timeret. Et ingressus intro scilicet in ipsum atrium deductus per ostiariam similiter ut supra. sedebat cum ministris ad ignem: quia frigus erat sicut solet esse in marcio post mediam noctem. ut finem negotij videret et quod pontifex de domino iudicaret. Principes autem sacerdotum et omne consilium. quia verum testimonium inuenire non poterant falsum querere: bant procurando et subornando. et non inuenerunt unde eum tanquam morte dignum coram pilato accusare possent. licet multi falsi testes ad id procurandum accessissent. quorum testimonium non erat conuenientia. et sic defecerunt scrutantes scrutinia. Mentita est enim iniquitas sibi. ut regina aduersus ioseph. et sacerdotes aduersus susannam. quia ignis sine materia deficit. Vbi Origenes. falsa enim testimonia tunc locum habent. quando cum colore aliquo proferuntur. Sed nec color inuebatur qui posset contra ihesum adiuuare mendacia. quod maximam laudem exhibet ihesu. qui sic omnia irreprehensibiliter dixit et fecit. ut nullam verisimilitudinem inuenirent in eo reprehensionis. mali et multi astuti. Nec Origenes Sed de omnium testimonij solum duorum testimonium exprimitur. de quibus subiungitur. Nouissime autem scilicet post multorum falsa testimonia duo falsi testes dixerunt. Nos audiuimus eum dicentem. possum destruere templum dei hoc manufactum. et post triiduum aliud non manufactum edificare. Ex hoc autem conabantur probare. quod ipse diuinam poten-

dam quasi deus sibi usurparet. Sed falsi testes erant. quia et sensum et verba christi mutabant. Ad quod christus nichil respondit. quia mendebantur aperte. non enim dixerat de hoc templo salomonis. sed proprii corporis. Vnde Hieronimus. falsus testis est. qui non eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui. Sed in vobis calumpniantur. et paucis additis vel mutatis quasi iustam calumpniam faciunt. Saluator dixerat. soluite hoc templum. illi conuertunt et aiunt. possum destruere templum dei. Vos inquit soluite. non ego. quia illicitum est. ut ipsi nobis manus inferamus. Deinde illi euerunt et post triiduum edificabo illud. ut aperte de templo iudayco dixisse videatur. dominus autem ut ostenderet animale et spirans templum dixerat. et ego in triiduo suscitabo illud. Aliud est suscitare. aliud edificare. Nec Hieronimus. Dicens autem dominus. soluite. non dicit precipiendo. sed predicando eis quid essent facturi predicens mortem suam in qua corpus eius quod erat templum deitatis solutum est. Vnde sensus est soluite id est soluetis corpus meum per mortem quam michi inferetis. et in tribus diebus excitabo illud. Excitare est enim a somno mortis reuocare quod aperte competit templo spirituali. scilicet suo corpori. sed reedificare aperte competit templo materiali. Non maius tamen miraculum erat templum manufactum in tribus diebus reedificare. quam seipsum post mortem die tertia resuscitare. Item possent dici falsi testes ex falsa intentione. quia intendebant mortem innocentis procurare. Ex hoc articulo scilicet de laqueone falsi testimonij sumuntur tria documenta. Primum est quod nos falsum testimonium. imo omnem falsitatem et mendaciam. sume detestemur quia mendacis et fallacis. propter mortem est addictus. Et nos quocumque falsum testimonium et mendacium contra proximum proferimus. christum quantum in nobis est morti addicimus. Vnde quod detestabile sit istud crimen: ostendit Petrus dicens. Testis falsidicus tribus personis est obnoxius. primum deo. quem periuando contempnit. consequenter iudici. quem mentiendo fallit. postremum innocenti quem falso testimonio ledit. Secundum est quod nos discamus in criminationes si nobis inferantur amore dei patienter sustinere. sicut christus pro nobis ab omnes falsas incriminationes simpliciter tacuit. quia secundum Augustinum. Aperta mendacia non sunt responsione digna. Tercium est ut nos fallacias studeamus quantum cum deo possumus declinare. ad hoc enim dominus falsos testes sustinuit ut nos ab eis eriperet. sicut etiam mortem sustinuit ut nos a morte liberaret

Ad conformandum se isti articulo. gradus
homo referat christo. quod falsos testes contra se
admisit ut nos veritate fulciret. et sic oret.
Ihesu qui a iudeis falsis testimoniis accusari
voluisti da michi nemini falsas calumpnias
inferre et illatas pro tuo honore patienter suf-
ferere. Videns autem caphas princeps sacer-
dotum quod ihesus tacebat et quod testimonia con-
tra eum producta ad eius condemnationem
non sufficiebant perturbatus quia non inveni-
ebat locum calumpnie et unde posset ihesum
iuste condemnare sic quod ita commotus et re-
sania mentis agitatus surgens ex impatien-
cia in medium de solio sacerdoti ait illi **Ni-**
chil respondes ad ea que isti aduersus te tes-
tificantur. **M**otu corporis infamiam mentis de-
monstrat cum temperantia et gravitas in verbo
ope et gestu iudicem et prelatum deceat. **S**e-
cundum **B**edam ad responsum prouocat ut
ex occasione sermonis locum accusandi inue-
niat. **I**hesus autem tacebat et nichil respon-
dit. **P**rimo ut ostenderet suam iusticiam quia
et illi indigni erant. et ea que contra ipsum
dicebantur erant falsa et responsione indigna.
Secundo suam misericordiam ne illi amplius
peccarent si in malicia perdurarent. **T**ercio
suam sapientiam quia sciebat ut deus quod
quicquid respondisset tarissent in calumpni-
am et responsio excusationis nullo audiente
fuisset inutilis. **Q**uarto suam patientiam ut
exemplum daret contempnere calumpniam
cum vices et potius fortiter filere quam sine ullo
profectu defendere. **H**inc colligimus potius et
tandem et detractoribus vel quibuslibet non
esse respondendum cum nulla sequitur sit uti-
litas sed potius incommoditas. **Q**uanto autem
magis ihesus ad indignos responsione eius
tacebat tanto magis pontifex furens eum ad
respondendum prouocabat ut ex verbis eius
occasionem calumpniandi caperet. **T**unc e-
nim princeps sacerdotum rursus interrogans
dixit ei **A**d iuro te per deum vivum ut dicas
nobis si tu es christus filius scilicet naturalis
dei benedicti. **Q**ui ad eum capiendum quasi
latronem miserat nunc de furto et usurpatione
deitatis examinat. **N**on tamen veritatem
desiderat sed magis calumpniam parat. **A**d
hoc autem ihesus respondit propter reueren-
tiam diuini nominis inuocati et dixit illi **Tu**
dixisti quia ego sum. **V**eritatem eis respondit
ut inexcusabiles essent et ne nomen dei sper-
nare videretur. **E**t adiecit. **V**erumtamen dico
vobis videbitis oculis corporeis filium homi-
nis. scilicet me quem modo contempnitis et
ignominiose tractatis in die iudicii sedentem
ut iudicem a dextris virtutis id est maiesta-

tis dei patris id est in equalitate et plenissima
potestate patris. hoc est secundum **I**heronimum
in vita regnantem semper eterna et virtute di-
uina et vniuersam scilicet ad iudicium secundum
formam humanam in nubibus celi sicut as-
cendit ubi videbit eum omnis oculus et qui
eum pupugerunt. **Q**uasi dicat. **N**os me ut puer
hominem contempnitis et quasi impium con-
dempnatis sed tamen propter hoc me exalta-
tum super omnes celos et iudicem videbitis.
Tunc princeps sacerdotum qui surrexerat in
furore magis insaniens scindit vestimenta sua
in tabie. quia secundum **B**edam quem de solio sa-
cerdoti furor exarserat eundem rabies ad
scindendas vestes prouocat. **E**t in hoc facto cap-
phas prophetavit quod ipse nesciuerit. **B**is enim
nesciens prophetavit semel verbo quod dixit expe-
dit ut unus homo moriatur pro populo. altera
vice facto ut patet hoc loco. quia secundum
Iheronimum per hoc ostendit iudeos sacer-
dotalem gloriam perdidisse. dum enim veste
sibi discidit ipsum quo tegebatur velamen-
tum legis abiecit. **U**nde et **B**eda. **A**lciori
autem misterio factum est ut in passione do-
mini pontifex iudeorum vestimenta sua scin-
deret hoc est ephod. cum tunica domini nec
ab ipsis qui eum crucifigere militibus scin-
di potuerit. **F**igurabatur enim quod sacerdos
iudeorum pro sceleribus pontificum esset
scindendum et a statu sue integritatis soluen-
dum et auferendum cum soliditas ecclesie seu
fidei que vestis dei solet appellari nunquam
valeat scindi vel dirumpi. **H**oc est iam oculis
cernere quia videmus iudeos sacerdotem
gloriam perdidisse et secundum a testimoniis vacu-
am esse ecclesiam vero et fidem eius quia su-
pra petram fundata est in sua soliditate perma-
nere. **H**ec **B**eda. **N**os quippe erat iudeis scin-
dere vestimenta in signum doloris et detesta-
tionis criminis cum aliquid blasphemie et qua-
si contra deum audiebant sicut paulus et bar-
nabas sciderunt vestes cum altum diuino se ho-
norari videbant. **H**oc autem tam enorme pec-
catum princeps sacerdotum imponebat christo
dicens exclamando **B**lasphemauit scilicet
attribuendo sibi quod dei est blasphemia e-
nim est attribuere creatori quod solius dei est
vel deo quod solius creature est. **Q**uid ad
huc egemus testibus. **Q**uasi diceret pro
nichilo laboramus querendo testes. **E**cce
nunc id est in aperto et coram omnibus audien-
tis blasphemiam. **O**mnes et princeps neg-
non dixit christus blasphemiam sed veritate
tu ipse blasphemias qui quod dei est deo non
attribuis sed filium dei puram creaturam credis.
et ideo blasphemiam tua est in perditionem.

Hic ergo cunctis in mortis discrimine ad
capharn ductus veritatem non deseruit sed co
stanter se dei filium cum omni modestia confes
sus fuit sic verus ipse servus propter nullum
temporale periculum debet veritatem deserere
usque in mortem constans perseverare. **E**x hoc
articulo impositionis blasphemie sumitur do
cumentum quod nos debemus esse ab omni blas
phemia puri et immunes tam quo ad nos quam
quo ad alios. **Q**uo ad nos quidem ut nichil
committamus vel dicamus quo nomen dei
blasphematur. **Q**uod fit multipliciter ut siue
quis expresse maledicat deo vel sanctis siue
quis blasphemet baptismum vel alia ecclesie
sacramenta. **B**lasphematur etiam verbum dei quod
contemnit et spiritum sanctum blasphematur quod
sacris canonibus derogat. **X**pistus igitur licet non
solum a blasphemia sed etiam ab omni peccato
purissimus fuerit blasphemiam tamen sibi in
poni potuit ut nos puros a blasphemia custo
diamus. **Q**uo ad alios etiam ut nos alijs blas
phemiam non inferamus ita quod nos per os nos
trum nunquam verbum blasphemie vel maledicti ex
eat contra aliquem etiam maledictio dignum
fuit iste capharnas eo ipse blasphemus fuit quod
blasphemiam creatori inposuit et potuisset cris
tus respondere non ego sed tu blasphemus sed
noluit dominus per os exire aliquod blasphe
mie verbum nobis in exemplum. **D**e quo etiam
pulchra doctrina habemus in epistola iude
ubi dicitur quod michael archangelus cum alteri
caretur dum dyabolo de moyse corpore non est
ausus iudicium blasphemie inferre dyabolo sed
dixit imprecet tibi dominus. **S**uper quo verbo
dicit iheronimus? **S**i michael non fuit ausus
dyabolo certe maledictionis dignum. **I**mmo iu
dicium inferre blasphemie quanto magis nos
ab omni maledicto puri esse debemus. **M**erito
habuit dyabolus maledictum sed per os ange
li blasphemiam exire non debuit. **H**ec iheroni
mus. **S**i igitur dyabolus licet voluntate malus
in substantia tamen bonus ab angelo non
blasphematur quia aliquid proferret aduer
sus bonam naturam que dei est creatura qua
to magis ab hominibus blasphemiam est cauē
da inquamque creaturam et maxime in creato
rem. **A**d conformandum istum se articulo per contra
rium benedictus homo deo dicens illud sit no
men domini benedictum ex hoc nunc et usque
in seculum vel aliquid huiusmodi. **I**hesu qui blas
phemie crimen falso tibi imponi voluisti custo
di ne unquam per me nomen tuum verbo vel
facto blasphemetur nec per os meum blas
phemia vel maledictum proferatur. **C**um
autem princeps sacerdotum dixisset ecce nunc
audistis blasphemiam adiecit. **Q**uid vo

bis nunc secundum legem de hoc videtur.
Tunc illi omnes condemnauerunt eum et res
pondentes dixerunt reus est mortis cum tamen ve
ritatem dixisset eis. **I**psi erant accusantes ipsi
discutientes ipsi sententiam proferentes. **S**ecundum
veterem sententiam suam se condemnant qui cum
morti adiudicant quod et oris et operis sui tes
timonio deum esse cognoscere possunt. **E**t quidem in
hoc vere respondissent supposita veritate facti
omnes enim qui blasphemant nomen dei secundum
legem reus est mortis quia debet lapidari sed quia
factum super quo fundabatur questio fuit falsum
ideo responsio fuit falsa ac prophana et iniqua.
Ex hoc articulo condemnationis christi ad
mortem habemus duo documenta. **P**rimum est
ut caveamus ne unquam illa vox iudeorum reus est
mortis que christi auribus innoceat insonuit
nostris mentalibus auribus insonet et in no
bis locum veraciter habeat nam de quocumque
existente in mortali peccato verum est dicere reus
est mortis. **S**ecundum est ut si quando nos propter christum
a persecutoribus condemnemur ad mortem non
perturbemur sed potius gaudeamus respicientes
ad mercedem. **A**d conformandum se istum arti
culo recogitet homo qualiter ipse sepe propter
demerita sua reum mortis se fecerit sed dei mi
sericordia sit hactenus conservatus pro sua
emendatione vel alias putet deus inspiraverit.
Ihesu qui prophetam impiorum vocem scilicet
reum esse mortis mihi ne timuisti custodi me
ne oculis tuis eterne mortis reus inveniatur.
Tunc qui circumstabant omnes fere in similitudinem
erant super dominum ihesum et illudebant ei. **A**lij
spuebant in vultum eius benignissimum tanquam in
hominem vilem et pestiferum et morte dignum
scilicet confessum se esse deo equalem ut com
pleretur quod dictum est faciem meam non auerti
a confusione sputorum. **P**roprium enim iudeorum
erat in contemptum ac vituperium et despectum
spuere in faciem eius quem abiciebant. **E**t tan
quam horribiliter et in cessanter in facies hominum
spuebant ut quicunque eos suffocarent. **Q**uid tur
pius quam despectus quam ignominiosus et vi
tuperiosus quam in faciem expuere et maxime in
illam faciem speciosissimam in quam dei deiant
angeli prospicere. **O** quam cetera emulatio infelicium
iudeorum qui non exhoruerunt turpissimis
sputis suis maculare et deturpare faciem tam
amabilem. **E**t non tantum simplicibus salivae
sputis sed verisimiliter etiam excreacionibus
suis fetidissimis. **V**nde matheus non dicit
spuerunt sed expuierunt quasi exscreando spu
erunt marcus autem dicit conspuerunt quia non
tamen unus sed plures simul conspuerunt. **E**t sic
illa facies benedicta facta est ita ab hominibus
quasi esset leprosa ex sputis et veribus

que ei ut subditur in faciem cum palnis dede-
runt Hoc est contra illos qui adulterinis colo-
ribus ornate suas mutant facies Ex hoc articu-
lo conspuionis in faciem sumuntur duo do-
cumenta Primum est qd nos diligenter-
caueamus ne et nos unquam cum iudeis
xpi facie conspuamus quid sit modis pluribus

Primo namque secundum iheronimum
faciem cristi conspuunt qui conscientiam su-
am febdis cogitationibus et actionibus polluz-
unt Quia enim cristus conscientiam sanc-
tam inhabitat in qua dei facies id est ymago
reliet hinc est qd qui conscientiam suam
peccatis polluit quasi sputum in cristi faciem
proicit Et ideo dicit iheronimus qd domi-
nus noster in faciem conspuu voluit ut sputa-
minibus susceptis faciem anime nostre laua-
ret Secundo secundum tabanum illi in fa-
ciem cristi exspuunt qui presentiam gracie
eius expectandis verbis ex interna acce men-
tis insania conceptis respuunt et eum in carne
venisse negant Tercio secundum gregorium
in facie cristi conspuunt qui iustos et sanctos
in presenti vita confutant et in eorum contu-
melias flupa verba quasi fluentas salivas
mittunt Quarto potest dici qd ad litteram cri-
stum in faciem conspuunt qui eucharistiam in-
digne sumunt Quicunqz enim polluta conscien-
cia corpus cristi in os suum accipiunt huius sa-
liua sua peccato infecta sacramentum contin-
gunt madefaciunt et deglutunt ac per
hoc in faciem cristi conspuunt Quinto in facie
cristi conspuunt qui prelatos suos contemp-
nunt Item se pto in faciem cristi despectiue
conspuunt qd gratias deo de quolibet dato sibi
munere non agunt Secundum documentum
est ut nos ista sputa turpissima et alia facta
exprobrabilia passionis cristi nobis ad mag-
nam gloriam reputemus Vnde crisostomus

Attende qd euangelista cum summa diligen-
cia ea que videntur esse exprobratissima ex-
ponit nichil occultans vel obmittens aut
verandans sed gloriam existimans maximam
dominatorem orbis terrarum pro nobis ta-
lia sustinere Hec autem legamus continue
hec nostre menti inscribamur et in his glori-
emur Nec crisostomus Et siquidem istud
documentum possit referri ad singula presen-
tia dominice passionis precipue tamen ad is-
tud quod sic exprobratissimum fuit Ad con-
formandum se huic articulo formet homo
in mente sua cristum tam horribiliter sputis
in facie deturpatum regredietur sibi pro mag-
na gloria nostra Recogitet etiam quociens ip-
se faciem illam speciosissimam in conscientia

sua polluit Item quociens indigne communi-
cando sputi sui contactu cristum sordidauerit
Ihesu qui immundis iudeorum sputis pul-
cherrimam faciem tuam maculari voluisti
dam tuam ymaginis facie in me nunquam me-
is sordidis actibus aut cogitationibus in-
quinari Alij velabant faciem eius quod
velamen manet usqz hodie super corda eo-
rum quia ab eis faciem suam abscondit

Infamia et citas et cetera infamia infelicitum
iudeorum quia illam desiderabilem faciem
quam aduenturam patres eorum et prophe-
te cum longo suspirio desiderauerant ipsi in-
felices cum presentem habuerunt tam igno-
miniose velauerunt Velauerunt inquam
Vt ait Beda non ut ipse illorum scelera
non videat sed ut a se ipsis faciem et graci-
am cognitionis eius absconderent Osten-
derunt per hoc etiam nescientes quod in fa-
ciem cristi nullus infidelis et auersus a deo
intueri potest quia est eis velata Et si-
milis ratio est de falsis cristianis Sed
sicut dicit apostolus cum quis conuersus fu-
erit ad deum tunc auferetur velamen Ex
hoc articulo velacionis faciei habentur plura
documenta Primum qd nos summe caue-
amus ne velamen ante cristi faciem pena-
mus Sed heu multi cristiani velamen
ante cristi faciem ponunt quales sunt qui
infrumite peccant quasi deus eos non videat
quales etiam sunt qui sub velamine cuiusdam
liberatis libere peccant Item velamen an-
te cristi faciem ponunt qui ymaginem dei in
se velamine culpe et ignorantie obtegunt et
obscurant Dicit enim iheronimus qd
ideo cristus pro nobis velari voluit ut ve-
lamine faciei sue velamen culpe et ignorantie
a cordibus nostris auferret Insuper faciem
cristi velant qui a se ipsis gratiam cognicio-
nis eius abscondunt Item oculos do-
mini omnia videntis velat qui malum pro
bono dat vel vendit Item est hic docu-
mentum quod et nos debemus interdum fa-
cies nostras velare ne oculi nostri videant
vanitatem vel saltem oculos habere despic-
in terram et sic faciem quasi habere velatam
ne capiatur in exteriorum aspectu et conspici-
encia Ad conformandum se huic arti-
culo recogitet homo quomodo omnia nuda et
aperta sint oculis dei ut ex hoc trahatur a-
peccando Item memoretur quomodo ipse
luminosam faciem ymaginis dei in se obtex-
it et obscurauit peccatis Ihesu qui faciem
tuam gratiosissimam velari voluisti illustra
queso faciem tuam super me indignum seruum tuum

et ymaginem suam in me non finis obsecra-
ri. velamen quoque culpe et ignorantie a corde
meo dignis auferre. Alii colaphis eum cedi-
derunt. id est in collo percusserunt. Volent i
collo percussu fatui et despectibiles persone. Un-
de in hoc quod iudei christum colaphisabant. non tam
attenditur lesio percussoris. quam maxima con-
tumelia despectionis. Ex hoc articulo cola-
phisationis tale habetur documentum. quod caue-
amus ne et nos. aliqui christum colaphisem?
Secundum Bedam. omnes falsi christiani christum
colaphisant. qui ore confitentur christum. factis
autem negant. Colaphus datur retro. illi er-
go colaphisant dominum christum. qui ante ei
blandiuntur. ore eum confitentur. sed retro
quo debent eum sequi per bonam vitam. cola-
phisant eum malis operibus. christo contra dice-
do. Item secundum Augustinum. colaphis christum
cedunt. qui ei honores prestant. Item a ter-
go christum colaphis verberat. qui proximum post
tergum suum infamat. Item est documentum
quod sicut christus pro nobis est colaphisatus.
hic et nos colaphisationes suas spirituales quas
plerumque nobis infligit. non solum patienter
sed et prudenter portemus. sicut fecit apostolus
qui dicebat. Datus est michi stimulus car-
nis mee angelus sathane. qui me colaphisat
et cetera. Ad conformandum se huic articulo
poterit homo sibi ipse dare colaphum in memo-
riam colaphorum christi. et sic orare. Iesu qui
a iudeis colaphisari voluisti. da michi sic te
ore confiteri ut contrariis operibus nullatenus
colaphisem. Alii palmas in faciem ei dede-
runt. et faciem eius percusserunt. Dicitur au-
tem palma secundum Papiam. manus extensa
vel explicata. sicut pugnus dicitur manus con-
plosa. Quamvis ergo extensis et palmis eum
in faciem percusserunt. ex qua percussione plerumque
affligitur homo quam de percussione in collo.
In facie enim sunt omnes sensus. et sunt ibi
membra tenera facile lesibilia. Unde verisimi-
le est quod ex tali percussione fluxerit sanguis per
nares et os. licet hoc ab euangelistis non ex-
primatur. Quod horrendum scelus impiissimo-
rum iudeorum. quod faciem tam formosam tam cui
delictis verberibus affecerunt. Secundum Hieronymum.
voluit alapis expalmarum. ut nos ei in laudem
nostris manibus. opibus et labijs applau-
deremus. Ex hoc articulo percussoris in facie
habentur plura documenta. Primum est quod nos
exemplo christi discamus patienter sustinere
si quis in faciem nos cedat. sicut apostolus quod-
dam in hoc commendat. Quod non solum arti-
piendum est ad laudem. sicut in apostolico scripto
ad laudem celsus fuit in faciem. sed etiam misti-
ce. quod sicut dicit Glossa ibidem in faciem cedi-

tur in cuius os iniuria interrogatur. Nam et isto
modo christus in faciem celsus fuit. pro quanto
multas iniurias et improperia ei in faciem obie-
cerunt. Sicut ergo dominus noster ab om-
nibus talibus inceptationibus blasphemijs per-
cussionibus et sputis faciem nunquam auerit. quoniam
imo voluntarie ad omnia illa faciem suam eis pro
nobis obtulit. sic et nos casu ingruente susti-
nere similia pro christo non recusamus. Secundum
documentum est. ut caueamus ne et nos deum
palmas in faciem christi. quod secundum Augustinum.
illi palmas in faciem christi dant. qui perfidia ce-
cati eum in carnem non remisit affirmat. tanquam
preferenda eius exterminantes et repellentes.
Item in faciem christi illi sacerdotes palmas dant
qui pollutis manibus corpus christi tangunt et
contrectant. Item faciem christi alapis contun-
dit. qui proximum in presencia sua confundit.
Ad conformandum se huic articulo recogitet
homo quodcumque ipse ymaginem dei in se offen-
derit. et paratus sit secundum preparationem animi
pro christo libenter velle in faciem cedi. non so-
lum verbaliter sed etiam realiter casu opportuno.
Item recogitet sacerdos. quociens manus su-
as pollutas in faciem christi intenderit corpus su-
um indigne tractando. Iesu qui iudeorum
manibus faciem tuam speciosissimam cedi volu-
isti. da michi ymaginis tue faciem in me semper
illibatam illesam quod conserua. ne quoniam iniqui-
tatum mearum scelestis manibus violetur.
Et ministri alapis eum cedebant hoc est in
maxillas percussibant. de quo poteris medi-
tari sicut dictum est supra de alapificatione contra
anna pontifice facta. Percutientes autem eum
in capite. interrogabant eum dicentes. Pro-
phetisa nobis christe. quis est qui te percussit.
Sed in qua nam parte capitis percusserunt eum
tunc quoniam hoc dicebant. de hoc euangeliste di-
uersimode loquuntur. Unde potest dici. quod cum
velassent faciem eius quilibet eorum percussit
eum ubi voluit. quidam in collo. alij in faciem
alij in maxillas. et sic percussiones interro-
gauerunt eum dicentes. propheta nobis
criste. quis est qui te percussit. Et hoc deriso-
rie dicebant. quasi in contumeliam eius qui
se prophetam a populo haberi volebat. et quem po-
pulus magni prophetam reputabat. per hoc
enim designabant quod falsus propheta esset. et
quod ignoraret quis eum percussisset. Unde Theo-
philus dicit. quod dominus prophetarum ut pseudo-
propheta deludatur. Et quoniam ipsi eum illis
verbis iridebant. et quasi ludibrium de eo fa-
ciebant. idcirco eis nichil respondit. Ut
enim dicit Hieronymus. Stultum erat verbe-
rantibus respondere. et prophetam cedentem. cui
palam percussoris insania videretur. Ex hoc

articulo ludibrioſe expetitionis prophetandi
habentur quatuor documenta. **P**rimum eſt
q̃ non illudamus cristo putantes mala noſ-
tra non videri ab eo. **N**am ſcdm Bedam.
quicunq; reprobis actibus eum exacerbant
dum ſuas cogitationes et opera tenebrarum
ab eo videri non putant. quali illudentes di-
cunt quis eſt qui te percuffit? **S**ecundum
eſt q̃ confideremus noſmetipſos ſi vnquam
manu p̃uui operis cristi percuffimus. quod
ſi neſcimus expetamus pia fide a cristo
quod iudei ierulorie ab eo exegerunt vt pro-
phetiſet nobis doctō nos cognoscere culpas
noſtras. **T**ercium eſt q̃ nos cauere debe-
mus: ne a cristo prophetiam vel miraculum
temptatiue expetamus. **V**nde Auguſtinus
Quantis mecum ſuggeſtionum machina-
tombus agit inimicus vt ſignum aliquod pe-
tam. **S**ed obſecro te domine vt quemad-
modum a me longe eſt iſta conſenſio. ita ſit
ſp̃ longe atq; lōgius ip̃a cogitatio. **Q**uartū ē
q̃ indignis non eſt eſſundendum donum dei.
Vnde licet cristus eſſet vera propheta: no-
luit tamen prophetiſare iſtoribus ſuis. Sic
et doctores pro tempore et loco debent verbū
dei ſubtrahere auditoribus indignis. **A**d
conformandum ſe huic articulo recogitet ho-
mo quantam ierulionem et inſanabilem do-
minus noſter in hoc facto eſt paſſus. et quo-
modo iudei ludum quaſi puerorum fecerunt
de eo et ore dicendo. **I**heſu qui ludibrijs
iudeorum paſſus in capite prophetiſare ex-
actus fuiſti. prophetiſa tu michi obſecro criste
vt cognoscam quis et qualis ego miſer ſum
qui tociens manu p̃uui opis pro h̃doloe te p-
cuſſi. **I**nſup potes etiam meditari q̃ alij ma-
nu reuerſa dulciſſimum et mellifluū os eius
paucebant. alij pugnis eum cedebant. alij
ſanctiſſimā barbā eius euellēbāt alij p̃ ſuos
venerabiles capillos ip̃m trahebant et viliter
inter pedes cōſulcabāt ac ſine reuerēcia et pi-
etate aliqua dñm angelorum male tractabāt
Et nichilominus alia multa blaſphemantes
dicebant in eum et faciebant. Cum enim cru-
deliſſimi et ſine miſericordia eſſent omnia ma-
la et vitupia q̃ poterant ei faciebāt alij ex ſua
mala voluntate ad hoc moti alij vt placerēt
maioribus q̃ eſt inmanisſimi. Quod ergo tu
faceres. ſi hec videres. Nunq̃d nō te preceres
ſup ipſum dñm dicens. Nolite iā nolite facere
tñ malum dño meo ecce me facite michi ecce
pauite me. et dño meo tantas iniurias iro-
gare nolite. Et tunc amplexaretis flexis geni-
bus dñm et magiſtrum tuū: et ſuſcipes liben-
ter ſup te percuſſiones ad tuēdum ipſum. **Q**uod
ita mente facere recogites. et totū fiat ſi p̃e-

ſens eſſes te facturum eſtimes. **C**onſpice
igitur ſingula quomodo illi maledicti domi-
num vexant. falſos teſtes prociuant. ipſum
exannant. et veritatem ſcilicet ſe dei filiū eē
confeſſum quaſi blaſphemum condemnant
et quomodo opprobrijs vexatus in omnib; pa-
cienter ſe habet et comparere ſibi quia pro te
omnia ſuſtinet. iugiter q; lacrimas fundens
ſpecioſiſſimam faciem eius quam illi impudenter
ſuis illiniunt ſputis tu reuerterer tuis laua la-
crimis. Quis enim audiens vel mente p̃tēc-
tans quomodo fuit factus opprobriū hominū
ipſe dominus et gloria angelorum et abiectō
plebis filius dei patris poterit ſe continere a
lacrimis. **V**nde Anſelmus. **C**onſilio malig-
nancium aduerſum te pon tificum preſentatus
es. et veritatem prout oportuit confeſſus qua-
ſi de blaſphemia ad iudicatus es mortis. Amā-
tiſſime domine iheſu. quanta illic indigna a
propria gente p̃tulisti. Vultum tuum honori-
ficum in quem deſiderant angeli proſpicere.
qui omnes celos adimplet leticia quem de-
precantur omnes diuites plebis pollutis la-
bijs et ſputis inquinaverunt. ſacrilegis ma-
nibus ceciderunt velo operuerunt in deriſionē
et te dominum vniuerſe creature tanq̃ ſeruū
cōtemptibilem colaphiſauerunt. **S**ed vt ait.
Beda ipſo diſpenſante qui patitur omnia p̃
nobis ſunt. vt hanc petrus hortatur cristo
in carne paſſo nos eadem cogitatione arme-
mur atq; ad toleranda pro nomine eius ierū-
ſionum opprobria p̃paremus. **I**udei quā cristu
deluſerunt olim i philistiis hoſtibus ſampſo-
nis p̃ſigura ti fuerunt. **S**ampſon enim qua-
dam vice voluntarie ſe ligari fecit quem phi-
liſteij captum exceperunt et ei illudentes in
deriſionem ipſum habuerunt. Sic cristus ſpō-
te a iudeis ligari velari illud i voluit et derideri.
Quadā autē vice dum ſampſon plauiſt tūc ſe
de inimicis horribiliter vindicauit. Sic in fine
ſeculorū de inimicis cristi erit cum ipſe in ma-
ieſtate et poteſtate ad iudiciū venerit. **C**onſpi-
ce igitur ip̃m p̃e cunctis merito honorandum
indigne viliter tractari et eum i mitando diſce
humiliari grām q; honoris ſpernere et laudē
humani fauoris contēpnere. Cum ergo homo
fortis videns reputat te vilem in oculis ſuis.
tu vilem te reputa i oculis dei nec murmures
vel indignes ſi cōm hominib; vilis reputaris
ſed magis in oculis dei qui omnia nouit oc-
cultis cōfundaris. Et caue ne malorū exemplo
corrupt? dñm p̃cius exhortare videaris q̃ imi-
tari q̃ em tūc exhortatus ē blaſphemus iudeorū
et i fidelū etiā nūc exhortat ſanis opprobrijs
falſorū cristiānorū et nominet nūc fidelū put
ſupra i articulis illuſionū huiusmodi ē tactū

Cogita etiam qualiter dolebant petrus et iohannes hec precipientes vel forte videtes. Et qualiter petrus iam torpens frigore infidelitatis sedet calefaciens se exterius cui calor caritatis et verus ignis extinguebatur interius et negat ter dominum suum timore perterritus. Nec mirum si accedit ad eum temptatio; qui se elongat a cristo. **P**rimo quidem in atrio ab ancilla ostiaria compellitur et negat. **V**nde Gregorius. **V**nus ancille vocis pulsus dum mortem timuit vitam negavit. **S**ed cur ab ancilla prius probatur petrus quam a viris? una ratio est ad confutationem presumptionis quia a muliere non a viro ab ancilla non a libera primo victus est. **S**ecunda ratio est ut ostendatur omnis sexus et condicio in domino peccasse necem et redimi per eius passionem. **D**einde post negationem timens petrus inter iudeos diu stare exiit foras ante atrium et gallus cantavit. **E**xterius autem animaduertit eum alia ancilla et dum foris esset dixit ministris qui se calefaciebant et hic cum ihesu erat sed postquam rediit quod dictum fuerat unus de decurionibus secundum lucam sed plures de eis secundum iohannem ei dixerunt: et negat cum iuramento. **E**cce argumentum quod ex uno peccato homo ruit in aliud grauius. **U**nus tabanus Mora in peccato dat incrementum scelestum. **E**t Gregorius. **P**eccatum quod penitentia non diluit morbo pondere ad aliud trahit. **E**t timens petrus iterum foras exiit. **E**t interuallo facto quasi hore vnus reuersus iterum secundum matheum et marcum a multis et secundum alios ab vno qui cognatus malchi erat compellitur et negat cum iuramento et detestatione et statim gallus secundo cantavit. **N**otest esse quod multi tumultuantes ibi stantes petro hoc dixerunt vel vnus eorum pro omnibus et quasi in persona omnium expressus et acius dixit ei. **E**t sic semel negat ante primum gallicantum bis ante secundum. **N**on enim solum negat cristum qui dicit eum non esse cristum sed etiam qui cum sit negat se eius discipulum vel mebrum vel qui negat se esse cristianum dominus enim non ait petro discipulum meum te negabis sed me negabis. **N**egavit ergo petrus cristum cum se negavit eius discipulum. **E**t isto modo se etiam negavit cristianum. **U**bi augustinus. **E**cce medicamentum completa est predictio egroti conuicta est presumptio. **N**on enim factum est quod iste dixerat animam meam pro te ponam sed factum est quod ille predixerat ter me negabis. **E**t grauius in petro culpa et exaggerat crimen secundum processum negationum: quia primo simpliciter negavit sed negationi primum addidit sed tercio abiicit primum detestationem et cepit anathematizare id est maledicere sibi ipsi et maledictionem se obligare si cognouerit

ihesum. **A**nathematizatio enim significat iuramentum que est per expectationem et cum imprecatione maledictionis scilicet quando aliquis imprecatur sibi ipsi in alium pene et obligat se maledicto si ita sit sicut imponitur ei vel nisi illud quod dicit sit verum. **Q**uidam dicunt totam trinam negationem factam in atrio anime et quod dicta sunt inde post missum ihesum ad capharnaem recapitulando dicta. **A**lij vero dicunt in atrio capharnaem totam factam et secundum hoc iohannes anticipauit primam. **S**ed communior opinio est quod trina negatio incepit in atrio anime et completa est in atrio capharnaem. **E**t hoc videtur patere ex textu iohannis qui cum non faciat mentionem de capharnaem sed solum de anima ponit primo vnam negationem deinde de ea que animas interrogauit de cristo et tandem prosequitur alias duas negationes que facta fuerunt post ea in atrio capharnaem. **E**t potuit esse quod iohannes esset notus utriusque pontificis et similiter introduxit petrum in domum utriusque prout superius patuit ubi annas israhel ad caipham misit. **C**ogita etiam quomodo dominus benignus magister conuersus a iusticia ad misericordiam respexit diuinitus petrum dilectum discipulum in tercia vice respectu misericordie et gratie quia misericordia prouocat ad penitentiam et est necessaria ad eam. **C**onuersio quidem ista et respectus fuit interior et spiritualis non exterior et corporalis quia dominus erat intus in auditorio et superius cum principibus petrus autem foris in atrio et inferius cum ministris et vnus alium videre non poterat oculis corporalibus. **U**nde leo papa. **D**ominus autem ihesus qui in tercia pontificale concilium corpe tenebatur trepidationem discipuli foris positi solo diuino intuitu vidit pauentisque animam mori ut respexit et in fletum penitentis conuertit. **U**nde secundum augustinum diuina petri respectio nichil aliud fuit nisi traditio in mentem eius quocumque iam dominum negasset et hoc quod dominus ei predixisset atque ita misericorditer domino cum respiciet penitet et fletet sicut solemus dicere domine respice me et respice eum dominus qui absque periculo diuina misericordia liberat. **H**ec autem recordatio fuit initium penitentie eius quia secundum crisostomum nichil ita curat delictum ut memoria domini continua. **U**nde et Beda. **R**espiciente domino petrus ad cor reuersus misericordiam negationis penitentie lacrimis tergit quia non solum cum agitur penitentia verum etiam ut agatur dei misericordia necessaria est. **U**nus psalmista. **V**squequo exaltabit inimicus meus super me et perdat et exaudi me domine deus meus id est miserere et adiuua. **H**ec Beda. **P**etrus autem cognoscens quod dominus eum audiebat

et respererat et hoc respectu comomitus et ad
amatas lacrimas prouocatus statim exiuit fo
ras de medio malorum inter quos eum negauit
et fugiens in caueam seu foueam que mo
do gallicantus appellatur fleuit amare id est
ex cordis amaritudine et fletu contritionis qui
amarus est **F**letus autem deuotionis est suauis
simus: in tantum ut pro cibo reputetur secundum
illud psalmiste fuerunt in lacrimis meae panes
die ac nocte. **I**n ipso autem loco ubi post ne
gacionem fleuit et penitentiam fecit in memo
riam amari fletus et penitentie eius edificata
est ecclesia sancti petri: qui locus est inter mo
tem syon et ciuitatem iherusalem. **E**xinde tunc
petrus traxit in consuetudinem ut singulis noc
tibus surgens a primo gallicantu cantu usque
ad horam matutinam staret in oratione flens
pro ista negacione: ita quod facies eius videba
tur adusta ex fluxu lacrimarum et semper in
sinu suo sudarium portabat quo crebro flue
ntes lacrimas tergebat: quod quandoque gal
lum cantantem audiebat et quandoque de
negacionem christi excolebat amarissime fle
bat tam pro peccato negacionis quam pro diuinitate
amoris domini. **U**nde secundum **C**risostomum flebat non
propter penam sed quia dilectum negauit
quod ei quolibet supplicio molestius erat. **A**t
tende nunc ubi petrus negauit et fuge omnem
locum qui occasionem peccandi inducit. **U**nde
Ambrosius **U**bi tamen negauit petrus. **N**on
in monte non in templo non in sua domo sed
in pretorio iudeorum in domo principis sacer
dotum. **I**bi negat ubi ihesus ligatus est ubi
veritas non est. **U**nde et **I**heronimus in atrio
cum ministris calefacit se ad ignem. **A**trium
sacerdotis ciuitatis est secularis ministri de
monia sunt ignis desiderium carnale cum quibus
qui manet flere peccata non potest. **D**ec
Iheronimus **N**unc nota quod malum est conuer
sari in curijs magnatum: petrus enim semel cu
riam intrauit et ibi animi vigorem perdidit
et christum negauit. **Q**uod si diu ibi mansisset
Unde non ibi sed foris penituit. **S**ic stella a
magis in curia herodis disparuit quibus in
de egressis reapparuit. **E**xiuit itaque petrus
de atrio principis ut liberum locum flendi ha
beret: quia inter impios penitentiam agere non
valebat et cum vellet flere egressus est for
as quia palam flere non audebat ne scilicet
ab alijs videretur et a lacrimis deprehende
retur. **I**n quo et nos instruimur ut volentes
insistere lacrimis secretum locum queramus.
Unde **bede** **Q**uam nocua sane alloquia phiso
rum **P**etrus inter iudeos vel hominem se nosse
negauit quem inter discipulos dei filium confes
sus erat. **S**ed nec in atrio cyphe reclusus poterat

agere penitentiam egreditur foras. ut ab im
piorum consilio secretus pauide negacionis sor
des liberis fletibus abluat. **N**ec **bede**. **S**ic
hodie multi in atrio magnorum introducti cris
tum malis opibus negant et vir aut nunquam dum
ibi sunt penitent quod in magnorum domibus non
est congruus penitentie locus. **E**t ideo qui vult
peccata vitare et mala que fecit emendare debet e
gredi de mala societate. **U**nde **bernardus**. **P**eniten
tiam est valde si quis velit inter turbas sancti pe
nitentiam agere ubi nimirum alij venenatis per
suasione alij vndique exemplis peioribus ad
peccandum alliciunt alij adulationibus in vanam
gloriam trahunt alij detractionibus in impacem
deiciunt. **D**ec **bernardus**. **I**mitare ergo petrum
qui voluntate verbo vel facto prociaciter negasti
christum pro te passum. **C**ognosce petrus reatum suum
dolet et penitet egredi foras relinquit consilium
malignarum locum penitentiae secretum lacrimis
et penitentie amicum. **F**let amare: certissime in
telligens quod sacrificium deo est spiritus contribu
latus cor contritum et humiliatum deus non spernit
Tu qui; rememoras passionem dilectissimi
magistri et tuum reatum foras cum petro egredere
ut teipsum desleas amarissime si quando te respiciat
qui petrum lacrimantem respexit. **H**ic est peni
tentie modus. **P**eccasti quiesce dole et lacrimare
et discere cum petro flere amare et si vis mereri
remissionem dilue lacrimis culpam tuam. **G**emine
que; amarificationis scilicet contritionis pro te et con
passionis ad christum inebrietur abinthio ut
expiatus cum petro a reatu sceleris replearis cum
petro spiritu sanctitatis. **Q**uia vero dicit **A**mbro
sius de petro non inuenio quod dixerit inuenio
quod fleuit eius lacrimas lego satisfactionem non
lego. **V**idetur ex hoc quod tanta fuit contritio quod
sufficiebat pro eius satisfactione. **U**nde **leo**
papa. **F**elices o apostole lacrimae tue que ad
diluendam culpam negacionis virtutem sa
cri habuere baptismatis. **I**nde est argu
mentum quod contritio potest esse tanta quod tollat
omnem penam. **E**t nota ordinem penitentie
petri. **P**rimo gallus cantauit deinde do
minus petrum respexit. **t**ercio petrus flere
cepit: et tunc egressus foras amare fleuit.
Sic hodie fit. **N**am secundum **G**regori
um. **T**unc nobis gallus cantat quando pro te
diator quisque corda nostra ad compunctio
nem excitat. **S**ed cantus galli non sufficit
nisi dominus oculo pietatis peccatorem res
piciat. **Q**uia oportet ut miser in tenebris
permaneant quam diu cum lux mundi non
illuminat. **T**unc autem **t**ercio secundum
Gregorium incipimus flere quando igitur in
tus per scintillam conscientie. **E**t tunc for
as eximus: cum extra quod fuimus egredimur.

Vnde et bea petrus qui media nocte nega-
uit ad gallicantum perituit et qd in tenebris
obliuionis errauit sperate iam lucis rememo-
ratione correxit. Hunc opinor gallū aliquem
doctorum intelligendum qui nos iacentes ex-
citauit et sompnolentos increpat dicens cui gi-
late iusti et nolite peccare: **Hec bea** Cogita
nunc qualiter petrus pro domino suo et pro
peccato suo plangebatur et quo recogitabat
bona que sibi dominus fecerat et quā aliter ipse
eum negauerat. Dominus quidem intuitu su-
o spirituali prouocauit petrum ad lacrimas:
nec mirum oculi enim domini velut flamma
ignis: petri vero ut glacies erant et ideo intui-
tu suo resolverunt illos sicut ignis glaciem
soluere solet nec poterat in negationis tene-
bris permanere quem lux mundi resperxit. **O**
culi tui domine iehesu qui ita calefaciunt cor
frigidum et accendunt in amorem tuum et
illuminant ut videat homo creatorem et ferro-
rem suum. **O** qd cito gelidū pectoris liquefa-
ciunt et in aquas amaritudinis et deuotionis
conuertunt. **Vnde anselmus.** Intuere quam
pijs oculis quam misericorditer quam effica-
citer tercio negantem resperxit petrum. quan-
do ille conuersus et in se reuersus fleuit ama-
re. **Vtinam** bone ihesu tuus me dulcis respici-
at oculus qui toties ab uicem ancille proci-
dis carnis scilicet mee prauis operibus affecti-
busq; negauit. **Hec anselmus.** Moraliter per
primam ancillam ostiariam que petrum ne-
gate coegit designatur cupiditas per secundam
carnalis voluptas. per unum seu plures qui
astabant intelliguntur demones. hijs enim
ad cristi negationem trahuntur homines pri-
ma ancilla scilicet auaricia que hodie in domi-
bus multorum principum est ostiaria quasi
omnes intrare faciunt quia sicut ostiarius in-
promittit quos vult sic et auaricia idem facit.
Vnde in proverbijs. Donum hominis dilatat
viam eius. et ante principes spacium ei faci-
unt. timendum est ne expulsa caritate a
domibus prelatoꝝ tanq̃m dñi incipiat p̃ci-
pari ancilla quia caritas expellit dum cupidi-
tas ingreditur nam venenum caritatis est cu-
piditas. Huic carnalis delectatio et demones
adherent qui cristum negare suadeant. Per
petrum autem qui interpretatur agnoscens
intelligi potest clericus qui a longe sequit̃ do-
minum quia forte non propter se sed propt̃
sua. quā multociens cupiditate deuictus ne-
gat cristum. **O** quot sunt hodie miseri. au-
as p̃cipu sequētes vir aut nūq̃ p̃cēt dum
sūt ibi. **Ex** hoc articulo negationis petri plura
habentur doct̃a. Primum est qd prelatus ec-
clesie debet eē talis q̃ infirmitatibus subditiōū

compati sciat. qd scdm greg. ideo dominus pe-
trum cadere permisit. ut et fortius post casum
resurgeret et ut is qui futurus pastor ecclesie
erat in sua culpa disceret qualiter alijs misere-
ri debuisset. et ex sua infirmitate cognosce-
ret qd misericorditer aliena infirmitate toleraret.
Et scdm Crisostomum. castus permisit petro labi ut p̃-
latis exemplum praeberet fragilitati subditoꝝ
melius compa diendi. Nam scdm eundē ideo
angelis non est om̃ssa sacerdotij p̃c̃s: ne cū
ip̃i minime peccarent de sua innocentia presu-
mentes alios sine misericordia iudicaret sed
potius est collata homi fragili et p̃c̃anti. ut
circa alioꝝ lapsum se mitem prebeat et benignum.
Scdm est qd nullus debet se iactare et
extollere aut de sua virtute et viribus p̃sumere.
Vñ leo papa. Ob hoc petrus hesitare permis-
sus est. ut in ipso ecclesie principē condere tur
remedium penitencie. et nemo auderet de sua
virtute confidere qm̃ mutabilitatis p̃c̃ulū nec
ille tantus potuisset euadere. **Vñ Crisostomus.** Quod
euangeliste scripserunt nos erubescere volentes
quantum malum sit non deo totum concedere
sed in se ipso confidere. **Vnde etiam Ambrosius.**
Hec at ideo scripta sunt ut sciamus neminē
se iactare debere. Nam si petrus lapsus est qd
dixit. et si alij scandalizati fuerint in te ego
non scandalizabor. qd alius iure de se p̃sumat.
Deniq; et dauid qui dixerat ego dixi in ba-
bundancia mea non mouebor in eternum eā
sibi iactanciam obfuisse profitetur dicens: a-
uertisti faciem tuam a me: et factus sum con-
turbatus. Tercium est qd in principio obstan-
dum p̃c̃is qd unum semp trahit ad se aliud
grauius. Sicut in p̃posito primo fuit nuda
negatio: scdo negationi accessit p̃uiciū. Ter-
cio p̃uiciū accessit maledictio. **Vel sicut dicit**
Iheronimus. Prima ancilla tribuacio: scda consen-
tio. tercius vir actus est. **Hec** est t̃ina nega-
tio quā abluuit per fletus p̃bi cristi corbaco.
Quartum est qd si nos qm̃q; ex fragilitate pec-
cemus nullo modo in p̃c̃o pseueremus. quia
scdm glosam pseuerare in p̃c̃o dat incrementa
scelerum et qd spernit minima cadit in maiora
et scdm greg. peccatum qd penitencia non di-
luit mox ad aliud trahit. Ecce em̃ beatus petrus
ad primam negationem impulit vna tantum
ancilla: ad secundam duo scilicet ancilla et vir:
ad terciū plures. Quintū est qd nullus p̃c̃o
debet desperare quantumcūq; peccata sint gra-
uia sed debet pro p̃c̃is suis flere exemplo b̃i
petri qui culpam negationis abluuit lacrimis
penitencie. In hoc em̃ nob̃ remediū penitencie
ostenditur. et in maximis excessibus veniā
sperare conceditur cū petrus post tantum pecca-
tum factus sit ianitor celi ac omnib; norma

regula penitendi. **S**extum est quod nos caueamus ne unquam christum negemus christum nam quod negat quis in omni inextinguibili peccato. quia confitendo dyabolo abnegamus christum et recedimus ab eo. **I**n conformando se huic articulo cogitet homo quam pie ipsum deus respiciat et tunc ad instar beati petri rememorare peccata sua breuiter et summarie et ea quantum potest lacrimis saltem cordis defleat. **I**hesu qui a petro apostolorum tuorum principe te negari te preceperisti qui eum misericorditer respiciens reatum suum amare fletu fecisti respice queso me oculo clementie tue. et concede me verbis vel factis te nunquam negare et peccata mea digne flere. **T**andem fatigati principes iudeorum et ministri iniquitatis et ceteri iudei recesserunt euntes ad dormiendum et mitteres dominum ihesum in quendam carcerem ibi subtus solarium cuius adhuc videri potest vestigium ligauerunt eum ibi ad quandam columpnam lapideam cuius pars ibidem mutata fuit et adhuc ut dicitur apparet. **D**imiserunt nichilominus cum eo aliquos armatos ad tutiorem custodiam. qui eum repauerunt per totam noctem residua quasi non sufficeret dies ad complendum maliciam suam derisionibus quibus et maledictionibus vacantes conuiciabantur ei dicentes. **P**utas esse prudencior principibus et melior phariseis. **N**unc tua stulticia apparet modo stas ut conuenit et morte crudelissima cito morieris. **I**ntue're igitur qualiter illi audaces et pessimi conuiciantur eidem et insultant et modo vnus modo alius verbis et forte etiam factis contra eum insurgunt. **T**anta enim dicunt et faciunt et irreuerenter huiusmodi mercedem narij et vilissimi quanta possunt. **V**nde Anselmus. **N**on insomnis tota ducebatur. nulla prorsus requies ihesu preestabatur. ministrorum impia plebs iniuriatur alapis et colaphis innoxius mactatur. **I**ntue're nunc opprobrijs dominum verecundum in tormentis vero patientiam et vulum semper ad terram habentem et silentem ad omnia tamquam verberatus deprehensus in culpa et in ira cordis contricione compaterere creatori. **N**ec Anselmus. **E**t sic stat dominus reclusus ad istam columpnam ligatus et saturatus opprobrijs usque mane afflictus nimis frigore et labore quia hyems erat et noctes longe. **T**u ergo ibis ad eum. et vehementer sibi compatiens dicis ad ipsum. **O** domine. ad quodcum manus venisti. **Q**uanta est patientia tua. **V**ere ista est hora tenebrarum. **E**t tunc deuotissime osculaberis manus et pedes eius venerabiles et vincula illa durissima et se debis ibi ad pedes illius dolens et lugens et dicis. **O** domine

ihesu saltem requiescat caput vestrum super humerum meum ex quo vos liberare non possum. **E**t tunc commendabis te ei et omnes amicos tuos et totum absque dubio concedet tibi quicquid rogaueris et ab eo preceris. **E**t dicis ei. **O** domine. quid dicam in crastinum dignissime matri v're. **E**t sic ad pedes beati ioseph mos aliquantulum dormitabis et quod uideris. si tamen dormire potes in tali statu dominum tuum videns.

O ratio

O domine ihesu criste qui hora matutina coram anna a ministro alapam suscepisti. et te ligatum ad caypham duci preceperisti et tota nocte multa obprobria et incommoda pertulisti tribue queso michi peccato ut similia pati gaudeam pro gloria tui nominis et gaudijs perfrui merear eternis.

Illis quoque tue pietatis oculis quibus tunc petrum respexisti me miserum frequentere respicias qui te totiens prius cogitationibus locutionibus operibus negligencijs que negaui ut valeam defectus meos cognoscere et inde penitere. ac veniam et gratiam et gloriam merear apud te inuenire.

Amen De prima **Lxi** Capitulum

In die prime corde doloroso et mesto meditaberis. qualiter mane quando dies est factus tempestiue. conuenerunt apud caypham principes sacerdotum id est pontifices qui precelebant reuerencia dignitatis ac seniores populi qui precelebant reuerencia etatis et scribe qui precelebant reuerencia doctrine legalis ad consilium aduersus ihesum ut traderent eum morti et fecerunt dominum tuum dulcem ihesum nimis afflictum ibi adduci. **N**ic est conuentus malignacum cuius prior siue abbas erat cayphas qui erat pontifex anni illius. **C**um autem uoluit eum de domo ducere dicunt ei. **I**hesu quid facis. ibimus an non. **V**eni quia principes et sacerdotes mandant quod ducaris ad consilium ubi te expectant cum populo. **T**u uolentes te tradere pilato ut moriaris. **T**u autem si adhuc cogites te cum ipso esse dicis cum inuicem compassione. **V**eu domine mihi. **V**eu mihi bone quia iam uoluit nos pedem la uoluit nos morti tradere. **Q**uia crueles et quam dolorosi tumores. **O** domine quam lugubrem uisionem habebit uia mater dulcissima quam amatos tuos motes audiet tam ipsa quam omnes qui vos diligunt cum ea. **O** domine. quid miser ego faciam. **I**bo uobiscum domine uel ibo nunciare et dicere domine mee benigne matri v're ut uiat ad vos.

Postea videbis quomodo buant eum tanquam agnum mansuetum. qui portatur ad victimam et quomodo intiat ligatus et afflictus: et omnes in eum respicient et insultantes ei dicunt. **O ihesu hic es.** Quomodo si propheta eras: istud non preuidebas? Talia et multa similia poterant ei dicere illi maledicti. Consideam modo. quantum iudei sciebant sanguinem ihesu cristi. qui summo mane querebant sententiam de morte eius dari. Nam tanta erat eorum nequitia: ut nulla mora interponeretur. quod occidendus pylato tradideretur. Et sic bis fuit consilium impiorum aduersus ihm: primo ante gallicantum. ut visum est superius. sed o mane quando dies est factus. Quia enim est testimonius prehabitis non habebant aliquod unde contra pylato sicut reus mortis accusari posset. ideo ulterius consulebant qualiter eum morte dignum accusarent. Et tunc dixerunt ei. Si tu es cristus. id est rex et victus. dic nobis. **Vbi Beda.** Non veritate desiderabant. sed calumpniam preparabant. Siquidem cristum hominem tantummodo de stirpe dauid venturum sperantes hoc ab eo querebant ut si diceret ego sum cristus: calumpniarentur. quod sibi regiam potestatem arrogaret: et ob hoc a rege puniendus esset. Et ait illis. Si vobis dixerim. sed quod si sum cristus non credetis michi: sicut alias non credidistis nec verbis meis. nec factis. Si autem interrogauero vos non respondebitis michi: sicut nec alias respondistis. cum interrogarem quomodo cristus filius dauid esset. neque dimittetis sed me. qui tamen sum innocens. Et hoc autem sed tempore. id est post tempus passionis et ascensionis erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. id est in potestatis bonis patris secundum humanitatem. sed in equalitate patris secundum diuinitatem. Unde bene dixit filius hominis: quia in quantum filius dei semper fuit equalis patri et sedens ad dexteram patris. Quasi diceret. Ego in vita regnans sempiterna et virtute diuina. cum hic infirmus coram vobis appaream. **Vbi Theophrastus.** Quasi diceret. Non est vobis de cetero tempus sermonum et doctrine. sed deinceps iudicii tempus erit. cum videbitis me filium hominis sedentem a dextris virtutis dei. Tunc dixerunt omnes. Tu ergo es filius dei. sed naturalis. Qui ait. Vos dicitis. quia ego sum. Quasi diceret. Ego nec dico. nec nego. sed vos dicitis quod non creditis. Sua ergo sententia condempnantur. **Vbi Beda.** Ita responsionem suam temperat. ut et verum dicat. et sermo eius calumpnie non pateat. Maluit enim se cristum filium dei probare quam dicere. ut condempnandi causa tolleretur hijs. qui quod o-

biciunt hoc ipsi fateantur. Quam tamen responsionem ipsi blasphemiam reputantes dixerunt. Quod adhuc desideramus testimonium sed ad probandum. quod se cristum dicat et dei filium. Nec duo grauius ponderabant. sed quod se cristum et dei filium dicebat. eo quod vnum videbatur esse contra deum: reliquum contra totam manum imperium. Ipsi enim audiuimus ex ore eius. **O insensati.** excecavit vos malicia vestra. Audistis ex ore eius dei reuerentiam. qua erat colendus. et non blasphemiam qua esset crucifigendus? Ergo ut ait beda sua sententia condempnant. qui eum morti tradunt. quem et omnes et operis testimonio deum esse cognoscunt. Et post multa que contra eum fecerunt. ut estimofiant in nocte fecerant. adduxerunt eum vinctum a domo cayphe pontificis ad domum pylati presidis romane potestatis. ad quem pertinebat iudicium in causa sanguinis. ut sed pylato totum imponeretur et ipsi immunes reputarentur. Duxerunt inquam eum vinctum. manibus post tergum ligatis et cum multis conuicijs ac contumelijs. et ut dicitur catena in collo eius posita. que postea ostendebatur in iherusalem: peregrinis pro deuotione magna. quam et ipsi submittebant in ea colla sua. Cogitauit enim cum quanto opprobrio ducitur per medium ciuitatis iherusalem. conuiciantibus principibus sacerdotum et pharisaeis. eis atque dicens. Veni nobiscum latro et deceptor populi nunc tua maleficia finem habebit in breui. **Docenda** prodilus impietas. que tantis iniurijs laciarum non potuit. quin potius ferali rabie fremens impio iudici tanquam rabido canem animam iusti degluendae exposuit. Tunc videns iudas quod ihesus dampnatus esset consilio sacerdotum et seniorum. id est dampnato et morti adiudicatus. consuetudo enim erat iudeorum ut quem reum mortis iudicassent. vinctum presidi traderent. ut dum preses vinctum cerneret. mortem addictum intelligeret. penitentia ductus. infructuosa tamen. quod sine spe venie erat. retulit precium sed triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus populi a quibus male acceperat quasi in sua potestate esset persecutorum sententiam mutare. et quasi eodem precio quo cristus dominum vendidit. posset eum redimere. Multi enim possunt aliam mala persuadere. que tamen. penitentia ducti post non poterunt dissuadere vel in bonum conuertere. Si ergo iudas restituit pecuniam male acquisitam. quomodo usurarius tenet usuram. et symoniacus prebendam. vel quicumque rem alienam. Credibile est quod lata sententia contra cristum. illi qui principales fuerunt in morte cristi. redierunt ad templum. et tunc venit

iudas penitencia ductus id est angustia qua
dam et tristitia tactus que tamen non valuit
quia non propter amorem dei sed propter
enemicitatem rei tristis fuit et tetulit argente
os dicens **P**eccaui tradens sanguinem iustum
Non valuit iude ista confessio quia deest
spes venie et salutis **V**bi **C**risostomus. **V**ide veritatem
vndique fulgentem proditor de se ipso dat tes
timonium et eorum qui condemnauerunt
oppilat ora **A**t illi deridentes eum dixerunt
Quid ab nos scilicet de peccato tuo qui non
sumus rei in hoc facto **T**u videris et scies
te peccasse sed nichil ad nos pertinet et nobis
de hoc non est cur. **P**rofectio ista audax est
atque cetera **E**misit se iusti sanguinem audiunt
et tamen extra reatum se esse credunt et in ven
dente scelus constituunt. **V**nde secundum **C**risostomum
accusatio sacerdotum est qui non egerunt pe
nitentiam etiam iuda penitente **E**t videns iu
das quod eum deridebant lapsus in desperatio
nem proiecit argenteis in templo. **V**nde re
cepti erant recessit et abiens laqueo se ex des
peratione suspendit ex quo patet quod cupiditas
sua nichil sibi valuit. **M**alius se quod denarios
perdere denarios templo seipsum dyabolo tradi
bit et laqueo **H**ic habemus duo exempla.
Primum est quod auaricia non est aliud quam qui
dam laqueus dyaboli per quem suspendit
auaros **S**ecundum exemplum est quod crudelitas pre
sidentis est occasio desperationis peccatoris **I**u
das enim tetulit penam penitencia ductus et
penam suam confessus sed quia principes dure
respondere sibi dicentes quid ad nos tu vi
deris desperatus abiens laqueo se suspendit
sic frequenter circa peccatorem accidit. **I**u
das laqueo se suspendit in terre medicullio in
dignus hominum et angelorum consorcio **I**n
dignus colligi inter angelos qui in celis sunt
indignus etiam colligi inter homines qui in ter
ra socius factus demonum quibus deputatus
est aer iste caliginosus in carcerem usque ad iu
diciu **S**unt autem tres rationes quare tali morte
dequit proditorem interire **P**rimo ut eleuatus
in aere sociu se ostenderet demonu in hoc aere
caliginoso habitaculu **S**ecundo quod paciscendo loqu
tus fuerat in gula punitur ut arterie que vix
prodicionis e miserant punirentur quia per que
peccauit quis per hec et torquet **T**ercio ut ce
lo et terre epulus ostenderetur quia non solum
proditoris culpam emendare nequiuit sed etiam
homicidij proprii scelus addidit **M**irabilis du
ritia iudeorum quos nec confessio peccati nec
restitutio penarum nec opacio proprii suspensio emol
liuit quod nec penitenti nec proicienti nec suspen
denti iude crediderunt **C**um iuda quippe seipsum
suspendit quod veniam petere et satisfactioni inire

dere nolunt **E**t cepit medius effusus visce
ribus rupto enim laqueo putat cecidisse et cre
puisse et in hoc quodammodo delatum est ori quod
osculatus dominum fuerat ne per os dampnata anima
exiret non enim tam viliter iniquari debuit quod tam
gloriosum scilicet os christi contigerat. **D**ignum
enim erat ut viscera que prodicionem conceperant
rupta caderent et guttur quo vox proditoris ex
ierat laqueo artaretur **S**ed enim modus pene
exprimit modum culpe **V**e iude quia ad fontem
misericordie per spem venie non rediit sed proprii
sceleris immanitate perterritus desperauit **E**t
ideo dicit **I**heronimus quod magis iudas offendit
deum quando se suspendit quam in hoc quod eum per
didit **D**ixerunt quod sacerdotes quod non licet ip
sos argenteos mitti id est remitti in corbanam
id est in gazophylacium vnde eos tulerant quia
pretium sanguinis et mortis erant quod ibi mit
tere noluerunt cauentes scilicet ne sacros lo
culos pecunia cruenta pollueretur. **S**ecundum **I**he
ronimum vix culicem liquantes et camelu glu
cientes **S**i enim ideo penam quod pretium sangui
nis est in corbanam hoc est in gazophylacium
et inter dona dei non mittunt aut ipsum sangui
nem subdunt **V**nde et **Aug**ustinus. **Q**ualis illa innocentie
simulatio fuit penam sanguinis non mittere
in archam et ipsum sanguinem mittere in co
scienciam **E**t concilio inter se habito emerunt
ex eis agrum cuiusdam figuli in sepulchra mor
tuum scilicet peregrinorum qui non habebant se
pulchrum proprium quod dictus est acheldemach
id est ager sanguinis in de testacionem prodito
ris iude et memoriam passionis ihesu christi
Quia enim pretium mortis fuerant in vsum mor
tuum et hoc peregrinorum eos traderunt
Quod fecerunt non in misericordia sed in sal
uatoris infamiam simulando pietate et intendendo
iniquitate ut longe lateque diffamaretur empicio
et propter hoc addita est ipso die nominis et vo
tus est ager sanguinis id est emptus pretio san
guinis ut esset frequens memoria facti in de
testacione nominis christi **A**d preterit montis syon
in ualle iosaphat descendendo iuxta natatoria
sploe contra austrum ad iactum lapidis ultra val
lem est ager acheldemach ubi est sepultura pe
regrinorum ubi fuit monasterium seu ecclesia
omnium sanctorum **I**n hoc quod de pretio sangui
nis emerunt agru in sepulchram peregrinorum
mixte datur intelligi quod christus per suu sangui
nem nobis peregrinis emit quietem perpetuam et gau
dia paradisi **V**nde glossa **M**agnu sacramentum la
tet in factis iniquitatis **F**igulus est deus in cui
us manu est ex eodem luto facere aliud vas in
honorem aliud in contumeliam ager eius est secundum
quod vniuersu pretio sanguinis eius emit ut ei co
mortui sepeliatur peregrini non vti quod israel

sed alieni qui in pretio sanguinis ei? sepulti
eternam requiem foris. **Unde et iheroni.**
Nos ergo qui pegrini eramus a lege et ppheti-
is pnaua iudeorum studia in salutem suscep-
imus et in pretio sanguinis cristi requiescimus?
Vnde etiam Aug. pegrinis in qm qui sine do-
mo et patria et toto orbe epules iactabant re-
quies cristi sanguine prouidetur. Istos autem
pegrinos dicimus esse deuotissimos cristia-
nos qui renunciantes seculo et nichil posside-
tes in mundo in cristi sanguine requiescunt.
Hec Aug. Cum autem per omnes plateas iheru-
salem diceretur quod dominus ihesus captus esset et
quomodo iudei eum crucifigere vellent. p-
cipiens hos rumores terribiles dolorosa mater
eius. que tunc cum primo capetur hoc in spiritu
ut dicitur cognouerat ducta est cum inestima-
bili lamento et fletu et plactu a sororibus suis
et alijs quasi mortua. Et venit ad videndum
filium suum dilectum ploras incessanter per
uia iherusalem et dicens. Hec me ubi est
nunc amantissimus filius meus. **Vbi es dul-**
cissime fili. **Vbi te inueniam.** Quis te cepit
carissime. Quare te michi abstulerunt benigni-
ssime. **Hec et hys familia poterat dicere et**
multo magis mouenda mentes audientium
etiam infidelium ad deuotionem et compassione
Estimo quod omnes qui vident eam dicerent
O quam male est isti bone mulieri. Si vidistis pa-
rem dolere. Et cum ipsa ac sorores eius et alij
qui secum venerant viderent eum sicut liga-
tum afflictum conspuum ab omnibus despectum
a discipulis derelictum ac omni solacio et auxilio
destitutum non loquentem non se excusantem
sic vituperabiliter et sic enormiter a tanta
multitudine armatorum crudelium duci ad his-
tendum tribunali iudicis iniqui et condempna-
dum eum morti quanto sunt dolore et amari-
tudine repleti non posset dici vel sermone ex-
plicari. **Credo quod quasi mortui in terra proster-**
nebantur coram eo. Dominus etiam videns
matrem et alios in tanto dolore valde dolebat
et ipse. Multum enim affligebat ex compassione
quam ad suos et maxime ad matrem habebat
sciebat enim quod pro ipso usque ad euulsionem a-
nime a corpore dolebant. Et sic domino ubique
et semper dolor multiplicabatur non modicum
dolorem enim matris et suorum reputabat suum.
In illo ergo mutuo conspectu magnus valde
dolor fuit utrimque. Sequuntur vero alon-
ge quod non possunt appropinquare. **Confidete et intue-
re** ista diligenter per singula quod multum sunt com-
passiua. Cogita si potes tantam amaritudinem
si piam habes animam. quia longum est cogi-
tare anime habenti deuotionem. Sicut ergo
dulcissima mater filio suo sic angustiato viso

valde doluit. ac ei ex interioribus compassa fuit et
amarissime fleuit et similiter dominus mater
et alios compassus etiam multum doluit. sic
fidelis amicus suo amico et proximo mala pa-
cienti compati et dolere debet. Et adduxerunt
illum vinctum et eum pilato prebui inde duci
so tam glaciendum tradiderunt in pretorium
quod erat in domo pilati locus quidam ubi iu-
dicabat et pretoris seu iudicis sedem et locum
tenebat. **Unde Beda.** Pretorium enim dicitur
sedes pretoris. pretores autem dicitur prefecti
sive preceptores eo quod ciuibus precepta donent.
Tradiderunt eum potestati romane. ut eo modo
alienos se ostenderent ab eius interfectione
in quo non eorum innocentia sed magis demo-
stratur insania. Et ipsi qui ducebant eum non
introierunt in pretorium ne contaminarentur
intrando domum gentilis. sed ut manducaret
pascha id est azimos panes quos non licebat
comedere nisi personis mundis. dies enim age-
re ceperunt azimorum. quibus diebus contami-
natio illis erat in alienigena intrare habitaculum.
Timebant contaminari ex ingressu domus ho-
minis gentilis et non timuerunt iniquitatem ex
procuracione mortis cristi innocentis ex quo
patet supstitio eorum vana fuit in multis alijs.
Unde Augustinus. O impia cecitas. Habitacu-
lo videlicet contaminarentur alieno. et non
contaminarentur scelere proprio. Alienigena iudi-
cis pretorio contaminari timebant et fratris
innocentis sanguinem effundere non timebant.
Hec Aug. Istis sunt similes qui conscientiam
magna de minimis faciunt. et multo grauiora
committunt. Cum ergo ihesus esset in pretorio. pi-
latus obseruantijs iudeorum qui domum eis
ingredi non audebant de ferens epiuit ad eos
foras de pretorio ipse enim erat quasi medius
hinc inde discurrens et querebat quam accu-
sacionem aduersus eum in iudicio afferret que-
rum mortis iudicabant. Videbat enim eum in
signum dampnationis ligatum et a tot ductum
ad dampnandum et ideo de causa ab eis que-
bat. Volens modum tenere romanorum a quibus
missus erat quibus consuetudo erat nullum
condempnare nisi prius accusatione suam au-
dient et ille locum se defendendi haberet. Et
dixerunt ei. Si non esset hic malefactor quem
deus in lege precipit pati non viuere non tibi
tradidisset. eum nos qui sumus tante reli-
gionis et autoritatis. Quasi dicerent. Nos su-
mus tante veritatis et iusticie quod nobis debe-
ret credi simpliciter verbo sine aliqua disquisitione.
Nos enim factum diligenter examinamus
et eum dignum morte inuenimus et ideo iam
condempnatum tradimus eum tibi puniendum
nec oportet aliam facere examinationem. Sic

homines malicioſi corā iudicibꝫ ſe iuſtificāt
vt innocenti magis nocere valeant. **M**iſeri iu
dei dicūt eum eſſe malefactorē qui pertrāſi
uit bene faciendo et ſanādo om̄es oppreſſos a
dyabolo et faciunt ſcandū illud quod de eis p
p̄phetam iam ipſe predicebat retribuēbant
michi mala pro bonis. **E**t pylatus quaſi in
dignatus ex eorū reſponſione quia ſciebat
eos per inuidiam ipſum tradidiſſe dixit eis
Accepit eum vos et ſecundum legem veſtrā
iudicāte eum. **Q**uaſi dicēt. **S**i ſufficit veſtra
examinatio ſufficiat veſtra ſententia ego ne
quaquam talis iudex efficiar per quā reſpō
ſionem mortē crīſto inferre inhibebat quia
romani aliqua minora iudicāda iudeis dimi
ſerant: ſed cauſam ſanguinis et altam iuſti ci
am ſibi retinuerāt. **V**nde dixerunt iudei. **N**o
bis non licet interficere quenquā ſcilicet p̄
potēſtatem ad alios tranſlatam. **T**amen con
tra ſeipſos dicebant: quia interficiebāt quē
iniuſte interficiendum offerebant: et ſanguī
nem innocentem fundebant quem fundendū
alteri tradebant. **A**rgumētū contra ſcīdētes
vel procurantes aut ſimulantes fraudē inferē
dam proximo cū poſſint obuiare malo quia
tales ſimiles ſunt iudeis hec dicētibꝫ et ſub
preceptu iuſti cię: vel cuiuſcumqꝫ cauſe ſuam
nequiciam defendētibꝫ. **N**ulti etiā mali clei
ci ſic dicunt ſcilicet nobis nō licet interficē
quenquā intelligentes demortē corporali quā
tamen pro modico habēt multos interficere
ſuo malo exemplo mortē ſpiritali que prior
eſt interfectione corporali. **V**el dixerūt iudei
nō licet illis diebꝫ p̄pter feſti ſolempnitatē et
ſanctitatem quod celebrā iam ceperāt p̄pter
quod in ingreſſu etiā pretorij contaminari me
tuebāt. **V**nde aug. **S**i malefactor ē cur nō li
cet interficē? **S**i p̄pter feſtū nō licuit interficē cur
cruciſige cruciſige eū clamatiſtis. **V**el q̄a cruci
ſigē eū ut etiā modo mortis t̄ma t̄et cupie
bāt et hoc eis ſcandū legē nō licebat licet
alio modo poſſet blaſphemos interficē q̄lē crīſ
tū reputabāt ut patuit i ſtephano ab eis la
pidato. **H**oc autē factū ē ut ſmo iheū implē
tur quem dixit ſignificans qua mortē eſſet
mortuus id eſt a quibꝫ nō enim mortem cruci
ſis hic ſignificat ſed quia a gentibꝫ eſſet mo
riturus et q̄ iudei eum fuiſſent gentibꝫ tra
dituri ad illudēdum et flagellādum et cruci
figēdum hec enim tā dñs agentibꝫ eſt paſſ⁹
Quia enim ap̄p̄is maibꝫ noluerūt eū interficē
vt ſic q̄ magis peccabāt q̄ ſi aliē eſſet a ſce
lē implet⁹ ē ſmo iheſu quē de ſua morte p̄p̄
dixit vt a iudeis tradit⁹ occideret⁹ a gentibꝫ
Et ceperunt accuſare eum falſe in multis de
quibꝫ ſolū tā exponūt q̄ lucas p̄mit dicens

Nunc inuenimus ſubuerentem gentem ſio
tram ſcilicet iudeorū a cultu legis falſam doc
trinam ſeminando et prohibētē dari tributum
ceſari et ſic quaſi contra ipm ſebicionem faciē
do et dicentem ſe crīſtum regem eſſe quaſi vo
lens ſibi regnū iudeorū uſurpare. **N**omine
crīſti reges iudeorū appellabantur p̄pter vne
cionē ſed addebant regem dicendo crīſtū regē
grā explanacionis q̄a pylatus gentilis erat:
gentiles vero reges ſuos non vnegebāt ſicut
iudei faciebant et ideo ſi ei q̄d eſt crīſtum id
eſt vntum non addidiſſent regem pylatus
non intelleriſſet. **S**ed falſe etiam accuſaciones
Vnde bene dicebant inuenimus quia quod ei
imponebant non eāt rei veritas ſed humana
fictio et adinuencio. **N**on em̄ ſubuerit gen
tem a lege q̄ non venit ſoluere legem ſed im
plere: nec ſubuerit ſed conuerit quos docuit
in veritate. **N**ec prohibuit tributa ceſari dari
Sed dixit reddite que ſunt ceſaris ceſari:
et liber a tributo ne ſcandalifaret ſoluit tribu
tum pro ſe et petro. **D**icens quoqꝫ ſe crīſtū
regem eſſe verum dixit: licet regnum in hoc
mundo habere nollet quia cum ipſi vellent eū
regem facere fugit et regnum reſpuit. **I**gitur
vt ap̄t. **B**eda arguuntur impietatis iudei:
q̄ accuſantes ſaluatorē et falſo quidē nec ali
q̄d veri ſimile q̄d ei obicere poſſint inueniūt
De prima igit accuſacione tanq̄ frivola
et ad eū non ſpectāte pylatus parū curabat
quia em̄ eāt homo gentilis nō curabat de ob
ſeruacione ſeu violacione moſayce legis et ſe
cūdam tanq̄ falſam et mendoſam p̄cipendēs
nullam reputabat q̄ forte p̄ relationem au
diebat ipm dixiſſe aliquādo reddite que ſunt
ceſaris ceſari et que ſūt dei deo. **V**nde tranſiit
ad terciā que magis t̄gebat eum et roma
manum imperium et videbatur cōtra impera
toris honorem ſc̄z q̄ dicebat ſe eſſe crīſtum
id eſt vntum hūc regem nam dicē cōtra im
peratorē erat q̄ aliquis ſe eſſe regem iudeo
rum dicebat qui imperatori romano ſub tri
buto i ſignum ſubiectiōis ſeruiebat. **P**ro p
ter quod romani nomē regum ab eis ab
ſtulerant: vt eorum ſuperbiam frangerent
et rebellandi occaſionem tollerent. **E**t int̄as
pylatus in pretorium vt ibi crīſtum maḡ pa
ciſſe et exquisitē examinaret extra tumultum
et ſtrepitum iudeorum qui non audebant in
trare pretorium interrogauit eum dicens.
Tu es rex iudeorum? **Q**uaſi diceret. **E**ſt hoc
verum quod tibi imponitur. ſcilicet quod ve
lis tibi uſurpare regnum vel quod tu ſis rex
iudeorum ſecundum quod accuſant te dice
re. **Q**uerebat verum eſſet rex de iure:
quia de facto conſtabat ipſum regem non eſſe

Et secundum Theophilum. hoc interrogavit pilatus contemptum obiecti criminis et accusationem iudeorum sublamando quasi dicit. **Tu** pauper humilis nudus cui nullus adiutor accusaris de regni ambitione ad quod opus est multorum adiutorum et sumptuum et respondit ihesus. **A**t ex ipso hoc dicitur hoc est quod tu es rex qui nunquam me vidisti talibus interdere an alij tibi dixerunt de me. **E**t tunc cognosce tabicem dicti: ex quo nullum signum accusationis in me unquam vidisti. **R**espondit pilatus. **N**unquid ego iudeus sum. **Q**uasi diceret non sum iudeus et ideo de istis questionibus a me ipso non loquor et per me ipsum hec scire non valeo sed gens tua et pontifices qui te ab aliis emigenis debent defendere tradiderunt te mihi pro malefactore. **Tu** ergo dic. **Q**uid fecisti. **I**nterrogatus itaque; ihesus de regno respondit pilato eum erubescens et ad aliorum reducere. **R**egnum inquit meum non est de hoc mundo: id est secundum Christum. potestas mea et auctoritas mea qua sum rex non habet originem et principium ex causis mundanis et hominum electione sed aliunde scilicet a patre. **Q**uasi diceret. **R**ex sum non quidem talis qualem suspicaris sed multo maior et clarior. **T**empale quippe regnum fugi: et nullum de hoc signum omnibus. **V**n Christum. **N**ichil tamen monstravit tale. **N**eq; enim milites neq; principes neq; equos neq; mulorum iugum neq; aliud quod tale habebat circa semetipsum sed humilem hanc et inopem vitam pertransibat duo decim viles homines secum circumferens. **N**ec Christus. **S**ecundum divinitatem omnia sunt subiecta christo tamen quantum ad humanitatem in primo adventu suo non venit ad dominandum temporaliter et regnandum sed magis ad servandum et paciendum. **V**n non negat se esse regem sed magis concedit quia secundum veritatem ipse erat rex regum. **V**erumptamen ad tollendum occasionem euadendi temperat suam responsionem dicens quod non querit huius mundi temporalem dominationem quam regnum suum non est de hoc mundo quantum ad temporalia ista querenda et habenda. **E**t ergo regnum eius neq; iudeis neq; romanis adversum erat: nec damnationem eorum impendebat: quia ipsi tantum de regno terreno quod de hoc mundo est amabant. **Q**uasi diceret eis decepti estis: non impedio dominationem vestram in hoc mundo ne vane timeatis et servatis: sed ad regnum celeste quod non est de hoc mundo venite credendo: ad quod vos invitato predicando. **C**ristus dixit regnum meum non est de hoc mundo: sed tamen multi prelati qui sunt eius vicarii contrarium videntur dicere facto in popis se principibus terrenis equantes vel etiam eos excedentes. **E**t subiungit

Si ex hoc mundo esset regnum meum: tunc ministri regni mei tunc essent. **V**nde post regem etiam regnum temporale habet firmitatem: et atque decertant contra adversarios ut non traderent iudeis per quod patet quod non est mundanum regnum meum. **V**nde sequitur. **N**unc autem regnum meum non est hinc id est de hoc mundo est tamen hic quia ubique attingit a fine usque ad finem. **V**nde augustinus. **N**on dicit non est hic: hic est enim regnum eius usque in finem seculi habens in se completa: et iam usque ad messiem sed tamen non est hinc quia pergitur in hoc mundo. **V**nde et theophilus: **N**on dicit non est hic sed non est hinc nam regnat in mundo et vivit illius provisione et iuxta voluntatem aucta. **N**on est autem ab infimis constitutum regnum eius sed celitus et ante secula. **V**nde etiam crisostomus. **S**ed cum dicit regnum meum non est hinc non privat mundum de sua providencia et prelatione: sed ostendit regnum suum non esse humanum neq; corruptibile quoniam super habet principatum quia non est humanus sed multo maior et clarior. **D**ixit itaque ei pilatus. **E**rgo rex es tu: ex quo alibi est regnum tuum. **R**espondit ihesus. **Tu** dicis quia rex sum ego. **Q**uasi diceret. **E**go nec nego nec affirmo: sed tu dicis non tamen asserendo sed interrogando. **E**odem verbo presbiter quo et principibus sacerdotum respondit: ut propria sententia condemnentur. **N**oluit dicere non sum ne falsum diceret: noluit etiam ego sum ut calumpnie occasionem daret. **V**nde sic tempavit responsionem ut et verum diceret et sermo eius calumpnie non pateret et peius nulla culpa in eo agnosceret. **D**em dicitur sui regni conditionem dicens ego in hoc natus sum temporaliter et ad hoc veni in mundum per carnem assumptionem: ut testimonium perhibeam veritati dicendo et radicando veritatem de divinis in cordibus fidelium. **E**t ideo omnis qui est ex veritate prima quam deus est: non solum per creationem sed etiam per imitationem: et subiectionem audit verba mea a credendo et opere adimplendo et per consequens in talibus spiritualiter regno dicit ei pilatus. **Q**uid est veritas. **E**t huius questionis respondit expectavit: quia iudeorum malicia et cum isti innocentiam percipiens ad eius liberationem festinavit: vel questionem de veritate tantum facere potuit sed responsu finale audire non meruit: quia iudicium suum a veritate inchoavit et non in veritate sed in peruersitate finivit. **L**egitur tamen in euangelio nazareo: cum et etiam videtur dicere augustinus: quod christus respondit quod veritas est de celo et non erat in terra sed pilatus non audiuit vel quia exiit ad iudeos vel propter tumultum clamantium.

Pylatus questionem de veritate fecit: sed de
responsione non curauit. Veritas enim est sicut
aqua benedicta: ad quam omnes currunt: tamen
manus faciei apponunt: ne super faciem aqua
cadat. Sic multi querunt de veritate: tamen
nolunt quod eis veritas de suis defectibus dica
tur etiam pro eorum salute. Et cum hec dix
isset querendo quid esset veritas iterum exiit
ad iudeos. ut pro innocentia domini loque
retur: et dixit ad eos Ego nullam inuenio in
eo causam scilicet morte dignam. Quia enim
pylatus et imperator dominus suus non cura
bant nisi de regno terrenorum: deo pylatus ha
buit ihesum reusatum dicens se nichil crimi
nis inuenire in eo. Ergo iudei inuidia stimu
lati sunt: qui iustum mendaciter dampna re
laborauerunt. Sed hic est modus malorum
quod per mendacia querunt condemnationem
iustorum. Ex hoc etiam patet quod aliquando
iustius agitur in curia laicali quam clericali: prin
cipes enim sacerdotum cristum condemnauerunt
tamen tanquam mortis reum quem pylatus pronun
ciat innocentem et iustum. Sic et hodie fit
in pluribus locis: quod malefactores qui per se
culares iudices puniuntur per ecclesiasticos
piros in magnum scandalum populi tenent.
Iudei vero cum nichil aliud faueret calump
nie eorum: reuertebant ad subsidia clamorum.
Vnde quia deficiebant rationibus: inua
lescebant vocibus dicentes Commouet popu
lum docens per vniuersam iudeam: et incipi
ens a galilea usque huc. Quasi dicentes Per
uerit populum et turbauit pacem communem:
nec in vna parte tantum sed a galilea in
cepit et hucusque peruenit. Secundum Eze
chiam. Sic accusantium sermo magis et eum
qui accusatur docet in torporem: et eos qui ac
cusant docet esse peruersos: docuisse enim po
pulum non criminis sed virtutis constat esse
indiciu: nec commouit populum qui pacis con
didit testamentum. Mistice commouit po
pulum salubri commotione viam veritatis do
cendo: De qua motione dicitur in psalmo.
Commouisti terram et conturbasti eam: sa
na contradictiones eius quia commota est. Cla
moribus igitur inualecebant qui in rei veri
tate deficiebant: ut sit clamorosa non iusta
accusatio quia per clamorem voluerunt obti
nere quod non poterant per rationem habere.
Sic faciunt maligni querentes obtinere per
verba et contencionem: quod non possunt per
iusticiam et veritatem. Eodem nunc in qua
tum se humiliavit iudex totius creature consti
tutus a patre: ut acquiesceret stare ante in
dicem terre iudee. Et sicut cristus cum ante pa
trem statueretur et iniquis accusationibus

falsis vergetur omnem mansuetudinem et pa
cienciam ostendit: sic verus cristi imitator
non inueniet aut reclamet nec contradicat
cum indebite ab emulis leditur aut impug
natur. Ex isto articulo accusationis cristi
de falsis datur documentum: quod caueamus ne
et nos de falso vel false accusemus cristum.
Isti enim accusant cristum de falso qui sibi
falsum imponunt: sicut iudei pagani et he
retici ac conformes: qui de ipso cristo aliter
quam debent sentiunt. Sunt et alii qui accu
sant eum de vero sed false: sicut mali cristia
ni qui retorquent peccata sua in deum dicen
tes: deus hoc voluit vel stelle fecerunt me pec
care: deus autem fecit stellas: et sic deus fe
cit me peccare: false imponis peccatum tuum
deo: Verum quidem est quod deus fecit et te et
stellas: et hec omnia verba: sed quod deus cre
auit non te coigit ad peccandum: sed malicia
voluntatis tue: ergo imputando deo peccatu
tuum tu accusas deum false. Item alio mo
do quidam accusant deum false: mali scilicet
cristiani habentes quidem fidem veram: sed
informem: qui cognoscunt cristum per fidem
sed non glorificant eum per vitam. Ad con
formandum se huic articulo recogitet homo
quomodo ille qui est ipsa veritas propter nos
falsitibus calumpniari dignatus est: ut nos
in veritate fundaret: et sic oret. Ihesu qui
coram pylato de multis falsis accusari voluisti:
doce me iniquorum fallacias euitare: et
fidem christianam bonis opibus veraciter pro
fiteri. Cum autem pylatus audisset: quod ihe
sus homo galileus et de herodis tetrarche
potestate esset: quia in galilea nutritus et mul
tum conuersatus fuit: habens occasionem
dimittendi eum misit eum ad herodem pre
positum galilee qui tunc etiam erat ierosoli
mis propter sollempnitatem paschalem quia
iudeus natus erat: pater enim suus amore
vporis sue que iudea erat transiens ad ritum
iudaismi se circumcidi fecerat. Misit inquam
eum volens herodi honorem deferre: ut ipse do
minus galilee homines galilei vel absolveret
vel dampnare dans exemplum ne quis false in
messem et potestate alterius etiam inimici imit
et quia credebat quod libenter hominem de tene
bris sua et maxime innocentem liberaret: et ne co
ntia eum quem infontem et per inuidiam traditu cog
nouerat sententiam dare coactus esset. Et dum
mittitur fit concursus magnus populorum eius
sequentium. O domina qualiter ibas: vel
quis te iuuabat ut ires in tanta pressura. Cer
te exemplum doloris eras omnibus christi amantibus.
Tu autem carissime cogita quam libenter iuuas
tes eam: et associas sic tristem et mestam

Et viso ihesum gauisus est herodes. ex multo enim tempore scz ex tempore decollationis iohannis baptiste ihesum videre cupiebat: qz multa de miraculis et doctrina eius audiebat et sperabat aliquibz de suis miraculis videre. et ab eo quedam insolita audire. Interrogabat autem illum multis sermonibus. nō sicut studiosus. sed sicut curiosus. non sicut veritatis amator. sed sicut temptator. non tanqz lucratius aliqz utilitatem. sed pateriens nouorum cupidine. et ppter hoc nichil respondit. nec etiam signum aliquod corā eo fecit. Scās quidem ihesus sicut agnus mansuetissimus ligatus coram eo. inquisitus tacuit. et expectatus miracula adhibere contempsit. qz et herodis incredulitas et curiositas diuina nō merebatur audire vel videre. et dominus suam iactantiam et ostentationē declinabat. suam qz nolebat passionem impedire. Unde scdm glossam. quia herodes non reputauit cristum saluatorem. sed inuictorem. ideo non erat dignus. nec verbis. nec miraculis cristi. et s^m Ambrosiū. herodes ex quibz curiositate miracula fieri pēgit. quod cristus tenuit. docēs nos per hoc iactantiam declinare. Per hoc qz cristus coram herode incestuoso. et homicida noluit miracula facere nec suis interrogacionibus respondere. significauit qz tales et omnes impij non sūt digni opera diuina videre. nec eius responsa habere. Ex hoc articulo derisionis habetur documentū scdm Gregorium. vt quoties auditores nostri. nostra volunt quasi laudanda cognoscere. non autē sua peruersa mutare. omnino taceamus. ne si ostentacionis studio verbum dei loquimur. et eorum que erat culpa. esse nō desinat. et nota que nō erat. fiat. Multa autem sunt que audientis animū produnt. maxime si auditores nostri. et semp laudant quod audiunt. et nunqz quod laudāt sequūt. Ad conformandum se huic articulo. rememoretur homo factum articuli. et orat dicendo. Ihesu qui ab herode derisorie multis interrogari sermonibus voluisti. nec ei ad vllum verbū respondere cuiasti. da michi amor tuo qm oportet sermones derisorios patienter audire. meam qz iactantiam cū silencio declinare. Stabant autem et principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum coram herode. De quibus vero ibi eum accusauerūt. euangeliste nō exprimunt. sed forte de eisdem tribus. de quibus coram pylato eum accusauerant. maxime hoc coram herode aggrauantes quomō commouisset vniuersum populū. incipiens a galilea scz domino herodis. vt ex hoc magis sibi animo assumeret. qz in suo domino comocionem su

scitasset. Vnde ad istas accusationes cristus nichil respondit. nec herodi. nec accusatoribus. sed tacuit. non concedendo eorū accusationes. faciturnitate. sed despicendo tanqz indignas response. Ad commendandā quippe pacienciam tacuit et nichil respondit. scdm illud Psalme. quasi agnus coram tondente se obmutescit. Ex hoc articulo accusationis trahitur documentū. qz non omni loco et tempore et corā quibzlibet veritas est manifestanda sed plerunqz silentiū diuinum est. Ad conformandum se isti articulo memoretur homo grauitate articuli. et orat dicens. Ihesu qui coram herode constitutus fallas incriminationes. nec pbo refellere voluisti. da michi iniquorū nō frangi iniurijs. nec sacra mysteria ppalare indignis. Videns autē herodes qz cristus nullū signum faceret. nec verbū aliquod ad interrogata responderet. nec contra accusatores suos aliquibz responseibus se defenderet. reputauit eum ydiotam ac fatuū et non sane mentis. ac per hoc spreuit eū ipse et similiter exercebat eū. vt omnes in eadē culpa monstrarentur esse pares. Sic hodie sectatores cristi. a malis hominibus spernuntur. et ab eis fatui reputantur. Ihesum hodie multi cum herode spernunt. qui signa fieri querunt. conquecentes qz modo miracula ab eo nō fiunt. cū modo nō sit tempus signorū sed operū. Vnde dominus. Habent moysen et prophetas. audiant ipsos. Modo autē preter hec habemus et euangeliū et apłm. et adhuc signa queimus. non euangeliū implem? sed spernim? Ex hoc articulo despectionis trahitur documentū. qz nos potius velle debemus a malis despici qz ab adulatoribus laudari. sicut dominus noster vt ait Gregorius. magis eligeat apte a superbietibus despici qz a non credentibus vacua voce laudari. Ihu qui ab herode et exercitu suo spreuit nō spreuit. da michi mundanū fastum despiciere. et iniquorū despectus pro iusticia nō curare. Non solū autē herodes eū spreuit. sed etiā illulit. induendo veste alba et hoc in derisionem et signum illusionis. sicut fatui solēt aliqua veste lubrica indui. qua cognoscantur ab alijs. et forte tūc tēporis derisorium fuit portare desup vestem albā. eo qz sic illuderetur tunc fatuus. Nec autē vestis erat vt dicitur ad modum scapularis religiosorum sine capucio. dependens a collo ante et retro. Forte subito preciam panni albi accipientes foramen in medio eius fecerunt. et sic collo suo imposuerūt. Sed quantūcūqz herodes hoc illusione fecerit non tamē a mysterio vacat. sicut et omnia alia circa xpī passionem gesta. In veste em

alba innocentia et castitas assumpte humani-
tatis et gloria regni immortalis quam per passi-
onem accepit designatur et quod pro peccatis to-
tus mundi in carne casta et innocente imma-
latus agnus est passus Tu quod non nisi in veste
alba scilicet sine macula et causa illudaris et
spernaris alioquin illusio erit tibi pena peccati
et magis dolendum de causa et materia irrisio-
nis quam de irrisione ipsa Designauit ergo he-
rodes suo facto nesciens forte quid agebat:
quod christus albedine puritatis et innocentie in-
dutus erat. Unde Ambrosius. Non otiosum quod
veste alba induit ab herode. immaculate tri-
buit indicia passionis quod agnus dei sine ma-
cula cum gloria peccata mundi susceperet Hanc
autem vestem albam repetat hodie alba sacer-
dotalis Unde mystice notandum quod pontifex noster
in sua passione habuit omnia pontificalia. A-
mictum suscepit: cum velatus est coram capha-
a iudeis Albam habuit cum veste alba indu-
tus est ab herode Casulam accepit: cum mili-
tes circumderunt ei purpureum vestimentum
coram pylato. Et ne quid sibi desit cingulum
habuit. cum ad columpnam ligatus est: sto-
lam habuit quando ad collum ligatur Mani-
pulum habuit quando cum fune manus eius li-
gauerunt sed hunc soluerunt quando ei arundinem
in dextera dederunt. et funis mansit pendens
in sinistra ad quod designandum manipulus po-
nitur in brachio sinistro. Coronam spineam
super caput habuit pro mitra pontificali et ar-
undinem in manu per baculum pastoralem Circut-
as autem habuit et sandalia cum manus eius et pe-
des toti fuerunt sanguine rubricati ad quod
designandum sandalia debent habere aptum
cum aliquo rubro sericeo panno. cyprothece
etiam habent desuper aliquod monile rotundum
quod debet similiter habere aliquid de rubro ad
designandum stigmata christi Hec omnia sunt
insignia pontificalia que in memoriam passio-
nis christi gerat pontifex in consecratione ecclesie
vel altaris in cuius etiam memorale conficitur
sacramentum altaris Patet ergo ex dictis quod
illusus fuit dominus in omni veste et ornamento
tam sacerdotali quam pontificali et quod prius est
hodie illuditur ei in omnibus vestibus predic-
tis non minus quam tunc quod et a maiori mul-
titudine et longiori tempore et modo fraudulento-
riori quod isti vere illi quasi figurate. Illa enim
multiplex illusio que facta fuit ei tunc: figura
erat et signum illusionis future que a multis
impletur nunc. Notandum etiam quod ille qui
eis videtur debet ea habere in intellectu per me-
ditationem. in memoria per recordationem
in affectu per compassionem et se domino pro-
posse in apparatu conformare cum enim aliquod

talium accipit nichil aliud protestatur facto
suo quam si verbo diceret ita credo dominum nos-
trum fuisse indutum et in talibus illusum in
cuius signum et memoriam sic induo meipsum
et ut in me sentiam quod et in christo ihesu.
¶ Qui ergo talia ferunt exterius nichil sen-
dentes vel compaciens interius profecto
christo illudunt. faciunt enim ac si dicerent
signo tibi compatimur. et tuas illusiones in
nobis ostendimus sed in nullo tibi compati-
mur. ¶ Moraliter amictus capitis significat
speciem quam apostolus vocat galeam salutis.
spes autem eternorum facit contemptum ter-
renorum Cum ergo sacerdos se velat amictu
ostendit se terrena contempnere et si ita non
christo illudit. ¶ Alba autem longa et lata me-
tis et corporis significat castitatem cingulus ve-
ro et stola et manipulus et huiusmodi liga-
menta precepta et concilia et religionem cui
se obligat qui tales ordines assumit: obli-
gatos se ostendunt qui talia induunt. Casti-
ta desuper tegens per totum et ceteris superemi-
nens ornamenti caritatem significat quam
apostolus supereminentiorem viam vocat. et
ideo qui non diligit deum plus quam sua vel
suos vel se non est dignus tali officio Mitra
vero episcopi. significat ipsum habere scientiam
am duorum testamentorum propter duo cor-
nua quam inquam scientiam debet habere non
tantum in corde per habitum sed etiam in ore
et manu per usum. Unde due lingue depen-
dentes a mitra super humeros significant ip-
sum episcopum debere habere duplex documen-
tum scilicet verbi et exempli. ¶ Baculus ve-
ro pastoralis in manu significat executionem
officii pastoralis. quod consistit in tribus.
que significantur per triplicem partem baculi
primum est vocatio peccatorum secundum di-
rectionem vocatorum. tertium est exhortatio di-
rectorum. ¶ Unde est versus. Attende per primum
medio rege punge per ymum Sic ita-
que vides. qualiter dominus non solum male-
factor sed etiam stultus est reputatus. Ipse
autem omnia patientissime tolerabat. ¶ Oaci-
endam ergo habeamus et tu. si malefactor vel
stultus iniuste fueris reputatus. ¶ Nam sicut
diuina sapientia tanquam fatuus spernitur et ie-
ridetur sic omnes irrisiones que solent a vanis
mundi huius hominibus deum pre oculis non
habentibus homini spirituali irrogari debent pa-
tienter sufferre. Ex hoc articulo illusionis sum-
untur tria documenta. primum est quod omnes qui
pie et innocenter volunt vivere secundum nouum
hominem ab his qui viuunt secundum hominem veterem il-
luduntur et ab eis per fatuos habentur Sed propter hoc
non debent esse bari viri spirituales immo potius gaudent

quia nō uisus hōmo saluator noster cristus in
dutus alba veste. que innocentiam significat
illusus & derisus ē a filiis huius seculi. apud
quos alba vestis exprobrabilis est. **S**ed si
aut corpore ante passionē cristi exprobrabilis fu-
erat: que postea facta est honorabilis. ita ut
etiam portetur in frontibus regum. sic alba
vestis post cristi passionē facta est valde ho-
norabilis et innocentie signum. **U**nde quilibet
post baptismū enouatus induitur veste alba
in signū innocentie. quam confert baptismus
in cuius etiam signū cristo passo angeli in ve-
stimentis albis apparuerunt in eius resurre-
ctione et similiter in eius ascensione. Secun-
dum documentū est. qd pro tempore & loco ex-
pedit stulticiam simulare. **U**nde qd dominus
ipse fons sapientie. coram herode pro stulto
haberi dignatus est ex incomprehensibili sa-
pientia sua processit. quia si sapientē verbis
vel factis se ostendisset. herodes utiq; passi-
onem eius impediuisset. **T**ercium est qd ho-
mo nichil querat in vestibus. non ornatum. nō
pretiositatem. sed solum necessitatē: quia sal-
uator noster in veste velut fatuus est illusus.

Ad conformandum huic articulo regredietur
homo deo: qd ipse nobis cum sua illusione ve-
stem innocentie conferre dignatus est. **I**tem
recognoscet qualiter ipse candidam vestem in-
nocentie baptismalis. quam cristus nobis p-
tulit. sepe peccatorū malis demigrauit. et oret
dicens. **I**hesu q vestem albam indui. et ut stul-
tus ab herode illudi voluisti: da michi mudi
huius prudentiam que stulticia est apud te
caucius declinare. et ad te qui vera es sapien-
tia peruenire. **H**erodes autē cum non inue-
ret in cristo causam mortis. illum et induitū
vestem albam remisit ad pylatū. ut eum honora-
ret sicut pylatus sibi detulerat. **I**n quo ipse p-
batur in necem domini consensisse. **Q**uia em
fuit sibi missus tanq; homo sue ditionis. cū
non inuenit in eo causam. debuisset eum ab-
soluere et non alieno iudici remittere. **R**emi-
sit ergo eum herodes pylato. quasi diceret:
fac de eo quicquid volueris. **E**t forte similia
verba sibi remandauit. **E**t sic dominus cum
nota illusionis. portans vestem albam rediit
et herodis consensu. de sua nece secum detulit.
Hic autem consensus apparuit signo et facto
signo quidem in vestis albe illusione: facto i
amicicie cōsideratione. nam ipsa die facti sūt
amici herodes et pylatus. ppter mutua re-
uerentiam sibi inuicē factam. **A**ntea quippe
inimici erant ad inuicem ppter necem galile-
orum. qui de herodis prepositura. et dominio
erant. quos pylatus occiderat miscens san-
guinem eorum cū sacrificijs que offerebant.

sed nunc super hoc reconciliatus est pylatus
herodi: quia p bono habuit herodes qd py-
latus sibi detulerat. mittendo sibi hominem
sue iurisdictionis. & presertim talem hominē
quem ipse videre diu desiderauerat. **S**ic mul-
ti frequenter amici et concordēs in condemp-
natione vel noamento innocentum sunt. q
antea sibi inuicem contrarij fuerunt. **H**ec au-
tem amicitia pylati et herodis fuit signum.
qd iudei et gentiles conuenient in persecutio-
ne cristianorū. **U**nde **B**eda. **H**oc neplandis-
simum herodis et pylati fedus quod in occi-
dendo cristo pepigerunt. hactenus eorum ve-
lut hereditatio iure successores custodiūt. qn
gentiles et iudei. sicut genere et religione.
ita etiam mente dissidentes. in cristianis ta-
men persequendis cristi q; in eis fide primē
da consensunt. **H**ec **B**eda. **P**otest etiā hec
amicicia in bono accipi. et per concordiam he-
rodis et pylati concordia populi iudayci & gē-
tilis significari. **S**icut enim pylatus primo
misit ihesum ad herodem. et herodes postea
ei remisit. sic verbum salutis primo recepit
populus gentilis et annūciavit iudeis. in fine
autem mundi iterum iudeus remittet ad gen-
tilem. quando per heliam et enoch multa con-
uerterentur. **I**sti duo populi ante mortem cristi
erant inimici sibi inuicem et discordes. sed p
mortem cristi facti sunt amici et concordēs in
fide eius. q; ipse est pax nostra qui fecit vtra-
q; vnum. **U**nde **A**mbrosius. **I**n typo etiam
herodis atq; pylati qui amici ex inimicis p
ihesum cristum facti sunt plebis israhel et po-
puli gentilis figura seruatur. qd per domini
passionem vtriusq; fit futura concordia. ita
tamen qd prius populus nacionum capiat dei
verbum & ad populum iudeorū fidei sue deuo-
tionem tñsmittat. **H**ec **A**mbrosius. **O** quā-
ta humilitas et paciencia domini ihesu. qui
de se quasi de fatuo permittebat malos lude-
re. mittere se et remittere & quod volebant fa-
cere. **H**anc autem missionem et remissionem
ipse dominus fieri voluit ad maiorem et eu-
dendorem sue innocentie ostensionem. **I**n-
tuere eum nunc bene dum ducitur et reduciē
demisso vultu et verecunde incedentem. & om-
nium clamores conuicia et sublationes
audientem. et forte lapidum prociusiones et
immundiciarum susipientem. **E**t cogita quo-
modo habebat illos pedes sanctissimos con-
fractos. quia cū magna festinatione duceretur
et reduceretur eum nudis pedibus incedentem.
Intuere etiam matrem et suos cum indicibili
merore a longē sequentes et ista videntes. et
cogita qd libenter tu iuuares et associates sic
vistes et dolentes. **E**t hoc articulo habetur.

documentum quod tantam vim habet natura boni
quod respectu sui confederat etiam malos inimi-
cicia respectu boni parit amicitiam inter ma-
los. **N**on timeat ergo iustus si videt
malos contra se colligari. quia hoc testatur
in eo aliquid esse boni et per hoc ipse confor-
matur propter contra quem omnes conuenerunt
in unum etiam inimici. **A**d conforman-
dum se huic articulo recogitet homo si habe-
at inimiciam cum aliquo et dimittat eam
de corde amore christi qui pro nobis in sua
passione etiam malos aduersum se conuer-
sit. Ihesu qui contra te inter herodem et py-
latum amicitiam fieri voluisti. da mihi iniquorum
aduersum me colligantiam non timere. sed eorum
potestatem exerceat me proficere quatinus tibi
merear conformari. **C**onsidera nunc quanta fa-
tigatio fuerit christo sic duci et reduci de iudice
ad iudicem quia magna pena est cuilibet homini
mitti de uno iudice ad alium fuit enim primo pre-
sentatus anne. secundo capharnaetha. tertio ductus ad
pylatum. quarto missus ad herodem. quinto re-
missus ad pylatum: que omnia ad unum per-
tinent reduci articulum ex quo plura sumuntur docu-
menta. **P**rimum est quod non debemus formidare
presentati potestati temporalis vel ad malos iudi-
ces trahi propter christum quia quanto potestas
iniquior et iudices nequiores tanto faciunt ma-
iores gloriosiores. **S**ecundum est quod nos omnes
actus voluntates et desideria nostra antequam
perficiamus debemus ad examen recte rationis
que per iudicem intelligitur presentare et in-
terbil precipitanter agere. omnia quoque mala
que fecimus debemus conspectui conscientie
nostre presentare et sic eam coram christo iudice ex-
aminandam statuere. **T**ercium est quod reli-
giosi qui specialiter debent esse imitatores cris-
ti non debent turbari si interdum sub obedi-
entia mittantur de loco ad locum de prelato ad
prelatum. quia christus propter nos sub obe-
dientia patris dignatus est mitti de iudice
ad iudicem. Item sicut christus stabat ante iu-
dices et nullum irreuerentie verbum est lo-
cutus sic et nos cum reuerentia stare debe-
mus coram prelatos nostris et iudicibus etiam
in malis. **A**d conformandum se isti arti-
culo formet sibi homo ymaginem christi in
mente sua. **S**tatuens coram eo conscien-
tiam suam misericorditer examinandam pro
eo quod christus coram iudicibus maliciose
fuit examinatus. **R**ecogitet etiam quo-
modo oportet nos omnes exhiberi ante tribu-
nal christi et idcirco ipse pius pro nobis im-
pijs exhiberi veluit ante tribunal iniqui iudi-
cis ut nos iniusti ante tribunal iusti iudicis
fiducialiter comparere possemus. **I**hesu

qui de iudice ad iudicem mitti et totam eis
examinari voluisti. **D**a michi amore tui
nominis malorum iudicium veritas non
non metueret et in conspectu tuo me iusta con-
scientia comparere. **A**c bono animo malo-
rum impijs me subdere et alacri corde ad
obedienciam sine mora concurrere. **O**ratio
Domine ihesu christe qui hora diei pri-
ma permixisti te ligatum adduci in
consilium iudeorum ac post multas
iniurias et conuicia de capharnaetha duci ad pila-
tum. ubi a iudeis reus mortis et male factor
fueris iudicatus et in multis false accusatus
ac deinde apylato ab herodem te mitti et ibi
dem accusari et fatuus reputari ac sperni et
in veste alba illudi pretulisti: tandem que sic
illusus et in veste alba indutus ad pilatum
es remissus: fac me queso iniurias et conui-
cia patienter et gaudenter pro tui nominis
gloria tolerare et in conspectu tuo cum gaudi-
o apparere ac vultum tuum desiderabilem sem-
per respicere. Amen

De tertia Leij Capitulum

Tercia cogitabis mel-
tus et tristis quod liter reduc-
to domino ad pylatum illi
canes locantes de federe he-
rodis et pylati cum auda-
cia magna prosequuntur
accusaciones suas quam vis
neque pylatus neque herodes diligenter eum
interrogando et examinando inueniret in eo
causam mortis. **U**nde ad exprobandam bu-
ricia iudeorum et gentiliu pylatus factus nec
se nec herodem neque in occidendo neque in illude-
do in christo causam seu aliquid dignum morte
inuenisse. **U**bi beda. **H**ec dicendo pylatus absol-
uit quem iherosolimam quem probauit innoxentem:
sed quem absoluit iudicio crucifigit nimis
terro. **A**udi ecce iudee. audi crucifigitis pagane
Pylatus ipse factus neque se neque herodem
dignum quid morte in christo repperisse. ad tantum
in occidendo vel illudendo in proprio aliene cru-
delitatis obtemperasse clamoribus. **H**ec beda.
Magnu dimittendi ihesu studiū gerebat py-
latus. **S**ed quāto curius dimittere quāt tā-
to criminosiores ad mortem eius inuenit. **E**t
cum accusaret dominus mendaciter a princi-
pibus sacerdotum et senioribus nichil respon-
dit nec ad sui excusacionē nec ad dictorum re-
fractionē nec ad dicendum improprietatem sed
magis accusaciones virili ter sustinuit et ta-
cuit. **E**t tūc cū sic accusaret ab eis dixit illi
pylat? **N**ō audis quāta aduersū te dicūt tes-
timonia. **S**ecūm crīs ideo hoc dicebat quia
volebat liberare eū dū se excusando respondit

non timore pōdit ei ad vllum verbum. Ita ut miraretur preses vehementer de eius paciā et constanda q̄ ille quem in lege p̄dictum et ad oīa respondere potentem aubieat nichil rēpōderet. et q̄ exhibitus ad criminale iudiciū et stans aī mortē que apud oēs homines est mātē terribilis ipse p̄turbabilis remaneret. In hoc autē docet accusatōes et criminatōes paciēter esse sustinendas hoc em̄ magis m̄abilem facit sanctorū paciēciam quam defensio. **Vnde Ambrosius.** Accusatur dominus et tacet q̄ defensione non indiget: nec accusacionem tacendo cōfirmat sed despicit non refellendo. Ambius defendi quī timenē vinci. Melior est causa que non defenditur et p̄bat. **Susanna tacuit et vicit. Nec Ambro.** Iudex ergo oīm aīe tribunal iudicis vilis et indigni m̄suetus et tacitus stetit et accusat? nichil rēpōdit. **Sunt autē quatuor rationes huius silēcij et taciturnitatis crisi.** **Tacuit em̄ cristus primo iuste:** q̄a p̄pter falsitatem accusacionum et corruptum iudiciū indigni erant audire. **Secundo misericorditer** ne scilicet ex rēpōsione sua priores fierēt si sibi nō crederent vel non obediēt. **Tercio dispensatiue** ne si se exultaret dimitteret et crucis vtilitas scilicet nostra salus et redemptio differretur. **Quarto exēplariter** ut daret nob̄ paciēcie exemplum et impleret illud de se scriptum sicut agnus coram tondēte se obmutescet et non aperiet os suum. **Igitur ut dicit Anselmus** vide attente quō stat aīe p̄sidentem inclinato capite demissis oculis vultu placido sermone in rō patris ad opprobria promptus ad verba. **Quandoq̄ dñs respondet: qñq̄ nō rēpōdet.** **Vbi respondet quasi pastor bonus** docet et p̄ceditis sibi ouibus contra luporū latronumq̄ infidias pugnat vbi vero nō respondet qñ agnus pro toto grege immolābus silet et paciēciam prestat. **Et vtiā modo innotesceret qñ quasi agnus** et qñ quasi pastor quis ē debere ut sciret qñ tacere et cūdere haberet. **Quamuis ergo quibusdā interrogati oībus sepe responderit: qñ tñ respondere noluit nō sicut reus et male sibi cōsciūs** qui de p̄ccatis conuincebatur suis sed sicut innocens et mansuetus qui pro p̄ccatis immolabatur alienis. **Et ideo similitudo de agno data est:** ut in suo silēcio non reus sed innocens haberetur. **Per diem autē festum pasche consueueat p̄ses vnum vinctum dimittere** populo id ē ad p̄cedionem populi quē volebant sine meritorū um discredone in memoria liberacionis filiorū israel de egiptiaca seruitute cuius beneficii memoria ī solempnitate paschali fiebat q̄ ea die de seruitute pharaonis egressi erāt in alijs

autem festis non sic fiebat. **Quia enim in nocte pasche angelus dñi saluauit hebreos et p̄cussit p̄mogenita egiptiorū.** ideo ad hoc representandum et ī memoria huius beneficii in hac solempnitate saluabant vnum mortū p̄p̄in quū et aliquos interficiebant de vinctis qui custodiebant ad occidendum. **Vel hoc faciebant in memoriam transitus maris rubri** in quo filij israel fuerunt liberati et egiptij submergi. **Et istam consuetudinem eis conseruari ipe iussit** ab impatore romanorū si aut fuerat obseruata anteq̄ iudea esset romanis subiecta. **Si adhuc singulis aīis aliquē occidunt:** deus scit et ip̄i sciūt. **Pylatus ergo sciens eos cupidos de obseruanda illa consuetudine et ex altera p̄te q̄ barababaz erat p̄ssimus et populo odiosus p̄p̄suit eis sub disijctione optionem:** dicens q̄ ad honorem festi liberaret eis baraban vel ism et nullum aliū p̄ hoc subtiliter credens liberare ism de consensu eorū: q̄ non credebatur aliquo mō q̄ p̄terrent liberacionem barabaz qui erat homicida et sediciosus ac p̄ssimus et insignis nō nobilitate generis sed ex famositate sui criminis quia erat latro publicus et ī malicia vulgaris et famosus. et ideo credebatur merito ihesū esse p̄religendum sciens eū innocentē et per inuidiā traditū q̄ publice arguebat vicia eorū. **Magnam ut dictum est diligēciam pylatus ostendit ut cristum liberaret.** primo p̄ innocentiam q̄ manus herodis euaserat. **Secundo p̄ consuetudinem** q̄ eū p̄religēdum credebatur in quo datum est exemplum laborandi ad liberacionem innocentum. **Vnde Crisostomus.** **Et intueret sapienter.** Non em̄ dixit q̄ peccauit et dignus est morte donari eum ex festo: sed primū eū exultans et eueniens a causa omni tñ rogat ex superabundantiā. **ut si nollet minorum dimittere saltem ut obnoxii donarent festo vel tpi.** Tunc misit ad pilatum pro tribunali sedentem vxor sua nomine procula dicens. **Nichil tibi et iusto illi sic cause vel contra iustū illū.** Quasi diceret. **Nichil habeas cause nec intermittas te ad interficiendum hominem illum** quia iustus est. **Multa em̄ passa sum hodie p̄ visum et in sompnijs propter eum.** **Vxor itaq̄ gētilis viri hoc in visionibus et sompnijs intellexit:** q̄ iudei vigilantes nec credere nec intelligere voluerūt. **Dyabolus q̄ppe apparuerat ei mouens eam terroribus ad liberacionem crisi.** Nunc em̄ demum dyabolus intelligens p̄ cristum suaspolia siue in mūdo siue in tartaro se amissurum periclitat q̄ fecerat cōprehendi eum. et ideo misit visiones huic mulieri ut p̄ eam impediret mors crisi et sicut prius per mulierem intulerat mundo

mortem ita modo satagit cristum de manibus
iudeorum liberare per mulierem - neque per cristum
mortem mortis amittat imperium. Jam qui
dei nutu et virtute poterat misterium cru-
cis cognoscere et ideo laborabat ne cristus mor-
reretur. Forte iam sancti in inferno gaudebant
unde hoc notauerat. Nam ut ait **Aug.** - anima
lazari reuocata ad superos anime in inferno cog-
nouerunt dominum de proximo descensum ad in-
feros. Unde ex tunc letabantur et maxime
dyabolus hoc cognouit cum dominus clamore va-
lido animam ex alauit. Vel etiam per scripturarum
impletionem hoc pependit quia in domino eas
impleri vidit. Quod ergo propter pilatum et ipse py-
latus tantum fecerunt pro liberatione cristi totum
putatur fuisse ex instinctu dyaboli - qui per pyla-
tum et eius proterum nitentur impedire nostram
redemptionem sicut olim per adam et eam fe-
cit nostram dampnationem. Pilatus ergo que-
rebat ab eis quem vellent propter honorem festi
sibi dimitti de duobus predictis - et quasi ex
hortatione expressit cristum querens si vellent di-
mitti regem iudeorum. Ipsi vero nimio odio con-
tra cristum moti et obstinato corde in malicia
perdurantes ne cristus liberaretur pelegerunt
et peccerunt barabam hominem pestiferum di-
mitti et liberari cristum vero innocentem tolli de
medio et crucifigi. Putabant enim ut dicit Crisostomus
hoc se posse astriungere quod ihesus deterius esset
latrone - et adeo nequam ut neque pro festi pro-
rogatiua deberet liberari. In quo facto eorum of-
fenditur future infidelitatis archanum scilicet
antecritum cristo preferendum. Latrones la-
tronem peccerunt et homicidam auctori vite pro-
tulerunt. Quod in appetens eis beatus petrus po-
stea dicebat. Vos sanctum et iustum negastis
et peccistis virum homicidam donari vobis auctorem
vite interfecistis. O quanta infelicitum iu-
deorum iniquitas et malicia qui ad periclitandum
cristi mortem petierunt latronis publici li-
berationem contra bonum publicum et iustici-
am in vitam vite tenebras lucis filium dyaboli
filio dei tam stulte quam impie preferentes. Unde
Aug. - Oecitas iudeorum o furia freneticorum
noli dimittere hunc sed barabam quod fuit aliud
dicere quam occidatur ille qui suscitauit mortuos
et dimittatur latro ut iterum occidat viuos.
Unde **Anselmus** Abhuc autem et animam uiam
in carum caro tam gloriandam tradiderunt -
vinculum siquidem animam faciem pilati prebentem te per dux-
erunt postulantes supplicium crucis interimere qui
propter non feceras et virum homicidam donari si-
bi - agnum lupum autem luto postponentes. O indig-
num et infelix commercium. Unde etiam **beda** He-
ret autem iudeis usque hodie sua peticio quam tanto
labore impetrarunt. Quia enim data sibi optione

pro ihesu latronem pro saluatore interemp-
torem pro dato te vite elegerunt propter te merito
salute vitamque perdiderunt et latro cinis se ac
seditionibus in tantum submerferunt ut et pa-
triam regnumque suum quod plus cristo amaue-
re perdiderunt - et hactenus eam quam vendi-
dere vel anime vel corporis libertatem recipere
non meruerunt atque ideo iudei pacem habere
non possunt - quia sediciosum principem id est di-
abolum qui usque hodie regnat in eis magis quam
dominum eligere maluerunt. Hec **beda** Simi-
liter adhuc hodie aliqui magis nituntur sal-
uare et etiam promouere malos homines quam bonos
et in multis electionibus ac promissionibus istis
id est vite bonus ac dignus et dei amicus qui
se et alios saluare vellet reprobat - et barabam
latro insignis id est malus ac indignus
et cristi hostis qui se et alios in anima perimit e-
ligitur. Vnde si qui in talibus promissionibus faci-
endo vel consensiendo culpabiles sunt - ipso
suo facto vel consensu condicunt iudeis. Non huc
sed barabam - istis vero ad omnia tacet pacie-
ter canes oblatantes toleas et sua paciencia
nos armas. Considera hic quantum cristi animam
lauciare potuit quam tam sceleratam et vilis homo proferre
batur sibi homini deo in tantum ut peteret illius
vitam et istius mortem. Peccauerunt autem in
duobus scilicet quia reum petebant liberari et in-
nocentem dampnari. Unde in puerbis. Qui
iustificat impium et condemnat iustum uterque
abominabilis est apud deum. Ex isto acti cilio
trahuntur duo documenta. Primum est quod nos
equanimiter toleamus si aliquando prestat
nobis persone infimiores et humilioris condi-
onis quia latro cristo fuit prelatum. Secun-
dum est quod caueamus ne et nos barabam cris-
to preferamus. Multi enim adhuc hodie desiderant
barabam sibi solui et christum victum esse - quia ut di-
cit **Aug.** - omnes qui iudeis sunt filii siue in dogma-
te siue in vita barabam si solui desiderant - quamquam
enim male agit solui? est in corpore ei? barabas
christus autem vincit? qui autem bonum agit christum huius solui bar-
abam victum et ideo fiant iudei per quod per christum elege-
runt barabam latronem latro cinis et seditionibus
sunt subuersi? et nunc quamquam anima pelegit barabam
illa spiritus latro cinis diabolicis epemias ubi enim
nondum est ihesus ibi lites et plura sunt ubi autem est ihesus ibi sunt
omnia bona et pax. Hec origenes - spiritualiter homo victus est per
pacem potest in carcere secundum corpus? et anima ita quod
sit duo victi corpus? et anima si de hiis vult scire? anima
potest liberari si tantum corpus? pernitentia et flagellum exponit
quia si anima a corpore et a pena liberabitur si vero corpus li-
beretur adhuc manebit victa anima et supplicium ac fla-
gellum exponit eternis et ideo melius est quod anima liberetur quam
corpus? quia si corpus suspenderit in cruce pernitentia tunc
animam liberabit a morte. Unde **Gregorius**

121
Si magne mercedis est eū p̄re a morte et
nem mortuū: quanti meli e libeate animā
in celo sine fine victuram. **N**on conformandū
se huic articulo recogitet homo si ipse vnq̄m
baraban cristo p̄relegit: et doleat ac oret
dicens. Ihesu q̄ nō designatus es a iudeis te
probari petentib? sibi baraban latronem
dimitti: te vtrū autorem vite crucifigi: da m̄
te creatorem meum semper eligere p̄ omnib?
et p̄ nulla te creatā te vnq̄m reprobare. **P**y
latus autem volens dimittere ihesum: iterū
locutus est ad illos: querens quid faceret de
ihesu rege iudeorum: et quid mali fecisset: et
asserens q̄ malam causam mortis in eo inue
niret. Sed quanto plus videbant q̄ cristum
libeate vellet: tanto magis iterum et iterum
clamabant et vocib? magnis instabant: po
stulantes vt crucifigeret eum: et inualece
bant voces eorum. Mala fuit barabe p̄re
lectio: sed p̄ior hec sententia. **V**idens autē
pylatus quia nichil p̄ficeret ad libeationē
cristi: saluo fauē p̄puli: sed magis tumultus
et strepitus fieret populi clamantis: ad con
trarium: p̄re seductionē sacerdotum: volentiū
p̄re clamorem et tumultū populi obtinere q̄
non poterant p̄ rationem habere: et volens po
pulo placere et satisfacere dimisit illis bar
aban quem petebant: q̄uis cristum p̄fere
re non dubitaret. **E**cce q̄ cristus innocēs
dampnatur: et barabas latro liberatur. Ita
contingit hodie in curijs principū et prelato
rum: quia innocētes dampnantur et p̄ruet
si peccatores libeantur: minora puniuntur sed
maiora dissimulantur: puniuntur t̄al gesso
res decetaliū et statutorū: et dimittunt in
puniti transgressores diuinorū mandatorū.
Et vt iudei de morte ihesu totū peccatum sup
se acciperent: et ipse immunis esset a peccato
accepta aqua lauit manus suas corā p̄pulo
dicens. Innocēs ego sum a sanguine id est
sanguinis effusione iusti huius: et sicut lauo
manus sic et cōscienciam: quia ego volū libe
tate innocentem et solum minister legis sum
vbi videritis quid contingeret vobis quantum
ad supplicium pro culpa quam cōmittitis: q̄
vtrū vstra sanguine iusti fundit vnde penam
sencietis. **M**os enim erat apud antiquos: vt
cum quis vellet se ostendere immunē a crimi
ne aliquo: accepta aqua lauaet manus suas
coram populo. **L**auit ergo manus corā popu
lo: vt quos non poterat mouere suaditione: mo
ueret significatione: qua significabat iniquū
mortem cristo inferre et se innocentē a tanto
scelere. **L**auit manus suas imponēs peccatū
de morte cristī: iudeis ipsis hoc recipientib?
q̄uis non esset p̄re hoc scdm veritatem exat?

factis: quia non lotus fuit aqua suus status.
Menciebatur ergo dicendo se innocentem: q̄
sciebat q̄ p̄re inuidiam eum tradiissent: et
q̄ iustus ac innocēs erat: et vt met confite
batur eum libeate poterat. **P**articeps ergo
erat criminis: sed innocentior illis. **V**nde leo
papa. **E**xcessit ergo pylati culpam facinus iu
deorum: sed nec ipse euasit etatum: qui reliq̄t
p̄rium iudiciū: et in crimen transiit alienū.
Huic pylato similes sunt exasantes se a cri
minis consensu cum possint reclamare cū effe
ctu. **E**t responderunt omnes. **S**anguis eius
id est culpa et pena seu vicio et vindicta effu
sionis sanguis eius super nos a sup filios no
stros. **O**ptimam hereditatē reliquerūt iudei
filijs suis: p̄secuerat enim vsq; hodie sup iu
deos hec imprecatio pene et criminis: et san
guis cristī nō auferitur ab eis. **V**nde in singul
lunacionib? vt dicitur fluxum paciuntur san
guinis: p̄cussit enim eos dominus in poste
riora: et obproprium sempiternum debet illis
sunt q̄ vigi et pro fugi ac sub seruitute: et ni
si lauerint manus suas p̄re baptisum ab isto
sanguine: penam criminis sustinebūt et inue
nt. **V**t autē dicit Iheronimus: verbum optimū et
salutiferum responderūt iudei: sed intentione
pessima. **O**ptandum est ergo vt sanguis ille
veniat super nos: sed in ablucionem scdm il
lud **A**pocal: lauit nos a peccatis nostris in
sanguine suo. **P**ylatus itaq; causam mortis
in eo nō inueniens mittebat eum dimittere:
non enim eo: sed in nobis causa mortis eius
fuit. **P**assus est pro nobis non pro se: non
habens culpam et sustinens penam: vt et cul
pam nostram solueret et penam. **V**nde **B**ernh
O p̄ssime ihesu: quid tibi et mortis? **N**os p̄re
cauimus et tu laus: nos debuimus: et tu solus.
Nullam itaq; causam mortis in eo inueniens
dixit illis. **C**orripiam ergo eū scilicet flagel
lando: vt si qua in vestrīs ceremonialib? com
misit vel in aliquo deliquit pro ipsis corrept
us emendetur: et sic emendatū et disciplina
tum dimittam a morte liberū. **F**lagris et lu
dibrijs eum afficiā quantum ipsi tuleris: dum
modo innoxium sanguinem non faciat vel si
datis. **V**idens em̄ ex clamore eorum q̄ nullo
modo poterat dimittere ihesum omnino liberū
cum pace ipsorū: et ex altera parte durū sibi
erat interficere innocentē: ideo ad satisfaciē
dum eis fecit cristū flagellare et illudi: vt vi
dentes eum sic punitum et illusū vltra condi
gnū: p̄nis eius et obproprijs crudelitas e
orum faceretur ac mitigaretur: et sic suffice
re sibi existimantes vltra seuire desisterent et
mortē eius non scirent. **V**nde **A**ugustinus.
Non persequendo dominū flagellauit: sed

illorum furori satisfaccere volens ut vel sic iam
mitescerent et flecterent et desinerent velle occidere
eum flagellatum viderent. **Hec** augustinus. **U**n
de etiam propter hoc cohortem suam ei illudere
permisit aut forte iussit ut eum immo moliret
et a morte ei desisterent. **N**aturale enim est
ut ira quiescat si eum contra quem irascitur humi
liatus et punitus videat. **Q**uidem verum est
in ira que cum mensura quirit pimi nocumentum
sed non in odio quod totaliter quirit et quod odio ha
bet exitium. **I**sti autem ex odio mouebantur con
tra christum et ideo flagellatio eius non sufficiebat
nisi viderent et ei? iterum. **P**ylate pylate
tu dominum vis castigare. **R**escis quod agis quia
nec flagella meretur sicut nec penam mortis
flectius ageres si te ad suum nutum corrige
res. **U**nde intendo non excusat pylatum in
toto quia nullum per se malum potest propter
bonam intencionem effici totaliter bonum nec
facienda sunt mala ut veniant bona affligere
autem innocentem et precipue dei filium est
maxime malum et ideo nulla intencione est ex
cusabile et cum iudeus esset non debebat ei que
innocentem sciebat etiam minimam inferre
penam. **O**b hoc etiam secundum iheronimum
eum flagellari voluit ut romanis legibus ser
uiret et quibus sanctitum erat ut crucifigendus
flagellaretur prius forte ad extorquendum
ab eo socios sceleris et sic castus si crucifigi
deberet iam flagellatus esset. **I**pse quoque dominus
flagellari voluit ut quia scriptum est multa
flagella peccatoris nobis parceretur et nos
suo flagello a perpetuis flagellis liberaremur
sicut pia mater quando videt patrem velle fla
gellare aliquem de filiis suis excelsis occurrat
brachijs et eum protegit exponens se pro eo
flagellis. **H**omo enim deum offenderat et
ideo disciplinari debebat et castus ergo disci
plinari voluit et sic deum placavit et ideo di
citur disciplina pacis nostre super eum. **E**t
si tam grauiter flagellatus est innocens pro
peccatis alienis quam grauiter putas nori
os nisi se correxerint flagellandos pro pecca
tis proprijs. **C**um ergo dominus flagellari
iubetur spoliatus per milites apparitores presti
bis et vestibus quibus indutus erat exui et co
ram omnibus denudatur. **E**st autem intellige
dum quod sicut remissus fuerat ab herode cum
alba veste sic remansit in eadem veste usque
ad horam flagellationis et tunc exuerunt eu
hanc veste et suis. **E**x hoc articulo exuicionis
vestium habemus duo documenta. **P**ri
mum est ut caueamus nos a nuditate tam
corpali quam spirituali ne forte vniuersi nudi appa
reamus coram deo et angelis et hominibus.
Nam et si homo interdum non videatur ab ho

minibus erubescat tamen nuditatem suam coram
deo et angelis. **U**nde primi pntes eum uerunt
a facie dei quod ubique apud nos est cum angelis
suis. **D**e nuditate vero spirituali est illud apos
toli. si tamen vestiti et non nudi inueniamur. **I**tem
est illud apostoli. vestimentis albis induaris ne
appareat confusio nuditatis tue: ubi per vesti
menta alba intelligitur candor sancte conuer
sacionis quod ad instat vestimenti multis debet
esse contexta filijs. **H**is vestimentis spiritus induata de
bet esse anima fidelis ne confusio nuditatis eius
a virtutibus appareat coram deo et angelis et
hominibus. **S**ecundum documentum est: quod sicut
exutus fuit vestimentis suis sic et nos exua
mus veterem tunicam et nudemus conscientias
nostras coram deo per nudam et puram confes
sionem peccatorum deponentes omne per aliud ex
cusacionis: quia nuda et apta sunt omnia o
culis eius. **A**d corformandum se huic arti
culo recogitet homo quod miserabiliter et cum quanta
iniuria et verecundia christus fuit exutus vesti
bus suis et denudatus pro nobis ut nos vesti
ret virtutibus et oreret hoc modo. **I**esu quod vestimen
tis tuis exui et ad flagella nudari voluisti.
Da mihi nuda peccatorum meorum confessione vete
rem hominem cum actibus suis exuere et in conspec
tu tuo nudum a virtutibus me nequaquam apparere.
Deinde dominus ad columpnam diuissime liga
tus ille qui soluere compeditos solet et plena deo
membra verberibus subdens inmanissime fla
gellatus et vndique flagellis atteritur verberibus
crudat. **S**tat mundus coram omnibus aman
tissimus inuenis elegans et verecundus et si
let ad omnia quasi agnus. **S**peciosus for
ma per filijs hominum suscipit dura aspectu et
dolorosa flagella spurcissimorum. **C**aro
illa innocentissima et teneberrima mundissima
et pulcherrima. **F**los omnis carnis et totius
humane nature repletur plagis liuoribus et
fracturis. **V**ulneratur per totum corpus illud
sanctissimum: a planta pedis usque ad verti
cem eius non remanet sane partis vestigium
et totum fit rubrum vestimentum suum. **F**luit
vndique regius et preciosissimus sanguis de
omnibus partibus corporis: et eius corpus
candidissimum cruore eius roseo rubricatur
per totum. **S**uperadditur reiteratur et spif
satur plaga super plagam liuor super liuorem
fractura super fracturam sanguis super sangui
nem quousque tam tortoribus quam inspectioibus sa
tigatis solui iubetur a columpna cui fuit al
ligatus. **C**uius columpne aliqua pars osten
ditur come in ecclesia sancte prepedis maior at
que fecit esse in ecclesia mortis syon in loco ubi pro
nunciat euangelium quod secundum beata domini crucioris
usque hodie cernentibus vestigia certa demanata.

126

Quid autem et quantæ plage vel vulnera in hac flagellatione sibi infligebatur pro certa sciri non potest: nisi per reuelationem ut supra dictum est: sed oportuit ea esse quasi innumera. Si enim ut dicitur in deuterio pro mensura peccati erit plagarum modus. Christus autem flagellabatur pro peccatis nostris: que utique sunt innumera: quare et plage innumera biles. Et hoc est dictum in Psalmo. *Plaga pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Tunc impletum est quod ibidem dicitur. *Nō est ei species neque decor:* et vidimus eum et non erat aspectus: et quasi absconditus vultus eius et despectus: et reputauimus eum quasi leprosum percussum a deo et humiliatum. *Vñ Aug⁹.* de vultu illius pulchritudo effluxerat omnis: et qui erat pater filijs hominum speciosus videbatur omnium indecorus: quia in liquorum liuore lacrum illius vultum fedaue rat verberibus. Considera eum hic diligenter per longam moram et spaciose: et si hic ei non compateris. cor lapideum reputa te habere. Et tunc exclamabis. *O bone domine ihesu quomodo tu denudaris. quā nudos vestis.* Quomodo tu ligaris. qui compeditos soluis et ligatos a demonibus et ab infirmitatibus detentos liberas. Quomodo tu flagellaris. qui nos a flagellis eruis. Quis fuit ille tam audax: qui te spoliavit. Quis tam temerarius. qui ad columpnam te ligauit. Quis tam sacrilegus. qui te flagellauit. Sed tu sol iusticie tuos tadios subtraxisti. et ideo sunt tenebre ac tenebrarum potestas. omnes sunt te potentiores. Nobis debebantur flagella eterne afflictionis: tu flagellari voluisti pro nobis. ut nos misericorditer erueres ab illis. Unde Anselmus. Et quidem non ignorabat impius ille per inuidiam omnia in te feci. nec tamen abstenuit temeritas a te manus. sed amaritudine repleuit animam tuam sine causa. Illudendum te misit herodi. illusum recepit. nudum in conspectu iherosolymitarum stare te iussit: nec pepercit amarissimis verberibus virgineam carnem tuam diuelleret. plagas plagis. liuores liuoribus infligens. Electe puer domini dei mei. quid tanta amaritudine. quid tanta confusione dignum commiseras. Propterea nichil. Ego homo perditus totius contricionis. totius confusionis. tue causa extitit. Ego domine vnam acerbam comedi. et dentes tui obstupuerunt quia que non capiui tunc exolvebas. Amortuus et iniquitas nostra. sic te fecit imbecile. Maledicta sit tanta iniquitas. pro qua sic affligeris. In omnibus his non est faciata perfidiorum iudeorum impietas. Hec Anselmus. Vide nunc attende. quanta et qualia ab in-

pio phylato et suis sine causa dominus passus est pro te. et exemplo eius ad paciencia in laboribus et abuectatibus confortare. Sicut enim Christus verberatur. et flagellis nodo fixatus illa sanctissima et membra delicatissima acerrime dilacerant. ac corpus eius formosum. plagis liuct et sanguine undique rubet. sic miles Christi strenuus debet corpus suum pro asperitatibus et duriciis debitas castigare. ne inobedienter incipiat recalcitare. Flagellatio domini prefigurata fuit per archieum principem. ligatum ad arbores. Archieus ligatus fuit ad arborem per holofernis satellites. Christus ad columpnas nam per phylati milites. Archieus propter veritatem quam dicebat fuit ligatus. Christus propter veritatem quam predicauerat fuit flagellatus. Archieus ligabatur quia noluit holoferni loqui placencia. Christus qui reprehendit iudeos cum eorum displicencia. Archieus ligatus est quia gloriam dei magnificabat. Christus flagellatus est quia nomen patris sui manifestabat. Flagellatio etiam Christi in flagellatione Iheremie prefigurata fuit. quem passus flagellauit. Solutum autem domino a columpna ducunt eum sic nudum. sic flagellatum. per domum pro pannis suis colligendis. qui sparsim per domum ab expoliatoribus proiecti fuerant. Intuere bene eum sic afflictum. sic trementem. propter frigus. quia hyems erat. Attende diligenter et considera statum eius in actibus singulis. ut intime compaciaris ac simul pascaris. Auer te autem parumper oculos a diuinitate et es purum hominem considera et videbis iuuenem elongantem. nobilissimum innocentissimum et amantissimum. totum autem flagellatum et sanguine liuoribusque respersum. pannos suos undique sparsim pietos de terra recolligere. et cum quodam verecundia et rubore se nudum coram illis. semper ipsi deridentibus. se reuestire. ac si foret omnium infimus. a deo derelictus et omni auxilio destitutus. Intuere igitur eum diligenter. ac pietate et compassione moueas. Reddeas postea ad diuinitatem. et considera illam immensam eternam et incomprehensibilem et imperatoriam maiestatem incarnatam se flectentem et humiliter ad terram inclinantem pannos recolligentem. et se cum reuerencia. ruborem similiter reuescientem. ac si esset homo vilissimus imo quidam seruus empticius sub illorum domino constitutus. et ab eis pro aliquo excessu correptus et castigatus. Intuere et nunc eum diligenter. ac humilitatem suam animare et pro posse imitare. Secundum eandem etiam considerationem intueri potes eundem. cum post coronacionem purpura spoliatus. se vult reuestire. Ex hoc articulo flagellationis habetur

duo documenta. **P**rimum est quod nos flagella
dei libenter debemus suffere. ut unusquisque
nostrum possit cum psalmista dicere quoniam
ego in flagella pauper sum. **E**t merito quia si uni
us dei filius pauper fuit suscipere in se nostra
flagella ex obedientia patris aut et nos adop
tivi non essemus patris suffere flagella eius
dem patris que ipse per se vel per ministros sui
instrumenta sua media nobis misericorditer
infligere dignatur ad emendationem nostram.
Nam secundum apostolum quem diligit deus cas
tigat: flagellat autem omnem filium quem re
cipit. **S**ecundum est quod diligenter caveamus ne et
nos iterato christum flagellemus quod fit quoci
ensque mortaliter peccamus. Cum enim christus
flagellatus sit pro peccatis nostris quandoque
peccamus tunc christo unum ictum flagelli quod
tum in nobis est incutimus sicut apostolus de qui
busdam dicit rursus crucifigentes in semet
ipsis filium dei. **A**d conformandum se huic ar
ticulo poterit homo flagello vel virga seipsum
cedere si gratiam habet vel saltem compatiendo
flagellato christo mentaliter se flagellet et sic
oret. **I**esu qui pro nobis flagellari undique
voluisti. da michi flagella tue paterne cor
reptionis libenter suscipe et te peccatis meis nu
quam de novo flagellare. Cum igitur post flagella
tionem istius reuestire se vellet contendunt im
piissimi quidam proplato dicentes. **D**ne hic se
regem fecit. vestiamus et coronemus eum
morte regio. **H**isleri ad plenum sibi illudere vo
lebant antequam eum morti tradiderent. **V**nde An
selmus. **N**onnulli autem domine ihesu in ma
nus incircumcisorum militum devolutus es morte
turpissima conspuimus. **P**arum erat sacri
legis manibus suis crucifigere te nisi prius re
plevisset illusionibus animam tuam. **E**t con
fidente proplato congregaverunt ad hoc unum
solum cohortem in praetorium ubi sedebat pre
ses et senatus ut omnes interesset tali specta
culo et ut magis ei illuderent in loco patenti
et omni multitudine et eum vir reuestitum epu
tes et timoris suis induerunt eum veste seu tu
nica purpurea et circumdederunt ei clamidem
coctineam id est pallium siue mantellum non co
sutum sed fibula infrenatum. coctinei coloris qui
est inter rubrum et purpureum in obprobrium
regis nominis quod ipse ut iudei asserbant in
debito usurpabat et ad deridendum eum sicut
regem falsum acceperunt purpuram et clamidem
non novam sed veterem in confusione augmen
tum. **Q**uia enim rex dicebatur induit eum ves
tibus quibus reges veteres utebantur. **C**ristus
illa die fuit indutus triplici veste scilicet alba tu
nica et coctinea ad designandum quod vult esse
de christi familia debet portare vestem albam in

nocencie rubram caritatis et obedientie et co
ctineam penitencie. **S**ic ergo nunc purpura et
clamide inducunt eum et unus evangelista ex
primit unum aliud aliud quod si tamen clamide ei
circumdederunt non eum nudassent. sicut non
legitime nudatus ante herodem ubi imposue
runt sibi albam vestem. **E**t bene conveniebat
vestis alba et rubra tali corpe utpote toti san
guine rubricato ex flagellatione ut impleteret
illud ysaie. **Q**uare rubrum est indumentum tuum et
vestimentum sicut calcium in torculari et hec
questio secundum glossam fuit angelorum viden
cium et mirantium quod christi corpus quod de ve
ro virginali tantum candorem habuit quantum
fullo non potest facere super terram intantum fu
it sanguine rubricatum. **A**d quam questionem ipse
met ibidem respondit dicens. **T**orcular cal
cium solus. **Q**uasi diceret secundum glossam. ego
solus sustinui pressuram crucis flagellorum et
omni tormentorum passiones. in quibus quasi
prelo pressus sum sanguine proprio per totum cor
pus meum pro mundi salute aspersus. **I**n pur
pureo ergo vestimento caro eius passionibus
obiecta significatur. **P**er hoc etiam significa
tur passio martirum qua totum corpus christi
id est ecclesia rubricatur. et sic etiam purpura
vestitur cum de triumphis sanctorum martirum
gloriatur. **E**x hoc articulo trahuntur duo
documenta. **P**rimum est quod nos peccata nostra opi
te debemus operibus caritatis ut sicut christus
nostrorum peccatorum flagellis crucentatus pur
pura coopiri voluit. sic et nos opera nostra cruc
enta id est peccata coopiamus purpura ver
nantis caritatis. **Q**uia ut ait Petrus cari
tas operit multitudinem peccatorum. **V**el etiam per
purpuram significatur memoria domine passionis.
Vnde in canticis come capitis sponse id est a
nime fidelis dicuntur esse sicut purpura re
gis. quia cogitationes mentis nostre que per
comas capitis intelliguntur versari debent as
sidue circa passionem redemptoris vel etiam
circa opera caritatis. **S**ecundum documentum est quod
per hoc quod dominus noster veste regali indui
voluit. **S**ecundum Theophilum docemur quod
et nos habitu mentis veste regia induamur.
et simus vere reges calcantes super serpentes et
scorpiones id est omnia vicia suppediantes.
Vnde dicimur christiani. id est vincti quasi
reges. **A**d conformandum se isti articu
lo et septem sequentibus illusionum articu
lis recogitet homo factum cuiuslibet articu
li cum aggravationibus suis. et oret sicut in
quolibet articulo devotio ministrabit. **I**esu
qui veste purpurea illusorie indui voluisti.
Da michi iugem tue passionis memoriam
induere et peccata mea caritatis purpura operire.

Pro dyadimate autē seu corona regali ple-
tentes complicando seu plicantes id est com-
ponentes connectendo coronam. id est scitu
ad modum corone capitis. & spinis hoc est &
iuncis spinosis et aculeatis valde acutos an-
gulos habentibus. imposuerunt capiti eius re-
uerendissimo et tenerimo. aculeis ad caput
versis. ut pena punctionis amularetur pro
irritationis. Qui attentius considerasse se vi-
dunt. spinas illas iuncos fuisse marinos asse-
runt: quorum acies minus dura et acuta aspe-
ctū et pungitiua ac penetratiua. spinis esse dicē
intantum ut etiam homines calcia-
ti de super calcantes. inde vulnerentur. Unde poeta. Et
acuta cuspide iunci. Suauissimū michi cerui-
cal sit illa spinea corona domine capitis tui.
super quam dulciter caput meum requiescat.
Ex hoc articulo tria habentur documenta.
Vnum quod nos peccata nostra per recorda-
tōem semper in mente portemus. sicut cristus spinas
peccatorum nostrorum in suo capite portauit
quia scdm Bedam in corona spinea quā por-
tabat nostrorum susceptio peccatorū osten-
ditur: quorum spinas remouit per spinas quās
portauit. De his spinis dictum erat primo
homini: terra spinas et tribulos germina-
bit tibi: quia terra nostri corporis peccata ger-
minat. que suis aculeis conscientiam nostrā
sicut spine pungunt. Has ergo spinas Christus
suscepit portandas pro corona victoriae. So-
lent enim victores arma deuictorū hostiū
pro signo victorali gestare et de his gloriari.
Arma dyaboli sunt peccata nostra. quibus ar-
matur contra nos: que dominus in passione
sua abstulit. ipse enim est agnus qui abstu-
lit peccata. msi Idcirco spinea coronā ut pote
victorialem in suo capite gestare dignatus ē.
In ista corona videre regem nostrum deside-
rabile est omni anime. anime. amati. Unde ad
hoc sponsa in canticis omnes fideles animas
eucat dicens. Egredimini filie syon et vide-
te regem salomone. in dyadimate quo co-
ronauit mater sua scz synagoga ad tām. vel
mater sua id est caritas quantum ad tēpū
presentem. Aliud documentū est scdm Theo-
philum. ut et nos sumamus coronam spineā
id est festinemus coronari vita arca. abstine-
tijs et puritate conscientie: hec enim sunt que
dam spine propter austeritatem quam habēt.
Tercium documentum est. ut et nos con-
mur coronari spinis temptationū. Quilibet
enim temptatio nos impugnans est quasi q-
dam spina caput mētis nostre pūgens: quā-
dum homo superat spina illa cedit sibi ad co-
ronam. Unde quot spinas temptationū ho-
mo in hac vita sustinet et superat tot gemas

preciosas ad coronam suam comparat. Ihesu
qui spinis coronari voluisti. fac me penitēcie
spinis sic digne compungi. ut a te merear in
celestibus coronari. Pro sceptro quoqz re-
gali dederunt arundinē in dextera eius. deho-
nestantes arundine dextera que celum regit
et terram: et per hoc signantes regnum quod
sibi usurpauit dicendo se regem ad modū a-
rundinis esse vacuū et infirmum. ac ipsum
regno vacuū. non attendentes quod ipse dixerat
regnum suum non esse de hoc mundo sed in a-
lio mundo scz eternitatis ubi regnum est fir-
missimum. Ex hoc articulo trahitur docu-
mentū. quod nos attendere debemus nos ex no-
bis esse infirmos et fragiles ac omni bono va-
cuos nisi dextera dei nos manuteneat. sicut a-
rundo in se habet vacuitatem et imbecillitatem:
sed manu cristi apprehensa firmatur ut dicit
Iulianus. Idcirco ergo dominus noster arū-
dinem in dextera tenere voluit: ut per hoc o-
stenderet se nos fragiles vacuos et infirmos
manuteneat et omnibus bonis impleat. Item a-
rundo siue calamus est instrumentū scribendi
et idcirco scdm Hieronimū. cristus calamū
in manu tenere voluit: ut sacrilegiū iudeorū
scriberet: et ostenderet se illum esse qui electos
suos scriberet in libro vite. Ihesu qui arundi-
nem pro sceptro in dextera tibi dari voluisti
imbecillitatem. queso meam dextera tue poten-
cie sic sustentare digneris. quatinus in me re-
gnum tuum iugiter conformetur. Sic ergo
tria instrumenta illusionis introduant scz
vestis purpurea et corcinea. corona spinea: a-
rundo vacua. Vestis corpori. corona capiti. a-
rundo pro sceptro manū imponit. Ad tām
hec sunt tria regalia insignia contumeliose et
in derisionem sibi impensa. ut reus ostenda-
tur lese maiestatis: eo quod regnum vellet sibi
usurpare nec posset obtinere. Moraliter sicut
cristus illusor fuit tripliciter. sic tripliciter a-
nima frequenter illuditur et per pccm capis.
Primo in ostentatione humane potencie: que
significatur per vestem purpureā et corcineā.
que est vestis regum et potentū. Secundo in
cupiditate affluentis opulencie: que notat
per coronā spineam: diuicie enim spinis et ci-
ris sunt plene. Tercio in vanitate mundi
ne sapientie: que significatur per arundinem
que pulchra sed vento pleno et vacua est. mū-
dana enī sapientia in qua cōfidunt homines et
qua quis non ad dei laudem sed ad suam glo-
riam vtiat. est quasi baculus arundineus et
confRACTUS. Vide hic quomodo cristus in om-
nibus non tantū pati sed suis etiā illusoribus
obedit. Purpurā suscipit: caput corone pa-
rat: arundinem manu tollit. Sicut ergo Christus

ter glorie spinea corona coronat purpura ac
sceptro subannatoie delubatur. hic etiam cu
seuus casti in hoc mundo vilipenditur et ve
lut omni honore indignus abicitur et a pre
sumptuosus despicitur et illis hominibus molesta
tur. cogitet qd seuius non est maior domino
suo nec pro malo habeat si paciat similia re
gi summo. Deinde cum signa regalia ei adhi
buisse flectebant genua coram eo ac deriso
rie eum vt deum adorantes et vt regem sa
lutantes illudebant ei tanquam regnare volenti
et non valenti ac iridentes dicebant ei **Aue**
rex iudeorum. Quasi dicerent. Voluisti regna
re sed non potuisti regem iudeorum eum vo
cantes verum dicunt etiam nolentes et iride
tes. Et sic scdm **Bedam** adorabant eu quasi qd
deu se ipm falso dixisset. Et salutabant eu tanq
qd se ipm falso regem fecisset. Qd fecerunt vt eoru
illuio raderet iudeoz accusaco qd de vtroqz
accusabat a iudeis. Detestabilis metis affcu
hec faciunt. quia compungentes coronat ac
illudentes adorant et salutant. Et licet ge
riles hoc faciant. tamen iudei luunt qui ta
ti criminis autores erant et ideo in palaste
ue cum pro perfidis iudeis oratur genua non
flectimus. cum forte iudei hoc agebant cum
genalibus. Vbi crisostimus dicit qd milites
paunia corupti hoc ad gratiam iudaicam fa
ciebant. **Augustinus** autem dicit hoc esse
factum mandato vel permissione perfidis vt
scilicet magis iudeorum odia saturaretur et fa
cilis eum creperet. Ex hoc articulo habe
tur documentum. qd nos caueamus ne cruku
falso adoremus vel salutemus. **Histi** fal
so cristum adorant et salutant. qui in eu cre
dunt sed peruersis actibus despicunt. ore e
um confitentur sed factis negant. Item fal
so adorant vel salutant qui inter osadum ali
quid qd est contra diuinum honorem mente
pertractant. Item qui in ecclesijs signa de
uotionis ostendunt et postea iniurias cristo
graues in membris suis faciunt. Item falso
cristum adorant et salutant omnes pseudo
cristiani. **Ihesu** qui iri. ore adorari et salu
tari voluisti. da michi te deum meum verum
adorare in spiritu et veritate et te solum verum
regem venerabiliter salutare. Et vt illuderet
factis sicut illuserat signis et vbis dabant ei
alapas in augmentum illuiois et hoc ideo ut
ipso ope ostenderet illudicium esse qd ei talem
honore exhibebant. In hoc enim illusionem
sua magis despectiua fecerunt qd velut adora
tes deu et salutantes regem eum alapisauerunt. Et
differt illa alapisaco ab alia que in domo an
ne fuit facta qd ibi vna alapa ab vno mini
stro hic aut plures alape a diuisis dabant et

illa dabat causa vltionis. ista causa illuiois
illa alapa. Documenta aut possunt hic accipi
ibi **Ihesu** qui alapis cedi voluisti. fac me ore
et vita tibi semper plaudere. et aliorum opera
licet mala michi in bonum cooperari concede.
Et expuebant in faciem eius sicut persone
vilis et contemptibilis. **Q**uam vilis ac
tus militum. Ex hoc apparet qd isti dicun
tur milites non secundum nomen milicie pre
sentis temporis quo generosi et nobiles qui
equites nominantur de calcaribus de aura
tis. tales enim nobiles persone non illude
rent non conspuerunt nec crucifigeret nec ves
tes crucifigi sibi diuiderent quod ad carni
ces potius pertinet. Sed dicuntur milites
secundum antiquam consuetudinem stipendiarij
et seruientes pedites. sicut patet in gestis iu
lij cesaris. vbi milites ab equitibus distin
guntur et in actibus apostolorum vbi dicitur
q paulus cum militibus ducentis et equi
tibus septuaginta de iherusalim missus est
cesaream. ergo milites in hoc loco intel
ligimus viles stipendiarios carniaces quales
nullam preboscunt insolentiam. qui dicti
sunt milites non a nobilitate sed a fortitu
dine erat enim robusti corpore et ad omne ma
lum expositi. Vt dicit **Crisostimus**. De
quibus dicit **Theophilus** quod in istis illu
sionibus militaris vana gloria semper ince
dinatis gaudens opprobrijs sibi propria os
tendebat. Documenta hic possunt sumi si
cut supra de conspuicione in domo cyprie fac
ta. **Ihesu** qui indeliciosissimam faciem tu
am conspuisti. Da michi faciem tu
am in sacramenti eucaristie sumptione indig
na non pollueret et conscienciam meam immu
dis cogitationibus non fedare. Et accipie
bant arundinem de manu eius. et praeuicie
bant sacrum caput ipius et ratione doloris
infligendi vt aulei spinarum forcius inflige
rentur capiti. et ratione contemptus in fig
num vacuitatis et nichil. Non enim tan
tum causa ledendi eum per puncturas spina
rum et per ictus baculi quantum causa illude
di et vilificandi hoc fecerunt. nam viles per
sone baculis sicut bestie perasti consueuerunt.
Quasi dicerent ad eum. O tu homo vi
lis vt quid te regem facis. In hoc fiebat ei
sicut furi qui sine capiti circumposito torque
tur vt recognoscat mala que fecit. et sicut fu
ris constringitur vt se amplius profundet
vel grauius torqueat. sic et **Ihesum** corona
tum arundine praeuiciebant. Percuicie
bant arundine caput pauendum demoni
bus tremendum ac reuerendum cunctis celo
rum putibus et venerandum sanctis omnibus